

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Fakulta stavební

Katedra urbanismu a územního plánování

Protipovodňová opatření v intravilánech historických měst

Flood Protection Systems in Urban Areas of Historical Towns

DISERTAČNÍ PRÁCE

Ing. arch. et Mgr. Klára Nedvědová

Doktorský studijní program: urbanismus a územní plánování

Studijní obor: architektura a stavitelství

Školitel: doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Praha, 2019

PROHLÁŠENÍ

Jméno doktoranda: Klára Nedvěďová

Název disertační práce: Protipovodňová opatření v intravilánech historických měst

Prohlašuji, že jsem uvedenou disertační práci vypracoval/a samostatně pod vedením školitele doc. Ing. arch. ThLic. Jiřího Kupky, Ph.D.

Použitou literaturu a další materiály uvádím v seznamu použité literatury.

Disertační práce vznikla v souvislosti s řešením projektu:

V Praze dne 25.9.2019

.....
podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala mému školiteli doc. Ing. arch. ThLic. Jiřímu Kupkovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné připomínky a rady, kterými přispěl k vypracování této práce. Poděkování patří také Ing. Marii Polešákové, Ph.D. za konzultace v oblasti povodňové problematiky v územním plánování, doc. Ing. Aleši Drábovi, Ph.D. za připomínky týkající se typologie protipovodňových opatření, Ing. Jiřímu Svejkovskému za informace ohledně procesu návrhu a realizace těchto opatření a Mgr. Barboře Úlehlové za konzultace v oblasti kvalitativního výzkumu. Ráda bych poděkovala i všem zúčastněným respondentům za poskytnutí rozhovorů a dat k dané problematice. Největší poděkování patří mé rodině za podporu, kterou mi poskytla a bez které by tato práce nevznikla.

Abstrakt

Disertační práce mapuje situaci v oblasti plánování a realizace strukturálních protipovodňových opatření v historických městech České republiky. Tato opatření ovlivňují rozsáhlá území s velkým množstvím různorodých uživatelů, kteří sledují rozdílné zájmy. To vyžaduje obtížné interdisciplinární vyjednávání a inovativní postupy. Cílem práce není hodnocení protipovodňových opatření samotných. Práce se nezabývá technickými, technologickými ani estetickými hledisky. Jde o sondu do komunikace během procesu plánování a realizace a subjektivního vnímání situace jednotlivými zúčastněnými stranami. Práce se zaměřuje na opatření realizovaná v zastavěném území historických měst, kde do hry vstupují vlivy památkové péče, urbanismu města, názory veřejnosti ad. Mapuje situaci z pohledu obce a památkové péče nikoli z pohledu projektanta. Oborový přesah mezi vodním hospodářstvím, urbanismem, památkovou péčí a sociálními vědami by měl poskytnout inovativní pohled na zkoumanou problematiku.

V první části se práce soustředí na úvod do problematiky povodní a popis výchozích podmínek, které ovlivňují plánování a realizaci opatření, jako je právní rámec, financování a dělení jednotlivých opatření. Druhá část popisuje samotný výzkum, který proběhl v několika českých městech, kde se protipovodňová opatření realizovala. Práce přináší kvalitativní analýzu rozhovorů s lidmi, kteří měli projekt povodňové ochrany v daném městě na starosti. Detailně je popsána situace ve třech případových studiích ve městě Choceň, Český Krumlov a Terezín.

Rozhovory poskytly poměrně ucelený obraz průběhu akce a problémů, které se při něm mohou vyskytnout. Výsledkem jsou následující praktická doporučení pro eliminaci komplikací a zlepšení výsledků: vytvoření ucelených metodických postupů pro obce, pracovníky památkové péče ad.; vytvoření platformy pro sdílení zkušeností; včasné zahájení diskuse zájmových stran; vytvořit interdisciplinární projekční týmy; možnost podpory nezávislými experty; využití služeb profesionálů v oblasti participace, facilitace a mediace.

Abstract

The dissertation thesis maps the situation in the area of planning and implementation of structural flood measures in the historical towns of the Czech Republic. These measures affect large areas with a large number of different users who pursue different interests. This requires difficult interdisciplinary negotiations and innovative practices. The aim of this work is not to evaluate the flood control measures themselves. The thesis does not deal with technical, technological or aesthetic aspects. It is an insight into communication during the process of planning and implementation and subjective perception of the situation of its participants. The thesis focuses on measures implemented in historical towns, where the effects of monument care, urban planning, public opinion, etc. are put into play. It maps the situation from the point of view of the local government and monument care. The sectoral overlap between water management, urban planning, monument preservation and social scientists should address an innovative view of the issue.

In the first part, the work focuses on the introduction of flood issues and a description of the starting conditions that affect the planning and implementation of measures such as the legal framework, financing and division of individual measures. The second part describes the research itself, which took place in several Czech towns, where flood protection was implemented. The work brings an analysis of interviews with people who were in charge of the project of flood protection in the city. The situation in the three case studies in the town of Choceň, Český Krumlov and Terezín is described in detail.

The interviews provided a fairly comprehensive picture of the course of the event and the problems it might encounter. The result is the following practical recommendations for elimination of complications and improvement of results: creation of comprehensive methodological procedures for municipalities, monument care, etc.; creating a platform for sharing experiences; early start of stakeholder dialogue; create interdisciplinary design teams; support by independent experts; use of services of professionals in the field of participation, facilitation and mediation.

Obsah

Úvod	11
1. CÍL PRÁCE	13
2. METODIKA PRÁCE.....	15
3. ÚVOD DO PROBLEMATIKY	18
3.1 Povodeň.....	19
3.1.1 Výskyt povodně	19
3.1.2 Charakteristiky povodně	21
3.1.3 Účinky povodně a jejich důsledky	22
3.2 Právní východiska pro navrhování PPO.....	27
3.2.1 Územní plánování.....	27
3.2.2 Vodní hospodářství	27
3.2.3 Další dokumenty a zákony.....	30
3.2.4 Metodiky	31
3.3 Financování	32
3.4 Přehled PPO.....	40
3.4.1 Nestrukturální PPO.....	41
3.4.2 Strukturální PPO	49
3.4.3 Příloha	57
3.5 Proces plánování a realizace PPO.....	68
4. VÝZKUMNÁ ČÁST	71
4.1 Analýza rozhovorů.....	72
4.1.1 Motivace pro výstavbu	72
4.1.2 Vytvoření zadání.....	72
4.1.3 Zvážení negativních dopadů a nestandardní řešení.....	74
4.1.4 Nároky na projektanta	75
4.1.5 Nároky na realizační firmu	76
4.1.6 Nároky na koordinátora	76
4.1.7 Role obce.....	77
4.1.8 Interdisciplinární spolupráce.....	78
4.1.9 Vliv spolupráce na výslednou podobu PPO.....	80
4.1.10 Komunikace s veřejností a její participace	80
4.1.11 Komplikace z průtahů.....	82
4.1.12 Paměť povodní	83

4.1.13 Podmínky financování	84
4.1.14 Zkušenosti a doporučení	84
4.2 Choceň.....	86
4.2.1 Situace	86
4.2.2 Návrh a průběh realizace PPO.....	87
4.2.3 Analýza rozhovorů.....	90
4.2.4 Vyhodnocení.....	95
4.2.5 Příloha	97
4.3 Český Krumlov.....	107
4.3.1 Situace	107
4.3.2 Návrh a průběh realizace PPO.....	108
4.3.3 Analýza rozhovorů.....	113
4.3.4 Vyhodnocení.....	117
4.3.5 Příloha	119
4.4 Terezín.....	137
4.4.1 Situace	137
4.4.2 Průběh návrhu a realizace PPO	138
4.4.3 Analýza rozhovorů.....	142
4.4.4 Vyhodnocení.....	146
4.4.5 Příloha	148
5. ZÁVĚRY A DISKUSE.....	157
Slovník pojmů	163
Bibliografie	171
Přílohy	185
1. Scénář rozhovoru pro obce	186
2. Přepisy rozhovorů	187

Úvod

Povodně představují přírodní jev, kterému nelze předejít nebo mít jeho průběh zcela pod kontrolou. V posledních dvaceti letech byly postiženy některým z typů povodní téměř všechny oblasti naší republiky. Kromě ztrát na životech a majetku došlo také k vážnému poškození kulturního dědictví a negativním změnám v kulturní krajině.

Nenahraditelné společenské i hmotné ztráty a vysoké náklady vynaložené na restaurování a obnovu objektů kulturního dědictví zničených povodněmi vyvolaly potřebu tuto situaci adekvátně řešit. Posílení zájmu o provádění preventivních opatření snižujících vliv živelných pohrom na jednotlivé objekty i krajinné celky se z dlouhodobého hlediska jeví (oproti sanačním opatřením) jako výrazně efektivnější a levnější varianta, šetrnější k objektům samotným a zachovávající maximální míru jejich autenticity.

V současné době jsou v otázce ochrany území před povodněmi upřednostňována technická opatření, která umožňují sice rychlá, ale mnohdy jednostranná řešení. Opatření, která pozitivně ovlivňují ochranu lidských životů a majetku, mohou mít negativní dopady na krajinu a prostor, které jsou součástí kulturního dědictví. Ochrana, zajišťující větší bezpečnost a tím také zhodnocení místa, degraduje jeho atraktivitu tím, že narušuje jeho prostorovou strukturu. Konečný výsledek je proto někdy velice diskutabilní. Se zvyšující se ochranou obvykle narůstá i míra rušivého efektu a nalézt správnou rovnováhu je velmi obtížné. Ukazuje se, že k odstranění negativního vlivu těchto nákladných ochranných opatření musí, v ideálním případě, všechny zúčastněné strany sledovat společný cíl. To vyžaduje obtížné interdisciplinární vyjednávání a inovativní postupy. Technická protipovodňová opatření ovlivňují rozsáhlá území s velkým množstvím různorodých uživatelů, kteří sledují rozdílné zájmy. Urbanistické, architektonické, ekologické, kulturní, technické, finanční a další požadavky mezi sebou soutěží a nezřídka bývají v opozici.

Na počátku této práce byla vlna odporu proti realizaci protipovodňových opatření v Českém Krumlově a následně v některých dalších městech. *Jak je možné, že vlastníci objektů nejvíce postižených katastrofální povodní v roce 2002 protestují proti realizaci ochranných opatření?* Při zhlédnutí některých realizací in situ bylo jasné, že tato ochrana může místo bez ohledu na svou dobře míněnou funkci velice negativně ovlivnit. Dostává se zde do konfliktu potřeba ochrany před živelnou pohromou, která přichází nevyzpytatelně v delších časových periodách, s každodenním životem místa. Vodní tok totiž v mnoha případech tvoří součást zastavěného území¹ města a je místotvorným prvkem. Rozsáhlá strukturální opatření a liniové stavby mají negativní vliv na jeho začlenění do struktury města a narušují mnohdy přirozené fungování prostoru. Středem zájmu byl především vliv na území center historických měst.

¹ Stavební zákon §20st.1 písm. d)

1. CÍL PRÁCE

Cílem disertační práce je zmapování procesů plánování protipovodňových opatření (dále jen PPO) v historických městech v praxi, podchycení rizikových míst a nalezení klíčových zásad a postupů, které vedou k úspěšné realizaci. Cílem je také poukázat na to, že tato nákladná trvalá opatření by měla být implementována do struktury a života místa jako jeho integrální součást s ohledem na ostatní hodnoty, které toto místo nese. V ideálním případě přispět k jeho zhodnocení nejen z hlediska bezpečnosti, ale i kvality. Protipovodňová opatření jsou velmi nákladné a rozsáhlé stavby, které plní svou funkci jen velmi nárazově. Zatímco s povodní je místo konfrontováno jednou za x let, strukturální protipovodňová opatření jsou trvale přítomná a tvoří každodenní realitu². Bylo by tedy na místě, aby s sebou nesla přidanou hodnotu, která by obohatila prostředí i v době, kdy nehrozí nebezpečí povodně. Lze předpokládat, že k tomuto výsledku je zapotřebí interdisciplinární spolupráce mezi mnoha profesemi, jako jsou vodohospodáři, architekti, urbanisté, památkáři, krajináři ad. Často se však setkáváme s nedostatkem tohoto přístupu³. Je zřejmé, že spolupráce mnoha profesí s sebou nese i svá úskalí a sladit jednotlivé preference není jednoduché. Nicméně inovativní přístup je možné nalézt pouze spojením několika náhledů na věc.

Hypotézy:

- 1) Interdisciplinární dialog při přípravě a realizaci projektu PPO vede k inovativním řešením, která mohou mít za následek zhodnocení prostoru a ochranu nejen majetku a lidských životů, ale i hodnot kulturních, urbanistických ad.
- 2) Zapojení veřejnosti šetří čas a finanční prostředky v průběhu územního a stavebního řízení a následné realizace.

Cílem práce není hodnocení protipovodňových opatření samotných. Práce se nezabývá technickými, technologickými ani estetickými hledisky. Jde o sondu do komunikace během procesu plánování a realizace a subjektivního vnímání situace jednotlivými zúčastněnými stranami. **Práce se zaměřuje na opatření realizovaná v zastavěném území historických měst**, kde do hry vstupují vlivy památkové péče, urbanismu města, názory veřejnosti ad. Mapuje situaci z pohledu obce a památkové péče nikoli z pohledu projektanta. Oborový přesah mezi vodním hospodářstvím, urbanismem, památkovou péčí a sociálními vědami by měl poskytnout inovativní pohled na zkoumanou problematiku.

² „Technické řešení protipovodňových opatření často mění estetiku krajiny. Hrázování podél toků, obkličování osad a obcí protipovodňovými barierami apod. nejen škodí odtokovým poměrům, ale také vytváří neestetické prvky v krajině, které snižují kvalitu bydlení. Znovu je nutné připomenout, že každé technické protipovodňové opatření může být překonáno povodní větší než návrhovou a že průběh každé povodně je náhodný proces ovlivněný mnoha faktory. Jednoznačně je nutné preferovat zásadu vyklizení prostoru vodě tak, aby mohla volně odtékat.“ SATRAPA, L., FOŠUMPAUR, P. a HORSKÝ, M. Metodika pro posuzování protipovodňových opatření navržených do III. etapy programu „Prevence před povodněmi“. 2014

³ „Nepochopení až banalizace jejich (architekti, urbanisté) úlohy při ztvárnění těchto technických děl je v některých případech závažnější.“ JUST, T. Přírodě blízké úpravy vodních toků v intravilánech a jejich význam v ochraně před povodněmi. 2010

2. METODIKA PRÁCE

Protipovodňová opatření jsou velmi rozsáhlá komplexní a nákladná opatření podléhající mnoha omezením z různých stran. Pro účely této práce bylo tedy nutné zmapovat vstupní limity pro zadávání návrhu PPO na obecné úrovni – legislativa, vyhlášky, metodiky, dotační programy. Tyto podmínky se navíc v průběhu let mění. Samotná rešeršní část má tak již svým způsobem hodnotu výzkumu, neboť podává ucelený soupis vstupních podmínek a nástrojů pro plánování PPO v České Republice a jejich proměny v čase. Na úrovni konkrétních příkladů – rozhovory a dostupné dokumenty – se pak práce zabývá detailnější analýzou problémů při samotném plánování, realizaci a také provozu a příklady dobré a špatné praxe na území České Republiky.

Tato práce se věnuje tématu, které doposud u nás nebylo akcentováno, proto není ani možné předložit kritický přehled odborných publikací na toto téma. Vzhledem k výrazně odlišné legislativě, normám, způsobu financování a historickému vývoji není smysluplné akcentovat zahraniční publikace k tématu.

Rešerše protipovodňových opatření

Znalost dělení a typologie protipovodňových opatření je důležitým výchozím bodem pro další práci s daty. Byla provedena rozsáhlá rešerše různých přístupů k dělení PPO. V této oblasti nepanuje obecná shoda a názvosloví je poněkud nejasné. Byl proveden souhrn údajů z mnoha zdrojů a jasně vydefinována opatření, která jsou předmětem zájmu tohoto výzkumu. Tato opatření byla dále detailně popsána a doložena ilustračními fotografiemi.

Rešerše legislativy a metodik

Plánování protipovodňové ochrany se dotýká mnoho zákonů a vyhlášek a dalších dokumentů, které mají závaznou či doporučenou formu. Tyto dokumenty upravují přístup k plánování a realizaci PPO. Jsou podpůrnými nástroji při plánování, ale i vyrovnávání majetkových vztahů. Bylo nutné se seznámit s celým procesem příprav a následného veřejnoprávního projednávání a vytvořit posloupnost jednotlivých kroků od počátečního záměru až po realizaci. Pro zmapování kritických míst celého procesu je znalost legislativy klíčová. Tato oblast je však velmi rozsáhlá a sama o sobě by mohla být předmětem samostatné práce. Byly proto vybrány a popsány pouze některé zásadní dokumenty.

Rešerše podmínek financování

Strukturální protipovodňová opatření jsou velmi nákladné stavby. Jejich rozpočty se pohybují v řádu desítek až stovek milionů korun. Vzhledem k tomu jsou téměř vždy buď zcela, nebo ve značné míře financována z dotačních programů. Tyto programy si kladou podmínky pro schválení dotace, kterými jsou navrhovaná opatření limitována. Bylo proto nutné se seznámit s touto dotační politikou a podmínkami, které jednotlivé programy nabízí.

Rozhovory

Samotný výzkum probíhal v několika českých městech, kde se strukturální protipovodňová opatření realizovala. Výběr lokalit se odvíjel od velikosti města a náročnosti opatření a jeho zásahu do prostředí. Byla vybírána menší a středně velká města s památkově chráněným

územím nebo významnými objekty, které protipovodňová opatření nějakým způsobem ovlivní. Dále bylo důležité, aby protipovodňová ochrana nebyla pouze ve fázi projektu, ale aby město mělo již zkušenosti i z realizace případně jejího zastavení. Preferovaná byla hlavně místa dobré a špatné praxe. Vybranými lokalitami se staly: Český Krumlov, České Budějovice, Děčín, Choceň, Chrudim, Jaroměř, Litomyšl a Terezín. Jedná se ve většině případů o menší města s památkovou rezervací nebo zónou. K detailnějšímu zpracování formou případové studie byla vybrána města Choceň, Český Krumlov a Terezín.

Výzkum je kvalitativní⁴ a sestává z rozhovorů s lidmi, kteří se nějakým způsobem podíleli na plánování či realizaci PPO v daném místě - zástupci obcí a měst, pracovníci památkové péče, případně projektanti. Původním záměrem bylo získat výpověď od pracovníka, který byl pověřen koordinací za obec, a od příslušného garanta památkové péče Národního památkového ústavu. To se však ukázalo v některých místech jako nereálné z důvodu personálních změn v rámci příslušných institucí. Tím se množství a přesnost informací, stejně jako úhly pohledu, mohou v jednotlivých lokalitách trochu lišit. Ve městech, pro která byla zpracována případová studie, byl kladen důraz na to, aby byli dotazovaní respondenti v jiné pracovní pozici a jiného oborového zaměření.

Průzkum byl veden formou otevřeného polostrukturovaného rozhovoru (viz příloha Scénář otázek pro obce), který byl nahráván a následně přepsán. Otázky byly během rozhovoru modifikovány s ohledem na jeho vývoj. Scénář pro rozhovory popisoval detailněji, jaké informace chceme získat. Zajímaly nás tyto tematické okruhy:

- iniciátor projektu;
- financování;
- podklady, účastníci a vedení projektu;
- postoj ke kulturnímu dědictví;
- komunikace – investor, projektant, obec, památková péče, veřejnost ad.;
- hodnocení průběhu a dopadů akce;
- PPO v praxi – údržba a účinnost;
- zkušenosti a doporučení.

Cílem bylo nashromáždit co nejvíce informací pro vytvoření komplexního obrazu o průběhu celé akce a zachytit výchozí pozice jednotlivých zúčastněných stran, průběh jednání a jeho dopad na konečný výsledek. Respondenti byli dotazováni, jaké jsou jejich zkušenosti z jednání o PPO, jak jednání probíhalo, co se osvědčilo a co nikoli, jaká by byla jejich doporučení, případně požadavky pro příště.

Vyhodnocení rozhovorů probíhalo formou otevřeného kódování. Středem zájmu byla především problémová místa a pozitivní zkušenosti. Vzhledem k tomu, že situace v každém městě byla trochu odlišná (pozice respondenta, realizovaná PPO, místní odlišnosti), lišila se v některých místech i stěžejní témata, která z rozhovorů vyplynula. I přes tuto nesourodost byly výstupy rozhovorů obsahově velmi zajímavé a přínosné.

⁴ HENDL, J. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2005

Informace z rozhovorů byly doplněny u případových studií analýzou dalších dokumentů jako:

- projektová dokumentace;
- zápisy z jednání;
- články v tisku a internetových zpravodajských serverech;
- fotografie;
- diskusní fóra.

Dostupnost i obsáhlost a výpovědní hodnota výše zmíněných byla v jednotlivých městech velmi různorodá. Analýza dokumentů umožnila seskládat obraz celého procesu plánování a realizace a doplnila informace získané z rozhovorů.

Kromě toho byla daná problematika konzultována s pracovníky Povodí Ohře, s. p., projektanty vodohospodářských staveb, specialistkou na územní plánování z ÚUR a referentkou správy dotačního programu Ministerstva zemědělství.

3. ÚVOD DO PROBLEMATIKY

3.1 Povodeň

Povodně představují pro Českou republiku největší přímé nebezpečí v oblasti přírodních katastrof. Jejich výskyt a rozsah je těžko dlouhodobě předvídatelný a velmi nepravidelný, což komplikuje připravenost a systematickou realizaci preventivních opatření. Od roku 1997, kdy jsme byli svědky katastrofální povodně vzniklé v důsledku dlouho trvajících srážek, zažila Česká republika v porovnání s předchozími 50ti lety nebývale velké množství povodní, které zasáhly střídavě v podstatě celé její území. Vysoké materiální škody, ale i škody na lidských životech poukázaly na nedostatečnou připravenost a vysokou zranitelnost. Několik desetiletí „klidu“ způsobilo zanedbání některých zásad. Výstavba v záplavových územích, změny využívání krajiny, urbanizace ale i změny ve využití starších objektů na povodně zvyklých si vybraly svou daň.

Vodní zákon definuje povodeň jako přechodné výrazné zvýšení hladiny vodních toků nebo jiných povrchových vod, při kterém voda již zaplavuje území mimo koryto vodního toku a může způsobit škody. Povodní je i stav, kdy voda může způsobit škody tím, že z určitého území nemůže dočasně přirozeným způsobem odtékat nebo její odtok je nedostatečný, případně dochází k zaplavení území při soustředěném odtoku srážkových vod⁵. V pojišťovnictví je tento druhý stav nazýván záplavou.

Povodně dělíme podle jejich vzniku na **přirozené a zvláštní**. Příčinou přirozených povodní může být tání sněhové pokrývky, kdy dojde k rychlému oteplení spolu s deštěm a promrzlá půda nestačí vodu absorbovat. Toto je situace typická pro *jarní povodně*. Další druhem povodní, které se objevují v jarním nebo zimním období, jsou tzv. *ledové povodně*, kdy dojde k ucpání vodního toku ledovými krami, které jsou při tání unášeny proudem a mohou vytvořit bariéry.

Letní přirozené povodně mohou být způsobeny buď dlouhotrvajícími intenzivními srážkami, kdy se půda nasatí a již nevládne absorbovat další vodu. Tento typ povodní je vázán na malé i velké vodní toky a může trvat i několik dní. Druhým typem vyskytujícím se převážně v letních měsících jsou povodně způsobené přívalovými dešti známé též pod názvem *bleskové (přívalové) povodně*. Voda se nestačí vsakovat a odtéká po povrchu, povodeň tedy nemusí být nutně vázaná na vodní tok. Postiženy jsou zejména svažité území a údolí pod nimi. Povodeň má rychlý a velmi dynamický průběh.

Zvláštní povodně vznikají při poruše či havárii vodního díla, kdy dojde k protržení hráze či poruše na bezpečnostních zařízeních. Další variantou je nouzové řešení kritické situace na vodním díle, kdy je třeba nezbytného mimořádného vypouštění vody.

3.1.1 Výskyt povodně⁶

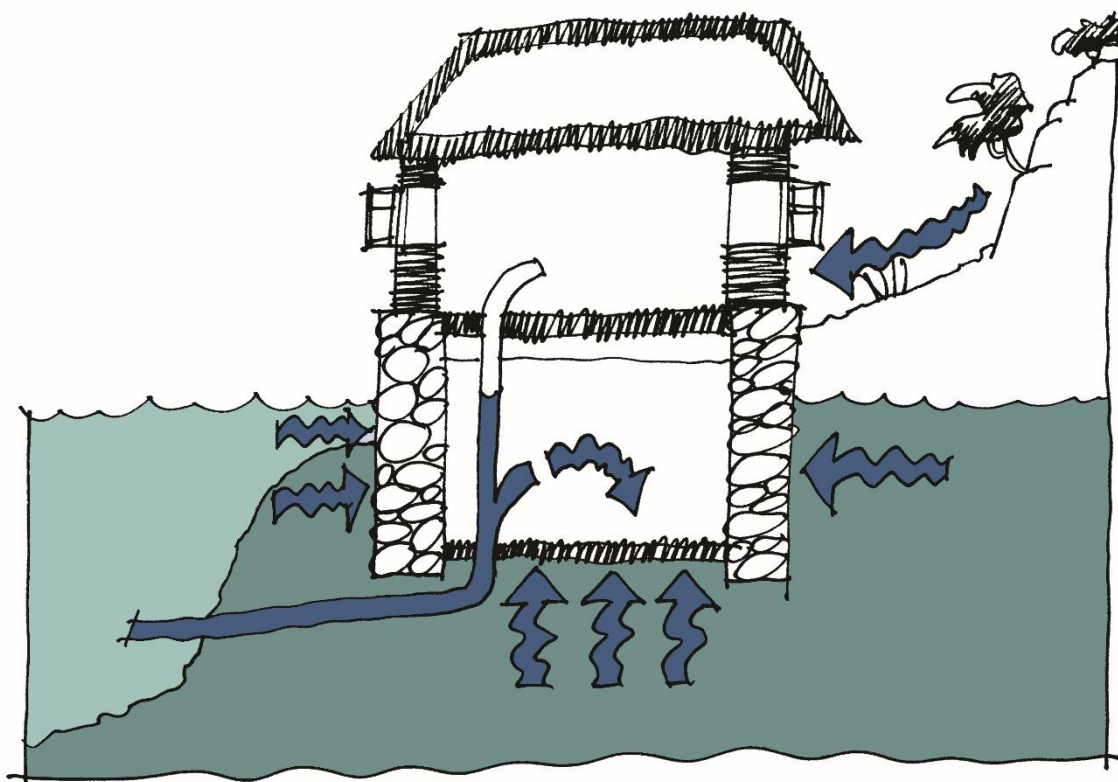
Výskyt povodně závisí především na geomorfologických a klimatických podmínkách v dané lokalitě. Obecně se dá říci, že nejvíce jsou ohroženy objekty vyskytující se v okolí velkých řek, v přirozených rozlivových a zátopových územích, v okolí menších vodních toků, pod svahy hor

⁵ Zákon č. 254/2001 Sb., §64 odst. 1

⁶ NEDVĚDOVÁ, K. a kol., Památky a povodně. 2015, s. 18-20

a kopců nebo na dnech horských údolí. Příčinou povodní je ve většině případů nadměrné množství srážek, které může způsobit zvýšení hladiny vodního toku, zvýšení hladiny podzemní vody, při nedostatečném vsakování pak i pohyb vody po povrchu svažitého terénu nebo rozliv vody ze zahlcených kanalizačních systémů.

Pro určení možnosti výskytu povodně v okolí hlavních vodních toků slouží mapy záplavových území stanovených příslušným vodoprávním úřadem. Tyto mapy znázorňují rozlivová území povodní s pravděpodobnou dobou opakování 5, 20 a 100 let (Q5, Q20, Q100). Pro některé toky jsou vyznačena i záplavová území největší dosud zaznamenané přirozené povodně. Důležitou informací je též vyznačení hranice aktivní zóny záplavového území pro Q100, která vymezuje oblasti v zastavěných územích obcí a v zastavitelných plochách podle územních plánů, jež při povodni odvádějí rozhodující části celkového průtoku a v nichž je bezprostředně ohrožen život, zdraví a majetek lidí.

Obr. 1 – Možnosti vniku vody do objektu skrze kanalizaci, průsakem vlivem zvednutí hladiny spodní vody a otvory vodou z povrchu. Ilustrace: O. Kamenický

Při silných přívalových deštích vznikají povodně, které jsou jen velmi obtížně předvídatelné. Zasahují okolí malých vodotečí i suchá údolí. Vlivem nedostatečného vsakování se voda ve svažitých územích valí po povrchu a ohrožuje především údolní lokality. Povodeň má v tomto případě rychlý nástup a rychlou kulminaci, ale také krátké trvání a voda obvykle rychle opadáva. Proud vody má velký dynamický účinek, převažuje vodorovné působení sil. Intenzivní proudění způsobuje podemílání základů, statické narušení konstrukcí, případně změnu polohy objektu. Komplikací je velké množství plovoucích předmětů a bahna, které voda vlivem velké dynamiky proudu cestou unáší. Hrozí také sesuvy půdy. Konfigurace (spád) terénu

v okolí stavby orientačně udává převládající směr toku povodňové vody. Povodně z přívalových dešťů (bleskové) závisí na mnoha faktorech – množství srážek, jejich intenzita a nasycení terénu vodou. Informace o tomto typu povodní lze získat z historických záznamů, databáze ČHMÚ a ze zkušeností místních obyvatel.

Příčinou záplav i na jinak zdánlivě bezpečných místech může být zpětné proudění v kanalizačním systému způsobené jeho zahlcením a ucpáním nebo zvýšenou hladinou ve vodoteči. Nebezpečí představují také nepoužívaná, zasypaná či zahrazená díla, která v minulosti sloužila k odvádění nebo zadržování vody. Při povodni se funkce těchto staveb znovu aktivuje a voda si razí cestu původním korytem řek, bývalou stokou či drenáží. Informace o existenci těchto děl lze nalézt v historických mapách, původní stavební dokumentaci, někdy postačí důkladnější obhlídka terénu.

Zvýšení hladiny podzemní vody vlivem povodní či většího množství srážek může nastat, aniž by byly patrné projevy povodně nad terénem. Podzemní voda a její pohyb můžou způsobit změny poměrů v podzákladí (vytváření kaveren, změna únosnosti zemin, svahová nestabilita), tlakové působení vodního sloupce má za následek pronikání vody stěnami a podlahou podzemních prostor, v horším případě jejich provalení a narušení celkové statické funkce objektu. Důležitou informací pro stanovení rizika vzniku škod je tedy i znalost postavení hladiny podzemní vody vůči základové spáře a propustnost podloží. Průměrné hladiny podzemní vody, převládající směry jejího pohybu a případné výkyvy jsou uvedeny v hydrogeologických mapách.

3.1.2 Charakteristiky povodně⁷

Charakteristiky povodně⁸ jsou základním předpokladem pro stanovení intenzity⁹ povodně a povodňového ohrožení¹⁰ a jsou též určující pro návrh preventivních opatření. Roční období, ve kterém povodeň nastala, ovlivňuje provádění sanačních zásahů a riziko poškození z prodlení sanace.

Rychlost nástupu povodně má vliv na možnosti využití operativních opatření a většinou též implikuje dynamiku povodňové vlny – kulminační faktory. Lze ji odvodit ze zkušenosti s povodněmi z minulosti a z typu povodně. Přívalové (bleskové) povodně mívají nástup a kulminaci v řádu hodin, proto je v tomto případě velmi omezený čas na aplikaci operativních opatření. U ostatních typů povodní se dá očekávat kulminace spíše v řádu dní.

Dynamika proudu je definována rychlostí proudění záplavové vody. S rychlostí proudu roste možnost poškození objektu dynamickými účinky, nárazy plaveného materiálu apod. Proud způsobuje podemílání základových konstrukcí, deformace a posun konstrukčních částí nebo celého objektu. Dynamiku proudu lze předvídat z charakteru povodně a konfigurace území. Bleskové povodně mají obvykle větší dynamický účinek než povodně vznikající postupným

⁷ NEDVĚDOVÁ, K. a kol., Památky a povodně. 2015, s. 20-22

⁸ DRDÁČKÝ, M.; BINDA, L.; HENNEN, I. C.; KÖPP, C.; LANZA, L. G. a HELMERICH, R. CHEF – Cultural heritage protection against flooding, 2011.

⁹ Intenzita povodně *IP* je chápána jako měřítko ničivosti povodně a je definována jako funkce hloubky vody $h[m]$ a rychlosti vody $v [m/s]$.

¹⁰ Povodňové ohrožení udává intenzita povodně a pravděpodobnost jejího opakování.

nastoupáním hladiny ve vodoteči. Svažité území a úzká údolí znamenají pravděpodobnost vzniku silného proudění vody.

Doba trvání zaplavení ovlivňuje rozsah poškození a možnosti následné sanace. S nárůstem délky působení vody roste riziko poškození konstrukce a rozsah sanačních opatření. Ze zkušenosti s povodněmi v minulosti v dané lokalitě a též z charakteru terénu a typu podloží (svažitý terén a propustné podloží umožňuje rychlý odtok vody) lze odvodit, zda konstrukce bude vystavena působení vody v řádu hodin, dní, či týdnů.

Výška vodního sloupce při zaplavení má vliv na rozsah poškození i na volbu preventivních opatření. Očekávanou výšku hladiny zaplavení lze určit ze zkušenosti z předcházejících záplav, z místních kronik nebo z map záplavových území. S nárůstem vodního sloupce narůstá hydrostatický tlak a tím i riziko poškození proražením či provalením konstrukce. Lze očekávat větší nasycení materiálu vodou.

Četnost výskytu povodně má vliv na namáhání konstrukce a na připravenost na krizové situace. Časté opakování povodní významně zvyšuje namáhání konstrukcí kolísavým působením vody. Na druhou stranu tyto povodně bývají menšího rozsahu a nemají výrazně ničivý charakter. V oblastech s opakovaným výskytem povodní je obecně patrná vyšší připravenost objektů i místního obyvatelstva na povodňové situace, včetně aplikace operativních opatření i následných sanačních zásahů. Pravděpodobnou četnost výskytu záplav lze zjistit z map záplavových území, z místních kronik a z předešlých zkušeností.

Venkovní teplota bezprostředně po povodni a roční období, ve kterém povodeň proběhla, ovlivňují rychlost vysychání a rozsah následné degradace. Vyšší teploty významně urychlují biologický rozklad organických materiálů a vznik biofilmu a porostu plísní na materiálech anorganických. Při teplotách pod bodem mrazu absorbovaná voda krystalizuje a vytváří krystalizační tlaky.

3.1.3 Účinky povodně a jejich důsledky

V průběhu povodně je objekt, kromě saturace materiálů vodou, zatížen také dynamickými a statickými silami způsobenými proudem a hydrostatickým tlakem vody. Kombinace materiálového a konstrukčního složení objektu a zatížení vyvolaného povodní určuje rozsah následného poškození. Jednotlivé účinky působících sil bývají často vzájemně provázány. Ze stavebního hlediska lze rozdělit poškození na konstrukční, postihující mechanické a funkční vlastnosti jednotlivých konstrukčních prvků, a materiálové, postihující mechanické, fyzikální a chemické vlastnosti jednotlivých stavebních materiálů. Mezi důležitá poškození (zvláště u objektů kulturního dědictví) patří také ztráta estetické kvality při zachování všech ostatních funkcí prvku. Působení povodně dělit do následujících kategorií.¹¹

Dlouhodobé působení vody – jedná se o několikadenní působení vody na zaplavený objekt, při kterém dochází k poruchám u nasákavých a porézních materiálů. Při saturaci vodou se objevují

¹¹ DRDÁCKÝ, M. Flood Damage to Historic Buildings and Structures. 2010, s. 439-445

objemové změny, vyplavení pojiva, změna pórozity, rozmáčení, rozpuštění, vlhkostní mapy a změny barevnosti a kvality povrchu. Po opadu vody se mohou objevit výkvěty solí, koroze a napadení biologickými činiteli. Při nízkých teplotách může dojít k poškozením způsobeným vymrzáním vody v materiálu. Snížení pevnosti materiálu vlivem výše zmíněných poškození může mít za následek ztrátu stability dílčích prvků i celé konstrukce. Mezi typické poruchy způsobené nasáknutím patří také prolomení přetížených vodorovných konstrukcí.

Preventivním opatřením je zabránění saturace materiálu vodou a ochrana povrchu proti vyplavování jemných částic. Pokud toto není možné, je třeba v maximální možné míře zkrátit dobu působení vody jejím odčerpáním, ovšem s přihlédnutím k ostatním okolnostem, jako je možnost destrukce konstrukcí vztlakem a bočním tlakem vody.

Vodorovný hydrostatický tlak vzduché vody – vzniká při rozdílné výšce hladiny vody vně a uvnitř objektu. Velikost zatížení je přímo úměrná rozdílu výšky hladiny vody. V převážné většině případů se jedná o vodorovný tlak působící na stěny objektu, a to na stěny nadzemní i podzemní. Vodorovný hydrostatický tlak způsobuje především prolomení svislých konstrukcí a poškození výplní otvorů.

Preventivním opatřením proti účinku těchto sil je vyrovnání tlaku vody na obou stranách konstrukce. Vzhledem k tomu, že snížení povodňové hladiny je obvykle nereálné, je účinným opatřením, ovšem s možnými negativními důsledky, umožnění průniku vody do objektu (okny, dveřmi, nově zřízenými otvory) nebo záměrné napuštění vnitřních prostor čistou vodou. Tím dojde k vyrovnání hladin vně i uvnitř objektu a k vyrovnání působících sil. Další z možností je zvýšení odolnosti objektu proti působení vodorovného tlaku instalací provizorních vzpěr a podpor. V případě lehkých konstrukcí lze uvažovat o jejich dočasném odstranění nebo přikotvení k základovým konstrukcím.

Svislý hydrostatický tlak – vztlak – se projevuje především u uzavřených podzemních prostor. Působení vztlaku podzemní vody na podlahy nebo dno může způsobit jejich nadzvednutí či prolomení. V případě působení vztlakových sil na konstrukce z materiálů s nižší objemovou hmotností, než má voda, dochází při zaplavení k jejich vyzdvižení z uložení či přemístění. Vztlak snižuje stabilitu objektů proti překocení a usnadňuje další poškozování, způsobuje také průnik vody kanalizačními, zavodňovacími, odvodňovacími i odvětrávacími systémy do oblastí chráněných hrázemi nebo jinými nepropustnými svislými konstrukcemi.

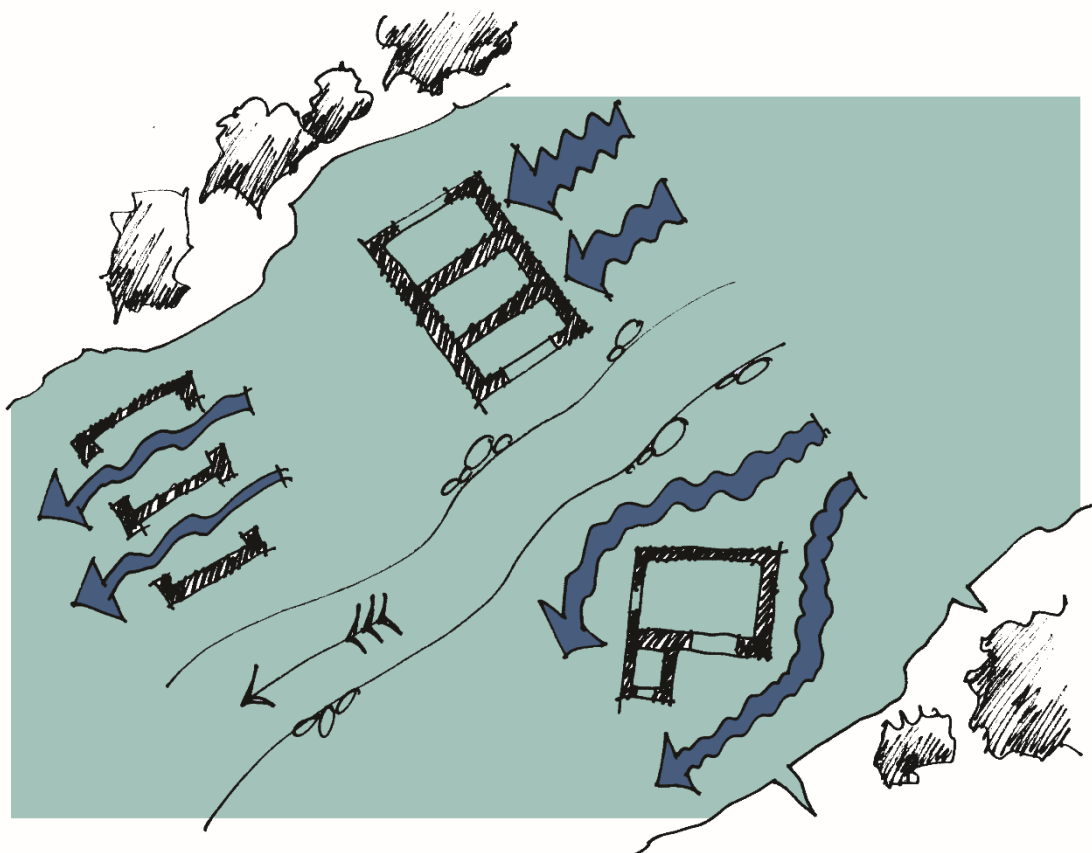
Preventivním opatřením u podzemních konstrukcí je vyrovnání sil na ně působících, a to přetížením nebo cíleným zaplavením objektu. U ostatních konstrukcí lze uvažovat o dodatečném přetížení nebo posílení jejich upevnění (ukotvení) k nosným konstrukcím. Některé drobné objekty (altány, mostky) je možné dočasně odstranit. Je vhodné též zajistit výplně otvorů v interiéru proti vysazení a stabilizovat předměty náchylné na překocení, aby nevytvořily bariéru zabraňující vstupu do objektu po opadu povodňové vody. Preventivním opatřením proti průniku vzduché vody v kanalizačních či odvětrávacích systémech je instalace uzávěrů a zpětných klapek.

Dynamický účinek vodního proudu – proudící voda získává pohybovou energii, která je přímo úměrná druhé mocnině rychlosti proudění. Při obtékání tělesa (objektu) dochází ke vzniku

hydrodynamických sil, jejichž velikost je dána nejen rychlostí proudění vody, ale i tvarem objektu a jeho situováním vůči směru proudění. Dynamický účinek může být významně ovlivněn i vytvářením bariér z plaveného materiálu, kdy dochází k uzavření otvorů a zvětšení plochy, na niž vodní proud naráží.

Dynamické účinky vodního proudu vedou k poškození až destrukci zejména svislých konstrukcí. Způsobují též vymývání materiálu (základová půda, násypy v konstrukci, malty ve zdivu apod.), jehož důsledkem jsou další poškození – nerovnoměrné poklesy, ztráta stability, částečný či celkový kolaps objektu. Destruktivní dynamický účinek proudu bývá umocněn i drobnými částicemi unášenými proudem (písek, kamínky), které působí na povrch konstrukcí jako abrazivo. Vodní proud je nejčastější příčinou podemletí základů, eroze půdy, poškození mostů a hrází. Při dostatečné síle může přemísťovat i rozměrné a těžké objekty.

Jako preventivní opatření lze aplikovat především zvýšení prostorové tuhosti konstrukcí osazením vzpěr, opěrných systémů apod. Mezi exteriérová opatření patří opevnění břehů, ochrana základů proti erozi, zesílení hrází vodních děl a zemních těles (předpolí mostů). Může být provedeno zmenšení plochy, na kterou působí vodní proud např. otevřením vrat, dveří apod. Demontovatelné části objektů je vhodné z ohrožené polohy dočasně odstranit (zábradlí mostů, sochy). Vlastní konstrukční prvky lze proti některým účinkům proudu chránit předsunutou zábranou, obložením nebo obalením ochranným materiálem.

Obr. 2 - Vliv orientace zástavby na velikost dynamického účinku proudu při povodni. Ilustrace: O. Kamenický

Dynamický účinek povodňové vlny – vzniká při tzv. bleskových povodních nebo protržení hrází a bariér. Rychlost pohybu vodní masy je v těchto případech velmi vysoká a má mimořádně ničivé účinky. Dochází k výraznému poškození břehů, podemletí základů, k destrukci či přemístění těžkých konstrukcí, k významným poškozením pozemních i mostních objektů.

Možnost preventivní ochrany jednotlivých objektů je velmi obtížná. Vhodná jsou především územní preventivní opatření jako zesilování hrází, odstraňování bariér atd.

Nárazy plovoucích předmětů – proud vody s sebou unáší značné množství různých předmětů a materiálu, jejichž nárazy způsobují poškození objektu. Ohroženy jsou zejména mosty, vodní mlýny, malé elektrárny a všechny ostatní objekty v aktivních zónách záplavových území.

V rámci prevence lze předběžně odstranit či řádně ukotvit všechny volné předměty náchylné k přemístění. V průběhu povodně je možné, za zvláštních okolností, zajistit odstraňování plovoucích předmětů z vodního proudu (zachycení a vylovení). V případě mostních konstrukcí fungují jako částečná ochrana tzv. ledolamy. Jejich účinnost je však významně snížena, pokud se při povodni dostanou pod hladinu. U ostatních konstrukcí je možné zbudování celistvé ochrany (obednění, obalení apod.), která však může být v rozporu se snahou zmenšit „účinnou“ plochu konstrukce vystavenou účinkům vodního proudu.

Vytváření bariér – je způsobeno zachytáváním plaveného materiálu na překážkách, dochází k zadržování vody a zvýšení vodorovného tlaku na konstrukce, zmenšování průtočného profilu, zvětšování rychlosti či přesměrování proudění vody. V případě protržení bariér jsou okolní objekty ohroženy rázovou povodňovou vlnou.

Preventivní opatření před povodní zahrnuje především údržbu koryta vodního toku a jeho břehů, odstranění nebo ukotvení snadno přemístitelných nebo odplavitelných objektů. Při povodni je vhodné, pokud to situace umožňuje, naplaveniny z kritických míst průběžně odstraňovat (vylovení, odstřel), eventuálně odstranit konstrukce tvořící překážky.

Znečištění a nánosy bahna – povodňová voda s sebou unáší nejen velké předměty, ale především velké množství bahna a menších částic. Ty způsobují zanesení pórových struktur materiálu, změny barevnosti a poškození povrchových úprav. Ohroženy jsou zejména nástěnné malby, tapety a mobiliář.

Pokud nelze ohrožené prvky demontovat či ochránit vhodnou povrchovou úpravou, je namístě jejich dočasné zakrytí (obalení či obložení) tak, aby se omezil styk s nečistotami na minimum. Speciálním opatřením je řízené zatopení objektu čistou vodou.

3.2 Právní východiska pro navrhování PPO

Legislativně se problematika ochrany před povodněmi opírá zejména o zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu, tzv. stavební zákon a o zákon č. 254/2001 Sb. o vodách, tzv. vodní zákon.

3.2.1 Územní plánování

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů:

Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon 139/2002 Sb. o pozemkových úpravách a pozemkových úradech a o změně zákona 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů: §2 Pozemkové úpravy, §9 Návrh pozemkových úprav.

Politika územního rozvoje ČR, MMR, ÚÚR, 2008

Usnesení vlády č. 276/2015 dne 15. dubna 2015 o aktualizaci č. 1 Politiky územního rozvoje ČR.

Stavební zákon se dotýká povodňové ochrany v § 19, kde se uvádí, že jedním z úkolů územního plánování je vytváření podmínek pro snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof a pro odstranění jejich důsledků, a to přírodě blízkým způsobem. V §2 definuje, že veřejná infrastruktura zahrnuje mimo jiné stavby ke snižování ohrožení území živelní nebo jinou pohromou. Stavba veřejné infrastruktury vymezená ve vydané územně plánovací dokumentaci určená k rozvoji nebo ochraně území obce je veřejně prospěšnou stavbou. Veřejně prospěšným opatřením nestavební povahy je mimo jiné opatření sloužící ke snižování ohrožení území. Podrobnosti k tomu, jak promítnout protipovodňová opatření do jednotlivých územních plánů měst a obcí, vymezuje prováděcí vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech a také vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území. Z oblasti vodního hospodářství se sledují zejména následující ukazatele: záplavové území, aktivní zóna záplavového území, území určené k řízeným rozlivům povodní, objekt protipovodňové ochrany, významný krajinný prvek a území zvláštní povodně pod vodním dílem.

3.2.2 Vodní hospodářství

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky – Rámcová směrnice o vodách

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES ze dne 23. 10. 2007 o vyhodnocování a zvládnání povodňových rizik – **Povodňová směrnice**

Usnesení vlády č. 382 ze dne 19. 4. 2000 - **Strategie ochrany před povodněmi v České Republice** – první ucelený dokument zabývající se prevencí, zásady ve Strategii jsou promítnuty do Vodního zákona.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (**Vodní zákon**), ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 292/2002 Sb., o oblastech povodí (zrušeno)

Vyhláška č. 390/2004 Sb., o oblastech povodí (zrušeno)

Usnesení vlády č. 562 ze dne 23. 5. 2007 - **Plán hlavních povodí České republiky** - zrušeno nařízením vlády č. 99/2016

Nařízení vlády č. 262/2007 Sb., o vyhlášení závazné části Plánu hlavních povodí České republiky. (platné do 30. 4. 2016); nahrazeno novelou vodního zákona č. 150/2010 s účinností od 1.8.2010

Vyhláška č. 393/2010 Sb., o oblastech povodí – stanovení rozsahu dílčích povodí

Vyhláška č. 24/2011 Sb., o plánech povodí a plánech pro zvládnání povodňových rizik, ve znění pozdějších předpisů. – povodňový plán ČR a nižší PP

Usnesení vlády č. 1082 ze dne 21. 12. 2015 - **Plány pro zvládnání povodňových rizik v povodí Labe, Dunaje a Odry.**

Usnesení vlády č. 1083 ze dne 21. 12. 2015 – Národní plán povodí Labe, Národní plán povodí Dunaje, Národní plán povodí Odry

Vyhláška č. 79/2018 Sb. o způsobu a rozsahu zpracování návrhu a stanovování záplavových území a jejich dokumentace. Původně Vyhláška č. 236/2002 Sb.

Na základě vyhodnocení příčin, průběhu a následků katastrofální povodně v roce 1997, pověřila vláda v roce 1999 Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí vypracovat koncepční dokument **Strategie ochrany před povodněmi pro území České republiky** (dále jen „Strategie“), která změnila dosavadní přístup k ochraně před povodněmi a k řešení jejich následků. Zásady obsažené ve Strategii byly uplatněny později v Zákoně o vodách 254/2001 (vodní zákon). Strategie ochrany před povodněmi je dokument, který na základě zkušeností z průběhů povodní a s ohledem na stav technických a právních norem a organizačních předpisů formuluje další postup ke snížení jejich ničivých účinků. Strategie vytváří rámec pro definování konkrétních postupů a preventivních opatření ke zvýšení systémové ochrany před povodněmi v České republice. Jejím cílem je rovněž vytvořit základ pro rozhodování veřejné správy jak při výběru konkrétní realizace opatření pro ochranu před povodněmi, tak i pro usměrňování rozvoje území. Kromě věcné náplně má obecně i charakter politického dokumentu, který usměrňuje činnost veřejné správy a ovlivňuje sociálně ekonomickou sféru života v České

republice. Významným úkolem Strategie je rovněž definovat rozsah odpovědnosti systému povodňové ochrany na úrovni subjektů vytvářející linii: stát – orgány samosprávy – občanská a podnikatelská veřejnost. Opomenutí tohoto faktoru způsobuje nesprávné očekávání výhradní odpovědnosti státu, absenci účinné prevence na místní úrovni a omezenou iniciativu občanů¹². Strategie vychází z následujících zásad:

- Nejefektivnější formou ochrany jsou preventivní opatření.
- Na realizaci preventivních opatření se musí podílet vlastníci a správci nemovitostí.
- Opatření je nutné uplatňovat systémově v ucelených (hydrologických) povodích.
- Pro efektivní ochranu je třeba nalézt vhodnou kombinaci opatření.
- Pro návrhy je třeba využívat kvalitní informace a modelování povodní.
- Zkvalitnit informační systém při povodních a přípravu povodňových plánů.
- Řešit ochranu před povodněmi v mezinárodním kontextu.
- Prioritou státního zájmu je podpora prevence oproti úhradě nákladů za škody.
- Strategie je dokument s dlouhodobou platností, otevřený pro doplňující návrhy.

Povodňová směrnice (2007/60/ES) vznikla jako reakce na katastrofální povodně ve střední Evropě v létě 2002. Tato směrnice je doplňkovou k Rámcové směrnici o vodách (2000/60/ES) Implementace Povodňové směrnice v České republice byla zahájena v roce 2009 transpozicí do vodního zákona, a to jak do hlavy IV Plánování v oblasti vod, tak i do hlavy IX Ochrana před povodněmi. Implementaci Povodňové směrnice má v kompetenci Ministerstvo životního prostředí.

Plánování v oblasti vod probíhá v šestiletých cyklech. Celý šestiletý cyklus je vždy rozdělen do tří navazujících částí, kdy přechodí fáze je podkladem pro další fázi. V dalším cyklu dochází k přezkoumání a aktualizaci vzniklých dokumentů. Implementace Povodňové směrnice má tyto tři fáze:

1. předběžné vyhodnocení povodňových rizik,
2. mapy povodňového nebezpečí a povodňových rizik,
3. plány pro zvládání povodňových rizik.

V rámci první fáze implementace Povodňové směrnice (2010-2015) bylo zpracováno předběžné hodnocení povodňových rizik (2011), které zahrnovalo jednak informace o minulých povodních a jejich dopadech a zároveň byly vymezeny oblasti s významným povodňovým rizikem. V rámci druhého plánovacího období (2016-2021) jsou naplňovány jednotlivé cíle a zásady obsažené ve schválených plánech pro zvládání povodňových rizik, či postupně realizována navržená opatření.

Vodní zákon odráží také požadavky obou směrnic Evropské rady a parlamentu a pamatuje na protipovodňovou ochranu v několika aspektech. Prvním z nich je v § 23 vodního zákona vymezená oblast plánování, která by měla harmonizovat veřejné zájmy včetně snížení nepříznivých důsledků povodní a sucha. § 25 vodního zákona definuje postup pro zpracování plánů pro zvládání povodňových rizik, přičemž jejich aktualizace by měla proběhnout každých 6 let. Samotnými povodněmi a ochranou před nimi se zabývají § 63–87 vodního zákona, kde

¹² Strategie ochrany před povodněmi pro území České Republiky. Ministerstvo zemědělství, Praha duben 2000

mimo jiné definuje záplavové území a s ním spojená omezení. V aktivní zóně záplavových území se nesmí umísťovat, povolovat ani provádět stavby s výjimkou vodních děl, jimiž se upravuje vodní tok.

3.2.3 Další dokumenty a zákony

Směrnice Rady 85/337/EHS ze dne 27. června 1985 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (směrnice EIA).

Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů.

Zákon č. 241/2000 Sb. o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů.

Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

Zákon č. 238/2000 Sb. o hasičském záchranném sboru České Republiky a o změně některých zákonů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES ze dne 27. června 2001 o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí (směrnice SEA).

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů .

Zákon č. 219/2002 Sb. o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou.

Nařízení vlády č. 36/2003 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 462/2000 Sb. k provedení §27 odst. 8 a §28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů. Stanovuje obsah činnosti a složení krizových štábů kraje a způsob zpracování krizových plánů.

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 471/2001 Sb. o technickobezpečnostním dohledu nad vodními díly.

Zákon č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění.

Dílčí úprava je rovněž v zákoně č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury. Vodní infrastrukturou jsou myšlena vodní díla umístěvaná v souladu s platnou politikou územního rozvoje nebo veřejně prospěšné stavby na ochranu před povodněmi.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů – část šestá opatření obecné povahy.

Zákon č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách. Zrušeno k 1. 10. 2016 .

Zákon č. 134/2016 Sb. o zadávání veřejných zakázek.

Strategie ochrany před negativními dopady povodní a erozními jevy přírodě blízkými opatřeními v České Republice – projekt VUV.

3.2.4 Metodiky

Metodický pokyn MŽP pro zpracování plánu ochrany území pod vodním dílem (č. 9/2005)

Metodika odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí, která stanovuje postup komplexního řešení protipovodňové a protierozní ochrany pomocí přírodě blízkých opatření. Věstník MŽP, částka 11/2008.

Metodika odboru ochrany vod, která stanovuje postup komplexního řešení protipovodňové a protierozní ochrany pomocí přírodě blízkých opatření. Věstník MŽP, částka 11/2008.

Just, T., Přírodě blízké úpravy vodních toků v intravilánech a jejich význam v ochraně před povodněmi. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2010

Metodický pokyn odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí k zabezpečení hlásné a předpovědní povodňové služby, Věstník MŽP, částka 12/2011

Metodika tvorby map povodňového nebezpečí a rizik, VÚV TGM Brno, 2011, oprava 9.8.2012.

Satrapa, L., Fošumpaur, P., Horský, M., Metodika pro posuzování protipovodňových opatření navržených do III. etapy programu „Prevence před povodněmi“, 2014

Katalog přírodě blízkých opatření pro zadržení vody v krajině, činnosti k podpoře výkonu státní správy v problematice sucho, VÚV TGM, Praha 2018

3.3 Financování

Vzhledem k vysoké nákladnosti realizace povodňové ochrany byly na podporu jejího financování založeny nejrůznější dotační programy. Stěžejními jsou následující dva, vyhlašované Ministerstvem zemědělství a Ministerstvem životního prostředí.

3.3.1 Program ve správě Ministerstva zemědělství

Dotační program „Prevence před povodněmi“ spravovaný MZe je zaměřen na realizaci opatření zajišťujících systémovou ochranu před povodněmi městům a obcím z finančních prostředků státního rozpočtu České republiky. Finanční prostředky z podpory jsou účelově vázány a jejich využití pravidelně kontrolováno.

Program 229060 „Podpora prevence před povodněmi“ (2002-2007)

První etapa dotačních programů se týkala systémové ochrany měst a obcí před povodněmi. Reagovala na ničivou povodeň v roce 1997 a byla spuštěna v roce 2002. Záměrem bylo umožnit financování vybraných protipovodňových opatření, jako jsou výstavba suchých nádrží (poldrů), úpravy na stávajících vodních dílech a opatření podél vodních toků v intravilánech, ze státního rozpočtu ČR.

Program 129 120 „Podpora prevence před povodněmi II“ (2007-2013)¹³

129 122 „Podpora protipovodňových opatření s retencí“

129 123 „Podpora protipovodňových opatření podél vodních toků“

129 124 „Podpora zvyšování bezpečnosti vodních děl“

129 125 „Podpora vymezení záplavových území a studií odtokových poměrů“

129 126 „Podpora zadržování vody v suchých nádržích na drobných vodních tocích“

Cílem programu bylo snížení úrovně ohrožení a povodňových rizik v záplavových územích vodních toků. Při hodnocení jednotlivých projektů v rámci podprogramů 129 122 a 129 123 byly zohledněny následující skutečnosti:

- opatření se nachází na území s vyšší pravděpodobností výskytu povodní, s ohledem na hydrologickou situaci a vznik velkých povodňových škod;
- návaznost na generely protipovodňové ochrany daného území, využití studií odtokových poměrů nebo případných existujících studií záplavových území;
- efektivnost vynaložených nákladů vzhledem k chráněným hodnotám a přínosům s využitím moderních metod a postupů;
- integrace opatření do připravovaných plánů oblastí povodí nebo soulad s platným Směrným vodohospodářským plánem;
- posudek strategického experta programu;
- spoluúčast vlastních zdrojů žadatele (kromě ZVHS), územních rozpočtů, nebo fondů EU.

¹³ Závazná pravidla poskytování finančních prostředků v oblasti vod v roce 2009 a způsobu kontroly jejich užití.

V případě podprogramů 129 124 a 129 125 byl pro hodnocení opatření rozhodující:

- počet ohrožených měst a obcí a odhad počtu ohrožených obyvatel;
- výskyt povodňových situací v daném území včetně velikosti jejich kulminačních průtoků;
- odhad možných povodňových škod;
- posudek strategického experta programu.

Podle pravidel Programu 129120 mohl být příjemcem dotace pouze správce vodního toku (např. s.p. Povodí, Zemědělská vodohospodářská správa (ZVHS), Lesy ČR, s.p. nebo správci vodních toků určení MZe). Základní nastavený proces administrace akcí, u kterého byli jasně definováni možní příjemci dotace, byl doplněn/rozšířen o možnost podání Návrhu ze strany měst a obcí. Tato možnost urychluje samotnou přípravu staveb protipovodňových opatření a zároveň zefektivňuje činnost správců vodních toků. Jedná se zejména o opatření, která nesouvisí přímo s vodním tokem jako stavbou, ale většinou o odsazené hráze (či zdi). Nejproblematictější fází při realizaci protipovodňových opatření je právě získání potřebných pozemků pro jeho stavbu. V tomto bodě mají municipality mnohem větší možnost využít znalosti místního prostředí a jednání s dotčenými vlastníky pozemků. Jednoznačně tento postup urychluje získání územního povolení. Vzhledem k platnosti nového občanského zákoníku tvoří stavba součást pozemku, proto se musely dořešit i vlastnické vztahy k budoucímu budovanému dílu a jeho následné údržbě. Proto vybudovaný majetek přechází do vlastnictví ochráněného subjektu, který zajišťuje i jeho údržbu.

Podpora byla v rámci podprogramů 129 122, 129 123 a 129 124 poskytována Povodí, s.p., Lesům ČR, s.p. a ZVHS do výše 100% výdajů pro územní a stavební řízení, související investorské a inženýrské činnosti, výkupy pozemků a jiného hmotného majetku a výdajů na realizaci. Správci drobných vodních toků určení MZe podle §48 odst. 2 vodního zákona mohli získat 80% výdajů na výkupy pozemků a jiného hmotného majetku nutného pro realizaci stavby a výdajů na realizaci. V případě podprogramu 129 125 stanovilo MZe výši podpory v závislosti na velikosti zájmového území a náročnosti prací až do 100% výdajů. V rámci podprogramu 129 126 byla obcím poskytována podpora do výše 100 % výdajů na související investorské a inženýrské činnosti, výkupy pozemků a jiného hmotného majetku nutného pro realizaci stavby a výdajů na vlastní realizaci. Úhrada nákladů se prováděla ex ante, to znamená na základě předložených a dosud neproplacených faktur. Platby provedené před vydáním Rozhodnutí, tedy před poskytnutím dotace nebyly refinancovány.

Poskytnutí dotace bylo podmíněno dodržováním platného zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

Program 129 60 „Prevence před povodněmi III“ (2014-2019)¹⁴

129 262 „Podpora projektové dokumentace pro územní řízení“

129 263 „Podpora projektové dokumentace pro stavební řízení“

129 264 „Podpora protipovodňových opatření s retencí“

129 265 „Podpora protipovodňových opatření podél vodních toků.“

Cílem třetí etapy je realizace protipovodňových opatření v záplavových územích s potenciálně významným povodňovým rizikem stanoveným v souladu se Směrnicí 2007/60/ES. Snížení rozsahu záplavového území musí být v tomto případě kompenzováno zřizováním vhodných retenčních prostor prostřednictvím budování poldrů a retenčních vodních nádrží nebo realizací řízených povodňových rozlivů.

Při hodnocení podporovaných akcí podprogramu 129 264 a 129 265 jsou zohledněny následující skutečnosti:

- přednostní řešení území vymezených v mapách povodňového nebezpečí a mapách povodňových rizik;
- návaznost na generely protipovodňové ochrany daného území, využití studií odtokových poměrů nebo studií pro stanovení záplavových území, pokud jsou pro dané území zpracovány;
- efektivnost vynaložených výdajů na realizaci opatření vzhledem k chráněným hodnotám a přínosům, s využitím moderních metod a postupů;
- soulad s plány povodí a s plány pro zvládání povodňových rizik včetně opatření ke kompenzaci snižování retenčních schopností záplavových území a negativních vlivů staveb na ochranu před povodněmi na urychlení odtoku za povodní;
- doporučující posudek strategického experta program;
- výše spoluúčasti vlastních zdrojů žadatele a ochráněných subjektů.

Povodí, s.p. mohou být žadatelem o podporu v rámci všech 4 podprogramů v souladu se zákonem č. 305/2000 Sb., o povodích, ve znění pozdějších předpisů, zatímco Lesy ČR, s.p. mohou žádat v rámci všech podprogramů, kromě podprogramu 129 262.

Obce mohou být žadatelem v případě podprogramu 129 264 na výstavbu nebo obnovu suchých vodních nádrží (poldrů) na drobných vodních tocích nebo na úpravy stávajících vodních nádrží s retenčním účinkem. Pokud je obec určena správcem drobného vodního toku dle §48 odst. 2 vodního zákona, může žádat také o podporu v rámci podprogramu 129 265 na úpravu koryta tohoto vodního toku v intravilánu, vč. souvisejících objektů v korytě toku a mimo něj.

Pokud obec není určeným správcem vodního toku, může podat návrh na výstavbu opatření. Návrh musí být doplněn platným územním rozhodnutím se související dokumentací, kalkulací nákladů a vyjádřením příslušného správce toku. Žadatelem je v tomto případě příslušný správce toku.

¹⁴ Pravidla České republiky - Ministerstva zemědělství č. j. 62570/2015-MZE-15122 pro poskytování dotací z programu 129 260 „Podpora prevence před povodněmi III“

V rámci podprogramů 129 262 a 129 263 je možné poskytnout podporu až do výše 95% celkových nákladů, upravených podle výsledků výběrového řízení. Nehradí se náklady na dříve zpracované projektové dokumentace nižšího stupně.

Podpora s.p. Povodí se poskytuje v případě podprogramu 129 264 do výše 95% celkových nákladů. V případě rekonstrukce vodních děl za účelem zvýšení jejich bezpečnosti maximálně do výše 70% celkových nákladů. A u podprogramu 129 265 maximálně do výše 85% celkových nákladů. Státnímu podniku Lesy ČR se v rámci podprogramů 129 264 a 129 265 poskytuje podpora do výše 70% celkových nákladů. Obcím se v rámci podprogramu 129 264 poskytuje podpora do maximální výše 90% celkových nákladů. V případě kombinovaných akcí, kde spolupracují navrhovatel a žadatel, se u podprogramu 129 265 poskytuje podpora do výše 80% celkových nákladů. Zbytek hradí navrhovatel ze svých zdrojů. Z dotace je možné hradit maximálně 20% z prokazatelně vyvolaných investic. Vícepráce hradí investor nebo navrhovatel.

Poskytnutí dotace bylo podmíněno dodržováním platného zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů a zároveň následujícími podmínkami:

- váha dílčího hodnotícího kritéria „nejnižší nabídková cena“ bude minimálně 80 %,
- pouze výjimečně mohou být použita subjektivně hodnotitelná kritéria provázená transparentním a objektivním postupem hodnocení a s maximální úhrnnou váhou 20%;
- pro prokazování splnění kvalifikace dodavatele nebude zadavatel požadovat prokázání kvalifikačních předpokladů zjevně nepřiměřených povaze zadávané veřejné zakázky, aby nebyl účelově omezován počet a okruh dodavatelů.

V současné době jsou pravidla upravena v souvislosti s platností nového zákona č. 134/2016 Sb. o zadávání veřejných zakázek.

Program 129 360 „Prevence před povodněmi IV“ (2019-2024)¹⁵

129 363 „Podpora projektové dokumentace“

129 364 „Podpora protipovodňových opatření v retenci“

129 365 „Podpora protipovodňových opatření podél vodních toků“

Čtvrtá etapa dotačních programů podporujících ochranu před povodněmi navazuje na úspěšné předchozí etapy realizované již od roku 2002. Cílem čtvrté etapy je zvýšení míry ochrany před povodněmi především v oblastech s významným povodňovým rizikem stanoveným dle Směrnice 2007/60/ES. Prioritně by měla být realizována technická protipovodňová opatření identifikovaná v plánech pro zvládání povodňových rizik zejména taková, která vytvářejí akumulární a retenční prostory (tj. zřizování, úprava a rekonstrukce poldrů, realizace dalších doprovodných opatření jako jsou např. zasakovací průlehy atp., zřizování a rekonstrukce vodních nádrží s vyčleněnými retenčními prostory a řízené rozlivy povodní) a výstavba

¹⁵ Pravidla České republiky - Ministerstva zemědělství č. j. 25767/2018-MZE-15122 pro poskytování dotací z programu 129 360 „Podpora prevence před povodněmi IV“

opatření podél vodních toků v intravilánu. Bude přihlíženo k systémovému řešení protipovodňové ochrany v rámci povodí.

Při hodnocení podporovaných akcí podprogramu jsou zohledňovány stejné skutečnosti jako u programu 129 260 „Prevence před povodněmi III“.

Povodí, s.p. a Lesy ČR, s.p. mohou být žadatelem v rámci všech tří podprogramů. Obce mohou být žadatelem v rámci podprogramu 129 364. V tomto případě musí jít o opatření lokálního charakteru snižující rizika z povodní na malých vodních tocích vlivem přívalových srážek (např. výstavba nebo obnova suchých vodních nádrží (poldrů) na drobných vodních tocích, úpravy stávajících vodních nádrží s retenčním účinkem apod.). Pokud je obec určena správcem drobného vodního toku dle § 48 odst. 2 vodního zákona, může žádat také o podporu v rámci podprogramu 129 365 na zvětšení kapacity koryta tohoto vodního toku v intravilánu obce, vč. souvisejících objektů v korytě toku a mimo něj.

Obce, města, svazky obcí nebo kraje mohou předkládat návrhy opatření k posouzení. Žadatelem o podporu je potom příslušný správce povodí.

Návrh musí být doplněn:

- platným územním rozhodnutím se související dokumentací, případně pravomocným společným povolením s dokumentací;
- kalkulací nákladů vč. podkladů a nákladů pro odnětí ze zemědělského půdního fondu, nebo pozemků k plnění funkce lesa nad zákonem stanoveného rozsahu a obsahu dokumentace pro vydání územního rozhodnutí;
- propočtem následných provozních nákladů;
- přehledem vyvolaných investic vč. určení jejich konečných vlastníků a správců
- vyjádřením správce povodí z hlediska systémovosti opatření a jeho vlivu na povodí.

Z podprogramu 129 363 se poskytuje podpora nejvýše do 95% nákladů upravených podle výsledků zadávacího řízení. Náklady na přípravu projektové dokumentace nižšího stupně nejsou hrazeny.

Podpora Povodí, s.p. se poskytuje v rámci podprogramu 129 364 do výše 95% stavebních nákladů. V případě, že se jedná o rekonstrukci vodních děl za účelem zvýšení bezpečnosti, je podpora maximálně do 70% stavebních nákladů. U podprogramu 129 365 je to maximálně 85% stavebních nákladů. Lesy ČR, s.p. mohou obdržet podporu u podprogramů 129 364 a 129 365 maximálně do 70% stavebních nákladů. Obcím se u podprogramu 129 364 poskytuje podpora do 90% stavebních nákladů, u podprogramu 129 365 do 85% stavebních nákladů. U kombinovaných akcí navrhovatelů se žadateli je maximální podpora 85% stavebních nákladů. Zbytek nákladů zajistí navrhovatel z vlastních zdrojů.

Výjimku tvoří opatření realizovaná Povodím Odry, s.p. na základě usnesení vlády ČR č. 444 ze dne 21.4.2008 ke konečné variantě opatření na snížení povodňových rizik v povodí horního toku Opavy s využitím přírodně blízkých povodňových opatření, kdy podpora činí 100% stavebních nákladů.

Uznatelnými náklady vlastních zdrojů v rámci programu 129 360 jsou:

- náklady na zajištění pozemků souvisejících se stavbou;
- náklady na projektovou dokumentaci;
- náklady na služby podle mandátních smluv (např. při stavebním řízení, stavební dozor, administrace zadávacího řízení);
- náklady na odvody a poplatky (např. odnětí ze zemědělského nebo lesního půdního fondu);
- stavební náklady vč. inženýrské činnosti během výstavby;
- další stavební náklady vyvolané realizací projektu (např. změna technologie vyvolaná využitím nových materiálů a postupů);

Náklady na vyvolané investice přesahující 20% stavebních nákladů akce nebudou z dotace hrazeny. Vícepráce hradí investor nebo navrhovatel.

Žadatel se pro vypisování zadávacích řízení řídí zákonem č. 134/2016 Sb. o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů. V případě veřejných zakázek malého rozsahu postupuje formou otevřené výzvy podle §27a 31 tohoto zákona.

Dotační tituly jsou nastavené na maximální ekonomickou efektivitu a nutí navrhovatele či investora k finanční spoluúčasti. Finance jsou přidělovány čistě na opatření. Náklady plynoucí z úprav, které tvoří přidanou hodnotu (např. cyklostezky) musí žadatel uhradit z jiných zdrojů.

3.3.2 Program ve správě Ministerstva životního prostředí

Dotační program ve správě Ministerstva životního prostředí je Operační program Životní prostředí (OPŽP). OPŽP umožňuje čerpat prostředky z evropských fondů na ochranu a zlepšování životního prostředí a je využíván zejména pro dlouhodobé finančně náročné projekty. Čerpání finančních prostředků OPŽP se děje v rámci prioritních os (PO):

- PO1 Zlepšování kvality vod a snižování rizika povodní,
- PO2 Zlepšování kvality ovzduší v lidských sídlech,
- PO3 Odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika,
- PO4 Ochrana a péče o přírodu a krajinu,
- PO5 Energetické úspory.

Pro snižování rizika z povodní je možné využít prostředky z PO1. Žádat mohou obce, kraje, organizace státní správy a samosprávy, výzkumné a vědecké ústavy, školská zařízení a také právnické a fyzické osoby. Za příjem a hodnocení žádostí a administraci schválených projektů odpovídá Státní fond životního prostředí (SFŽP). Ten vyhláší v průběhu programového období výzvy určující podmínky pro podání žádostí. Projekty jsou hodnoceny bodově a důraz je kladen nejen na technická, ale i na ekologická kritéria¹⁶.

Specifický cíl 1.3 Omezování povodní byl jedním z cílů PO1 týkající se povodňové ochrany v letech 2007-2014 a dělil se na následující podoblasti¹⁷.

1.3.1 Zlepšení systému povodňové služby a preventivní protipovodňové ochrany

¹⁶ Operační program Životní prostředí. *Státní fond životního prostředí České Republiky*

¹⁷ Kritéria hodnocení projektů. OPŽP 2007-2013

- tvorba digitálních povodňových plánů, budování, rekonstrukci a modernizaci systémů předpovědní povodňové služby a hlásné povodňové služby, varovných a výstražných systémů ochrany před povodněmi. Příjemci podpory se dělili do dvou skupin (obce a města, svazky obcí, kraje) a (státní podniky, státní organizace, Česká republika prostřednictvím organizačních složek státu, příspěvkové organizace – stát).
- zpracování podkladů pro následnou realizaci vybraných protipovodňových opatření včetně přírodě blízkých protipovodňových opatření.

1.3.2 Eliminace povodňových průtoků systémem přírodě blízkých protipovodňových opatření.

- omezování rizika povodní úpravou koryt v zastavěných územích obcí. Důraz je kladen na provedení přírodě blízkým způsobem.
- omezování rizika povodní výstavbou poldrů o objemu nad 50 000 m³.

V letech 2014-2020 je PO1 rozdělena do čtyř specifických cílů, z nichž ochrany před povodněmi se týkají specifické cíle 1.3 a 1.4.

Specifický cíl 1.3 Zajistit povodňovou ochranu intravilánu je jedním ze specifických cílů PO1 týkající se povodňové ochrany v letech 2014-2020 a má za úkol omezit riziko nepříznivých účinků spojených s povodněmi, zejména na lidské zdraví a na život, životní prostředí, kulturní dědictví, hospodářskou činnost a infrastrukturu. V rámci tohoto cíle jsou podporována tato opatření:

1.3.1 Zprůtočnění nebo zvýšení retenčního potenciálu koryt vodních toků a přilehlých niv, zlepšení přirozených rozlivů

1.3.2 Hospodaření se srážkovými vodami v intravilánu a jejich další využití namísto jejich urychleného odvádění do toků. Příklady projektů

1.3.3 Obnovení, výstavba a rekonstrukce, případně modernizace vodních děl sloužících protipovodňové ochraně

1.3.4 Stabilizace a sanace svahových nestabilit ohrožujících zdraví, majetek a bezpečnost obsažených v „Registru svahových nestabilit“

Žadatelé mohou být kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizační složky státu, státní podniky, státní organizace, veřejné výzkumné instituce, městské části hl. města Prahy, příspěvkové organizace, vysoké školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky), církve a náboženské společnosti a jejich svazy, fyzické osoby podnikající (pouze pro aktivitu 1.3.3. kromě opatření výstavby suchých nádrží).

Podpora v rámci Specifického cíle 1.3 je poskytována z prostředků Fondu soudržnosti ve výši 85% celkových způsobilých výdajů.

Specifický cíl 1.4 „Podpořit preventivní protipovodňová opatření“ je druhý cíl PO1 v letech 2014-2020 se zaměřením na povodňovou ochranu a podporuje následující:

1.4.1 Analýza odtokových poměrů včetně návrhů možných protipovodňových opatření

- zpracování podkladů pro stanovení záplavových území a map povodňového ohrožení;
- zpracování podkladů pro vymezení území ohroženého zvláštní povodní;
- zpracování podkladových analýz na státní a regionální úrovni pro 2. období plánování dle Směrnice Evropského parlamentu a rady 2007/60/ES o vyhodnocování a zvládnutí povodňových rizik (aktualizace vymezení oblastí s významným povodňovým rizikem, mapy rizik a mapy povodňového nebezpečí, návrhy efektivních opatření jako podklad pro plány pro zvládnutí povodňových rizik, dokumentace oblastí s významným povodňovým rizikem, zpracování podkladů pro aktualizaci plánů pro zvládnutí povodňových rizik);
- studie odtokových poměrů včetně návrhů možných protipovodňových opatření v oblastech s potenciálním povodňovým rizikem viz „Vymezení oblastí s potenciálně významným povodňovým rizikem v ČR“ a „Riziková území při přívalových srážkách v ČR“ (viz www.povis.cz), jako podklad pro následnou realizaci vybraných protipovodňových opatření včetně přírodně blízkých protipovodňových opatření.

1.4.2 Budování, rozšíření a zkvalitnění varovných, hlásných, předpovědních a výstražných systémů na celostátní úrovni, digitální povodňové plány.

1.4.3 Budování, rozšíření a zkvalitnění varovných, hlásných, předpovědních a výstražných systémů na celostátní úrovni, digitální povodňové plány

Žadatelem mohou být kraje, obce, dobrovolné svazky obcí organizační složky státu, státní podniky, veřejné výzkumné instituce, městské části hl. města Prahy, příspěvkové organizace, vysoké školy, nestátní neziskové organizace (obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, ústavy).

Výše dotace v rámci SC 1.4 je poskytována z prostředků Fondu soudržnosti ve výši 85% celkových způsobilých výdajů s výjimkou vybudování varovných systémů, kde je podpora poskytována ve výši 70% celkových způsobilých výdajů¹⁸.

¹⁸ Kritéria hodnocení projektů. OPŽP 2014-2020

3.4 Přehled PPO

Následující kapitola přináší souhrn dělení protipovodňových opatření a jejich kritérii pro získání přehledu o širokém spektru nástrojů, které lze k ochraně použít. Přestože se v této práci primárně zabýváme strukturálními opatřeními, která mají vizuální i provozní dopad na urbánní celky, je nutné mít přehled o dalších možnostech řešení, protože komplexní povodňová ochrana je vždy kombinací mnoha opatření strukturálního i nestrukturálního charakteru. Jednotlivá dělení se vzájemně překrývají, záleží spíše na úhlu pohledu, z jakého jsou hodnocena.

Vodní zákon definuje ochranu před povodněmi jako systematickou prevenci a operativní opatření. Jedná se o činnosti a opatření k předcházení a zvládnutí povodňového rizika¹⁹. Povodňová opatření jsou dle vodního zákona přípravná opatření, opatření prováděná při nebezpečí povodně a během ní a po ní. Tato opatření však nezahrnují výstavbu, údržbu a opravy staveb a ostatních zařízení sloužících k ochraně před povodněmi, jakož i investice vyvolané povodněmi²⁰. Tato opatření spadají pod systematickou prevenci. Dále vodní zákon definuje povodňové záchranné a zabezpečovací práce.

Tab. 1 Schéma dělení protipovodňových opatření

Termín protipovodňová opatření se ve vodním zákoně nevyskytuje. Přestože zákon tento termín nezná, objevuje se v rámci dotačních titulů i na informačních webech. Dělení těchto opatření

¹⁹ Zákon č. 254/2001 Sb., §63

²⁰ Zákon č. 254/2001 Sb., §65

může být rozlišováno podle různých kritérií. Jedním z nich je zaměření na snižování majetkových škod pomocí aktivních a pasivních opatření. Optimální využití a rozvoj záplavových území je řešení aktivní, které škodám předchází tím, že se snaží eliminovat výskyt zranitelných objektů v ohrožených oblastech. Mezi pasivní patří ochrana majetku a obyvatel již v záplavovém území usídlených. Tato ochrana počítá s nutností vynaložení dodatečných prostředků.

Další typ dělení je chápán z hlediska doby, kdy dochází k realizaci opatření. V době mimo ohrožení se uskutečňují opatření preventivní a přípravná. Jedná se většinou o činnosti, které vyžadují delší časové období na svou realizaci. Tedy vybudování strukturálních i nestrukturálních opatření, která jsou pak následně využita v rámci opatření operativních, která se provádí před a v průběhu povodně (v době vyhlášení stupně povodňové aktivity). Po opadu povodně přichází ke slovu opatření záchranná, která mají za úkol zlikvidovat nastalé škody.

Nejvhodnější dělení pro naše účely je dělení dle konstrukční podstaty²¹. Zde se setkáváme s termínem strukturální a nestrukturální opatření. Strukturální opatření se někdy nazývají také technická. Pod tímto pojmem jsou ale často prezentovaná spíše opatření čistě technického charakteru jako opak přírodě blízkým opatřením, kde je kladen důraz na revitalizační a ekologickou funkci. Někdy lze velmi těžko rozlišit, kdy je opatření přírodě blízké a kdy již nikoliv. Zpravidla to závisí na podmínkách daného dotačního titulu. Strukturální opatření se podle svého umístění dělí na opatření v ploše povodí a na opatření na vodním toku.

3.4.1 Nestrukturální PPO

Nestrukturální PPO jsou částečně vymezena ve vodním zákoně jako povodňová opatření²² a dělí se na opatření přípravná, za povodně, při povodni a po ní. Povodňová opatření nejsou výstavba, údržba a opravy staveb a ostatních zařízení sloužících k ochraně před povodněmi, jakož i investice vyvolané povodněmi²³.

Přípravná opatření jsou:

- a) stanovení záplavových území,
- b) vymezení směrodatných limitů stupňů povodňové aktivity,
- c) povodňové plány,
- d) povodňové prohlídky,
- e) příprava předpovědní a hlásné povodňové služby,
- f) organizační a technická příprava,
- g) vytváření hmotných povodňových rezerv,
- h) příprava účastníků povodňové ochrany.

Opatření při nebezpečí povodně a za povodně jsou:

- a) činnost předpovědní povodňové služby,
- b) činnost hlásné povodňové služby,
- c) varování při nebezpečí povodně,
- d) zřízení a činnost hlídkové služby,

²¹ Protipovodňová opatření. *Možnosti řešení povodňových situací v česko-slovenském příhraničí*

²² Zákon č. 254/2001 Sb., §65

²³ Zákon č. 254/2001 Sb., §65 odst. 5

- e) vyklizení záplavových území,
- f) řízené ovlivňování odtokových poměrů,
- g) povodňové zabezpečovací práce,
- h) povodňové záchranné práce,
- i) zabezpečení náhradních funkcí a služeb v území zasaženém povodní.

Opatření po povodni jsou:

- a) evidenční a dokumentační práce,
- b) vyhodnocení povodňové situace včetně vzniklých povodňových škod,
- c) odstranění povodňových škod a obnova území po povodni.

Mezi tato opatření patří také územní plánování, do kterého by se měla promítnout stanovená záplavová území i návrhy protipovodňových strukturálních opatření, ale také organizační opatření pro zvyšování retence a zabraňování eroze, jako změna velikosti a tvaru pozemku (pozemkové úpravy), výběr skladby plodin a návrh jejich umístění. Patří sem v podstatě všechna opatření organizační, plánovací a legislativní jako jsou:

- využití výstupů povodňového mapování (mapy povodňového ohrožení a povodňového rizika) jako limitu v územním plánování a rozhodování;
- pořízení nebo změna územně plánovací dokumentace obcí
 - vymezení ploch s vyloučením výstavby a ploch s omezeným využitím z důvodu ohrožení povodní,
 - nezvyšovat hodnotu majetku v plochách v nepřijatelném riziku,
 - snižovat rozsah ploch v nepřijatelném riziku změnou kategorie jejich využití;
- pozemkové úpravy;
- zlepšení hlásné, předpovědní a výstražné povodňové služby (zřízení a modernizace srážkoměrných a vodoměrných stanic, lokální výstražné systémy);
- vytvoření nebo aktualizace povodňových plánů územních celků (digitální forma) a povodňových plánů nemovitostí;
- individuální zvýšení odolnosti staveb v záplavovém území (organizační opatření, zajištění majetku a odplavitelných předmětů).

Plány povodí

V souladu se směrnicí Evropské rady a parlamentu 2000/60/ES byly připraveny a schváleny plány povodí. V plánech jsou zohledněna opatření potřebná k prevenci a zvládnutí povodní na celém území ČR. Národní plány povodí stanoví cíle snížení nepříznivých účinků povodní a sucha dle Vodního zákona, obsahují souhrny programů opatření k dosažení uvedených cílů a stanovují strategii jejich financování. Cíle tohoto strategického dokumentu jsou zaměřeny:

- na ochranu a zlepšení stavu povrchových a podzemních vod a vodních ekosystémů;
- ke snížení nepříznivých účinků povodní a sucha;
- na hospodaření s povrchovými a podzemními vodami a udržitelné užívání těchto vod na zajištění vodohospodářských služeb;
- na zlepšování vodních poměrů a na ochranu ekologické stability krajiny.

V prvním plánovacím období (2010-2015) byly vypracovány plány mezinárodních oblastí povodí, plán hlavních povodí ČR a plán oblastí povodí. Ve druhém plánovacím období (2016-

2021) národní plány povodí nahradily koncepční dokument Plán hlavních povodí České republiky a plány dílčích povodí zastupují koncepční dokumenty plánů oblastí povodí. Národní plány povodí pořizuje Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s příslušnými správci povodí a místně příslušnými krajskými úřady a byly 21. prosince 2015 schváleny vládou České republiky. Ministerstvo zemědělství je vydalo opatřeními obecné povahy začátkem roku 2016²⁴.

Plány dílčích povodí pořizují správci povodí dle své působnosti ve spolupráci s příslušnými krajskými úřady a ve spolupráci s ústředními vodoprávními úřady. Schvalují je dle své územní působnosti kraje. Plány dílčích povodí doplňují národní plány povodí o podrobné údaje a návrhy opatření, které jsou nutné k dosažení cílů pro dané dílčí povodí na základě zjištěného stavu povrchových a podzemních vod, hodnocení povodňových rizik, potřeb užívání vodních zdrojů, a časový plán jejich uskutečnění. Plány dílčích povodí byly schváleny zastupitelstvy krajů do poloviny roku 2016²⁵.

Plány pro zvládnání povodňových rizik

V roce 2015 byly vládou schváleny Plány pro zvládnání povodňových rizik v souladu s evropskou Povodňovou směrnicí (2007/60/ES). Spolupracovaly na nich MŽP a MZe se správci vodních toků a krajskými úřady. Obsahují vymezení oblastí s významným povodňovým rizikem, pro něž byly zpracovány mapy povodňového nebezpečí a povodňových rizik. Plány obsahují obecná a konkrétní opatření. Obecná opatření jsou aplikována ve všech obcích (877) s významným povodňovým rizikem a slouží především k prevenci rizik a zlepšení připravenosti zvládnání povodní (např. aktualizace povodňových plánů v daném území, využití povodňových map k územnímu plánování, pořízení nebo modernizaci srážkoměrných a vodoměrných stanic, nebo zřízení varovných systémů). Konkrétní opatření zahrnují výstavbu povodňových hrází včetně mobilních prvků, suchých nádrží a přírodě blízká protipovodňová opatření²⁶.

Povodňové plány

Povodňový plán jako základní dokument ochrany před povodněmi slouží ke koordinaci činností v daném území v době povodňové situace. Povodňový plán je souhrn organizačních a technických opatření, potřebných k odvrácení nebo zmírnění škod při povodních na životech a majetku občanů a společnosti a na životním prostředí. Povodňovým plánem se řeší ochrana určitého území, nemovitosti a realizace stavby²⁷. Odpovědně vypracovaný povodňový plán umožňuje v případě vzniku události (povodně) provedení všech nezbytných, maximálně efektivních zásahů ve správnou dobu na správném místě a pomáhá minimalizovat škody.

Povodňovými plány se pro účely tohoto zákona rozumějí dokumenty, které obsahují způsob zajištění včasných a spolehlivých informací o vývoji povodně, možnosti ovlivnění odtokového režimu, organizaci a přípravu zabezpečovacích prací; dále obsahují způsob zajištění včasné aktivizace povodňových orgánů, zabezpečení hlásné a hlídkové služby a ochrany objektů, přípravy a organizace záchranných prací a zajištění povodní narušených základních funkcí

²⁴ Národní plány povodí. *Životní prostředí*

²⁵ Plány dílčích povodí. *Životní prostředí*

²⁶ Plány pro zvládnání povodňových rizik. *Životní prostředí*.

²⁷ TNV 75 2931 Povodňové plány

v objektech a v území a stanovené směrodatné limity stupňů povodňové aktivity²⁸. Dle vodního zákona jsou povodňovými plány územních celků:

- povodňové plány obcí, které zpracovávají orgány obcí, v jejichž územních obvodech může dojít k povodni;
- povodňové plány správních obvodů obcí s rozšířenou působností, které zpracovávají obce s rozšířenou působností;
- povodňové plány správních obvodů krajů, které zpracovávají příslušné orgány krajů v přenesené působnosti ve spolupráci se správcí povodí;
- povodňové plány povodí;
- Povodňový plán České republiky, který zpracovává Ministerstvo životního prostředí.

Kromě toho mohou být vypracovány povodňové plány ohrožených staveb nebo pozemků se zvláštní hodnotou (kulturní památky, archivy, muzea ad.) nebo takových, které mohou zhoršovat průběh povodně (zhoršení odtokových poměrů).

Povodňový plán obce řeší ve vazbě na velikost, vnitřní územní členění osídlení a územní rozsah předpokládané záplavy, vyznamávající, organizační, technická, evakuační a jiná konkrétní opatření. Obsahuje přehled a bilanci sil a prostředků integrovaného záchranného systému organizovaného na území obce, včetně ostatních použitelných sil a prostředků místně dostupných (právnických a fyzických osob) pro nezbytnou pomoc z prostorů kolem obce, které nejsou ohroženy možnou povodní. Jedná se o prováděcí plán opatření k ochraně a minimalizování následků povodně.

Pro stavby ohrožené povodněmi, které se nacházejí v záplavovém území nebo mohou zhoršit průběh povodně, zpracovávají povodňové plány pro svou potřebu a pro součinnost s povodňovým orgánem obce jejich vlastníci²⁹. Tyto plány jsou samostatnou přílohou povodňového plánu obce.

Vypracovaný povodňový plán musí být vždy v souladu s nadřazeným povodňovým plánem (obce, města, kraje). Tuto skutečnost musí potvrdit odpovědný pracovník nadřazeného povodňového orgánu na titulním listu povodňového plánu. Povodňové plány územních celků je nutné prověřovat každý rok a tato skutečnost se dokládá.

Podklady pro vypracování povodňového plánu obvykle zahrnují:

- terénní, hydrologické a hydraulické podklady;
- technické podklady;
- organizační podklady.

Povodňový plán obsahuje zpravidla tyto základní části:

- titulní list a úvodní část, které obsahují základní údaje o objektu a jeho protipovodňové ochraně;
- věcnou část, která obsahuje informace o klimatických podmínkách, hrozících typech povodní, a rizicích, která z povodní pro danou oblast vyplývají. Dále o stupních

²⁸ Zákon č. 254/2001 Sb., § 71 odst.1

²⁹ Zákon č. 254/2001 Sb., § 71 odst. 3,4

povodně aktivity a jejich vyhlášení v závislosti na směrodatných povodňových stavech. Údaje pro zajištění potřebné ochrany;

- organizační část, která obsahuje údaje o personálním zajištění a organizaci povodňové ochrany včetně jejího technického a materiálního zajištění;
- grafickou část, která obsahuje například příslušné mapové výřezy s vyznačením záplavových území, plány evakuačních cest, hlásné profily, informační místa. apod.;
- revizní část, která obsahuje informace o způsobech a četnosti provádění revizí a aktualizací údajů uvedených v titulním listu a věcné, organizační i grafické části povodňového plánu;
- přílohy.

Z údajů uvedených v povodňovém plánu musí být jednoznačně a přesně zřejmé, kdo, kdy a jaké činnosti provádí a jaké technické prostředky má k dispozici (včetně přesné specifikace jejich umístění). Fungování součinnosti všech zainteresovaných organizací a osob a proveditelnosti jednotlivých úkonů je vhodné prověřit validací, případně dílčími cvičeními, jejichž harmonogram by měl být v plánu rovněž uveden. Pokud je třeba k provedení některých úkonů spoluúčast externích personálních nebo technických prostředků a služeb, musí být předem smluvně zajištěna. V povodňovém plánu pak musí být uvedeny jména a kontakty odpovědných osob externích dodavatelů a odpovědné osoby pověřené uživatelem objektu k zajištění těchto prostředků a služeb v případě ohrožení povodní (včetně jmen a kontaktů).

Mapové podklady

Hlavním mapovým podkladem jsou vodoprávním úřadem stanovená záplavová území. Jedná se o administrativně určená území, která mohou být při výskytu přirozené povodně dané doby opakování zaplavena vodou. Záplavová území stanovená v souladu s vodním zákonem a příslušným prováděcím předpisem spadají do oblasti veřejnoprávní regulace a jsou určující z hlediska plnění povinností zakotvených vodním zákonem. Záplavová území v obcích se stanovují prioritně na Q100 nebo největší známou přirozenou povodeň. Správce vodního toku může vymezit území určené k rozlivům.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik (2007/60/ES) ukládá členským státům povinnost postupně na jejich území vyhodnotit povodňové nebezpečí, riziko a tato vyhodnocení zpracovat do formy příslušného mapového vyjádření. Zpracování probíhá v šestiletých cyklech. V současné době probíhá aktualizace v rámci II. cyklu.

Podle směrnice mapy povodňového nebezpečí zahrnují oblasti, kterým hrozí:

- povodně s nízkou pravděpodobností výskytu nebo extrémní povodňové scénáře;
- povodně se středně vysokou pravděpodobností výskytu (pravděpodobná doba opakování ≥ 100 let);
- případně povodně s vysokou pravděpodobností výskytu.

Mapy povodňového nebezpečí v ČR jsou v souladu s Povodňovou směrnicí zpracovávány pro povodňové scénáře Q500, Q100, Q20 a Q5³⁰. Tyto mapy udávají hranice rozlivů, hloubku zaplavení a rychlost proudu. Intenzita povodně závisí na rychlosti proudění a hloubce zaplavení a je kvantifikací (mírou ničivosti) povodňového nebezpečí. Mapy povodňového nebezpečí jsou podkladem pro zpracování map povodňových rizik³¹.

Na mapách povodňových rizik jsou vyznačeny potenciální nepříznivé následky spojené s povodněmi podle scénářů a vyjádřené podle:

- orientačního počtu potenciálně zasažených obyvatel;
- druhu hospodářské činnosti potenciálně postižené oblasti;
- zařízení, která mohou v případě zaplavení způsobit havarijní znečištění, a potenciálně zasažených chráněných oblastí;
- dalších informací, které stát považuje za užitečné.

Riziko je vyjádřeno jako míra pravděpodobnosti výskytu nežádoucího jevu a nepříznivých dopadů na životy, zdraví, majetek nebo životní prostředí. Riziko roste s mírou nebezpečí, délkou expozice a mírou zranitelnosti objektu³². Mapy povodňového rizika kombinují údaje o ohrožení s informacemi o zranitelnosti objektů v exponovaném území. Na základě zranitelnosti, tj. dostupných informací o využití území, jsou vymezeny třídy ploch, kterým jsou přiřazeny hodnoty tzv. maximálně přijatelného rizika. Na mapách jsou zvýrazněny ty plochy, kde je kritérium maximálního přijatelného rizika překročeno³³.

Mapy povodňového ohrožení jsou výsledkem kombinace pravděpodobnosti výskytu nežádoucího jevu a nebezpečí. Zobrazují se pomocí barevné čtyřbodové škály kategorie ohrožení ploch v záplavovém území. Tyto kategorie umožňují posouzení vhodnosti stávajícího nebo budoucího funkčního využití ploch a doporučení na omezení případných aktivit na plochách v záplavovém území s vyšší mírou ohrožení. Tyto podklady je vhodné využít v procesu územního plánování a při návrhu opatření na ochranu před povodněmi.

Pro pojistný trh jsou určující povodňové mapy, které ukazují míru rizika zasažení povodní v dané lokalitě. Mapují kromě rizika vylití vodního toku z břehu i záplavy související se zpětným vzduťm přes kanalizační systém nebo záplavy způsobené přívalovými dešti. Počítají s většími povodněmi než záplavová území stanovená vodoprávním úřadem³⁴.

Územní plánování

Jedním z nejdůležitějších nástrojů prevence před povodněmi je územní plánování, a to jak na úrovni celostátní, tak na úrovni měst a obcí. Územní plánování řeší funkční využití území, stanovuje zásady jeho organizace a koordinuje výstavbu a jiné činnosti ovlivňující rozvoj

³⁰ Metodika tvorby map povodňových rizik a nebezpečí.

³¹ Úvodní informace o tvorbě map povodňového nebezpečí a map rizik. VÚV T.G.M., v.v.i.

³² Zranitelnost je náchylnost objektů nebo zařízení ke škodám v důsledku malé odolnosti vůči extrémnímu zatížení povodní a v důsledku délky expozice. Zranitelnost území je dána objekty a aktivitami, které se v daném území vyskytují.

³³ Mapy povodňového rizika. *Povodňový informační systém*

³⁴ Povodňové mapy a stanovené záplavové území. *Ministerstvo životního prostředí*

území. Ve svých regulativech může navrhnout územně technická opatření protipovodňové ochrany.

Pro celostátní úroveň platí strategický dokument ČR, a to Politika územního rozvoje České republiky 2008 a Politika územního rozvoje České republiky ve znění aktualizace č. 1, MMR, ÚÚR (PÚR ČR). Dokument stanoví nutnost vytvářet podmínky pro preventivní ochranu území a obyvatel před potencionálními riziky a přírodními katastrofami, vymezovat zastavitelné plochy v záplavových územích a plochy pro přemísťování stavby z území s vysokou mírou rizika a plochy pro akumulaci povrchových vod.

Na úrovni krajů se jedná o povinně pořizované zásady územního rozvoje (ZÚR), které vycházejí z PÚR ČR. Na krajské úrovni lze navrhnout ochranu před povodněmi v ucelených povodích nadmístního významu a stanovit v širších souvislostech, jaká opatření je třeba učinit ve správních územích krajů i jednotlivých obcí, aby byla vytvořena účinná a logická soustava protipovodňových opatření. ZÚR kraje v textové a grafické části v rámci ochrany před povodněmi obsahují vymezení veřejně prospěšných staveb a veřejně prospěšných opatření nadmístního významu.

Na úrovni měst a obcí jsou to územní a regulační plány, kde se promítají limity využití v záplavovém území a jeho aktivní zóně a ty jsou součástí územně analytických podkladů, které jsou pravidelně aktualizovány. Stavební činnost je v aktivní zóně omezená na vodní díla, jimiž se upravuje vodní tok, převádějí povodňové průtoky, nebo zajišťují ochranu před povodněmi, nebo která jinak souvisejí s vodním tokem. Dále lze provádět stavby, jimiž se zlepšují odtokové poměry, stavby pro jímání vod, odvádění vod a odvádění srážkových vod a dále nezbytné stavby dopravní a technické infrastruktury. Mimo aktivní zónu může vodoprávní úřad stanovit omezující podmínky. Kromě vymezení ploch s vyloučením výstavby příp. s omezeným využitím je důležité v tomto území nezvyšovat hodnotu majetku, případně snižovat rozsah ploch změnou kategorie využití. V případě potřeby může vodoprávní úřad v záplavových územích nebo v územích určených k rozlivům podat návrh na vyvlastnění pozemků ve veřejném zájmu nebo na vyhlášení stavební uzávěry. Z tohoto důvodu by měl územní plán vyčlenit pozemky, které budou určeny jako náhrada.

Kromě regulativů vyplývajících ze stanovení záplavového území by měl územní plán obcí řešit i funkční využití krajiny, stabilizovat plochy stávajících hrází a doplnit chybějící úseky, zajistit využití plochy slepých a odstavených ramen vodních toků pro účely protipovodňových opatření, kolem vodních toků v zastavěném území a zastavitelných plochách ponechat minimálně 6 metrů pás pro rozliv a údržbu toku, v krajině pak vegetační ochranná pásma toku v šíři 20 metrů, vyčlenit území pro retenční nádrže, mokřady apod. U liniových staveb je možné plánovat jejich umístění tak, aby vyvářely současně ochranný prvek a umožňovaly volný odtok vody. Územní plán musí být v souladu s dokumentací komplexních pozemkových úprav, které obsahují řadu protierozních opatření a opatření na zpomalování povrchového odtoku (optimální velikost a tvar pozemků, ochranné zatravnění, meze, průlehy, zatravněvací pásy aj). Dále je

vhodné při návrhu územně plánovací dokumentace zohlednit také doporučení z lesních hospodářských plánů³⁵.

Na úrovni regulačního plánu jsou protipovodňová opatření promítnuta do pozemků a staveb. Je důležité nastavit regulativy pro zachování podílu nezpevněných ploch, zajištění funkčnosti komunikací, mostů, liniových staveb a ostatních objektů technické infrastruktury, zabezpečení vniknutí vody kanalizací, výškové situování staveb, aby podlaha obytných místností byla nad úrovní hladiny maximální dosažené povodně.

Přestože to zákon neukládá, je vhodné, aby se vodoprávní úřad účastnil projednávání při tvorbě územního a regulačního plánu, aby mohly být jeho požadavky zapracovány. Plány obcí by měly vznikat za účasti správců povodí a vodoprávních úřadů. Podkladem pro vypracování územních a regulačních plánů jsou vodohospodářské studie, generely, dokumentace pozemkových úprav, ÚSES, revitalizace říčních toků a dále skutečnosti, které mohou mít vliv na vznik a průběh povodní. Jedná se zejména o:

- klimatické a hydrologické údaje;
- geomorfologické údaje;
- inženýrsko-geologické a pedologické poměry;
- stav povodí;
- stav vodních toků;
- průběh známých povodní.

Pozemkové úpravy

Pozemkové úpravy jsou nezbytným podkladem pro územně plánovací dokumentaci. Přispívají k rozvoji obcí i celého správního území. Mají za cíl dobře uspořádanou krajinu, omezení povrchového odtoku, snížení eroze půdy, zvýšení retence i zajištění dobré kvality vody. Pozemkové úpravy³⁶ představují jedinečnou šanci vyřešit celou řadu otázek spojených s vlastnictvím pozemků a možnosti naplnění a realizací různých rozvojových záměrů.

Pozemkové úpravy se výrazně uplatňují zejména při budování drobných opatření, která zpomalují odtok vody z území, zabraňují erozi půdy a zvyšují retenční schopnost krajiny. Mezi ty patří protierozní meze, průlehy, zasakovací pásy, záchytné příkopy, zatravnění, zalesnění, nádrže, rybníky, úpravy toků, ochranné hráze, suché poldry i revitalizace toků a nádrží. Tato opatření jsou prvky tzv. plánu společných zařízení³⁷, který je součástí každého návrhu komplexních pozemkových úprav.

Při řešení pozemkové úpravy je možno v rámci návrhu nového uspořádání pozemků přemístit pozemky vlastníků, kteří chtějí intenzivně hospodařit, zejména ze záplavových zón, ale také např. z inundačních území či území protipovodňové ochrany, do méně ohrožených lokalit. Do ohrožených území pak lokalizovat půdu státu, obcí či dalších vlastníků, kteří s tím budou souhlasit nebo mají v těchto územích své zájmy (např. podniky Povodí)³⁸.

³⁵ Protipovodňová ochrana v územně plánovací dokumentaci obcí. *Ústav územního rozvoje*

³⁶ Zákon č. 139/2002 Sb.

³⁷ Katalog společných zařízení pozemkových úprav. *Katedra geodézie a pozemkových úprav*

³⁸ PODHRÁZSKÁ, J.; VÍTEK, J. a MIŠÍK, D. Pozemkové úpravy chrání obce a města před povodněmi.

Úskalím výstavby liniových staveb, jako jsou ochranné hráze a zdi, je vyřešení majetkových vztahů. Zde mohou napomoci pozemkové úpravy tím, že se hráz stane součástí plánu společných zařízení a je jí vyčleněn samostatný pozemek ve vlastnictví státu či obce. Takováto příprava výrazně zjednoduší její následné vybudování.

3.4.2 Strukturální PPO

Strukturální protipovodňová opatření mají, jak už název napovídá, charakter přímého fyzického zásahu. Může se jednat o opatření v ploše povodí (agrotechnická a biotechnická), budování retenčních a protierozních opatření nebo opatření přímo na vodních tocích. Mezi ty spadá budování retenčních nádrží a poldrů, ochranných hrází, snížení eroze a zkapacitňování koryta, jeho čištění a údržba. Většina těchto opatření spadá dle Zákona pod vodní díla³⁹. Speciální kategorii tvoří opatření v zastavěném území na kanalizační síti zabráňující zaplavení území v důsledku nedostatečného odtoku kanalizací nebo zpětnému vzdutí.

PPO v ploše povodí⁴⁰:

Biotechnická

- systém protierozních mezí;
- zasakovací pásy;
- protierozní průlehy;
- asanace drah soustředěného povrchového odtoku;
- protierozní manipulační pásy;
- protierozní příkopy;
- protierozní nádrže.

Agrotechnická

- protierozní agrotechnologie na orné půdě;
- výsev do ochranné plodiny, strniště, mulče či posklizňových zbytků;
- hrázkování a důlkování povrchu půdy;
- protierozní agrotechnologie ve speciálních kulturách;
- zatravnění meziřadí;
- krátkodobé porosty v meziřadí;
- mulčování;
- hrázkování a důlkování povrchu půdy v meziřadí.

Na lesní půdě

- pěstební opatření v lesích;
- hrazení strží;
- hrazení bystrin.

³⁹ Zákon č. 254/2001 Sb., §55, hlava VIII

⁴⁰ Metodika odboru ochrany vod, která stanovuje postup komplexního řešení protipovodňové a protierozní ochrany pomocí přírodě blízkých opatření, 2008

PPO na kanalizační síti⁴¹:

- realizace opatření v urbanizovaných územích v souladu s tzv. přírodě blízkým hospodařením se srážkovými vodami;
- retenční (dešťové) nádrže;
- hradicí komory a zpětné klapky na výustích do vodních toků;
- čerpací stanice;
- šachty s vodotěsnými poklopy;
- mobilní zařízení na kanalizační síti (např. těsnicí vaky).

PPO na vodních tocích a v údolních nivách:

- úpravy koryta vodního toku;
- údržba a čištění koryta;
- ochranné hráze a zdi;
- mobilní protipovodňová opatření;
- umělé retenční prostory.

V rámci plánování v oblasti vod dle Rámcové směrnice o vodách (2000/60/ES) vznikl Katalog opatření⁴² jako podpůrná metodická pomůcka pro výběr vhodných opatření pro řešení hlavních typů významných problémů, který mimo jiné popisuje velmi detailně některá protipovodňová opatření. Jsou zde popsány jejich hlavní charakteristiky, podmínky realizace i možné střety a dopady. Přírodě blízká opatření shrnuje Katalog přírodě blízkých opatření pro zadržení vody v krajině, který je jedním z výstupů řešení problematiky sucha v gesci Ministerstva životního prostředí. Tento katalog představuje metodickou pomůcku pro návrhy systémů opatření při adaptaci území na projevy extrémních hydrologických situací – sucha a povodní.

Retenční a protierozní opatření v ploše povodí

Retenčními a protierozními opatřeními se rozumí záchytné a svodné cestní příkopy, průlehy a zasakovací pásy, terasy, suché retenční prostory, mokřady, zpevňování povrchových linií soustředěného odtoku, údržba drenážních systémů, obnova vsakování na nepropustných plochách. Tato opatření jsou poměrně nenákladná a významným způsobem snižují erozi a transport splavenin, podporují vsakování, čímž zabraňují vzniku povodní z přívalových dešťů. Jsou účinná zejména na malých povodích a v oblastech horních toků.

U těchto opatření je těžké rozlišit, zda se jedná o opatření čistě technická, či přírodě blízká. V některých případech dochází ke zlepšování ekologického stavu, i když použité prostředky nejsou zcela podle zásad přírodě blízkých úprav. Mnohé lokality také z různých důvodů (majetkoprávní, prostorové vztahy) ideální stav prostě neumožňují.

Úpravy koryta vodního toku

Provedení povodňových průtoků skrze chráněné území lze pomocí zvýšení kapacity koryta zvětšením jeho průtočného profilu. Toto se provádí jeho prohrábkou případně, pokud to situace umožňuje, jeho rozšířením. Úprava koryta toku může zahrnovat nejen změnu jeho profilu, ale

⁴¹ DRÁB, A., DVOŘÁK, L., KOZUBÍK, J., KACÁLEK, T., HANZLÍKOVÁ, Z. a HRMÁDKOVÁ, V. Katalog protipovodňových opatření kulturních památek

⁴² Katalog opatření. eAgri.cz

i změnu trasy či sklonu a zásahy na přidružených objektech (jezy, mosty, vegetace, komunikace). Speciální variantou je vytvoření odlehčovacího obtokového ramena. Mezi důležité práce patří také jeho následná pravidelná údržba a čištění, aby se předešlo následnému zanášení a byla zachována jeho požadovaná průtočnost.

Stabilizace vodního toku

V horských a podhorských oblastech s rychlým průtokem je dominantním problémem snížení hloubkové eroze koryta vodního toku. Technická opatření směřující ke stabilizaci podélného profilu jsou stupně na dně koryt, balvanité skluzy a jezy vybavené zařízením pro tlumení kinetické energie, příčné prahy a další.

Snižování břehové eroze je aktuální na všech úsecích vodního toku, zejména však v nížinných oblastech. Účelem je stabilizace břehu a zamezení jeho vymílání. Patří sem všechny druhy břehových opevnění. Tato opatření jsou bohužel někdy budována na úkor rostlinných a živočišných společenstev. Dlážděné břehy a bermy jsou z ekologického hlediska jalové a mají pouze výplňovou funkci.

Ochranné hráze a zdi

Ochranné hráze a zdi mají za úkol soustředit průtoky do meziprázích a ochránit tak svoje okolí. Hráze mají větší prostorové nároky a mohou být krajinářsky zpracované. Jsou buď homogenní složené z jednoho materiálu, nebo nehomogenní opatřené těsněním ve středu nebo v návodním lici. Tok může být ohrazen z jedné nebo obou stran a výška hrází nemusí být stejná. V zastavěném území se tato opatření uplatňují vzhledem k prostorovým nárokům jen omezeně.

Naopak povodňové zdi mají své místo ve stísněných podmínkách zástavby. Jedná se většinou o železobetonové konstrukce vetknuté do podloží nebo mělce založené úhlové zdi, případně pilířové či gravitační. Oproti ochranným hrázím je v případě povodňových zdí značně zkrácena průsaková dráha v podloží, proto je třeba zajistit odolnost proti průsaku (těsnící stěna).

Mobilní PPO

Mobilní protipovodňová opatření jsou nezbytná v místech prostupu ochrannou linií, ale mají své uplatnění z prostorových a estetických důvodů. V současnosti je na trhu velké množství různých druhů mobilních zábran (pytle s pískem, zábrany z betonových dílců, pryžotextilní vaky, šikmé a svislé deskové systémy, zábrany z plastových modulů ad.) vč. systémů lokální ochrany. Mobilní zábrany jsou výhodné z hlediska estetického, protože nenarušují svým vzhledem okolní prostředí. U nás jsou nejčastěji používané hradidlové stěny složené z dutinových hliníkových lamel a slupic. Tyto systémy mohou dosahovat značné výšky, která by u stabilní zdi byla neakceptovatelná. V terénu jsou trvale umístěny pouze kotvící a těsnící prvky. Tyto zábrany však vyžadují prostory na skladování a vyškolený personál pro jejich sestavení. Velkou roli také hraje čas. Při povodních s rychlým nástupem (v řádu hodin) nemusí být jejich sestavení vůbec reálné.

Umělé retenční prostory (poldry a nádrže)

Poldry⁴³ jsou ohrázené prostory, které mají za úkol zachytit případně zpomalit kulminační povodňovou vlnu. Jde v podstatě o uměle vytvořené inundační území. Plnění i odtok z poldru lze ale na rozdíl od přirozeného inundačního území provádět řízeně a významněji tak snižovat kulminační průtoky. Nalezení vhodného místa i výstavba poldru je složitá. Je třeba brát v potaz geologické, hydrogeologické i ekologické faktory. Velkou roli hrají majetkoprávní vztahy a možnost pozemkových úprav. Využití a údržba poldru je poměrně náročná (údržba technologických zařízení, odstraňování splavenin, zajištění únikové cesty pro lidi a zvěř). Pokud je zde dostatečně hluboká ornice a nízká předpokládaná rychlost průtoku, lze na jeho území provozovat zemědělskou činnost, většinou se však jedná o zatravněné plochy velmi často spojené s mokřady jako součást biokoridorů. Podle toho rozeznáváme poldry suché a polosuché. Poldry s částečným nadržением vody jsou z ekologického hlediska více ceněné.

Vodní nádrž zachycuje povodňové průtoky vodního toku, který jí protéká, na rozdíl od poldru, kam povodňové průtoky přepadají bočním přelivem. Nádrže jsou většinou řešeny jako víceúčelové. Část jejich objemu je vyhrazena retenci, snížení průtoku a hladiny vody pod hrází a část trvale zatopená je vyhrazena pro další funkce, jako je akumulace vody v krajině, rekreační využití, zlepšování kvality vody, vodní elektrárny, chov ryb ad. Nádrže s sebou přinášejí riziko zvláštní povodně v důsledku možnosti protržení hráze a také zničení biotopů vlivem trvalého zatopení území. Z hlediska ekologického je jejich výstavba sporná. Výstavba malých vodních nádrží by měla připadat v úvahu pouze tam, kde ekologickou hodnotu proti současnému stavu pozvedne. Názory na to, zda jsou tyto nádrže schopny poskytnout větší povodňovou ochranu než obyčejná zaplavitelná niva se různí⁴⁴. Velké údolní nádrže jsou sice schopné snížit kulminační povodňový průtok, ale jejich výstavba je velmi nákladná a představují radikální zásah do přírodního prostředí, případně i nutnost likvidace osídlení v zátopě⁴⁵.

Přírodě blízká opatření⁴⁶

Zvláštní kategorii tvoří přírodě blízká opatření, která si kladou za cíl nejen ochranu osob a majetku, ale také zajištění udržení dobrého ekologického stavu vodních toků a niv nebo jeho zlepšení. Tato opatření je jednodušší uplatňovat zejména v ploše povodí a mimo zastavěná území měst a obcí. Některé dotační programy se specializují výhradně na podporu zásahů tohoto druhu. Preferování pouze jednoho druhu opatření však není žádoucí. Pro dosažení optimálního výsledku je třeba komplexní přístup, který kombinuje všechny dostupné možnosti.

V ploše povodí mají za úkol optimalizaci vodního režimu pomocí ovlivnění jednotlivých složek odtokového procesu a tím snížení povrchového odtoku. Jedná se o následující složky: zvýšení vsakování do půdy, převod povrchového odtoku na podzemní, zvýšení možnosti povrchové akumulace. Na zemědělské a lesní půdě se uplatňují zejména opatření zabraňující erozi jak organizační (rozmístění plodin a jejich vhodný výběr, včasný výsev, vhodné způsoby provádění

⁴³ Katalog opatření. *eAgri.cz*. Poldry

⁴⁴ JUST, T. a MORAVEC, P. Doporučení k projektům malých vodních nádrží. 2017

⁴⁵ Katalog opatření. *eAgri.cz*. Víceúčelové nádrže

⁴⁶ Katalog přírodě blízkých opatření pro zadržování vody v krajině, činnosti k podpoře výkonu státní správy v problematice sucho

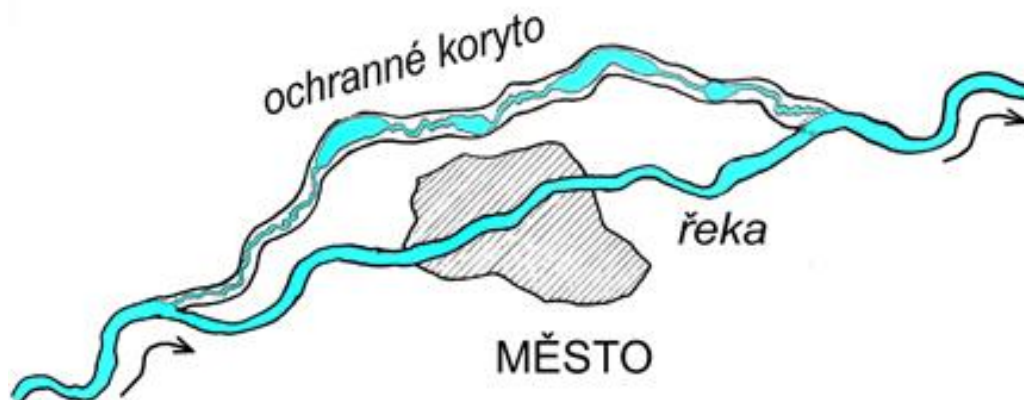
orby ad.) tak agrotechnická a biotechnická (zatravnění, hrázkování, výstavba zasakovacích a protierozních pásů, průlehubů ad.).

Přírodě blízká protipovodňová opatření na vodním toku⁴⁷ mají za úkol zpomalení odtoku povodňových vod a využití volné retenční kapacity potočních a říčních niv v nezastavěných územích. Provádí se pomocí revitalizace koryta a obnovení přirozených hydrologických funkcí potoční a říční nivy.

Protipovodňová opatření v intravilánu

Ve městech a obcích jsou podmínky pro řešení protipovodňové ochrany velmi proměnlivé a specifické. Podmínky podél toku se mohou měnit ve velmi krátkých úsecích. Pro každý úsek je třeba volit individuální řešení s vědomím funkčnosti celku. Navrhovaná protipovodňová ochrana by měla využívat celé škály dostupných opatření, aby bylo dosaženo optimálního efektu z hlediska bezpečnostního, ale i urbanistického, architektonického, funkčního a estetického. Současný trend moderního pojetí hospodaření s vodou je rozšiřovat přirozené rozlivové prostory v zastavěném území a nepodléhat tlaku na maximální využití území, které není v souladu s veřejným zájmem⁴⁸. Žádoucí je integrovat protipovodňovou ochranu s ekologickými, estetickými a funkčními hodnotami.

Vodní toky v zastavěném území mají velké nároky na průtočnou kapacitu a stabilitu. Revitalizace koryta je krajně limitovaná oproti vodním tokům ve volné krajině vzhledem k omezeným prostorovým podmínkám. Plochy vyhrazené pro vodní toky byly také často zmenšovány ve prospěch zástavby, což mělo někdy za následek buď ponechání jen nezbytně nutného průřezu se ztrátou tvarové a hydraulické členitosti nebo dokonce zatrubnění menších toků.

Obr. 1 - Schéma odlehčovacího ramene. Zdroj: Přírodě blízké úpravy vodních toků v intravilánech a jejich význam v ochraně před povodněmi.

⁴⁷ Přírodě blízká protipovodňová opatření. *Koalice pro řeky*

⁴⁸ Některé významné lokality intravilánových protipovodňových a revitalizačních úprav vodních toků. *AOPK ČR, Regionální pracoviště Střední Čechy*

Veškerá opatření vyžadují řešení majetkoprávních vztahů a zábor pozemků. Tento proces může být značně zdlouhavý a finančně náročný. V zastavěných územích je také třeba dávat pozor na zachování výšky hladiny podzemní vody s ohledem na stabilitu základových konstrukcí a funkci studní.

Jedním z řešení, kdy dostatečně účinná protipovodňová opatření v chráněné lokalitě nejsou možná z prostorových důvodů, nebo urbanistických či estetických důvodů, je vytvoření odlehčovacího ramena. Oddělením části průtoku je v původním korytě dosahováno nižší úroveň hladiny při kulminaci povodně, to se projeví ve snížení nároků na protipovodňovou ochranu v okolí původního koryta. Odlehčovací ramena mohou mít buď podobu nového klasického vodního koryta nebo plochého průlehu s možností zemědělského využití či jako součásti územního systému ekologické stability s vhodnými nivními biotopy.

V intravilánech je protipovodňového účinku dosahováno zkapacitněním koryta a zrychlením odtoku. Zpravidla se vytváří složený profil koryta, kdy vnitřní koryto převádí základní průtoky a zajišťuje nezbytné ekologické funkce toku a vnější kapacitní koryto slouží k převodu povodňových vod. Podobnou úpravou je zvětšení šířky rozlivového koridoru odsazením hrází. Je žádoucí, aby opatření bylo spojeno s revitalizační úpravou.

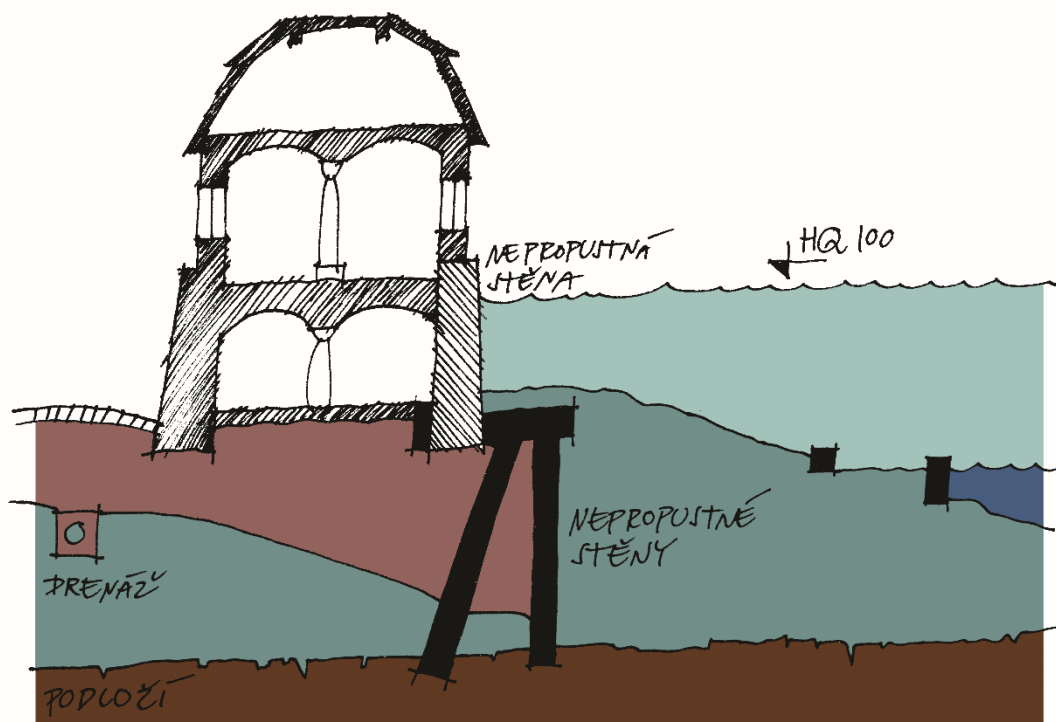
Ekologicky nevyhovující úpravy koryt lze pojednat alespoň architektonicky a přidat jim pobytovou hodnotu. Příkladem jsou náplavky, nábřeží s oddechovými či vyhlídkovými místy, zpevněné lokální přístupy k vodě. Řešení záleží na prostorových možnostech a rozdíly jsou dány i velikostí toku a sídla.

Další prvky protipovodňové ochrany uplatňující se v zastavěném území jsou ochranné hráze a zdi včetně mobilních zábran. Tato opatření jsou poměrně výrazným zásahem do prostředí a měly by být proto citlivě integrovány. Neznamená to konstrukce prvoplánově schovávat, ale snažit se o jejich přirozené – měřítkové, materiálové, barevné splynutí s prostředím bez toho aniž by bylo nutné zastírat jejich technickou funkci.⁴⁹ Území by mělo být řešeno jako celek. Zdi a hráze nejsou do území pouze „vkládány“, ale jsou vytvářeny zcela nové prostory včetně vazeb na okolí.

Ochranné zdi lze integrovat do stávajících konstrukcí. Jedná se o izolaci a zpevnění přímo obvodových zdí budov nebo o úpravu samostatně stojících zdí. Vizualně jde o jedno z nejlepších řešení, kdy nedojde k narušení stávajícího prostředí. Je však třeba zvážit, zda zásah do stávající konstrukce je přijatelný, např. u památkově chráněných objektů. U povodňových zemních hrází je ideální, pokud je možné jejich krajinářské zpracování.

Mobilní hrazení se také řadí k citlivým prostorovým řešením, vyžadují ale realizaci pevně zabudovaných kotevních a těsnících podzemních prvků, které je třeba integrovat do prostoru. Kotevní stěny mohou vystupovat nad terén nebo být v jedné úrovni s ním. Kotevní prvky pro uzávěry prostupů se vizualně uplatňují i na vertikálních konstrukcích. Posuvná vrata a dveře je nutné navrhovat jak technicky, tak vizualně v souladu s danou lokalitou.

⁴⁹ Cikán, M., Melková, P., Principy protipovodňové ochrany v památkově chráněných územích – Trojský zámek a okolí, studie v rámci projektu ProteCHt2save Interreg Central Europe, 2019

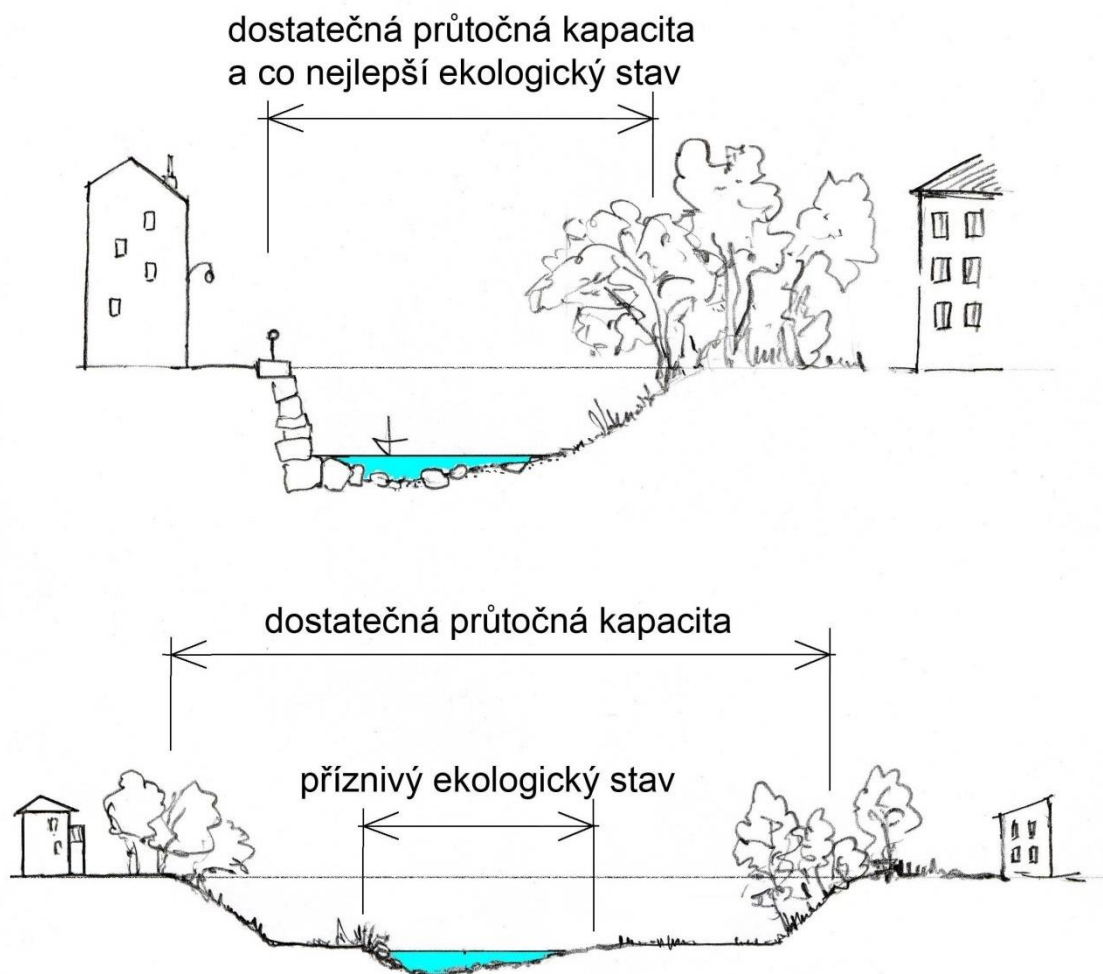
Obr. 2 - Nepropustná stěna objektu navázaná na podpovrchová geotechnická opatření. Ilustrace: O. Kamenický

Všechny tyto prvky mají většinou i poměrně hlubokou podzemní část, která zabraňuje průsaku v podloží. V památkově chráněných územích může dojít ke střetu zájmů z důvodu zásahu do archeologických lokalit nebo podzemních částí konstrukcí historických objektů.

Přírodě blízká opatření v zastavěném území většinou změkčují, doplňují nebo kompenzují ostatní technická opatření. Redukují se na revitalizaci koryta vodního toku a využití rekreačních ploch pro možný rozliv. Koryto by mělo podporovat pobytové prostředí a zachovávat existenci a migraci ryb a vodních organismů. Přírodě blízká úprava vodního toku v obci nebo městě sleduje kromě posílení protipovodňové ochrany zástavby ještě další dva cíle a to:

- zlepšení ekologického stavu vodního toku a jeho okolí a;
- zlepšení vzhledu vodního toku, posílení pobytové hodnoty, oddechové a rekreační využitelnosti poříčního území.

Těchto cílů lze dosáhnout pomocí zachování nebo obnovení členitosti poříčního území a podpory jeho rozmanité funkce. V ideálním případě by koryto mělo sledovat tvary přirozených meandrujících vodních toků, pokud však z prostorových i jiných důvodů toto není možné, lze alespoň tvarovat dno na hlubší a mělčí úseky. Zvětšení prostorového rozsahu koryta lze dosáhnout i třeba jen místním rozšířením, které může sloužit jako povodňový retardér. Sloučit průtočnost s členitostí lze pomocí složeného průřezu. To znamená, že v hlavním povodňově kapacitním korytě je vložena přírodě blízká kyneta.

Obr. 3 - Možnosti úpravy koryta toku v zastavěném území. Zdroj: Přírodě blízké úpravy vodních toků v intravilánech a jejich význam v ochraně před povodněmi.

Preferuje se dostatečná prostupnost území pro pěší a cyklisty, zpřístupnění říční kynety a zaplavitelné části v okolí koryta vodního toku. Toho lze dosáhnout například snižováním terénu v blízkosti koryta a následnou úpravou berem k rekreačním účelům. Vodní tok pak není tak izolován od okolního prostředí. Takto řešené přírodě blízké plochy lze zakomponovat do soustavy parků, sadů a ostatní zeleně.

Posláním přírodě blízkých opatření v zastavěném území není primárně protipovodňová ochrana, ale revitalizace vodního toku a jeho okolí. S ohledem na premisu, že protipovodňová opatření by měla být vzhledem ke své finanční i prostorové náročnosti nositelem i další přidané hodnoty než je jen ochrana území je jejich začlenění do koncepce protipovodňové ochrany více než žádoucí.

3.4.3 Příloha

Foto 1 - Polosuchá nádrž Žichlínek v k. ú. Žichlínek Foto: Petr Krejčí

Foto 2 - Jílové u Děčína, 2010. (Zdroj: Přírodě blízké úpravy vodních toků v intravilánech a jejich význam v ochraně před povodněmi.)

Foto 3 - Revitalizace Litovického potoka v k. ú. Ruzyně, Praha. Zdroj: VÚV TGM, v.v.i.

Foto 4 - Potok Lauterbach v Bad Staffelstein v Bavorsku. Protipovodňové zdi jsou odsazeny od koryta a v zátopové oblasti se nachází cesta pro pěší a zeleň s parkovou úpravou. Koryto pro běžné průtoky má přirozený tvar. (Zdroj: Přírodě blízké úpravy vodních toků v intravilánech a jejich význam v ochraně před povodněmi.)

Foto 5 - Litavka v Popovicích u Králova Dvora, 2009. Nevhodná technická úprava koryta, která devalvuje pobytovou i ekologickou hodnotu. Zdroj: http://www.4stav.cz/protipovodnova-opatreni-na-rece-litavce-v-kralovem-dvore-u-berouna_4c3825

Foto 6 - Úprava Bystřice v Dubí u Teplic, provedená po povodni roku 2002. Nevhodné sevření potoka do opevněného koryta, nevyužití okolního prostoru k volnému rozlivu. Zdroj: Přírodě blízké úpravy vodních toků v intravilánech a jejich význam v ochraně před povodněmi.

Foto 7 - Revitalizace strouhy. Chrudim 2010. Přírodě blízká úprava kynety vodního toku.
Zdroj:<http://sindlar.cz/nahon-chrudim/>

Foto 8 - Drosendorf, Bavorsko, 2008. Revitalizačnímu řešení kynety, rozšíření povodňového průtočného průřezu a povodňová stěna na rozhraní soukromého a veřejného pozemku. Zdroj: Přírodě blízké úpravy vodních toků v intravilánech a jejich význam v ochraně před povodněmi.

Foto 9 - Koryto vyložené betonovými deskami. Všenory u Černošic, 2008. Zdroj: Přírodě blízké úpravy vodních toků v intravilánech a jejich význam v ochraně před povodněmi

Foto 10 - Zatrubnění. Jenečský potok v Hostivici, Praha – Západ, 2010. Zdroj: Přírodě blízké úpravy vodních toků v intravilánech a jejich význam v ochraně před povodněmi

Foto 11 - Senička. Ukázka historického řešení povodňové zdi. Prostupy mezi pilíři umožňují protékání případného přívalu vody. Na druhé straně byly umístěny uzávěry z fošen, které sloužily jako zpětná klapka. Zdroj: neznámý.

Foto 12 - Přístup k řece v rámci řešení revitalizace prostoru a PPO. Litomyšl, 2019. Foto: autor.

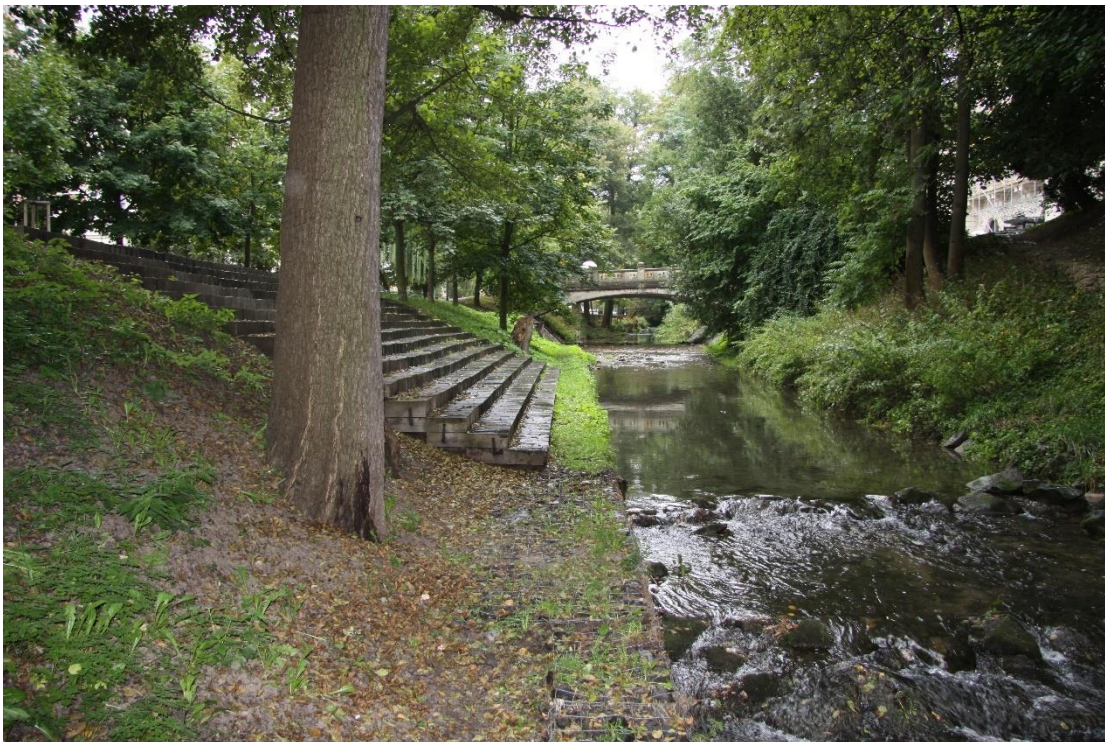

Foto 13 - Přístup k řece v rámci řešení revitalizace prostoru a PPO. Litomyšl, 2019.
Foto: autor.

Foto 14 - Protipovodňová zeď, řešení v rámci řešení revitalizace prostoru a PPO. Litomyšl, 2019. Foto: autor.

Foto 15 - Nová lávka v rámci řešení revitalizace prostoru a PPO. Litomyšl, 2019. Foto: autor.

Foto 16 - Nová lávka v rámci řešení revitalizace prostoru a PPO. Litomyšl, 2019. Foto: autor.

Foto 17 - Přístup k řece a protipovodňová zeď v rámci řešení revitalizace prostoru a PPO. Litomyšl, 2019. Foto: autor.

Foto 18 - Protipovodňová zeď v Hoříně při povodni roku 2013. Zdroj: <https://www.denik.cz/galerie/povodne-cesko-zaplavy-040613.html?photo=67&mm=4527775>

Foto 19 - Protipovodňová zeď v Jaroměři. Přístup k řece byl zcela uzavřen. Zdroj: https://nachodsky.denik.cz/zpravy_region/protipovodnove-zabrany-jaromeri-otevrelly-nove-moznosti-20180913.html

Foto 20 - Protipovodňová zeď na plnění funkce plotu. Horní díly jsou částečně prosklené. Wachau, Rakousko. Foto: autor.

Foto 21 - Instalace mobilních zábran v Třebíči. Zdroj: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/povoden-voda-reka-trebic-zabrana-zaplavy-projekt-vysocina.A180329_392441_jihlava-zpravy_mv

Foto 22 - Intergrace protipovodňové zdi do původního opevnění hradu Švihov. Foto: autor.

3.5 Proces plánování a realizace PPO

Rozhodnutí o tom, zda se bude protipovodňové opatření ve městě stavět či ne a na jakou návrhovou výšku je věcí zastupitelstva města či obce. U dotačních programů MZe je obec pouze navrhovatelem. Žadatelem o dotaci může být pouze podnik povodí, který se tak stává pověřeným investorem. Ten zadá vypracování studie, kterou pak konzultuje se zastupiteli. Město následně představí projekt občanům. To, jakým způsobem bude probíhat komunikace mezi investorem a navrhovatelem a nakolik bude moci obec vstupovat do celého procesu, je věc dohody a měla by být potvrzena smluvně. Tato dohoda je základem celé spolupráce a určuje, zda se bude obec aktivně návrhu účastnit či nikoliv.

Výběrová řízení jsou klíčovým momentem, kde lze nastavit podmínky pro interdisciplinární přístup. Investor si může vyžádat v podmínkách multioborové složení projekčního týmu a zkušenosti s podmínkami, které jsou pro danou lokalitu specifické (např. památkově chráněná území). Navrhovatel ani investor nemůže do projekčního týmu dodat svého specialistu, ale může si v rámci výběrového řízení stanovit podmínky, s kým a jak bude návrh projednáván. Obec může požádat o účast dalších specialistů na jednáních. Výhodou je, pokud má obec svého městského architekta, který se do procesu plánování zapojí již na začátku. U památkově chráněných lokalit je vhodné zapojit odborníka na památkovou péči. Náklady na případné najímání externistů za tímto účelem musí řešit z vlastních zdrojů. Podmínky výběrového řízení určuje investor.

Veškeré podklady zajišťuje investor potažmo projektant. Zadávací dokumentaci by měl investor pro každou fázi zpracovat profesionálně. Lze tím omezit chyby opomenutím omezujících podmínek. Pokud investorem není obec, je důležité, aby spolupracovala s investorem na podkladech pro zadávací dokumentaci. Investor (správce toku) nebývá obeznámen se specifickou situací v daném místě. Speciální průzkumy a analýzy lze zadat do podmínek výběrového řízení. Limity a omezující podmínky vzešlé z analýz jsou podkladem pro návrh. Do podmínek lze zařadit i požadovaný charakter PPO vzhledem k dané lokalitě (např. zemní hráze). V rámci studie by mělo dojít k posouzení vlivu PPO nejen na odtokové poměry, ale i na urbanismus obce, kulturně historickou hodnotu ad.

Zapojení veřejnosti záleží na typu PPO, nicméně je žádoucí v rané fázi projektu. Názor obyvatel na ochranu proti povodním v obci a jejich případná očekávání by měly být známy již v návrhu zadání. Jednou z obvyklých metod je veřejné projednání. Vhodné je ale i využití dalších participativních metod⁵⁰ (veřejná plánovací setkání, charrette, kulatý stůl ad.) a služeb profesionálního facilitátora či mediátora. O postupu rozhoduje investor či obec. Komunikace by měla být jasná a věcná.

Pozitivní zapojení veřejnosti je důležité zejména pro vypořádání majetkoprávních vztahů a získání souhlasů se stavbou. Vyvlastnění je možné pouze, pokud je v rámci územního plánu pozemek určen pro veřejně prospěšnou stavbu. Proces vyvlastnění je velmi zdoluhavý a obce

⁵⁰ Participativní metody. COV - participativní metody

k němu nepřístupují. Vykupování se děje za cenu obvyklou, pokud je investorem státní podnik Povodí nemá v podstatě možnost cenu navýšit. Obec může nabídnout cenu vyšší, ale musí uhradit rozdíl ze svého rozpočtu.

Fáze vytvoření zadání (zpracovává obec, případně žadatel o dotaci, pokud jím není obec)

- zrod záměru - požadavek na ochranu území podává obec nebo správce vodního toku;
- vytvoření zadání;
- veřejné projednání.

Fáze studie (zadávací dokumentaci zajišťuje investor, případně osoba ve smyslu pravidel dotačního programu, zpracovává projektant)

- studie proveditelnosti PPO
 - studie odtokových poměrů (jak se obec chráněna v současné době a jaká míra ochrany by jí náležela, vychází se z doporučení Plánů dílčích povodí – roztroušená zástavba Q20, souvislá Q50, historická Q100 - pouze doporučení. Tam kde jsou nevyčíslitelné hodnoty, se projektuje na největší zaznamenanou povodeň +30 cm);
 - oslovení jednotlivých subjektů (dotčené orgány státní, správci technické a dopravní infrastruktury, vlastníci pozemků, veřejnost, občanská sdružení ad.) a zpracování jejich požadavků;
 - analýza území - průzkumy (součástí by měla být analýza vlivu na kulturně historickou hodnotu);
 - zpracování variant řešení PPO;
 - posouzení ovlivnění odtokových poměrů navrhovanými opatřeními;
 - posouzení dle podmínek dotačního titulu;
- veřejné projednání studie;
- stanovení priorit;
- výběr výsledné varianty - vybírá investor po dohodě se správcem vodního toku a povodí, případně návrhatelem (obcí).

Fáze projekční (zadávací dokumentaci zajišťuje investor, případně osoba ve smyslu pravidel dotačního programu, zpracovává projektant)

- vypracování dokumentace pro územní a stavební řízení;
- doplňující průzkumy (např. stavebně historický průzkum dotčených staveb);
- odsouhlasení;
- veřejné projednání projektu.

Fáze povolovací (zajišťuje projektant)

- územní řízení
 - zajištění pozemků (smlouvy o smlouvách budoucích nebo odkup);
 - zajištění souhlasů se stavbou;
 - posouzení vlivu na odtokové poměry nad a pod lokalitou;
 - zajištění souhlasu dotčených orgánů státní správy;
 - úpravy projektu;
- stavební povolení
 - zajištění souhlasu dotčených orgánů státní správy;

- úpravy projektu;
- zajištění financování (žádá investor, případně jiná oprávněná osoba podle pravidel dotačního programu, může nechat profesionálně zpracovat, podmínkou je pravomocné povolení příslušného správního orgánu na základě požadavků dotačního programu);
- dokumentace provedení stavby (zpracovává projektant).

Fáze realizační (prováděcí dokumentaci zajišťuje investor ve spolupráci s projektantem, provádí dodavatel, kontroluje investor (TDI), v památkově chráněných územích je dozor památkové péče)

- archeologický průzkum;
- další operativní průzkumy;
- změny stavby před dokončením - v případě financování z dotačních programů musí veškeré změny a více práce odsouhlasit poskytovatel;
- dokumentace skutečného provedení stavby a zaměření (provádí dodavatel).

Fáze provozní (dodavatel, investor, obec)

- předání stavby;
- smlouva o kompetencích a údržbě;
- provozní řád – prověřovací cvičení, revize a zkoušky funkčnosti zařízení, údržba a obnova;
- povodňový plán.

4. VÝZKUMNÁ ČÁST

4.1 Analýza rozhovorů

Hlavní osou výzkumu byly rozhovory vedené s lidmi, kteří měli na starost koordinaci návrhu a realizace PPO za obec a s pracovníky Národního památkového ústavu, kteří byli garantem příslušného území a s projektem i výstavbou přišli do kontaktu. Cílem bylo získat informace o průběhu celého procesu z pohledu „insidera“⁵¹. Respondenti byli dotazováni na jejich zkušenosti s jednotlivými etapami, s jakými překážkami se museli vyrovnávat a jaké postupy se jim osvědčili. Původním záměrem bylo získat příklady dobré a špatné praxe a představu o tom, jak probíhala mezioborová spolupráce a jaké výsledky přinesla. Analýza rozhovorů odhalila mnoho zajímavých témat, některá se ve zkoumaných lokalitách opakují, některá jsou místně specifická. V následující analýze budeme používat termín projektant jako označení pro zpracovatele projektové dokumentace, termín město či obec pro samosprávu či jejího zástupce a termín památkář pro osobu zabývající se památkovou péčí (v rozhovorech je tímto termínem většinou označován pracovník dotčeného orgánu památkové péče nebo pracovník NPÚ).

4.1.1 Motivace pro výstavbu

Iniciativa pro výstavbu PPO může mít různou motivaci. Spouštěcím mechanismem je vždy proběhlá povodeň v nedávné minulosti. Iniciátorem celé akce je buď správce toku nebo obec. Rozhodnutí o stavbě PPO se může stát i politickou strategií. Problémem jsou pak unáhlená rozhodnutí, která navíc, vzhledem k trvání celého procesu, může „zdědit“ jiná vládnoucí garnitura (Krumlov, Děčín, České Budějovice, Litomyšl).

„Pak, v roce 2010, se změnila politická garnitura, Ta neměla už zájem na té protipovodňové ochraně pomocí železobetonových zdí, nicméně ta situace byla už tak rozběhlá, takže k té výstavbě došlo. Došlo k nenávratnému porušení archeologických památek, ty se odtěžily, stejně jako k poškození parku. „Děčínská zeď“ (psáno tak, aby to vypadalo jako „Čínská zeď“) byla v předvolebních bojích jedním z hlavních hesel.“ (referentka NPÚ, Děčín)

„Dneska už to není o tom, co je správně, dneska je to politická hra, kdo s kým je kamarád. Kdyby se hlasovalo před třemi měsíci, tak by se to odhlasovalo, protože TOP 09 byla v koalici, teď byli svrženi, takže budou proti.“ (koordinátor, České Budějovice)

„Hlavně je nešťastné, když se to překulí z jednoho volebního období do druhého, protože se změni složení jednotlivých odborů, přijdou lidé s úplně jinými názory, takže jim vysvětlovat všechno znovu.“ (koordinátor, Litomyšl)

4.1.2 Vytvoření zadání

Základní požadavky na PPO lze nastavit již ve fázi prvního zadání. To by kromě technických parametrů mělo obsahovat i další podmínky, které vyplývají ze specifík daného místa. V rozhovorech v souvislosti s analýzou procesu plánování se ukazuje, že tyto podmínky musí nastavit obec, protože správce toku, pokud je investorem, nemá dostatečné znalosti území z jiného než vodohospodářského hlediska ani motivaci další omezující podmínky přidávat.

⁵¹ RELPH, E. Place and Placelessness.

„Město, kterého se to týkalo, nebylo investorem, investorem bylo povodí Ohře. To tam tlačilo něco echt odborného, pro ně to bylo jako přehrada, Terezín vlastnil ty objekty, na jednu stranu chtěli protipovodňovou ochranu, ale nevěděli kam se přiklonit. Povodí Ohře jsou ty destrukce jedno, nejsou to jejich objekty.“ (referentka NPÚ, Terezín)

Obec na druhou stranu ve většině případů neví, jak tento úkol uchopit a nechává jej na investorovi příp. projektantovi. Vytvoření kvalitního zadání vyžaduje nejen znalost místní situace, ale i odborné znalosti z mnoha oborů. Menší obce nejsou schopny sestavit zpracovatelský tým z vlastních personálních zdrojů. Ani v jedné ze zkoumaných lokalit nebyl na vstupní zadání kladen ze strany obce příliš velký důraz. Jediné parametry, které jsou zmiňovány, jsou návrhová výška a hodnota ochráněného majetku, která je stěžejní pro přidělení dotace.

„My tady žádného odborníka vodaře nemáme. Jednali jsme s Povodím Labe, co vůbec do té studie proveditelnosti dát.“ (koordinátor, Litomyšl)

„Já jsem spolupracoval vlastně s povodím a s tím projektantem od samého prvopočátku, v té fázi toho projektu k tomu územnímu řízení, takže jsem řekl těm projektantům takových pár zásad. První je pokud možno vytěsnit absolutně lidský faktor, to znamená co nejmíň mobilních prvků. A druhá taková jakoby podmínka je udělat co nejmíň těch železobetonových zdí, tak, aby to splynulo s tím okolím, samozřejmě, logicky.“ (koordinátor, Jaroměř)

Stanovení podmínek

Se zadáním úzce souvisí stanovení podmínek a analýza situace. Jednotlivé analýzy zadává projektant nebo si je může vyžádat investor. Vzhledem k tomu, že je investorem většinou podnik povodí, tedy vodohospodáři, točí se analýzy okolo technických parametrů. Důraz je kladen na analýzu z hlediska rozsahu záplavy a technické proveditelnosti a ekonomické rentability (kterou vyžaduje dotační program), opomíjené je však hledisko dalších faktorů, které se týkají daného místa, u kterých hraje roli znalost prostředí ale i subjektů, které by mohly do projektu intervenovat. Záleží na obci, zda přijde s nějakými vlastními požadavky, které je schopná prosadit. Stěžejní je analýza hodnot území, které by realizací PPO mohly být dotčeny. Kromě stanovení technických parametrů je důležitá analýza hodnot (chráněná území, místně významné prvky a lokality), vizuálních a komunikačních propojení, ale také zájmů jednotlivých subjektů, kteří mají na dotčené území nějakou vazbu. Toto doplňující zmapování území stále není standardem a je považováno za něco navíc. Jeho opominutí však zakládá na problémy v pozdějších fázích projektu.

„Zjišťovat, jak to tam historicky fungovalo, ta průzkumová část je důležitá, to by museli provést oni, je to samozřejmě finanční zátěž. Ale vyjdou tam zajímavé věci, jak se kdysi kdesi ta povodeň chovala, kde byla zástavba.“ (referentka NPÚ, Děčín)

Z rozhovorů vyplývá, že obce většinou nechávají stanovení podmínek zcela na investorovi. Obec mu je nápomocná v jeho požadavcích. Začlenění dalších požadavků se děje spíše implicitně např. přizváním specialisty (dotčených orgánů) ke konzultacím na projektu.

„My nejsme chytrí jako ty projektanti, byli jsme jim nápomocní. Hlavní gró má projektant, ten je za to zodpovědný.“ (koordinátorka, Choceň)

Zapojení dotčených orgánů je třeba udělat včas, nejlépe v rané fázi studie. V pozdějších fázích se stává čím dál obtížnější implementovat vzniklé připomínky a nastolit vzájemnou spolupráci. Po vypracování studie by mělo dojít také k oslovení veřejnosti.

„V rámci toho započatého řízení bychom vlastně už žádné jiné varianty neměli nabízet, protože my se vyjadřujeme jenom k tomu, co je v té žádosti.“ (referent NPÚ, Terezín)

„Když vám přijde projekt v mašličkách, tam už není prostor k debatě.“ (pracovník NPÚ, Terezín)

„Kdybychom znali varianty, které byly vypracované, že prvotně se mluvilo o 7 variantách. Takže kdybychom se k tomu dostali dřív, tak jsme se mohli o něčem bavit. Ale ne tak, když dostaneme projekt, máme 20 dní k vyjádření a projekt je bez variant.“ (referentka NPÚ, Děčín)

„V tom roce 2007 se mnou nikdo nemluvil. V roce 2010 se mnou komunikovali velice vstřícně a otevřeně, ale především finanční tlaky je donutily. Finance byly přislíbeny, a kdybychom zastavili tu jednu část, Mariánskou louku, tak by se celá ta protipovodňová ochrana nemohla realizovat v rámci dotací.“ (referentka NPÚ, Děčín)

Stanovení priorit a společného cíle

Součástí vstupních podmínek by mělo být také stanovení priorit. Při takovýchto rozsáhlých projektech nevyhnutelně dochází ke střetu zájmů zúčastněných stran a je třeba stanovit jasně váhu jednotlivých požadavků, na základě které je pak možné dělat jednotlivá rozhodnutí. Ne vždy k tomu však v praxi dochází a někdy jsou priority nastaveny na základě osobních či politických zájmů.

„Má-li úředník rozhodovat o tom, co jeho úřad bude nebo nebude dělat a o stamilionových dotacích, tak asi je na to malej pán, aby se vzepřel.“ (referentka NPÚ, Děčín)

4.1.3 Zvážení negativních dopadů a nestandardní řešení

Pro území se zvláštní hodnotou (a nejen pro ta) je třeba zvážit i negativní dopady stavby protipovodňového opatření. V některých případech může narušení těchto hodnot převážit benefity plynoucí z ochrany. Z rozhovorů vyplývá, že ve zkoumaných lokalitách se obec negativními dopady primárně nezabývala a to ani v případě lokality s hodnotou světového významu. K zohlednění dopadů výstavby obce přistoupily až na základě stížností, problémů nebo na podnět dotčených orgánů. V některých případech došlo bohužel k nenávratným ztrátám na kulturním dědictví (Děčín).

„Panebože na to nebyl čas, to mi jde na nervy tyhle otázky. Naprosto zbytečný. Když prožijete takový úkaz, tak máte na mysli, aby se neopakovalo.“ (koordinátorka, Choceň)

„My z pohledu krizového řízení řešíme ochranu života, zdraví a majetku, majetek jsou i ty památky, ale jinak se o to nijak moc nezajímáme.“ (koordinátor, České Budějovice)

Při návrhu opatření je třeba snaha o optimální řešení vycházející z analýzy území z hlediska nejen vodohospodářského ale i urbanistického a kulturně historického. V takovýchto případech se nelze spokojit se standardizovaným řešením, ale je třeba za přispění odborníků z jiných oblastí hledat inovativní přístupy tak, aby došlo ke zvyšování hodnoty území. Bohužel zde narážíme na limity projekčních i realizačních firem.

„Třeba ta neochota použít dřevo a maltu, proč to nahrazovat nějakou moderní technologií, když to v těch povodních 2002 vydrželo. Jako s tou nepropustností hradítek, které pak se musely uměle zavlhčovat.“ (referentka NPÚ, Terezín)

„Ty destruktivní zásahy, to se nedá vrátit, originál už je fuč. Věnovali jsme tomu hodně času a pak to někdo zasek, většinou projektant, bez argumentů.“ (referentka NPÚ, Terezín)

4.1.4 Nároky na projektanta

Použití nestandardních technologií a postupů naráží na rozdělení kompetencí a zodpovědnost za dílo, které leží na hlavním projektantovi. Neprověřené technologie jsou riskantnější a obavy ze zodpovědnosti jsou pochopitelné. Posouvání hranic tedy není jednoduché a lze očekávat, že bude mít své limity. Na druhou stranu je vyvíjen na ostatní zúčastněné strany, které mají nějaké požadavky, někdy až neadekvátní nátlak, aby vyhověly projektantovi.

„Bylo to až trochu vyděračský, projektant říkal, já se pod to nepodepíšu.“ (referent NPÚ, Terezín)

„Kromě projektanta do toho přijde ještě tým inženýringu, kteří říkají: my to potřebujeme rychle, to nám nemůžete klást takový překážky. Takže to došlo tak daleko, že jsme říkali: buď chcete kladné stanovisko, nebo záporné, nevydírejte nás tady, že jinak tam všichni zemřou při povodni.“ (referent NPÚ, Terezín)

V památkově chráněných lokalitách je vyšší pravděpodobnost, že v průběhu stavby dojde v důsledku nových nálezů k nutnosti změny projektu. Průzkumy prováděné před zahájením stavby nejsou schopny odhalit všechny skutečnosti. To klade nároky na flexibilitu projektanta a může to i výrazně zatížit rozpočet.

„Předpokládaný projekt se může na základě těch nově nalezených věcí změnit. Z toho radost nemají, mají to připravený, alternativní řešení se v tomhle případě jen těžce prosazuje. Je to jen na dobrý vůli toho projektanta a zhotovitele.“ referent NPÚ, Terezín)

„Potíže nastaly u každé stavby v památkově chráněné oblasti. Na každé stavbě, kterou děláme, děláme stavebně historický průzkum, ale to je nedestruktivní, nevíme, jestli to bude realizované. Začnete stavět a zjistíte, že jsou věci, které nikdo nedokázal předvídat.“ (koordinátor, České Budějovice)

„Za těch 13 let, jsou natolik vyškolení, že už dopředu vědí, kde bude největší bolest a snaží se navrhovat takový řešení, který nebudou kolizní, zlepšuje se to. Ze začátku přicházeli jenom s těma technickejšma řešeníma, teď už přemýšlejí i o tom vizuelnu, jak se to projeví na panoramatu města, jestli to bude vidět nebo nebude, jak se to dá upravit tak, aby to bylo co nejvíc nenápadný.“ (referentka NPÚ, České Budějovice)

4.1.5 Nároky na realizační firmu

Zvýšené nároky nejsou kladeny jen na projektanta. Při realizaci PPO v historických městech musí i realizační firmy plnit nestandardní požadavky. Ty jsou způsobené jednak většími nároky na průzkumy a z nich vyplývající změny a dále netradičními a inovativními postupy včetně použití méně běžných materiálů.

„Alternativní řešení jsou náročnější na provedení i finančně, nikomu se do toho nechce, zvláště je problém v tom, že firma, která to vyhraje, to vyhraje pod cenou a pak se s vámi hádá o každou korunu. O peníze, které by museli vynaložit na kvalifikované pracovníky nebo odpovídající materiál, jeho opracování (ručně opracovaný kámen od kameníka).“ (referentka NPÚ, Terezín)

„Takže se snažíme aspoň ovlivnit výběr těch kamenů a aby to nebylo pravoúhlý. Ale tam, i když prorazíme přes ty úřady a projektanta, tak to skončí na té firmě, která nemá energii nebo schopnosti si s tím vyzdíváním pohrát. Takže oni mají z CHKO i od nás napsáno, jak to mají vyzdít, ale prostě to neumí nebo nerespektují.“ (referentka NPÚ, Děčín)

4.1.6 Nároky na koordinátora

Vedení projektu a realizace stavby je věc velmi specifická, která je mimo běžnou náplň práce zaměstnanců městského úřadu a dotýká se mnoha oblastí – investice, krizové řízení, správa majetku, územní plánování, památková péče, životní prostředí ad. V každém z uvedených měst měl na starosti koordinaci této záležitosti zaměstnanec jiného odboru. To je patrné i ze složení respondentů.

Zaměření a osobní nasazení člověka pověřeného vedením se odráží pak na celém průběhu akce. Na jeho postoji závisí, zda hraje obec v celé akci pasivní nebo aktivní roli. Zajišťuje spolupráci mezi projektantem a dalšími účastníky akce – dotčenými orgány státní správy, ochránci přírody, občanskými sdruženími atd. Mnohdy na něm záleží také úspěch při odkupu pozemků, neboť zejména v menších městech se stává vyjednavatelem s vlastníky.

Je třeba mít zejména komunikačně zdatného organizátora, který je dobře obeznámen s lokalitou a místními poměry. Není nutné, aby byl odborníkem v oblasti vodního hospodářství, urbanismu či památkové péče, ale měl by mít možnost se těmito odborníky obklopit. Volba vedoucího projektu je klíčová a v menších obcích může být problém takového člověka vůbec interně zajistit. Situaci navíc zhoršuje, že celý proces trvá velmi dlouho a v průběhu let dochází k personálním změnám.

„Je to výsostně odborná organizační záležitost. Musíte vědět, co máte řídit, koordinovat to a k tomu pozvete toho, koho potřebujete. Hlavní věc je koordinace, když k tomu máte odborné znalosti, je to dobrá věc. Na obcích, těch menších, musí najít někoho, kdo bude schopen ten proces zvládnout. Musíte organizaci stavět podle toho, jaké lidi máte k dispozici. Jestli někde na životním prostředí máte schopného manažera, je to investičák, rozumí tomu, tak to může dělat a pak je jedno, pod kým to je, výstup je pořád stejný. Může to mít i památkář. Dát dohromady tým lidí a pak to může fungovat, uplatit principy projektového řízení.“ (koordinátor, Terezín)

„Já jsem se o to zajímal na jiných obcích, někde to dělá to životní prostředí, někde to dělá i to krizové řízení, ale mají tam na to odborníka vodaře. Aby byl schopen oponovat projektantům, nejen znát ty jejich pojmy, aby ho neopili rohlíkem. Já třeba nemám možnost si to po něm nějak ověřit, nikdy nevím, jestli nemá ještě nějaký vedlejší důvody, zájmy, proč to tak navrhuje. Měl by tu být někdo, kdo tou bude rozumět a kdo tu vydrží nějakou delší dobu. Nefunguje překryv zaměstnanců, předávání informací a dokumentů při výměně pracovníků.“ (koordinátor, České Budějovice)

4.1.7 Role obce

Velmi malá pozornost je věnována sestavení realizačního týmu obce. V některých lokalitách měl akci na starosti dokonce pouze jeden člověk (Choceň). To přenáší na koordinátora obrovské nároky a nemožnost zajistit pokrytí potřebných náležitostí v dostatečné míře. Základem by mělo být vytvoření realizačního týmu, jehož součástí budou potřební specialisté. Mohou to být zaměstnanci státní správy nebo externisté. Tým by měl profesně pokrývat všechny základní oblasti (urbanismus, vodní hospodářství, památková péče, životní prostředí, ad.). Někteří členové se mohou zúčastnit jen některých fází. Důležitou součástí je i získání partnerů v občanské sféře – občanská sdružení, zájmové organizace, aktivní jednotlivci. To umožní mnohem lépe implementovat veřejnost do procesu. Důležité je, aby všichni účastníci pochopili záměr projektu a sjednotili se na postupu.

V Olomouci to dělá odbor, kde je 12 lidí, v Plzni to dělá odbor, kde je 6 lidí, tady to dělá pracoviště, kde je dva a půl člověka. (koordinátor, České Budějovice)

„Měla by se udělat nějaká pracovní skupina, jeden z té pracovní skupiny by měl být ten památkář. Podle mých zkušeností může ten památkář pootočit pohled těch lidí. Že to lidi na začátku ani nenapadne, to nemusí být naschvál.“ (referentka NPÚ, Děčín)

„Trvám na tom, aby tam byl odborník (v týmu obce), který je schopen oponovat projektantům, aby si mohl věci ověřovat.“ (koordinátor, České Budějovice)

Role obce v celém procesu přípravy, plánování, realizace a následného provozu a údržby PPO má několik poloh. První spočívá ve stanovení podmínek samotného návrhu, určení požadavků a omezení, stanovení kritérií pro rozhodování. Druhá ve stanovení podmínek výběrových řízení na projektanta a realizační firmu, kterými mohou ovlivnit kvalitu následné spolupráce. Třetí v zajištění podmínek pro konstruktivní dialog a dosahování konsensu mezi obcí, dotčenými orgány a projektantem, příp. realizační firmou. To znamená včasné zapojení všech stran do procesu a zajištění koordinátora a facilitátora. A za čtvrté zajištění vhodného zapojení veřejnosti a mediátora pro vyjednávání.

Je tedy velice zásadní zda obec zvolí roli pasivní, jak jí to umožňuje současné nastavení a bude pouze příjemcem, či zda aktivně (Choceň, Litomyšl) zasáhne do procesu a ovlivní tak jeho průběh a výsledky.

„Vliv na pozitivní výsledek mělo to, že město bylo investor. Pořádá soutěže, oslovuje nejlepší architekty, je to strašně znát, že tam ta kvalita architektonická je. To město chce být takovou

vizitkou moderní architektury, zakládají si na tom, i u velkých investorů, mu to řeknou natvrdo, že to tak musí být. Navíc mají svoji městskou architektku.“ (referent NPÚ, Litomyšl)

„Chci po těch projektantech, abychom se potkali dřív, než když se to dá v mašličkách. Oni jsou tak zvyklí. Ale je to i v tom, jak se chová město. Máme dobré vztahy. Mít špatné vztahy s městem je velice špatné.“

4.1.8 Interdisciplinární spolupráce

Pokud hovoříme o interdisciplinárním dialogu, je třeba rozlišit včasné zapojení a konzultace s dotčenými orgány, případně specialistů najatých obcí, kteří stanovují podmínky, ale neprojektují, a interdisciplinární složení přímo projekčního týmu, kde budou specialisté, kteří jsou schopni vnímat situaci z různých úhlů pohledu. V žádném z případů nebyl v týmu projektanta architekt či památkář. Osoba, která by byla schopna odborné diskuse nad stanovenými podmínkami v těchto oblastech a zároveň také aktivní projekční činnosti. Ze všech zkoumaných lokalit pouze jedna si najala externího experta - architekta, aby vstupoval do procesu návrhu (Choceň) a jedna najala architektonickou kancelář na celý projekt (Litomyšl).

„S Povodím to bylo dobré, pokud jsme nenarazili na otázku, proč vy nemáte v týmu architekta nebo s ním aspoň nespolupracujete, od toho projektanti odbíhali, to je nezajímá.“ (architekt, Choceň)

„Můžeme tam nastínit varianty, my se samozřejmě snažíme neprojektovat.“ (referentka NPÚ, Terezín)

„S nimi (památkáři) musíte umět jednat a s nimi se dá jednat. Než ten projektant to pochopí, on nechápe, proč nechťejí ten jeho návrh akceptovat.“ (koordinátor, Terezín)

„Většina těchto projektantů nemá zkušenosti s historickými konstrukcemi obecně, a Terezín je specifický.“ (referentka NPÚ, Terezín)

Rozhovory poukázaly na fakt, že k neshodám může docházet nikoli pouze kvůli střetu zájmů, ale z neznalosti kompletního spektra hodnot, které daná lokalita nabízí a nepochopení jejich podstaty nebo absence vhledu z jiných úhlů⁵².

„Stěna vysoká od 2 do 2,5 metru - říkali jsme, že tam dáme tlačený beton, můžou tam být stromy, namalované na zeleno.“ (koordinátor, Terezín)

„Byli taky trochu překvapení, že s tím jsou nějaké problémy, protože do té doby netušili, že památková péče s tím tak úplně nesouhlasí, protože to město jim to posvětilo.“ (referentka NPÚ, Děčín)

„Když město chtělo v centru vybudovat nějaký parkoviště, tak jsme vždycky argumentovali tím, že město má pod mostem velikou zpevněnou plochu a Povodí Vltavy tomu vždycky bránilo,

⁵² Nepředpokládá se, že by jeden člověk mohl vůbec tuto znalost obsáhnout, proto je potřeba přistupovat k diskusi jako ke vzájemnému obohacení. Každý zúčastněný subjekt sleduje danou věc pod určitým filtrem své profese a svých preferencí.

protože je to v záplavovém území. Pochopila jsem po mnoha letech, že ten jejich odpor byl na místě.“ (referentka NPÚ, České Budějovice)

Z rozhovorů vyplynuly obavy přizvat k jednání o projektu další strany. Jako argument zaznělo, že to bude drahé – v případě architekta, nebo složité – v případě památkářů. Zapojení památkové péče je vnímáno negativně, protože stanovují podmínky. Není to ze strany projektanta chápáno jako partnerské jednání.

„To, že přijde nějaký památkář, to už je bariéra – mají z nich strach. A snaží se to jednání s památkovou péčí oddálit, jak to jde. Ale pak je z toho průšvih. Od nás se čeká, že přineseme nějaký zakazy.“ (referentka NPÚ, Děčín)

Objevují se ale i stížnosti, že chybí vůle ke spolupráci, hledání inovativních postupů a vykročení z obvyklého rámce ze strany projektanta. Což může být zapříčiněno právě jednostranným složením projekčního týmu a neschopností širšího vhledu.

„Ty naše poznatky nechtěl brát v úvahu, nenechal se poučit. Terezín má kompletní stavební dokumentaci, město to mělo oskenované z vídeňského archivu. Pan projektant až na moji několikerou urgenci si nechal podle mnou vypracovaného seznamu některé vytáhnout, ale stejně jsem zjistila, že s nimi vůbec nepracuje. Nechtěl se nic učit a neměl úctu k tomu, že to fungovalo před ním.“ (referent NPÚ, Terezín)

„Jsem se setkal se spoustou projekčních kanceláří, že my jsme ti velcí, my tomu rozumíme, co vy vlastně chcete. Podobně jsem se choval já jako investičák, že mám za sebou stavby a co mi někdo může říct. Museli všichni pochopit, že tady musejí spolupracovat.“ (koordinátor, Terezín)

Nastavení konstruktivního dialogu

Důležitou roli hraje nastavení spolupráce na konstruktivní kreativní vlnu nikoli pouhé prosazování dílčích zájmů zúčastněných stran, a to jak při spolupráci s dotčenými orgány, tak při komunikaci s veřejností. Úspěch závisí na osobním přístupu jednotlivých aktérů, jejich vůli k dosažení konsensu a vědomí sledování společného cíle. Usnadněním jsou také někdy vzájemné osobní vazby.

„Všichni museli pochopit, že musejí spolupracovat.“ (koordinátor, Terezín)

„Pokud plně využijeme těch, možností, který máme, tak těch brzd nebo prostorů pro debatu je tu vlastně dost. Jde o to umět je využít a správně je využít.“ (ředitel NPÚ)

„Spolupráce s povodím byla vynikající. Někdy jsem jim šla v dobrým na nervy, pořád jsme byli ve spojení, kolikrát jsem byla v Hradci, tam jsou výborní chlapi. Pan architekt se s nimi vždy domluvil, je výborný, nejen umí udělat výbornou práci, ale umí jednat s lidma. Je klidný. Já se třeba někdy neovládám.“ (koordinátorka, Choceň)

„No ona možná ta komunikace u nás v těch malých městečkách je možná jednodušší, vidíme se skoro každý týden, takže když se vidíme, tak se zeptá, jak se máte, co nového chystáte, pro

mne to je jednoduchý, strašný usnadnění práce, rovnou předem se domluvíme, když bude potřebovat, ať se ozve.“ (referent NPÚ, Litomyšl)

4.1.9 Vliv spolupráce na výslednou podobu PPO

V praxi se obavy ze vstupu dalších profesí do jednání nepotvrdily. Ukázalo, že byla pro stavbu vždy benefitem. A to nejen svým inovativním řešením (Choceň, Litomyšl), ale také možností předejít některým komplikacím (Terezín). Je tedy otázkou, zda nejde spíše o předsudky, než o obavy založené na reálných zkušenostech. Ve všech zkoumaných případech, pokud k mezioborové spolupráci došlo, i když jednání byla složitá, mělo to pozitivní dopad na výsledek akce.

„Rok 2001, ta koordinace revitalizace, protipovodňových opatření se hodně povedla, dostal to na starosti pražský ateliér Josef Pleskot. Z mé strany to vypadá velice dobře, zajímavě. Spojila se revitalizace místa s PPO, to se povedlo velice dobře. Někdy se těm projektantům nechce do komunikace, ale tyhle fakt chtěli komunikovat a líbí se mi na nich, že chtějí, aby to jejich dílo bylo vynikající architektonicky.“ (referent NPÚ, Litomyšl)

„Musíme se umět domluvit s památkáři, v závěru ta spolupráce byla dobrá. Já památkáře chráním, cítím to tak, díky nim je tu spousta staveb. My na to koukáme technicky, oni na to koukají z pohledu ochrany památky, proto společně dokážeme zhotovitele dokopat tam, kam my potřebujeme.“ (koordinátor, Terezín)

„Přijel pan architekt, prochodilo se to, upravilo, aby to bylo pěkný. Jsem mu do dneška nesmírně vděčná a vážím si ho.“ (koordinátorka, Choceň)

4.1.10 Komunikace s veřejností a její participace

Obce přistupují k jednání s veřejností v různých fázích. Nejpozději však ve chvíli nutnosti vypořádat majetkoprávní vztahy. Vedení města má téměř vždy snahu vyjít občanům v jejich požadavcích vstříc. Důvody mohou být politické ale i praktické. Rozpory mezi radnicí a obyvateli města se odráží v komunálních volbách a navíc občané mají možnost svým odporem celou stavbu přinejmenším zbrzdit, při výkupu pozemků či poskytování souhlasu se stavbou i zcela znemožnit. Rozpory vznikají z nedokonalé přípravy, podcenění situace, unáhlených rozhodnutí nebo nezájmu na straně občanů v přípravné fázi.

„Udělat jasno, jestli s tím bude obec smířena. První krok, co by měli udělat, pozvat odborníka, který jim udělá technickou studii. Když už víte, co chcete, tak musíte jít za občany a říct - toto chceme, povede to tam a tam, tady budou hráze, tady stěna, tady to. Říct občanům na rovinu, jak to je a pak říct, co to bude obnášet.“ (koordinátor Terezín)

„Představa PPO města, obyvatel a povodí může být diametrálně jiná. Všichni pracujeme v zaběhnutých mantinelech, když nevznikne ta debata, tak ten výsledek může být pro místní lidi velmi rozpačitej.“ (ředitel NPÚ, Český Krumlov)

„Problém je v tom zapojení toho běžného obyvatelstva do plánování tak, aby to prošlo obecným demokratickým jednáním, aby se ty lidi přesvědčili. Ideálně, když to vychází odspodu. Ta

aktivita těch lidí - my chceme být chráněni a my pro to uděláme to a to, jsme ochotni ty pozemky k tomu věnovat“ (starosta Český Krumlov)

„Nakonec z toho vyšlo, že jsme protipovodňové bariéry nedělali a já jsem byl rád, že jsem se do toho nepustil, protože by to byla zbytečná zátěž pro město a já bych za to sklídl negativní ohlasy.“ (starosta Český Krumlov)

Protesty občanů

Z případových studií vyplývá, že veřejnost začne většinou reagovat, když začne být stavba vidět. Tedy ve chvíli, kdy začnou pociťovat reálné fyzické změny a dopady opatření. Vzhledem k tomu, že se jedná už o poslední fázi realizační, je to ve chvíli, kdy už je většinou pozdě na jakékoli připomínky a úpravy, po udělení stavebního povolení a dotace.

Pokud se opatření nějakým způsobem občanů dotýká, je velmi pravděpodobné, že dojde na stížnosti. Důvody byly uváděné buď ekonomické (omezení podnikání), změna prostředí, ve kterém žijí (vizuální dopady), kácení zeleně a strach z poškození majetku (statické narušení budov, funkce studní).

„Protesty, petice souvisely s estetičnem. Mně ta estetika zkraje ani nenapadla, mně šlo o to, aby se něco pohlo.“ (referentka Choceň)

„Lidi když jsou na něco zvyklí, obzvlášť u kostela, tak jsou na to fixováni, každou změnu berou jako hrůzu.“ (referent NPÚ, Litomyšl)

Protesty občanů a vyjednávání s nimi hodnotí respondenti jako jedny z nejhorších. Odpůrců nemusí být mnoho, ale bývají hlasití. Nastavit komunikaci konstruktivně je obtížné a vyžaduje to zkušeného facilitátora. V diskusích se objevuje mnoho emocí, s kterými je potřeba se vypořádat. Navíc jednání se mohou táhnout roky.

„My to představujeme, že je to společný projekt a ty technici z Povodí předvedou, co a jak, většinou na ně ti lidé útočí, jsou sprostí, je to nechutné, drsné. Na jednu stranu chtějí být chráněni, na druhou stranu nechťejí, aby se jich to dotýkalo.“ (starosta)

„Nejhorší bylo fakt, to že se vám postavili lidi, které jste znala, tak je přesvědčit. Jedna paní se mnou písemně ukončila přátelství kvůli protipovodňovým zidkám.“ (referentka Choceň)

„Tato veřejná projednání mají jednu velkou nevýhodu. Naprostá většina lidí, kteří s tím řešením je spokojeno, tam nepřijdou. Přijdou tam jenom lidi, kteří s tím mají problém. Pak to může vypadat, že s tím má problém celé město, a to si nemyslím. Ale i to je důležité, že tito lidé s protinázorem dokáží vyslechnout odborníka.“

„Takže je potřeba to s občany projednat, ale musí to být rychle, efektivně. Ten jeden aktivista tam 15 let zůstal, když konečně byl spokojen s těmi úpravami, které se na projektu povedly, třetina úprav se povedla do projektu zohlednit, vytvořilo se stavební povolení, tak pak bylo město zažalováno, šlo ke správnímu soudu, zkoumala se oprávněnost stavebního povolení, krajský úřad pak doporučil to první stavební povolení, tzn. 10 let se vše dělalo zbytečně, nic se

nevyřešilo. Jen to stálo posudky a peníze. Ten projektant už je z toho vyčerpanej.“ (koordinátor, České Budějovice)

Společným rysem je také oponování celého řešení PPO a alternativní návrhy. Časté je šíření dezinformací, které nemusí být nutně záměrné. Vyplývají většinou z neznalosti nebo nepochopení problému do hloubky. Velmi častá je nedůvěra ve správnost zvoleného řešení a zvážení všech komplikací. I z těchto důvodů se zdá být přínosná existence variantních řešení, důkladná příprava a věcné a přehledné předávání informací.

„Lidé, kteří o tom nic nevěděli, psali, jaký by měly zdi být, kde by měly být, jak vysoké.“ (referentka Chocně)

„Jsou lidi, kteří řeknou - takhle se to nedělá, to je betonová lobby, má se to udělat jinak. Je to komplikované. Vždycky je jiný názor, jak to udělat lépe.“ (starosta Český Krumlov)

„Byli jsme názoru, že ta diskuse tu proběhla a mysleli jsme si, že to vyřešené máme, že se tu nebude někdo vázat ke stromům. Ne, ne, ne. Jsou tu názory, jestli ten projekt ještě neupravit, v rámci nějakého podle jejich názoru, zlepšení.“ (koordinátor, Litomyšl)

Majetkoprávní vztahy

Komunikace s veřejností se odráží i v řešení majetkoprávních vztahů. Obec či investor musí odkoupit pozemky od soukromých vlastníků, nebo alespoň získat smlouvu o smlouvě budoucí. Vyjednávání bývají složitá a jsou často předmětem spekulací. Vlastníci musí být se stavbou PPO srozuměni a pokud možno mít na ochraně svůj osobní zájem. Nejproblematictější bývá odkup pozemků, které vlastní fyzické osoby. Firmy se chovají jinak, prioritou je ekonomika. Obec může místo odkupu nabídnout náhradní pozemek. Na tyto náhrady by měl pamatovat územní plán.

„Budou určitě hodně vyčůraní, jako paní Havránková u dálnice. Bude to náročné jednání.“ (starosta)

„Začínáme jednat se zbytkem lidí, kteří nejsou ochotni komunikovat, co se týče pozemků, protože někteří lidé neodpověděli vůbec na žádost Povodí.“ (starosta)

4.1.11 Komplikace z průtahů

Průtahy v průběhu procesu navrhování PPO se mohou trvat mnoho let. Například v Litomyšli či Českých Budějovicích se některé části řeší již více jak deset let. Během této doby se nejen vyměnilo vedení města i odborní pracovníci, ale došlo i ke změnám legislativy a podmínek dotačních titulů, které je třeba zohlednit. Z projektu se pak stává „nekonečný příběh“.

„Je hodně složitý a zdlouhavý ten proces toho, jak má město jako navrhovatel něco připravovat, pak to předá Povodí, to s tím pokračuje a v nějaké chvíli to kopne zpátky, že se něco změnilo. Řekne, dělejte znova od začátku. My jsme to tam slavnostně kdysi odvezli, že to takhle v mašličkách mají, že to bude kus papíru s rozhodnutími ze stavebního úřadu se smlouvami s lidma, se vším a ono se to za pět let vrátí zpátky v upravené podobě a jede se znova.“ (koordinátor, Litomyšl)

„Za těch 16 let se tu vystříдалo 5 primátorů, jediný pamětník je ten člověk, který to projektoval, pořád to aktivistům vysvětloval, že je to nejlepší cesta. Aktivisté jsou snad dnes už děti těch původních.“ (koordinátor, České Budějovice)

„Stalo se, že nám pán pak za 2 roky řekl, že nás tam nepustí. Přitom 2 roky předtím mi podepsal, že s tím souhlasí. A když jsem mu to ukázal, že to jeho podpis je: „No jo, to bylo před 2 lety. Já za to nemůžu, že vám to tak dlouho trvá.“ A kvůli němu se to zase prodloužilo o půl roku, protože jsme museli zas překreslit projekt a celé to kolečko muselo běžet znovu.“ (koordinátor, Jaroměř)

4.1.12 Paměť povodní

Zvláštním fenoménem je tzv. „paměť povodní“. V rozhovorech respondenti upozorňují na to, že lidé mají tendenci velmi rychle zapomínat na to, co se stalo, nebo následky bagatelizovat. To hraje roli při plánování PPO, protože s časovým odstupem od události klesá i vůle a ochota obyvatel do PPO investovat. To může působit problémy hlavně při vyrovnání majetkoprávních vztahů. Chránění chtějí být hlavně Ti, kteří mají v daném území velké majetky – firmy, hotely. Svou roli hraje také fakt, že majetek v záplavovém území je v podstatě nepojistitelný.

„Čím déle od povodní, tím více nevole vůči protipovodňovým opatřením,“⁵³ (ředitel závodu Horní Vltava)

„Někteří lidé tehdy postižení mluví dnes opačně, než tenkrát. Nedal bych nic za to, že v případě další pohromy by zase vyvolávali: Dělejte s tím konečně něco.“ občan města.⁵⁴

„Rychle jsme se z toho vybabrali a rychle se zapomnělo.“ (starosta Č. Krumlov)

„Lidé si pamatují zkušenosti z povodní, připadá mi to, dva roky. Pak říkají - voda tu dlouho nebyla, tak to není moc potřeba. Dva roky si po povodních pamatují a třetí rok už jsou spokojeni a nic nepotřebují.“ (koordinátor, Litomyšl)

„Slyšel jsem několikrát za tu dobu, že jsme to stavěli zbytečně a že stejně už taková voda, jako tady byla, už nebude a podobně. A že jsou to akorát vyhozený peníze a že to mohlo stát polovinu peněz a prostě takové ty hospodské kecy klasické.“ (Koordinátor, Jaroměř)

V centrech historických měst je problém povodní spojen zejména se změnou užívání stavby. Domy postavené v záplavových oblastech dříve s vodou počítaly. Partery měly provozní charakter. Bydlení se odehrávalo v horních patrech. Velká voda pak městem prošla bez větších škod. Problém v současnosti je, že se na velkou vodu zapomnělo a že se do přízemí a sklepů nastěhovaly funkce, které neškodný průtok neumožňují. Stejný problém nastává u nové výstavby v záplavovém území. Změna využití budov nebo území souvisí se změnou životního stylu, tlakem na komerční využití ale také s pamětí povodně. Pokud povodně nejsou součástí „každodenní reality“ na možné ohrožení se velmi rychle zapomene.

⁵³ Přestály nespočet povodní, teď praskají. Možná kvůli budované ochraně. Český rozhlas Radiožurnál

⁵⁴ ZAJÍČEK, Z. Další petice odmítá opatření proti velké vodě. Jiní tvrdí: my ochránit chceme. Českokrumlovský deník

„Škody vznikají z těch důvodů, že lidi si do těch spodních částí nainstalovaly prodejny, restaurace, vinárny. Dřív tam bylo uhlí, dřevo a zeli.“ (starosta Český Krumlov)

„Teď jsou sklepy adaptované na vinárny kavárny, má to spoustu drahých povrchů, drahý dlažby, je tam mobiliář, pípy, technické vymoženosti, pak jsou to nějaký ekonomický ztráty.“ (referentka NPÚ, České Budějovice)

Největší problém je, že lidi si neuvědomují zákon a že oni si musí ochránit svoje majetky a ne město jim ochránit jejich majetky. My je můžeme jenom varovat, nemůžeme nic jiného dělat. (starosta, Český Krumlov)

Tato lokalita byla historicky každých 40 let zaplavována, takže tam nikdy od toho prvního Děčína nevznikaly žádné objekty, naši předci věděli, že je to zátopová oblast. Po roce 1945 jsme jako nově příchozí tuhle zkušenost neměli, takže hned v padesátých letech se tam postavilo koupaliště s několika bazény v akci Z. (referentka NPÚ, Děčín)

4.1.13 Podmínky financování

Vzhledem k nákladnosti strukturálních PPO jsou tyto téměř vždy financována z dotačních programů. Tyto programy si kladou podmínky a jsou také časově limitovány. Výsledkem bývají unáhlená rozhodnutí a nedotažené přípravy z důvodu nutnosti „stihnout výzvu“. Vzhledem k tomu, že i stavba se může potýkat se značnými průtahy, nastává také problém při nutnosti proinvestovat již přidělenou dotaci v daném termínu. Komplikací u malých obcí je také nutná spoluúčast na nákladech.

„Jedeme na Ministerstvo zemědělství a budeme žebrot, jak vyřešit tu finanční část.“ (referent Terezín)

„Taky šlo o čas, kdybyste prošvihla ty prachy, ty výběrová řízení, s tím bylo zdržování.“ (koordinátorka, Choceň)

„Většinou je problém u toho centrální dodávání peněz, než se rozhýbe ta mašinerie finanční. Potom to dělá problém. Nedá se to ušít horkou jehlou.“ (starosta, Český Krumlov)

„Krumlově vznikla občanská iniciativa, která se snažila zabránit úpravám ve fázi toho zkapacitnění, ale už se to nepodařilo, byly na to dotace, který se musely vyčerpat, byla by nutná změna projektu, ne že by tam nebyla ochota ze strany Povodí spolupracovat, ale oni zase byli vázaný těma dotačníma podmínkama.“ (ředitel NPÚ, Český Krumlov)

4.1.14 Zkušenosti a doporučení

V následujícím textu jsou uvedeny úryvky z rozhovorů, které shrnují doporučení, která si respondenti odnesli ze svých zkušeností z průběhu jednotlivých akcí. Úryvky jsou ponechány bez komentářů, neboť se domníváme, že dostatečně vystihují podstatu sdělení.

„Pokud je to možné, tak se vyhnout většímu kácení zeleně, ale to většinou nejde.“ (koordinátor, Litomyšl)

„Dobré by bylo, kdyby se to celé dalo zrychlit, aby tam nevyvstávaly komplikace z toho, jak se to celé předělává. Proč to trvá tak dlouho, já nevím.“ (koordinátor, Litomyšl)

„Aby se nebáli památkářů a normálně tam zašli, svolat to původní jednání, tam se lidi poznají, to je k nezaplacení, všichni pak vědí, kdo má co na starosti, je to strašlivě operativní, já s těma lidma chodím po městě stejně jako s váma.“ (referent NP, Litomyšl)

„Určitě doporučil, až bude mít nějakou studii, aby se to projednal to se všema orgánama, aby se mu nestalo, že kvůli nějakému orgánu to pak bude předělávat dvakrát, třikrát, pětkrát.“ (koordinátor, Jaroměř)

„Přístupovat k protipovodňovým opatřením co nejrychleji. Aby si to ti lidé ještě pamatovali. Potom si to většinou uvědomují jenom lidé, kteří mají velké majetky, firmy, hotely, které jsou blízko nebezpečných míst. Ti potom útočí a chtějí, aby je město chránilo.“ (starosta Český Krumlov)

„U nás je dobrá zkušenost třeba s těmi místními akčními skupinami (MASKY). S těmi starostové hodně rádi mluví, protože oni vstupují do toho území citlivě, uvažují v nějakých širších kulturních i přírodních souvislostech a zároveň se snaží o rozvoj.“ (referentka NPÚ, Děčín)

„Snad jen ta informovanost, že lidi na to nebyli připravený. I když to probíhalo, tak dlouho tomu nikdo nevěřil, že ta voda přijde a pak přišla.“ (referentka NPÚ, České Budějovice)

„Mělo by to spadnout do té přenesené působnosti a měla by být přesně určena funkce, která to bude dělat, protože jinak se těžko pak hledá, kdo to bude dělat. Starostové tomu ani nemůžou rozumět, to je takový rozptyl původních profesí, poslední primátor byl ředitel rozhlasu. Normální lidi po dvou měsících v novém zaměstnání ještě ani neví, kde jsou záchodky a tady už rozhoduje o strategických věcech.“ (koordinátor, České Budějovice)

„Nám hodně chyběla oficiální možnost nějaké odborné spolupráce. Aspoň nějaká rámcová smlouva s ČVUT na ty konzultace a (oponentní) posudky, aby na to byly vyčleněny nějaké peníze.“ (referentka NPÚ, Terezín)

„Zásada by tedy byla, abychom dosáhli toho, že projektové týmy budou komplexní, a že se bude trvat na tom, aby byla spolupráce s architektem.“ (architekt, Choceň)

„Sídla nejsou jen zastavěná území, ale že jsou to součásti krajiny. Malá sídla jsou závislá na těch větších, utváří to ucelený systém, v momentě, kdy si to někdo začne uvědomovat i v té politické rovině, tak to jde docela dopředu.“ (architekt, Choceň)

4.2 Choceň

4.2.1 Situace

Choceň se svým nejbližším okolím byla osídlena už v době bronzové. Důkazem osídlení jsou nálezy četných archeologických lokalit, zbytky tvrzí a hrádků. Původní osada byla založena v místech, kde končí romantické údolí řeky lemované kopci orlického podhůří a Českomoravské vrchoviny. Řeka Orlice zde prudce mění směr toku k severozápadu. První zmínka o Chocni pochází z roku 1227. Rozmach nastává např. za Zikmunda ze Šelmberka, který zde nechává v roce 1562 stavět zámek s rozsáhlým dvorem a také s příchodem Kinských na počátku 18. století. V polovině 19. století se Choceň stává důležitou železniční křižovatkou v důsledku rozvoje železnice a zažívá významný hospodářský rozvoj.

Městečko se rozkládá v údolí podél obou břehů řeky Tiché Orlice v podhůří Orlických hor. Krajina je zde velmi rozmanitá s množstvím nivních luk, lesnatých kopců a opukových skal. V roce 1996 byl vyhlášen přírodní park Orlice k ochraně nivy řeky a jejích přítoků. Rozsáhlá oblast o rozloze přes 11 000 ha zahrnuje údolní nivu Divoké, Tiché a spojené Orlice mimo pramenné oblasti horních toků. Orlice teče jako jedna z mála převážně přirozeně meandrujícím korytem. Vzhledem k častým povodním si zachovala i původní nivní ráz. Krajina okolo Chocně je tvořena rozptýlenou zelení a loukami okolo meandrujícího koryta se zachovanými mrtvými rameny. Velká část města nacházející se v záplavovém území leží v oblasti původního koryta řeky, které zde meandrovalo až po soutok s náhonem. Hladina podzemní vody se pohybuje v úrovni vodoteče a při vyšších průtocích tato hladina přirozeně stoupá podle úrovně vody v řece.

V červenci roku 1997 se po dlouhotrvajících deštích prohnala územím Moravy, Slezska a východních Čech katastrofální povodeň, která postihla ničivými následky i území Polska, Rakouska a Slovenska. Byla to první velká povodeň za více než 50 let na našem území. Vyšla najevo fatální nepřipravenost zapříčiněná právě dlouhým obdobím klidu. Došlo k selhání různých státních i soukromých orgánů, organizací a institucí. Chyběly protipovodňové plány, v mnoha podnicích byly porušovány bezpečnostní předpisy, technika byla ve špatném stavu, koryta mnoha řek byla neudržovaná. V prvních dnech zcela selhal výstražný systém. Tato zkušenost dala podnět ke komplexnímu řešení povodňové problematiky jak na národní, tak na evropské úrovni. Došlo ke změnám v legislativě, byly založeny organizační složky zabývající se ochranou před povodněmi, vznikl integrovaný záchranný systém (IZS), byly vypracovány povodňové plány krajů, měst a obcí, založeny dotační programy na podporu ochrany před povodněmi, začala se budovat rozsáhlá a nákladná protipovodňová opatření.

V průběhu těchto povodní bylo výrazně postiženo i město Choceň. Nápor vodního proudu nevydržel starý most vedoucí k zámku, padl most v Pelinách, dvoumetrový násep vedoucí kolem čistírny odpadních vod. Voda zaplavila rovněž nábřeží, kino, sportovní areály, koupaliště. Mnoho obytných domů bylo vyřazeno z užívání. Na základě těchto zkušeností se i město Choceň rozhodlo pro výstavbu rozsáhlých protipovodňových opatření.

4.2.2 Návrh a průběh realizace PPO

Původní návrh protipovodňových opatření ve městě Choceň vycházel z výsledků mezinárodního projektu FLAMOR, který řešil odtokové poměry v celém území. Na základě této studie mělo být vybudováno několik suchých poldrů v horní části povodí, které měly za úkol transformovat kulminační průtoky. V rámci dotačního Programu prevence před povodněmi I. etapa v letech 2000-2007 měla být zrealizována tato první fáze protipovodňových opatření na horním povodí Tiché Orlice a jejího nejvýznamnějšího přítoku říčky Třebovky. V rámci druhého plánovacího období Programu prevence před povodněmi II. etapa, pak mělo být v letech 2008-2014 přistoupeno k realizaci opatření přímo na území obcí. V Chocni byla původně zvolena návrhová výška na průtok největší přirozené povodně v roce 1997, který výrazně převyšoval obvyklý návrhový průtok Q100. Odhadem se jednalo o Q500 – Q1000.

Původní návrh v Chocni počítal s realizací všech opatření v horní části povodí, která by výrazně zmenšila průtoky v jeho dolní části. Odhadovaná finanční náročnost původního opatření byla cca 51 mil. Kč. Nižší náklady se také odvíjely od toho, že původní návrh počítal s realizací převážně zemních hrází. Vzhledem k vedení sítí podél nábřeží a nutnosti jejich přeložení bylo od tohoto modelu upuštěno. Poslední změnou oproti předpokladům bylo zjištění značné propustnosti podloží a nutnost výstavby těsnících stěn⁵⁵.

V polovině roku 2007 město podrobně informovalo obyvatele prostřednictvím Choceňského zpravodaje o připravovaných protipovodňových opatřeních. V průběhu realizace projektové dokumentace pro stavební povolení došlo v roce 2008 došlo k podstatným změnám v projektu vzhledem k úpravě vstupních podmínek.

Navrhovaná opatření byla původně koncipována na úroveň povodně z roku 1997. Výše zmíněné skutečnosti však způsobily, že pro udržení návrhové výšky zaplavení se náklady zvedly tak, že již byly ekonomicky neefektivní. Původní odhad 52 mil. Kč stoupl na cca 180 mil. Kč. Dotační program MZe požaduje, aby poměr mezi vynaloženými náklady a hodnotou chráněného majetku byl větší než 1. Také rozměrově by opatření již značně narušovaly okolní prostředí. Z tohoto důvodu bylo nutné přistoupit k přepracování celého řešení.

Výsledkem podrobných jednání mezi zástupci města, Povodím Labe s. p. jako investorem a projektantem a přizvaným architektem jako zástupcem městského architekta bylo řešení, které je koncipováno na návrhovou výšku O100 plus 40 cm navýšení. Tím byly sníženy náklady na požadovanou míru a také samotné provedení mohlo být lépe zaintegrováno do městského intravilánu. Zpráva o této změně a popis nového řešení byly zveřejněny v Choceňském zpravodaji v květnu roku 2008 před vydáním stavebního povolení.

Součástí této zprávy byly informace nejen o podobě opatření samotného, ale i o pracích, které proběhly před samotným zahájením stavby. V rámci přidružených prací byl proveden průzkum základů nábřežních zdí, vyřešena opatření na kanalizaci, zpracován dendrologický posudek na dotčenou zeleň včetně zaměření a zajištění náhradní výsadby, vyšetřeny průběhy stávajících sítí kvůli ochrannému pásmu a přeložkám. Zdárně proběhly výkupy pozemků. Byla zajištěna

⁵⁵ TOMÁŠOVÁ, H. Protipovodňová opatření pro Město Choceň (dále jen PPO). *Choceňský zpravodaj*

zemina na vybudování zemních hrází a byl zpracován posudek vlivu PPO na režim podzemní vody v území s ohledem na vydatnost studní.

V květnu roku 2009 se objevuje „Petice proti řešení protipovodňových opatření formou betonových stěn a ochranných hrází“ s 814 podpisy, kterou předali občané města Chocně na městský úřad koncem června téhož roku. Tyto protesty se objevují v době zahájení přípravných prací, tedy po udělení stavebního povolení a výběru dodavatele stavby. V tuto chvíli jsou samozřejmě jakékoli úpravy již v podstatě nerealizovatelné. Toto je problémové místo, na které narážíme u většiny případů realizace PPO.

Tato vlna nevole a obav měla za následek zveřejnění prohlášení místostarosty Ladislava Valtra k realizaci PPO na internetových stránkách města v červnu 2009. Místostarosta ve svém prohlášení zmiňuje, že současné podobě PPO předcházelo několik let práce nejen na projektu, ale také na zajišťování zdrojů pro financování. Vysvětluje, že investorem je v tomto případě není město, ale Povodí Labe, s. p. a tudíž ono nakládá s prostředky, jak uzná za vhodné. Na městu je pouze rozhodnutí, zda opatření přijmout, či nikoliv.

„Zásadním rozhodnutím v zodpovědnosti města bylo a je: zda PPO v Chocni ANO nebo NE! Vlastní technické řešení, funkčnost i vlastní realizace je výhradní kompetencí Povodí Labe, jako investora.“ (místostarosta)

Také poukazuje na fakt nutnosti čerpání a vyčerpání dotací v omezeném časovém úseku, který je na takovou rozsáhlou stavbu (netýká se jen opatření v Chocni, ale všech která jsou financována v rámci zmíněného dotačního programu) vymezen.

„Kdyby se třeba i už před dvěma roky principiálně odmítalo navržené řešení PPO, tak by se to „nějaké jiné řešení“ (kdyby ho teoreticky býval někdo znal) jednoduše už nedalo v potřebném čase stihnout připravit. Finance určené pro Choceň by byly Povodím Labe proinvestovány někde jinde.“ (místostarosta)

Informace o podobě opatření měli občané k dispozici z Choceňského zpravodaje (tištěná podoba), webových stránek města a mohli se zúčastnit veřejných jednání zastupitelstva. Z dostupné diskuse na internetu, která proběhla v roce 2009, však vyplývá, že znalost toho co se vlastně bude okolo řeky odehrávat a jaká bude výsledná podoba, byla u občanů poměrně malá. Sám místostarosta přiznává, že práce se souborem, kde je shrnutí projektové dokumentace, je těžkopádná. Navíc je skrytý na internetových stránkách obce pod několikanásobným proklikem, takže je třeba cíleně informaci hledat.

„Někdo tu zmiňoval, že ChZ nechte - myslím, že je to tak u většiny obyvatel našeho města. O takto velké akci, která změní razantně tvář Chocně, moc lidí tedy neví. Stačilo pokáčet pár stromů a lidem se to nelíbí. Nestálo by za to, připravit obyvatele na tuto stavbu podél řeky nějakou větší akcí, např. prezentací na náměstí?“ (paní Helena)

„Tyto obavy však, myslím, i přes výše zmíněné průběžně uveřejňované informace, z velké části vyplývají z nedostatečné plošné informovanosti.“ (místostarosta)

V červenci je zveřejněno oficiální vyjádření k petici od ředitele Povodí Labe, s. p. a starosty města. Ve vyjádření je uvedena návrhová výška opatření, vztah navrhovaných těsnících stěn k zaplavování sklepů, které tímto bude ovlivněno jen minimálně, aby nebylo narušeno příčné proudění vody v době mimo povodeň. Stěny plní tedy převážně funkci statickou. Dále obsahuje upozornění na řešení kanalizace v chráněném prostoru a na individuální zodpovědnost majitelů při ochraně svého objektu. Další informace se týká údržby opatření. Ke změně vzhledu se ve vyjádření uvádí následující:

„Proměny zaznamenají veřejné prostory v centru města a podél obou břehů.... Jejich komplexní úpravy jsou ve spolupráci s renomovaným architektem navrženy citlivě tak, že současně odstraňují řadu nedostatků a navíc působí inspirativně do budoucna směrem k předpokládanému dotvoření nábřeží, ostrova, prostoru u kina, atd.“ (místostarosta)

Bylo také podáno vysvětlení k alternativním návrhům řešení s využitím náhonu, úpravou koryta ad., která byla již v minulosti zvažována a zavržena jako neúčinná. Kromě písemného vyjádření bylo technické řešení PPO vysvětleno petičnímu výboru osobně na Povodí Labe a v kanceláři architekta konzultanta.

Realizovaná PPO

Změna projektu v přípravné fázi přinesla, jak už bylo zmíněno, snížení návrhového průtoku na 189m³/s plus 40cm bezpečnostní převýšení, přehodnocení jednotlivých úseků a stanovení nových technických parametrů pro každý z nich. Protipovodňová ochrana byla navržena po obou březích řeky a sestávala z kombinace několika typů opatření technického charakteru.

Hlavní druhy opatření:

- Délka mobilních opatření: 85 m
- Délka trvalých opatření: 2881 m
- Délka ochranných zdí: 324 m
- Délka ochranných hrází: 557 m
- Počet mobilních hrazení: 26 ks
- Uzávěr na náhonu: 1 ks
- Rekonstrukce mostu: 1ks
- Plocha záplavového území před realizací: 0,750 km²
- Plocha záplavového území po realizaci: 0,214 km²

V místech, kde byl dostatečný prostor, byly navrženy zemní homogenní hráze. Ve stísněných městských prostorách byly realizovány železobetonové zdi v nadzemní části. Jejich výška je navržena tak, aby plnily funkci zábradlí a nevytvářely optickou bariéru mezi městem a řekou. Také pohledové zpracování evokuje městský mobiliář. Utěsnění průsaku je zajištěno pomocí beraněných štětových stěn od 2 do 5,7m hloubky. Tato konstrukce také zajišťuje stabilitu nadzemních betonových konstrukcí, které jsou s ní provázány betonovým pasem. Izolační stěna nedosahuje do nepropustného podloží a tak nenarušuje přirozený režim proudění podzemní vody. Prostupy byly z bezpečnostních důvodů minimalizovány a připraveny na uzavření mobilním hrazením hliníkovými profily a vakovým uzávěrem.

V rámci výpočtů pro návrh protipovodňových opatření bylo zjištěno, že stávající most u Obchodní akademie zhoršuje odtokové poměry. Vzhledem k jeho stavu a možnosti zachytávání plavenin bylo také přistoupeno k jeho totální rekonstrukci. Spodní úroveň mostovky byla zvýšena na návrhový průtok. Byla také zvýšena jeho nosnost, aby se přes most dostala potřebná technika pro výstavbu PPO. Z původního mostu byl zachován pouze střední pilíř. Postavila se také nová lávka z předpjatého betonu, která nahradila původní dřevěnou, značně poničenou. Mostovka lávky je dostatečně vysoko, aby nesnižovala průtok ale také, aby se dalo přejít na druhou stranu i v době povodně.

Bylo rozhodnuto, že náhon, o jehož vlastnictví a opravu v té době probíhal již dlouholetý spor, bude nakonec v případě povodně uzavřen vakovým uzávěrem, neboť bylo výpočtem prokázáno, že na průběh povodně má zanedbatelný vliv a mohlo by dojít k dalším škodám, pokud by jeho poškození vlivem povodně progredovalo. V souvislosti s protipovodňovou výstavbou se nakonec podařilo vyřešit i tyto majetkoprávní spory a náhon byl opraven.

Výstavba protipovodňových opatření zahrnovala také opravy kanalizačních šachet, osazení zpětných klapek a bezpečnostních uzávěrů. Umístění výústních objektů se zpětnými klapkami a dodávku a montáž čerpadel⁵⁶.

Všechna navržená opatření byla nakonec přes protesty zrealizována. Město Choceň je nyní chráněno proti stoleté vodě. Při povodních v dalších letech zatím nebyla ochrana prověřena, protože voda nedosahovala ani zdaleka takové výšky. Náklady na stavbu nakonec dosáhly 149,3 mil. Kč. Protipovodňová opatření na Tiché Orlici v Chocni byla spolufinancována z programu Ministerstva zemědělství ČR, program 129 120 Podpora prevence před povodněmi II. Údržba zeleně byla v rukou investora po dobu 3 let, nyní se nachází v péči města.

4.2.3 Analýza rozhovorů

V rámci výzkumu byl proveden rozhovor s referentkou městského úřadu, která měla za město celou věc na starosti a architektem, který byl přizván jako konzultant projektu. Město ho najalo jako svého zástupce v otázkách architektury a urbanismu, jeho úkolem bylo komunikovat s projektanty z Povodí Labe a nalézat společný konsensus při začlenění PPO do intravilánu. Pracovníci památkové péče v tomto případě nebyli účastníci řízení, neboť Choceň nemá plošně chráněné území a do chráněných objektů nebylo zasahováno.

Referentka, která měla celý projekt na starosti, byla také najata městem speciálně na tento úkol. Nebyla přitom specialistkou na vodní hospodářství ani management či krizové řízení. Znala však dobře situaci ve městě a byla aktivně činná v zastupitelstvu po mnoho let. Má na starosti vydávání Choceňského zpravodaje. Přestože v rozhovoru říká, že estetice ani dalšímu ovlivnění prostoru výstavbou PPO nepřikládala žádný význam, bylo právě její iniciativou oslovit příslušného architekta, rodáka z Chocně.

⁵⁶ Zvýšení ochrany města rekonstrukcí koryta hrázemi Choceň, Tichá Orlice. *Kvis.cz*

„Já jsem geometr, já jsem byla 16 let v zastupitelstvu, když se o tom začalo mluvit, tak jsem k tomu měla nějaký připomínky, tehdejší starosta řekl, že by mi to sedlo. Já jsem netušila, do čeho lezu, nebylo to jednoduchý. Když jsem tu dokumentaci předávala, tak mi z toho dodatečně bylo špatně.“ (koordinátorka za MÚ)

„Dospělo se k řešení, že nebudou ty zemní hrázky, že to nebude bít do očí, začalo se studovat, jak nejlíp ty zídky udělat, to jsem si vzpomněla na pana architekta, ten souhlasil, že do toho půjde s námi. Každý profil, každý místečko velmi citlivě dělal.“ (koordinátorka za MÚ)

„Tady ta opatření zasahovala do vzhledu města takovým způsobem, že to co se tam chystalo, vedení města zalarmovalo k tomu, aby v tom projektovém týmu byl architekt, který pokud možno to město zná. To mne překvapilo, že ten projektový tým složený z velice šikovných lidí, především techniků a vodohospodářů z povodí Labe v Hradci Králové, tam architektka neměli.“ (architekt)

„Mám pocit, že tam bylo potřeba, že se ukázalo, aby tam ten architekt byl. Já k tomu byl přizván až po tom, když zásady byly rozhodnutý.“ (architekt)

Interdisciplinární spolupráce

Spolupráce mezi projektanty z Povodí Labe, s. p. a architektem je prezentována jako dobrá, i když na začátku panovala určitá nedůvěra. Otázkou zůstává, zda jde o skutečné předchozí negativní zkušenosti nebo o zažitý stereotyp.

„S Povodím to bylo dobré, pokud jsme nenarazili na otázku, proč vy nemáte v týmu architekta nebo s ním aspoň nespolupracujete, od toho projektanti odbíhali, to je nezajímá.“ (architekt)

„V těch debatách vždycky zaznívalo, že jak k tomu přijde architekt, bude to dražší.“ (architekt)

„Tak jsem nakreslil návrh a první reakce toho stavitele byla: Ježíš, to bude drahý. Tolik oceli v rozpočtu nemáme.“ (architekt)

Ze slov pana architekta vyplývá, že nakonec spolupráce byla obohacující nejen pro projekt, ale i pro dodavatelskou firmu, která se pak na samotné realizaci podílela.

„Nakonec se ukázalo, že to naopak tý firmě šetřilo. A z tý výrobní firmy mi taky psali, konečně děláme něco, co nás baví. Najednou to nebylo to, že sekaj nějaký zábradlí, ale museli o tom občas i přemýšlet. Začali mi posílat takový detaily, jestli se mi to taky líbí, jezdili sem taky, kvůli výběru šroubů například.“ (architekt)

Podíl na tom bezesporu měla i osobnost pana architekta a snaha o dohodu. Z rozhovoru vyplývá, že se aktivně účastnil jednání a rozhodování o technických parametrech, jeho hlavní úloha však spočívala v modelaci a změkčení technických opatření a dohledu nad zachováním důležitých pruhledů a prostupů.

„Na nábřeží je promenáda, jsou tam úžasné pohledy na vodu a město. Aby centrum města bylo ochráněno, tak tam byla projektována stěna, která měla mít výšku 1,35. Kdyby tam šly děti, tak by vůbec netušily, že za tou zdí je vodní plocha, zásadní věc. Tam začala nejzajímavější vyjednávání, zda ta vypočtená hladina stoleté vody se dá nějak snížit. Co pro to můžeme udělat

tady ve městě. Jedna možnost byla, že se ta protipovodňová ochrana udělá jen na pravém břehu a rozlivová plocha se dostane do zámeckého parku, to tu hladinu dostalo na tu současnou úroveň. A pak poslední možnost pro snížení zdi podle Povodí Labe bylo, že by město odsouhlasilo, že sníží tu rezervu, která tam byla, těch 40 cm. Bylo jednání na zastupitelstvu, já to doporučoval kvůli vzhledu prostranství. Když došlo na hlasování, tak žádný ze zastupitelů nechtěl převzít tu zodpovědnost. Takže to bylo nejzajímavější, pak na mně už byly jen ty detaily, jak to bude vypadat, tam bylo Povodí velmi vstřícný ke spolupráci a zeď se podařilo alespoň pohledově členit tak, že jsou na ní vidět stopy původního zábradlí.“ (architekt)

Z výše uvedeného textu je také patrné téma problému zodpovědnosti. Ta leží na projektantovi a zastupitelstvu obce. Inovativní řešení, která jsou někdy jistým experimentem, mohou znamenat určité riziko bezpečnosti, které není lehké na sebe převzít.

Vliv architekta na výslednou podobu PPO

Městem oslovený architekt je rodák z Choceň. Má tedy velmi silnou osobní vazbu k danému místu a také znalost místního prostředí a zvyků, kterou mohl propojit s profesionálním viděním města jako architekt a urbanista. To se v průběhu prací ukázalo jako velmi důležité a přínosné.

„Poprosila jsem pana architekta, rodáka a kapacitu, který s námi skoro od začátku spolupracoval, spolupracoval s projektanty, Povodí Labe, Hradec Králové, všechny momenty se řešily, když byla nějaká fáze projekčně připravená, přijel pan architekt, prochodilo se to, upravilo, aby to bylo pěkný. Jsem mu do dneška nesmírně vděčná a vážím si ho.“ (koordinátorka za MÚ)

„Mohl jsem tam těm projektantům odkrýt, kde jsou taková citlivá místa, když projektant není Choceňák, tak je nevidí, souvisí to s místními zvyky, když někdo ten průchod uvidí, tak řekne, kam se tudy chodí, to nemá vůbec logiku, ale ono to v tom městě takhle je, jsou tam nějaký vazby, je to zažitý, třeba v řece jsou takový kameny obrovský, nikdo neví, proč tam jsou, ale chodí se po nich, je to na krok udělaný, je to využívaný prvek, takže se podařilo podchytit, aby byla díra ve stěně tak, aby se na ty kameny dalo jít.“ (architekt)

Zachování původního „choceňského zábradlí“ z betonových profilovaných odlitků paralelně s povodňovou zdí je dalším takovým příkladem, kde se projevil vliv znalosti prostředí, neboť pro člověka neznalého situace se může dublování zdi a zábradlí na některých místech zdát nelogické.

„... jak já tomu říkám, „choceňské zábradlí“, železobetonové zábradlí, úžasně profilované z roku 1935, vodorovné a svislé betonové prvky, skrz které je z promenády vidět na hladinu.“ (architekt)

Pohledová úprava a profilace povodňové betonové zdi je také výsledkem práce architekta. Šlo o snahu vtisknout technické konstrukci podobu městského prvku, aby nepůsobil rušivě.

„A dál mne trápilo to zakončení zdi, ... co kdybychom to trochu snížili a nahoru dali to madlo?“ (architekt)

Při rekonstrukci mostu se zvýšila nivelita mostovky, to ovlivnilo napojení širšího veřejného prostranství před Obchodní akademií, jedním z nejhezčích objektů ve městě. Současná podoba je také dílem zásahu architekta do běžně používaného technického řešení v extravilánu, které ovšem nebylo vůbec vhodné pro situaci na daném místě.

„Tendence Povodí Labe byly, říkali, my to tady vysvahujeme, jako technicky řešené svahy u silnice ... tak tady se mi podařilo prosadit, že se to rozplynulo do větší plochy, až ke vchodu té střední školy.“ (architekt)

„Takový zážitek, já jsem si to fotil, jak se to změnilo, tak tam na lavičce, kterou jsme tam taky instalovali, je to příjemný pobytový prostor, seděly dvě paní a říkaly: Vy si to tady fotíte, to to tady máme teď hezký, že jo. Taková pochvala, že to dobře dopadlo.“ (architekt)

Dalším vstupem byla úprava zábradlí nového mostu. Šlo opět o úpravu technického řešení na městský prvek a jeho začlenění do celého estetického konceptu.

„S tím mostem to taky dopadlo dobře, technicky byl most naprosto v pořádku, elegantní, chyběly tam ty městské prvky a napojení s tím choceňským zábradlím. ... Tam bylo normální zábradlí, funkčně naprosto v pořádku, ale bez nápadu.“ (architekt)

„Kouličky, které vymyslel pan Mužík – něco tady chybí a přišel na tohle, to jsou drobný detaily, který jsou úžasný.“ (koordinátorka za MÚ)

Podél řeky byly na popud architekta vysázeny okrasné jabloně, opět s vědomím toho, že ovocné stromy k tomuto městu patří a zvyšují útulnost prostoru.

„Já si to pamatuju jako dítě, pro nás to byla úžasná hra, vždycky tam tu třešňovku někdo hlídal, tak o to to bylo zajímavější se tam na ty třešně dostat. Je v tom trošku osobní vztah, když člověk zažívá nějaký obytný prostor, něco tam zažije, tak to pak není tak studený, jak kdyby to dělal někdo jiný, je to výtvarně v pořádku, designérsky perfektní, ale...“ (architekt)

Komunikace s veřejností

Oznámení o záměru vystavět v Chocni protipovodňová opatření bylo zveřejněno v Choceňském zpravodaji. Informace byly prostřednictvím tohoto média pravidelně aktualizovány. Ukazuje se, ale že důležitou roli sehrála hlavně referentka úřadu, která s občany komunikovala. Byla hlavní osobou, která koordinovala ostatní zúčastněné strany. Z rozhovorů vyplývá, že je osobou, která se velmi aktivně podílí na dění ve městě a má osobní vazby na zdejší obyvatele. V průběhu celé akce byla velmi osobně angažovaná a měla zájem na jejím zdárném dokončení. Byla duší tohoto projektu. Osobně sbírala souhlasy se stavbou od všech účastníků stavebního řízení.

„Každý soused s tou stavbou musel souhlasit, je to protismyslný, vždyť my vlastně ty lidi budeme chránit. Tak já jsem všechny ty lidi musela obejít, ukázat jim to, veškerý ty kontakty. Jen souhlasy, ne vykupování pozemků.“ (koordinátorka za MÚ)

„Její největší zásluhu spatřuju v tom, že zprostředkovávala informace od projektantů k lidem ve městě, k občanům. Neustále každému vysvětlovala, co se tam bude dít, jak se to bude dělat,

takže ten obrovské zásah do města vykomunikovala, že s tím nebyly veliké problémy. Jediný problém byla petice.“ (architekt)

„Já ještě dělám Choceňský zpravodaj, protože to nikdo nechce dělat, snažila jsem se poctivě podávat informace od techniků a inženýrů, dávala jsem tam fotky, některý ty řezy, hustila jsem to do nich, ale pravdivě.“ (koordinátorka za MÚ)

„Já jsem pozvala i doktora Cílka, že by mohl udělat seanci. Chtěla jsem, aby k těm lidem promluvil, že to má svoji váhu, když je to od někoho jiného.“ (koordinátorka za MÚ)

Postoj veřejnosti

Jak už bylo zmíněno výše, při zahájení prací se zvedla vlna nevole občanů. Z analýzy textů vyplývá, že byla způsobena nedostatečnou informovaností, přestože město mělo dojem, že informovanost byla dostatečná. Na vině může být také nezáměr o dění v počáteční fázi, tj. dokud nezačnou být práce viditelné.

„Tak se rozneslo, že tam bude zeď metr třicet vysoká, v jednom místě 145 cm vysoká. Jak to po Chocni putovalo, tak ta zeď rostla. Takže přijeli sem a už mluvili o stěně metr osmdesát. Tak jsem si říkal, to je mi divný, listoval jsem znovu všechny ty podklady, výpočty a tak jsem je uklidnil, říkal jsem, já vám to nakreslím, zakreslil jsem jim to do fotky. Ta stěna tam měla být metr dvacet.“ (architekt)

„Protesty lidí asi byly nejhorší, mně nevadí práce, ale vadí mi, když narazím na takovýho mizernýho člověka. Jenom aby křičel, ječel, bránil tomu“ (koordinátorka za MÚ)

Objevily se i připomínky k zeleni, které evokují nedůvěru ve správnost daného řešení a zdají se být možná na první pohled logické.

„Přišel někdo s tím, proč zrovna okrasný jabloně, vždyť to má plody, kdo to bude uklízet, bude tam víc hmyzu. Pak nezbylo doporučit literaturu, kde se píše, jaký vlastnosti tyhle stromy mají, že se musí zvážit, že je to malý strom, krásně kvete, na podzim jsou jinak barevný. To že pod tím něco je, s tím ať si nedělají starosti, že si to vezmou ptáci, to ani nespadne.“ (architekt)

Financování

Velmi často zmiňovaným problémem je otázka financování. V Chocni, stejně jako v jiných městech, zápasili se zajištěním dotací na realizaci opatření. Úkolem bylo navrhnout taková opatření, která budou dostatečně ekonomicky efektivní a dále stihnout zajistit všechny podklady včas.

„Aby to klaplo, aby nám na to dali peníze, časově to skloubit, aby to vyšlo, podstata jsou peníze. S ministerstvem byly problémy, snažili jsme se, aby nás někdo nepředběhl. Šlo o ty koeficienty, když se spočítaly škody a kolik bude stát PPO, tak ten koeficient musel nějak vyjít.“ (koordinátorka za MÚ)

Zkušenosti a doporučení

„Radila bych obcím, vždycky musí mít někoho místního, kdo se tomu bude věnovat, schopného člověka, nemusí všechno umět, ale musí vědět za kým jít, jak zprostředkovat setkání, domluvu,

vyplyne spoustu momentů. Když máte člověka, který umí jednat s lidmi, tak ten to domluví. “ (koordinátorka za MÚ)

„Musí se udělat místní šetření, rekognoskace terénu a musí se okamžitě spojit s chytrým vodařem, který to zná, jednotliví specialisti se nabalujou, narážíte na věci, který je třeba řešit.“ (koordinátorka za MÚ)

„Vymáhat, aby u těch projektů, který jsou čistě technický, že se na nich bude podílet nějaký architekt, tak to může dobře fungovat.“ (architekt)

4.2.4 Vyhodnocení

Iniciátorem realizace PPO bylo Povodí Labe, s. p., které navrhlo městu vybudovat ochranu v rámci rozsáhlejších opatření. Povodí Labe, s. p. bylo investorem i projektantem celé akce. Za obec zde vystupovali dva hlavní aktéři: referentka, která měla celý projekt na starosti a přizvaný externí spolupracovník architekt.

Zástupci města přizváním architekta ke spolupráci na projektu zvolili poměrně nestandardní postup. Vzhledem k tomu, že architekt byl placen městem nikoli projektantem, měl pozici spíše poradce a nezávislého arbitra. Velkou výhodou také byla jeho velmi dobrá osobní znalost prostředí, kterou by někdo „zvenku“ mohl těžko obsáhnout. Tato spolupráce se ukázala jako velmi plodná. Došlo k mnohým pozitivním úpravám na projektu. Nejde zajisté o řešení ideální, nabízí se pobytové zpracování okolí říční kynety, ale s neznalostí všech podmínek a vývojových stádií lze toto jen těžko posoudit. Z prohlášení místostarosty, viz výše, vyplývá, že PPO bylo začleněno do plánovaných rozvojových aktivit města (nábřeží, ostrov ad.). Některá místa se díky realizaci protipovodňových opatření pozvedla. Vedlejším efektem také bylo, že došlo k opravě náhonu, která se kvůli majetkoprávním sporům táhla mnoho let a situace se zdála neřešitelná.

Z analyzovaných textů a rozhovorů vyplývá, že jedním z hlavních problémů, který se v průběhu akce objevil, byla změna návrhové hladiny a tím i celé koncepce kvůli nerealizovaným poldrům na horním povodí. Změna návrhové hladiny znamenala nárůst nákladů a nesplnění požadavku efektivity pro udělení dotace. Řešení přišlo v podobě snížení návrhové hladiny na Q100 z původní největší přirozené povodně z roku 1997. K dalšímu snížení přispělo začlenění zámeckého parku do rozlivového území. Tím byla dosažena efektivita větší než 1.

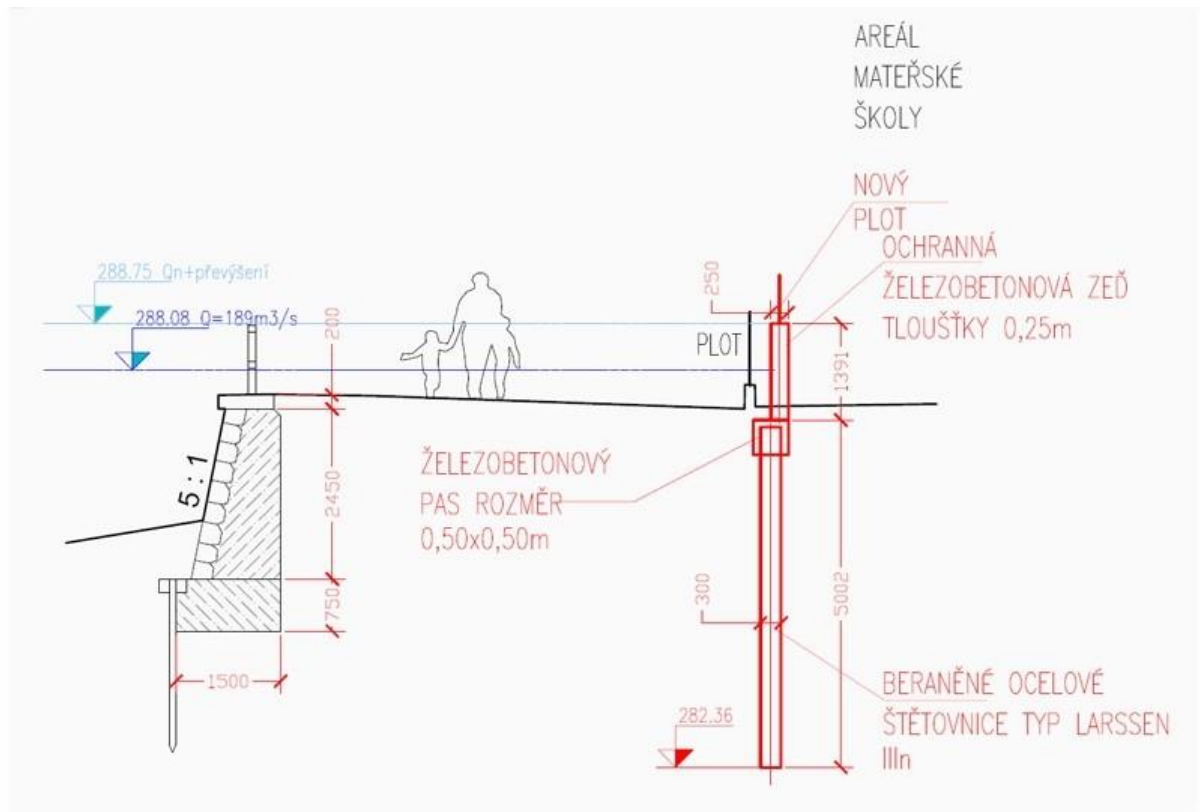
Druhým problémem byly protesty občanů v průběhu realizace. Komunikace s obyvateli, která probíhala prostřednictvím tištěného Zpravodaje a veřejných jednání se ukázala jako nedostatečná. Mnohem větší vliv mělo přímé ústní podání. Referentka úřadu plnila funkci mediátora i koordinátora. Velký vliv na úspěch celé akce měly její osobní vazby na obyvatele města. Město nevyužilo žádnou participativní metodu pro zainteresování občanů do celého dění ještě v době návrhu, což následně způsobilo problémy na začátku realizace. Diskuse se vrátila tehdy k samotné koncepci PPO. Mnoho věcí muselo být vysvětleno znovu osobně. Vše se odehrálo ve stadiu, kdy už nebylo možné žádné připomínky zpracovat, i kdyby byly přínosné.

Z diskusí vyplývá nedůvěra občanů ve vhodnost a správnost daného řešení PPO. Některé argumenty vyznívají na první pohled logicky, a proto nalézají podporu u veřejnosti. Objevil se dokonce alternativní návrh celého řešení s vyžitím zkapacitnění koryta. Objevily se návrhy na jiné řešení PPO. Nicméně z následného vysvětlení města vyplývá, že tyto alternativy již byly během plánování zváženy a nebyly shledány jako dostatečně efektivní. Velká část nedůvěry občanů byla způsobena neznalostí celého procesu a podmínek a omezení, které byly pro návrh určující. To je celkem častý problém, protože nelze prezentovat všechna jednání a dosažené konsensy, takže v nejlepším případě se dostane k občanům již zpracované shrnutí výsledku. Nabízí se tedy otázka, kdy a jakým způsobem občany zainteresovat, aby to přispělo k většímu pocitu kontroly a důvěry.

4.2.5 Příloha

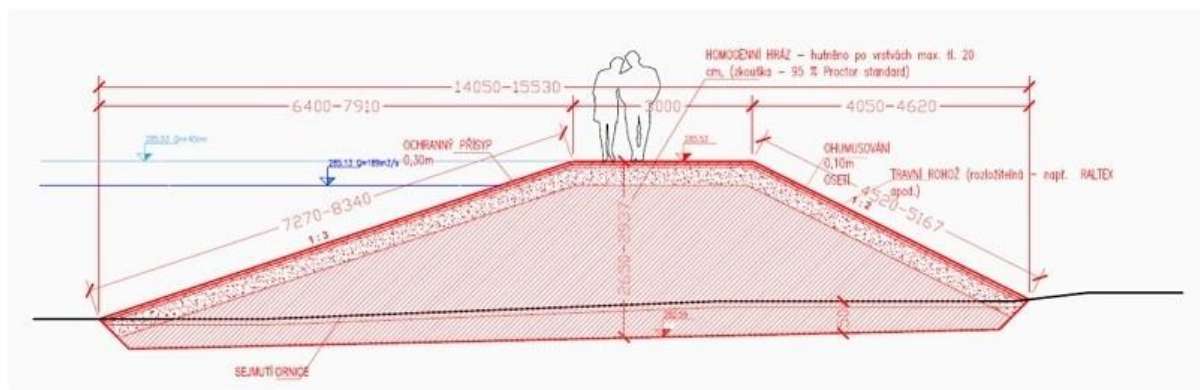

Obr. 1 - Situace povodňových opatření v Chocni. Zdroj: <http://www.vodohospodarske-stavby.cz/clanek/protipovodnova-ochrana-mesta-chocne/>

Řez protipovodňovou zdí u mateřské školky
Protipovodňová ochrana města Chocně (10/12)

Obr. 2 - Řez protipovodňovou zdí. Zdroj: : <http://www.vodohospodarske-stavby.cz/clanek/protipovodnova-ochrana-mesta-chocne/>

Obr. 3 - Řez protipovodňovou hrází. Zdroj: <http://www.vodohospodarske-stavby.cz/clanek/protipovodnova-ochrana-mesta-chocne/>

Foto 1 - Výstavba štetových stěn v těsné blízkosti stromů. Zdroj: <http://www.vodohospodarske-stavby.cz/clanek/protipovodnova-ochrana-mesta-chocne/>

Foto 2 - Pohled na pravý břeh pod spodním válcovým jezem těsně po dokončení. Zdroj: <http://www.vodohospodarske-stavby.cz/clanek/protipovodnova-ochrana-mesta-chocne/>

Foto 3 - Povodňová zemní hráz u zahrádkářské kolonie. Zdroj: <http://www.vodohospodarske-stavby.cz/clanek/protipovodnova-ochrana-mesta-chocne/>

Foto 4 - Vakový uzávěr. Zdroj: <https://www.kvis.cz/vodni-stavby/zvyseni-ochrany-mesta-rekonstrukci-koryta-hrazemi-chocen-ticha-orlice/>

Foto 5 - Protipovodňové zdi do výše zábradlí. Zdroj: <https://www.kvis.cz/vodni-stavby/zvyseni-ochrany-mesta-rekonstrukci-koryta-hrazemi-chocen-ticha-orlice/>

Foto 6 - Foto stavby původního mostu u Obchodní akademie z roku 1928. (Zdroj: Choceňský zpravodaj 8/2009)

Foto 7 - Pohled na nový Masarykův most od Obchodní akademie. Choceň, 2019. Foto: autor.

Foto 8 - Výsadba jabloní a původní „choceňské zábradlí“ navazující na most. Zdroj: <http://www.vodohospodarske-stavby.cz/clanek/protipovodnova-ochrana-mesta-chocne/>

Foto 9 - Nový most u Obchodní akademie. Je vidět navýšení původního pilíře a detail zábradlí. V pozadí nová lávka pro pěší. Zdroj: archiv obce.

Foto10 - Detail propojení „choceňského zábradlí a nového zábradlí mostu. Choceň, 2019. Foto: autor.

Foto 11 - Složený profil koryta toku a protipovodňová zeď. Choceň, 2019. Foto: autor.

Foto 12 - Profilovaná protipovodňová zeď s přístupem pro přístup k řece. Choceň, 2019. Foto: autor.

Foto 13 - Nová lávka pro pěší navazující na ulici Jiráskova s přístupem k řece. Choceň, 2019. Foto: autor.

Foto 14 - Vpravo protipovodňová zeď částečně obrostlá břechtanem a přístup k řece. Choceň, 2019. Foto: autor.

Foto 15 - Protipovodňová zeď s profilací a madlem. Choceň, 2019. Foto: autor.

4.3 Český Krumlov

4.3.1 Situace

První písemná zmínka o městě pochází z roku 1253. Český Krumlov byl sídelním městem mnoha mocných českých rodů – Vítkovců, pánů z Krumlova, Rožmberků, Eggenbergů a Schwarzenbergů. Největší rozkvět zažil za vlády pánů z Rožumberka v letech 1302 – 1602. Od 19. století se zde, kromě zbourání hradeb, neodehrály žádné významnější urbanistické změny a město si tak uchovalo svou poměrně intaktní středověkou podobu. Centrum města je velmi navštěvovanou lokalitou a má výsadní pozici v rámci České Republiky z hlediska turistického ruchu. Město má 300 památkově chráněných objektů v historickém centru, druhý největší hradní a zámecký komplex v České republice a nejstarší barokní divadlo na světě. V roce 1963 bylo jádro města a areál zámku prohlášeno památkovou rezervací, od roku 1992 je zapsáno na Seznamu světového dědictví UNESCO a pobírá tak zvláštní památkovou ochranu. Památkovou ochranu pobírá také od roku 2003 předměstí Plešivec.

Město leží v údolí řeky Vltavy pod hřebenem Blanského lesa. Název je odvozen z německého Krumme Aue – Křivý luh. Toto pojmenování pochází z přirozené topografie města, konkrétně z esovitě zakřiveného meandru řeky svírajícího jádro města. Typické situování města je důvodem, proč v této lokalitě nejsou povodně ničím výjimečným. Nejzranitelnějším místem je Vnitřní Město. Zadní trakty domů a jejich zahrádky sousedí přímo s řekou a úroveň přízemí se nachází jen několik desítek centimetrů nad hladinou. Řeka je zde důležitým místotvorným prvkem. Protéká městem od jihozápadu na východ. Mezi nejvýznamnější přítoky řeky Vltavy patří říčka Polečnice. Obě mají ještě několik méně významných přítoků. Oblast Českého Krumlova patří do povodí Vltavy.

Koryto řeky je částečně regulováno. Možnost rozlivu v zastavěném území je minimální. V centru města je na řece vybudováno několik jezových objektů. Hlásný profil pro řeku Vltavu je umístěn ve stanici Český Krumlov – kategorie B v Novém Spolí na pravém břehu toku v zahrádkářské kolonii. Průměrný roční vodní stav na řece Vltavě je 122 cm. Hlásný profil pro vodní tok Polečnicí je umístěn ve stanici Český Krumlov – kategorie A – pěší lávka u velkého parkoviště pod zámkem na pravém břehu toku. Průměrný roční vodní stav na vodním toku Polečnice je 37 cm. V záplavovém území Vltavy ve správním území Českého Krumlova se nachází celkem 311 trvale obydlených objektů. 89 z nich je zaplavováno do výšky více než 1m. Dalších 27 nemovitostí se nachází v záplavovém území toku Polečnice⁵⁷. V letech 1952 až 1959 byla vyprojektována a postavena vodní nádrž Lipno, která slouží jako víceúčelová nádrž pro částečnou ochranu před povodněmi pro území pod přehradou a pro snížení velkých vod dále na toku Vltavy. Český Krumlov spadá tedy do území, kde je hladina toku touto nádrží ovlivňována. U Porákova mostu se do Vltavy vlévá říčka Polečnice.

V roce 2002 zažilo město ničivou povodeň, která přesáhla veškerá očekávání. Více než polovina domů historického centra byla až do prvního patra pod vodou. Na některých místech

⁵⁷ FERENCOVÁ, T. Vývoj protipovodňových opatření ve městě Český Krumlov, financování těchto opatření, efekty a důsledky protipovodňových opatření. 2016

dosahovala voda v domech do výšky tří až pěti metrů. Většina z nich však překvapivě povodeň přežila bez závažných konstrukčních problémů. Největší ztráty byly na vnitřním vybavení. Dá se předpokládat, že domy byly stavěny s vědomím zvýšeného rizika výskytu povodně, a proto byla jejich konstrukce dostatečně stabilní, aby povodeň přežily. V minulosti byla spodní podlaží budov využívána jako servisní a pracovní prostory, aby se minimalizovaly ztráty v případě velké vody. Hodnotný majetek byl umístován v horních patrech. V současnosti je přízemí obvykle využíváno pro komerční účely – obchody, restaurace, umělecké galerie atd. Prostory jsou zaplněny předměty, které poškození vodou neodolají. Celkové škody dosáhly 400 milionů korun, v centru bylo poškozeno okolo 120 domů z 281.

V roce 2013 přišla další velká voda. Tentokrát byla ovšem příčinou zaplavení zejména říčka Polečnice. Část města také někdy čelí přívalovým povodním přicházejícím z nejvyšší hory Blanského lesa Kleť.

4.3.2 Návrh a průběh realizace PPO

Město Český Krumlov se rozhodlo pro realizaci protipovodňových opatření na základě zkušeností z katastrofálních povodní v roce 2002. Návrhová výška zaplavení byla projektována na stoletou vodu s bezpečnostním převýšením 0,3 metrů. Realizace opatření byla rozdělena do pěti následujících etap⁵⁸:

- I. etapa - prohrábka koryta řeky Vltavy a zpevnění svahů. Účelem opatření je zvýšení průtočné kapacity koryta Vltavy v daném úseku. Tato úprava si vyžádá odstranění 21 stromů mezi Lazebnickým mostem a provizorním mostem u bývalých jatek.
- II. etapa - přestavba pevného jezu Jelení lávka – realizace pohyblivého uzávěru jezu. Použitím uzávěru nedojde ke změnám základních parametrů jezu, zůstane zachována délka jezu, kóta přelivné hrany a výška vzduší – tím se nezmění průtokové poměry při běžných průtocích. Nový uzávěr bude navržen jako hydrostatický sektor.
- III. etapa - rozšíření koryta, odtěžení naspů a náplavů – rozšíření koryta cca o 3 m odtěžením starého koryta.
- IV. etapa – realizace stabilních a mobilních prvků PPO, individuální úpravy na stávajících objektech – vytipováno 17 objektů, u kterých se individuální ochrana uplatní. Provedení mobilního hrazení včetně základu. Úprava stávajících zdí tak, aby do vrchu bylo možno osadit mobilní hrazení. Úprava stávajících zdí tak, aby svojí výškovou úrovní převyšovala Q100 + bezpečnostní převýšení. Bariéry jsou takřka v celém úseku doplněny podzemní těsnicí stěnou, která omezí průsak vody do chráněného území vesměs značně propustným podložím.
- V. etapa - úprava inženýrských sítí – instalace zpětných klapek v kanalizaci. Stávající kanalizační vyústění mělo být osazeno zpětnými klapkami v koncovém profilu. V určených místech měly být zřízeny kanalizační šachty, které by umožňovaly hrazení kanalizace. Takto zřízené šachty jsou určeny jako čerpací místa při probíhající povodni. Čerpány by byly tzv. vnitřní vody za těsnicí stěnou.

⁵⁸Český Krumlov – protipovodňová opatření města na řece Vltavě. 2012

Kromě protipovodňových opatření řeší město i opravu mostů a lávky pro pěší. Jedná se o výstavbu otočného mostu, který by odolal velké povodni, opravu poškozeného Lazebnického mostu a lávky mezi prostory pod Plášťovým mostem a Jelení zahradou.

Krátce po proběhlých katastrofálních povodních v srpnu v roce 2002 poslali občané vedení města žádost o řešení povodňové situace. V dokumentu požadují včasné informování o hrozícím nebezpečí a úpravu koryta řeky Vltavy. Konkrétně prohrádku zaneseného řečiště a odstranění navážky pod lazebnickým mostem provedené asi v 90. letech, která zúžila původní tvar koryta. Město na základě toho vyvinulo kroky k řešení situace a oslovilo Povodí Vltavy, s. p. jako vlastníka toku a budoucího investora.

Klíčovým se stal rok 2007. V květnu radní zadali přípravu studie proveditelnosti, v říjnu byla hotová a listopadové zastupitelstvo už odsouhlasilo spolupráci s Povodím Vltavy, s. p., aby se stihla podat žádost o dotaci. Tehdy došlo také ke schválení důvodové zprávy, která mluví o rozdělení na pět etap a ochraně před stoletou vodou. Počítalo se se snížením hladiny, úpravami náplavky, jezu a odtěžením ostrůvku pod Lazebnickým mostem. Z průběhu událostí je patrné, že celý proces proběhl velmi rychle. V tomto časovém úseku nebylo možné do příprav zapojit veřejnost ani pracovníky památkové péče. Návrh řešení byl vypracován projekční vodohospodářskou firmou. Projekt prošel standardním schvalovacím řízením.

Most přes Polečnici

První problémy se objevily ještě před zahájením stavby. V roce 2006 prohlásilo Ministerstvo kultury na popud Památkářské obce českokrumlovské most přes řeku Polečnici u Chvalšinské ulice za kulturní památku, čímž značně zasáhlo do plánovaného řešení PPO. Tento most měl být v rámci návrhu PPO přebudován. Překážkou byl jeho středový pilíř, který neumožňoval dostatečný průtok. Jeho prohlášením byla znemožněna jeho demolice. Město Český Krumlov podalo žalobu na toto rozhodnutí pro znemožnění realizace plánovaných a schválených PPO.

"Na městský soud v Praze jsme podali správní žalobu na ministra kultury Martina Štěpánka, který zamítl rozklad města proti rozhodnutí o zapsání mostu do seznamu chráněných památek." (českokrumlovský radní)⁵⁹

Město Český Krumlov následně na to požádalo o přemístění mostu. Ministerstvo kultury vydalo k tomuto přemístění souhlas v dubnu 2008. Oproti tomuto rozhodnutí se však odvolala Památkářská obec českokrumlovská a soud následně rozhodnutí Ministerstva kultury zrušil a vrátil věc k projednání. Spory okolo historického mostu v Českém Krumlově se táhly až do roku 2015. Protipovodňová opatření na Polečnici měla mimo jiné ochránit i nová sportoviště mimo centrum města, která byla vybudována poměrně nedávno v záplavovém území.

Ostrov

V roce 2009 začala prohrádka a rozšíření stávajícího koryta Vltavy. V rámci těchto úprav měl být odstraněn i ostrov pod Lazebnickým mostem. Ostrov vznikl jako naplavenina za mostním pilířem. Objevuje se i na některých historických vyobrazeních Když došlo k odstranění

⁵⁹ ČTK. Český Krumlov žaluje kvůli mostu rozhodnutí ministra kultury. *archiweb.cz*

náletových dřevin na ostrově, zvedla se vlna nevole občanů, kteří sepsali žádost za ponechání ostrova.

„Při pohledu na město ze zámecké věže je ostrov jedinou oázou zelené přírody v kamenném centru, navíc je sídlem drobné havěti, jako ptáků, hlavně kachen a vytváří přirozenou stěnu mezi oběma břehy, na kterých je řada restaurací. A zeleň navozuje intimní prostředí.“⁶⁰

„Připojuji se k protestu proti zničení tohoto společensky, přírodně i historicky zajímavého zákoutí Vltavy v Krumlově. Zároveň odmítám tvrzení o dostatečném informování veřejnosti prezentovaném ve vyjádření starosty města Luboše Jedličky.“⁶¹

Rada města požádala Povodí Vltavy, s. p. o odborné zvážení možností a nalezení kompromisu mezi požadavky obyvatel a zachováním ochrany.

„S investorem jsem diskutoval možnost úpravy ostrova a jeho stabilizaci. V úvahu by mohlo přijít vymodelování ostrova do stabilního hydrodynamického tvaru, podobně jako jsou konstruována křídla letadel. Ve stávající podobě není možné ostrov zachovat. Povodí Vltavy vypočítá, co by takové řešení znamenalo pro hladinu vody při povodních. Ani projektant, ani investor, ani město si nemohou vzít na svědomí následky, které by měla neuváženě provedená prohrábka řeky a zachování nebezpečné masy v korytě řeky. Počkáme na odbornou analýzu projektanta.“⁶²

Na základě tohoto požadavku představili investor a projektant radě města řešení vybudování nového ostrova se stabilním základem a hydrodynamickým tvarem s kamennými opěrnými svahy a osazení ostrova trávou a keřovitými vrbami. Materiál na stavbu ostrova nakonec nabídla jako sponzorský dar firma Kámen a písek, spol. s. r. o., zbytek nákladů pokryl rozpočet na PPO.

„Odborníci vyšli městu a jeho občanům maximálně vstříc, a to nemuseli, protože mají schválenou projektovou dokumentaci a platné stavební povolení.“⁶³

Prohrábka a rozšíření koryta

V roce 2012 se objevily další stížnosti ze strany veřejnosti na prováděné úpravy. V některých místech došlo k rozšíření cca o 3 m odtěžením části starého zužujícího se koryta. Tvar koryta byl navržen v části do lichoběžníkového a v části do miskovitého tvaru dna pro koncentraci průtoku v málovodném období. Paty koryta a břehy byly opevněny. Nevole se týkala způsobu prohrábkování koryta, jeho vzhledu a vlivu na stabilitu budov. K úpravám měli výhrady i pracovníci památkové péče.

„Znepokojuje mě celý souhrn protipovodňových opatření, které se v Českém Krumlově realizují. Od počátku jsme jej neměli možnost posuzovat jako celek. K dispozici byly vždy

⁶⁰ KYSELOVÁ, Z. Lidé z domů u řeky bojují o ostrov u Lazebnického mostu. *Českokrumlovský deník*

⁶¹ KYSELOVÁ, Z. Lidé z domů u řeky bojují o ostrov u Lazebnického mostu. *Českokrumlovský deník*

⁶² AUGUSTINOVÁ, J. Rada města žádá Povodí Vltavy o posouzení možnosti zachování ostrova pod Lazebnickým mostem. *Oficiální informační systém Český Krumlov*

⁶³ Ostrov z centra Českého Krumlova nezmizí. *Oficiální informační systém Český Krumlov*

jen dílčí etapy. Teď se možná ukazují první vedlejší dopady a zřejmě se v delším časovém horizontu objeví ještě další,“ (ředitel NPU UOP ČB)

Obyvatelé si stěžovali na trhliny ve zdivu, které se začaly po úpravách objevovat. Projektant PPO však toto tvrzení zpochybnil. Vzhledem k tomu, že neexistovala podrobná pasportizace domů a jejich poruch před úpravami, nebylo možné s jistotou říci, zda trhliny nebyly již staršího data. Navíc toho roku byly extrémní mrazy, které také mohly nést na poruchách svůj podíl.

Praskliny v domech byly další kapkou ve vlně nevole vůči protipovodňovým opatřením mezi některými obyvateli Českého Krumlova. Vlastníci objektů se začali obávat, že vybudováním štetovnicových stěn a základů pro mobilní hrazení by mohlo dojít k dalším problémům. Zorganizovali petiční akci požadující zastavení úprav, zejména chystanou čtvrtou etapu. Jako důvody uvedli následující:

1. Jde ochranu majetku movitého nikoli nemovitého, která by měla být zajištěna spíše organizačním způsobem.
2. Možnost vzniku dalších statických poruch vlivem výstavby těsnících stěn a změny proudění podzemní vody.
3. Škody způsobené vlivem přelití nebo protržení zábran.
4. Narušení obrazu města s přirozenými břehy.
5. Zatížení rozpočtu města provozem a údržbou mobilních PPO⁶⁴.

Na základě těchto událostí vyvolalo vedení města jednání s investorem i projektantem a přistoupilo k následujícím krokům:

1. Vypracovat zprávu o celkovém schváleném projektu protipovodňových opatření, významu a cílech a zejména pak o dvou závěrečných opatřeních, tj. etapy č. 4 a 5.
2. Požádat investora o detailnější informaci týkající se opatření č. 4.
3. Požádat projektanta o specifikaci budoucí role města v péči o protipovodňové zábrany a stanovit odborný odhad veškerých výdajů města spojených s realizací daných zábran včetně jejich každoroční údržby.
4. Požádat investora o písemné stanovisko, jaké důsledky a rizika by s sebou přineslo případné nerealizování opatření č. 4.
5. Požádat investora o seznam objektů, které budou v případě nerealizování opatření č. 4 zasaženy povodňovou vlnou Q100.
6. Zaslat majitelům objektů významněji postižených povodněmi v srpnu 2002 základní informaci týkající se opatření č. 4 a požádat je o vyjádření k realizaci či nerealizování daného opatření.
7. Zpracovat rámcový návrh komplexní správy systému protipovodňových zábran s propočtem pořizovacích a provozních nákladů.⁶⁵

„Beru to vážně. Docházím k názoru, že se budeme muset zeptat těch, kteří byli zatopeni, zda chtějí být tímto způsobem chráněni.“⁶⁶(starosta)

⁶⁴ Příloha: Znění petice

⁶⁵ http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/protipovodnova_opatreni_na_rece_vltave.xml?style=printable

⁶⁶ https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/praskani-domu-pokracuje-trhliny-jsou-k-videni-i-v-egon-schiele-centru-20120603.html

V červnu roku 2013 prošla městem další povodeň. Škody byly oproti roku 2002 zhruba třetinové. Zásahu na tom ovšem nenesla ani tak protipovodňová opatření, která v té době ještě nebyla dokončená, ale velikost povodně samotné, která dosahovala velikosti Q10. Příčinou zatopení nebyla tentokrát řeka Vltava ale její hlavní přítok Polečnice, kde nebylo možné realizovat PPO kvůli sporu ohledně historického mostu.

Projekt protipovodňových opatření byl zrevidován a koncem roku 2013 zastupitelé města Český Krumlov na základě výsledků ankety mezi obyvateli schválili konec prací na protipovodňových opatřeních v centru města, a to konkrétně na IV. a V. etapě. Realizace IV. etapy by znamenala vybudování základů pro osazení montovaných hliníkových zábran a těsnících stěn typu Larsen zatloukaných beranidlem.

„Nakonec jsme udělali anketu mezi lidmi, kteří jsou ohroženi ve středu města, a vyšlo z toho, že 50% lidí ta protipovodňová opatření nechce. Problémy by vznikly v pozemcích, které by se musely vykoupit. Tak jsem se dohodl s Povodím, že to dělat nebudeme, protože jít proti 50% občanů, to je hodně. Ty lidi, kteří chtěli být chráněni, nebyli zase tak agresivní, jako byli ti lidi, kteří nechtěli být chráněni. Zajímavé je, že do toho vstupovali lidi, kteří s tím nemají nic společného, nikdy je to nemůže zasáhnout a ti byli zásadně proti. Vznikla kuriózní situace, ve které jsme se museli rychle zorientovat a udělat rychle nějaký plebiscit.“ (starosta)

Stanovisko Povodí Vltavy, s. p. ohledně důsledků a rizik, která s sebou nese nerealizování IV. etapy je následující: „Při neprovedení IV. etapy bude rozsahově centrum města zaplaveno identicky s rokem 2002. Výška vody bude menší vlivem realizované I., II. a III. etapy o 0 až 1,1 m dle konkrétního umístění nemovitosti. Město bude chráněno do úrovně kapacity koryta (max. do Q5). Nelze tvrdit, že stavba nebude problémová (historická zástavba, městský prostor, nutnost utěsnit podloží - beraní práce), ale při vůli města a obyvatel k ochraně není v podstatě jiná varianta.“⁶⁷

Realizovaná PPO

Vlna nevole občanů Českého Krumlova proti realizaci protipovodňových opatření přinesla změny oproti původnímu projektu. Z plánovaných pěti etap se nakonec realizovaly pouze tři.

- Etapa I. - prohrábka koryta řeky Vltavy a zpevnění svahů (realizováno v roce 2009 a 2010)
- Etapa II. - přestavba pevného jezu u Jelení lávky (realizováno v roce 2012 a 2013)
- Etapa III. - rozšíření koryta, odtěžení náspů a náplavů (realizováno v roce 2009 a 2010)
- Etapa V. - instalace zpětných klapek v kanalizaci

Pro realizaci protipovodňových opatření na řece Vltavě byly v Českém Krumlově využity státní dotace z programu Ministerstva zemědělství Podpora prevence před povodněmi II Program 129 120. Investorem těchto opatření byl státní podnik Povodí Vltavy. Tato opatření stála 142 mil. Kč. Opatření na kanalizaci hradilo město z vlastních zdrojů. Údržba koryta řeky spadá podle zákona pod vlastníka toku tedy Povodí Vltavy, s. p.

⁶⁷ Český Krumlov – protipovodňová opatření města na řece Vltavě. 2012

V roce 2012 bylo kromě toho realizováno opatření zvýšení retence v nádrži Lipno, které má dopad na město Český Krumlov a České Budějovice. Opatření bylo financováno z Programu 129 120 - Podpora prevence před povodněmi II. Došlo také k vylepšení a zrychlení komunikace mezi městem a přehradou tak, aby bylo možné bezpečněji regulovat průtok.

V roce 2015 byl pro obec s rozšířenou působností Český Krumlov vypracován digitální povodňový plán. V rámci projektu došlo také k rozšíření lokálního varovného informačního systému ochrany před povodněmi a doplnění hlásných profilů na Vltavě a Polečnici. Byly nainstalovány reproduktory na celém území města kromě historického jádra, kde informuje o nebezpečí policie. Město také zavedlo sms info kanál. Projekt byl realizován z Operačního programu Životní prostředí⁶⁸.

4.3.3 Analýza rozhovorů

V Českém Krumlově byl hlavní zastřešující osobou PPO sám starosta města, který nastoupil do funkce až v době, kdy se PPO začala realizovat. Nebyl bohužel celému procesu přítomen od začátku, protože v době plánování a návrhu PPO byl v této funkci někdo jiný. Druhou dotazovanou osobou byl ředitel příslušného územního pracoviště Národního památkového ústavu (NPÚ), který byl v době schvalování PPO zaměstnancem českokrumlovského pracoviště NPÚ. Garant území, který vydal odborné vyjádření, zde již bohužel nepracuje. Oba dotazovaní byli s celým případem dobře seznámeni.

„Zastřešuji to já. Když se to začne dělat, tak se musí zapojit tajemník úřadu a zapojit všechny lidi, co potřebuje. Jak investice, majetek, tak územní plánování a my musíme i památkáře.“
(starosta)

„Každou strategickou komunikaci obstarávám já jako starosta. Krizovou komunikaci obstarává krizový štáb. Zjistil jsem, že v momentě vyhlášení nějakého takového problému, se stávám velitelem okresu, který velí policii, hasičům, mé policii a vojákům.“ (starosta)

„Máme krizaře na odboru vnitřních věcí. Snažíme se, aby byl co nejlepší. Takové ty krizové štáby, setkání a přípravy, to všechno dělá on.“ (starosta)

Pochybení během procesu

Počáteční přípravy a plánování PPO proběhly velmi rychle bez účasti veřejnosti. Tento fakt se negativně odrazil v dalším průběhu procesu realizace PPO. Obyvatelé města se cítili dotčeni, že nebyli s plánovanou výstavbou dostatečně seznámeni a nemohli se k ní vyjádřit. Vlna odporu se zvedla ve chvíli, kdy započala realizace. Obyvatelé měli výhrady zejména proti provedeným opatřením v korytě řeky. Z prvního dokumentu, kterým vyzývají město ke konání v oblasti protipovodňové ochrany je patrné, že jejich představy o úpravě koryta byly odlišné od skutečné realizace. Místo odstranění náplavky na levém břehu došlo k jejímu rozšíření a stabilizaci a k odtěžení naplaveného ostrova. To mělo za následek rozčarování a následnou nedůvěru v celé zvolené řešení.

⁶⁸ Protipovodňová opatření v ORP Český Krumlov. *Oficiální informační systém Český Krumlov*

„Pravda také je, že první myšlenka k tomu, aby se udělaly PPO se objevila od občanů, kteří byli v roce 2002 vyplaveni, ale asi nepadla domluva, jakou formou. Jedna strana tvrdí, že podmínky pro tu širší diskusi poskytl, druhá že ne?“ (ředitel NPÚ)

Další pochybení se stalo na straně Národního památkového ústavu, kdy garant území, který vypracovával odborné stanovisko k projektu, nevyhodnotil zásah jako natolik podstatný, aby svolal interní komisi na posouzení případu.

„Kolega, který to schvaloval, si neuvědomil dobře dopad, který to má na interiér města. No u nás selhal ten vnitřní mechanismus podniku, zapůsobil lidský faktor. Ty mechanismy byly nastaveny dobře, máme tady interní komisi, přes kterou musí projít všechny větší stavební úpravy a ten garant to tam nedal a jeho rozhodnutí nebylo úplně stoprocentní. NPÚ by k tomu zaujal jiné stanovisko a víc by bránil ten přírodní charakter břehů. Ve fázi tvorby toho projektu by to možná bylo možný, ale pak už to zastavit nešlo. Jak to od nás odejde s razítkem, nedá se s tím nic dělat.“ (ředitel NPÚ)

Zvážení negativních dopadů a nestandardní řešení

Na příkladu Českého Krumlova se ukazuje, že pro území se zvláštní hodnotou je třeba zvážit i negativní dopady stavby protipovodňového opatření. Na místě je spolupráce s odborníky z dalších profesí zejména památkové péče již při samotném zadání a dále v průběhu celého procesu. Nároky na zpracovatele projektu i realizační firmu jsou zde mnohonásobně větší z hlediska zkušeností i odbornosti než u projektů pro nechráněná území.

„Určitě to musí být přizpůsobené památkové oblasti. Vlna zpevnění břehů tu tak neproběhla. Odráží se to negativně na názorové hladině lidí. Mělo se to asi zvážit lépe.“ (starosta)

„Museli jsme udělat přehled rizik protipovodňových opatření. Když se měly dělat ty bariéry, tak jsme to museli celé zpracovat v tomhle duchu a pak se to vyvážilo 50/50 a nedělalo se to. Předtím se to nedělalo, naplánovalo se to, rizika se nerozebírala.“ (starosta)

„Město to předalo povodí Vltavy a ti zase hledají ze svého pohledu nějaké obvyklé řešení, které jsou zvyklí aplikovat v jiných městech, nedokážu posoudit, do jaký míry jsou schopný myslet alternativně, hledat nekonvenční řešení. Prostě předalo se to odborníkům vodohospodářům a ti to pojali po svém. Z ničeho je neobviňuju, oni zákon respektovali, měli jsme jim říct, že to mají dělat jinak.“ (ředitel NPÚ)

Standardizovaný postup jak z hlediska procesu návrhu, tak z hlediska samotného technického řešení se v tomto případě odrazil velmi negativně na výsledku celé akce.

„Nakonec vidíme, že to řešení je polovičatý, mělo to odolat stoleté vodě, a to není. Malý povodně, který dělají malý škody, to koryto pojme, ale ty velké, které dělají katastrofální následky, tam to nepomůže.“ (ředitel NPÚ)

„Je otázka, jestli by se vůbec dokázalo vymyslet řešení, které by z památkového hlediska bylo pro nás přijatelné, aniž by museli investovat miliony do přenesení sítí, které tam byly. Ta náplavka je pro město klíčová i z důvodu protipožární ochrany, jsou tam úzké ulice a jediným přístupem pro hasičské vozy je, že to objedou okolo těch hradeb z téhle strany.“ (ředitel NPÚ)

„Na konkrétním případě Krumlova bych se těm PPO spíš vyhnul. Nebo ano, udělejme nějaké, ale zastavil bych se na hranici, kdy to nebude tu památku výrazně poškozovat. A to opevnění břehů je za tou hranicí. ... Tu památkovou rezervaci to významně poznamenalo, to cítíme všichni, i laici. ... Po těch letech to už vypadá lépe, ale stále přetrvává ten problém, že dřív to město bylo spjatý s řekou, tím přírodním břehem volně vstupovalo do toho toku, řeka je zde zásadní prvek, město je jí přizpůsobeno, jednou z primárních hodnot, proč je v UNESCO je to, že je v mimořádném krajinném rámci. Ta řeka je zásadní a určující prvek, i historicky byla spojená s tím městem – přinášela obživu, pralo se tam. Ted' došlo k prohloubení koryta, opevnění břehů a k zneprístupnění řeky. I k vizuálnímu odtržení.“ (ředitel NPÚ)

Interdisciplinární spolupráce

Komunikaci s projektantem i realizační firmou hodnotí pracovník památkové péče i starosta města jako bezproblémovou, nicméně k diskusi dochází, také díky pochybení na straně Národního památkového ústavu, až ve fázi po udělení stavebního povolení, kdy schází prostor pro změny.

„Největší averze vznikla z památkářského hlediska se zpevněním pravého břehu Vltavy, který je u té památkové zóny. Došlo k tomu, že byla historicky vybudovaná kanalizace a do té řeky se dobudovala náplavka, ve které je kanalizace, jinak nešlo odkanalizovat město, na té náplavce vznikla cesta tak, aby se to dalo obsluhovat. Když se rozhodovalo, tak se tam přivezla žula, která není místní a je klasická šedomodrá. To není místní kámen, ten tady způsobil největší problém, že to nebylo udělané přírodním charakterem, že tam nebyly uloženy velké kameny a že tam nezůstaly zálivy a zeleň, protože se vykácela spousta stromů.“ (starosta)

„Oni, přinesli normálně hotový projekt pro stavební povolení. Pokud to podají ještě před tím stavebním povolením, tak je tam pořád prostor na tu diskusi a pro změnu projektu. Možná by se vedla debata o tom, jestli vůbec tam ta PPO projektovat. Kdyby ta diskuse vznikla na začátku, možná by se celý ten projekt ubíral jiným směrem.“ (ředitel NPÚ)

„Spolupráce s projekční a realizační firmou nebyl žádný problém z jejich strany, ale logicky říkali, máme přidělenou dotaci, nelze měnit projekt, tečka. Mohli jsme obrušovat jen nejostřejší hranky.“ (ředitel NPÚ)

Vliv památkové péče na výslednou podobu PPO

Vzhledem k tomu, že památkový ústav vstoupil do jednání až ve chvíli realizace, byly možné jen kosmetické úpravy navrženého řešení. Prostor mezi kameny, které tvoří opevnění břehů se místo vybetonování částečně zatravnil. Příroda tak může částečně „zpracovat“ technické řešení.

„U výstavby mobilních zábran hlavní výhrada byla, že to zásadním způsobem poznamená parter města, Pro nás bylo velmi kontroverzní i to, že by se to dotklo městského opevnění, nějaké navyšování, zesilování a přezdívání, proti tomu byl velký odpor.“ (ředitel NPÚ)

„Vyvolali jsme následné jednání s městem a Povodím Vltavy, takže to opevnění břehu se zjemnilo tím, že se prosypaly spáry zeminou a zatravnilo se to.“ (ředitel NPÚ)

Komunikace s veřejností

Současné vedení města se snaží předejít komplikacím, které by mohly vzniknout z podcenění komunikace s veřejností. Během stavby probíhaly pravidelné schůzky mezi investorem, městem a dodavatelem. Průběžně byli informováni nejen obyvatelé a podnikatele v Českém Krumlově, ale také vodácké provozovny a kempy. Město pořádá setkání s občany, kde je informuje o chystaných záměrech a umožňuje jim vyjádřit svůj názor. Nutnost participace a dobrých vzájemných vztahů mezi městem a obyvateli se odrazila i v obavách z řešení majetkoprávních vztahů při IV. etapě. Pro rozhodnutí ohledně její realizace byla použita forma ankety, která nakonec rozhodla o jejím osudu.

„Ten odpor lidí se zvedl až posléze, až jsem nastoupil já do funkce, tak jsem začal svolávat ty schůze a tam se to naplno objevilo. Z počátku to pro mě byla jasná záležitost ty lidi ochránit a moc se neptat, pak jsem si říkal, že když se jich zeptám a oni to nebudou chtít, tak proč bych si trhal játra a stavěl složité protipovodňovky s nejistým výsledkem, jestli je stihnu vůbec postavit.“ (starosta)

„Takže to plánování je třeba udělat tak, aby se toho zúčastnily všechny strany a i ty obecní lidi, aby řekli svůj názor, jestli chtějí být chráněni nebo ne.“ (starosta)

Postoj veřejnosti

Odpor veřejnosti se soustředil převážně na výhrady proti vzhledu a obavy z narušení stability domů v okolí řeky v důsledku změny režimu podzemních vod. Podle starosty města mělo zrušení IV. etapy PPO i své ekonomické důvody. Při realizaci prvních tří etap se zablokoval život ve středu města. Kvůli rekonstrukci poškozeného mostu se část Krumlova odřízla. Realizace dalších plánovaných opatření by negativně ovlivnila život ve městě na několik let. Pro drobné podnikatele by to znamenalo velkou zátěž.

„Radši teď vyděláme a příště budeme vytopení, než abychom teď byli zlikvidováni a příště byli chráněni. Ta úvaha má svoji logiku.“ (starosta)

„Nechtěli to z důvodu, že jim zmenšíme zahrádku, předzahrádku u hospody, takže ekonomika zvítězila. Radši budeme pod vodou, vymeteme jednou za 4 roky vodu, než abychom ztráceli možnost zisku.“ (starosta)

Ředitel památkového ústavu vnímal angažovanost obyvatel nikoli jako problém, ale jako velmi pozitivní počín, který pomohl změnit celou situaci a zachránil památkovou rezervaci před negativními dopady plánované stavby.

„Aktivně se do toho zapojili občané města, vnímají hodnoty toho města, jsou pro ně důležitý, a že se dokázali tomu postavit, co se jim nelíbilo, a dokázali to zastavit. Takže pozitivní zkušenost je, že jsou tady lidi, kterým záleží na památkách.“ (ředitel NPÚ)

Veřejnosti nakonec měla v Českém Krumlově poslední slovo ohledně realizace nejdůležitější etapy protipovodňových opatření, přípravy pro aplikaci mobilních zábran. Odpor přinutil město

přistoupit k revizi koncepce ochrany a tuto etapu zrušit. Město pak následně přistoupilo alespoň k realizaci opatření organizačního charakteru.

S postojem veřejnosti souvisí i majetkoprávní vyrovnání a souhlasy se stavbou. Přestože v proběhlých etapách město nemuselo tento problém řešit, starosta se o něm zmiňuje v souvislosti s připravovanými opatřeními na Polečnici.

Financování

Český Krumlov i přes svou výjimečnost a vyšší zisky z cestovního ruchu se potýká se stejnými problémy jako jiná menší města a tím je zajištění financování případně spolufinancování protipovodňových opatření.

„Vznikla tam škoda za 120 milionů korun, ale protipovodňová opatření, která jsou zhruba do 2,1 km toho toku, tak dnes představují 160 milionů korun odhadem, z čehož ten přebytek přes tu škodu, 40 - 50 milionů korun by mělo hradit město, to je pro nás celkem dost velký problém, protože je to dost peněz.“ (starosta)

Zkušenosti a doporučení

„Za prvé se inspirovat na místech, kde už to PPO proběhlo, shromáždit si maximální počet těch příkladů, pozitivních i negativních, aby se vytvořila představa, jak ty PPO můžou dopadnout, jaký to bude mít dopad pro to vlastní město, kolik investují a co jim to přinese. A vždycky otevřít širší debatu, ať jsou tam zástupci vlastníků, lidí, kterých se to týká, občanských iniciativ, a ať se hledá cesta. Tam by se měl dát nějaký návrh, v kterých místech se to bude konkrétně řešit, ještě nemusí být kompletně hotová projektová dokumentace“ (ředitel NPÚ)

„Jestli by nám mělo něco pomoci, tak zkušenosti odborníků, jak se s tím poprat, co všechno se musí udělat nejdřív, co potom, na co dát pozor.“ (starosta)

„Přístupovat k protipovodňovým opatřením co nejrychleji. Aby si to ti lidé ještě pamatovali. Potom si to většinou uvědomují jenom lidé, kteří mají velké majetky, firmy, hotely, které jsou blízko nebezpečných míst“ (starosta)

4.3.4 Vyhodnocení

Iniciátorem realizace PPO bylo vedení města Český Krumlov, které na žádost občanů po povodních v roce 2002 oslovilo Povodí Vltavy, s. p. s žádostí o návrh a vybudování protipovodňových opatření. Povodí Vltavy, s. p. bylo investorem celé akce. Projektantem byla firma VH-TRES spol. s r. o. Za obec vystupoval v době realizace jako hlavní zástupce starosta. Koordinaci projektu a stavby měl na starosti tajemník, který spolupracoval s dalšími pracovníky z odboru územního plánování, investic, krizového řízení a památkové péče.

Podle dostupných zpráv a dokumentů proběhlo zadání a schválení studie proveditelnosti během velmi krátké doby. Důvodem byl pravděpodobně tlak na dodržení termínu žádosti o dotace. K jednání o zadání nebyli přizváni zástupci obyvatel ani pracovníci památkové péče. Ti se k celému projektu vyjadřovali až ve chvíli, kdy byla hotová dokumentace pro stavební povolení. Tento postup způsobil následně problémy při realizaci, které vyústili ve zrušení IV. etapy plánovaných PPO.

Vedení města i orgány památkové péče jednoznačně podcenily vliv, který bude stavba mít na obraz města. Zvláště u takovéto výjimečné lokality měla být zadání a přípravné fázi věnována speciální pozornost. Na místě by byla účast odborníků na památkovou péči, případně architektů a krajinářů, již při vytváření podmínek zadání a jejich následná spolupráce s projektantem. Po vytvoření studie měla být vypracována analýza dopadů.

Podceněna byla také spolupráce s veřejností, která měla být do celé akce zainteresována mnohem dříve. Ideálně ještě ve fázi studie, kdy by bylo možné zapracovat připomínky. Úpravy v okolí koryta řeky se dotkly mnoha soukromých vlastníků, kteří vnesli do zvoleného technického řešení mnoho pochybností. Zapojení veřejnosti bylo v tomto případě hodnoceno jako nejobtížnější. Vhodná by byla spolupráce se specialisty na participativní metody.

Jako podstatné se projeví dopady na ekonomiku ve městě v průběhu stavby, ale i po ní. Podle starosty několik let trvající stavba ovlivnila turistických ruch ve městě a snížila tržby. Přesná analýza však není k dispozici. S nevolí se také setkaly požadavky na odkup pozemků, díky kterému by došlo ke zmenšení plochy pro podnikání (zejména zahrádky restaurací). Jako protiargument by byla vhodná ekonomická bilance škod a zisků.

Pozornost také měla být věnována možným technickým komplikacím ve velmi složitém terénu. Jedná se o topograficky specifickou lokalitu, kdy se meandry téměř dotýkají a Vnitřní město tvoří v podstatě ostrov, což má vliv na režim podzemních vod. Došlo k podcenění možnosti, že několik set let staré budovy by mohly být náchylné na změny v podzákladí a otřesy v průběhu stavby.

Neméně podstatný byl i dopad na vzhled města, který je podstatnou součástí genia loci a kritériem pro zapsání na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Stísněné podmínky zástavby neumožňují příliš mnoho variantních řešení. Namísto by bylo zvážení míry protipovodňové ochrany vůči ostatním funkcím, které řeka v tomto místě má. Navržená opatření byla čistě technického charakteru a kromě ochrany nepřinášela žádnou přidanou hodnotu. V některých vyjádřeních se dokonce hovoří o promarněné šanci, kdy by přírodě blízké opatření zvýšilo rekreační potenciál města a jeho atraktivitu. Toto řešení by navíc bylo v souladu s ochranou přírody a krajiny a podpořilo svázanost města s krajinným rámcem.

Poněkud kontroverzně také působí snaha o ochranu objektů sportovišť – plavecký bazén, zimní stadion, sportovní hala, venkovní kurty a letní kino. Tyto nákladné stavby byly vybudovány městem již dříve přímo v záplavovém území Polečnice. Na tomto pochybení se ukazuje důležitost začlenění záplavových území a s nimi spojených regulativů do územního plánu obcí.

4.3.5 Příloha

Foto 1 - Český Krumlov letecký pohled. Foto: L. Mrázek.

Znění petice:

„Žádáme představitele našeho města, aby upustili od dalších protipovodňových opatření na řece a přilehlých březích a uvádíme tyto důvody:

- K povodním v celé historii docházelo opakovaně, stavby na březích řeky jsou na velkou vodu přizpůsobeny a povodeň na nemovitém majetku nikdy nezpůsobila větší škody.
- Ochranu novodobého movitého majetku je třeba řešit režimovými opatřeními za vzniku povodňové situace (včasné varování obyvatel, zachycení povodňové vlny Lipenskou přehradou, využití získané časové rezervy na vystěhování ohrožených prostorů).
- Zamýšlené zásahy (především štětovicové stěny) změny proudění spodní vody, což může vést ke vzniku statických poruch v historických budovách.
- Za situace, že povodeň přesáhne projektovanou úroveň ochrany nebo vznikne-li jakákoliv porucha mobilních bariér, tak nedojde k plynulému nedestruktivnímu rozlivu, jaký nastává při situaci bez bariér, ale k rozlivu destruktivnímu. Po skončení povodně pak protiprůsakové stěny, umístěné trvale pod zemí, zabrání následnému odlivu záplavové vody z města na velmi dlouhou dobu.
- Řeka s přirozenými břehy byla nedílnou součástí historického obrazu města. Již provedenými úpravami břehů město ztratilo část svého půvabu. Další technicistní zásahy způsobí jen další škody na jeho vzhledu a jsou vážným ohrožením mimořádně univerzální hodnoty památky UNESCO, která spočívala v přirozeném souladu architektonické hodnoty města a přírodního krajinného rámce.
- Trvalá údržba celého systému a skladování velkého množství materiálu představuje typický mandatorní výdaj v rozpočtu, jímž budou zatíženy i příští generace a město se s touto finanční zátěží bude pravděpodobně jen těžce vypořádávat.
- Řada údajů o těchto protipovodňových opatřeních nebyla dosud dostatečně objasněna“.

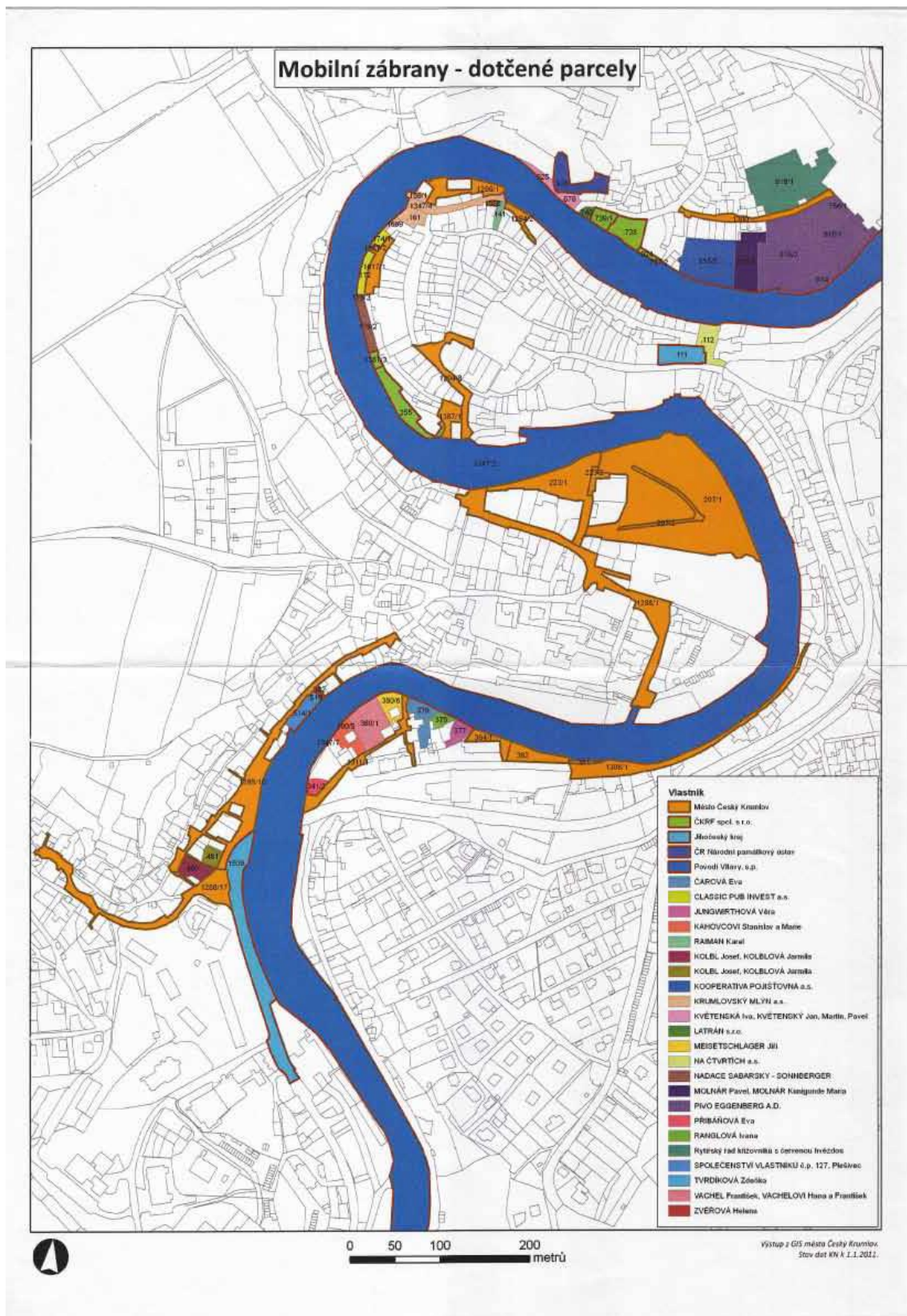

Obr. 2 – Situace záplavového území

Červená – původní záplavové území

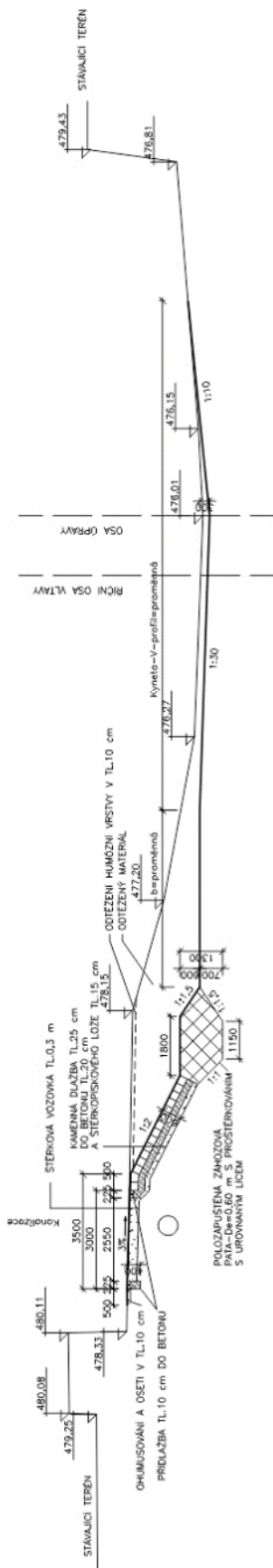
Modrá – záplavové území po realizaci I.-III. Etapy

Zelená – záplavové území po realizaci I.-V. etapy

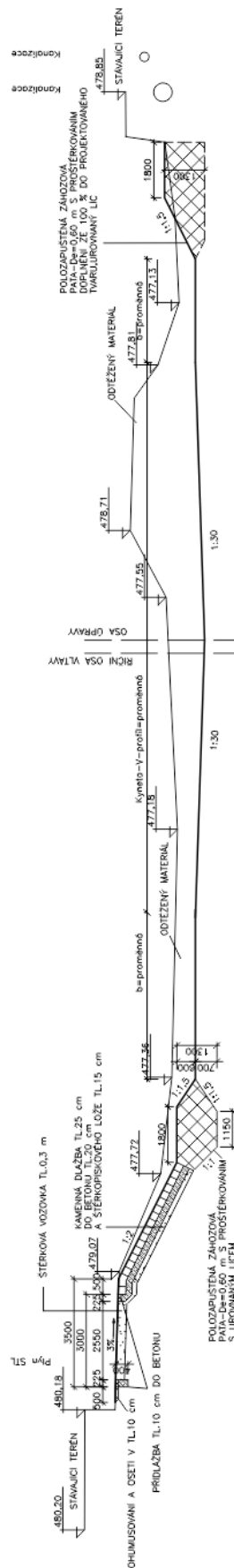

Obr. 3 - Seznam vlastníků dotčených stavbou mobilních zábran. Podklad pro vyrovnání majetkoprávních vztahů. Stav k 1. 1. 2012. Zdroj: <http://data.ckrumlov.cz/files/3846-prezentace-protipovodnovych-opatreni.pdf>

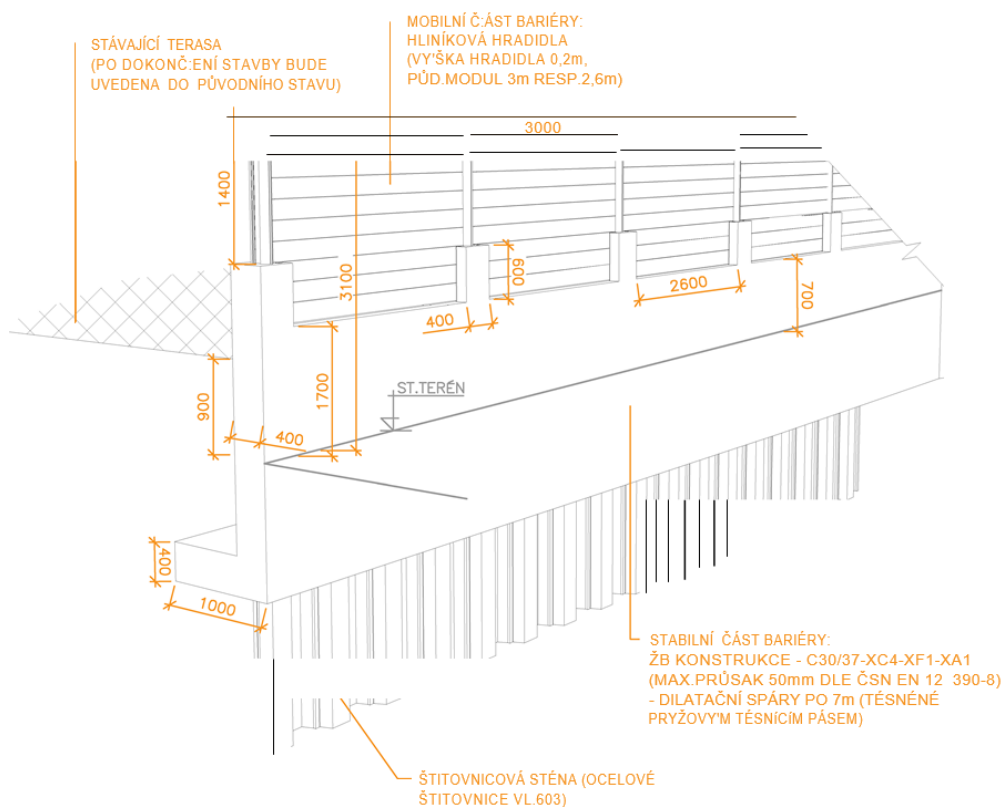
V MÍSTĚ PROHRÁBKY A LEVOBŘEŽNÍHO OPEVNĚNÍ

V MÍSTĚ PROHRÁBKY A OBOUSTRANĚHO OPEVNĚNÍ

Obr. 4 - Vzorový příčný řez korytem v rámci I. Etapy. Zdroj: Dokumentace skutečného provedení stavby. VH – TRES spol. s.r.o. České Budějovice. 2010.

Obr. 5 - Schéma protipovodňové stěny s mobilními zábranami. Zdroj:
<http://data.ckrumlov.cz/files/3846-prezentace-protipovodnovych-opatreni.pdf>

Obr. 6 - Vizualizace protipovodňových stěn.
Zdroj: <http://data.ckrumlov.cz/files/3846-prezentace-protipovodnovych-opatreni.pdf>

Obr. 7 - bělení prádla na ostrově 1591 a 60. léta 17. století.
Ostrov v ikonografii města. Zdroj: <https://slideplayer.cz/slide/3073631/>

Foto 1 - Koryto před prohrábkou. Je patrný přírodní charakter a tvar. Český Krumlov 2009. Zdroj: http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/20090406085323_Vltava_protipovodnova_opatreni.xml

Foto 2 - Ostrov s bujnou vegetací v 70. letech 20. století. Český Krumlov. Zdroj: <https://slideplayer.cz/slide/3073631/>

Foto 3 - Pohled na ostrov před prohrábkou z Lazebnického mostu. Český Krumlov. Zdroj: <https://slideplayer.cz/slide/3073631/>

Foto 4 - Pohled na zámek a Lazebnický most. Český Krumlov přelom 19. a 20. století. Zdroj: <https://slideplayer.cz/slide/3073631/>

Foto 5 - Pohled na zámek, dole původní ostrov s bujnou vegetací. Český Krumlov. Zdroj: <https://ceskykrumlov.com/prohlidka/>

Foto 6 - Původní naplaveninový ostrůvek po vykácení stromů před prohrábkou a nezpevněná náplavka. Český Krumlov 2009. Zdroj: http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/20090406085323_Vltava_protipovodnova_opatreni.xml

Foto 7 - Nově vymodelovaný ostrov a opevněné břehy. Český Krumlov 2010 (zdroj: http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/20090406085323_Vltava_protipovodnova_opatreni.xml)

Foto 8 - Protest proti likvidaci ostrůvku. Český Krumlov 2009. Zdroj: <https://slideplayer.cz/slide/3073631/>

Foto 9 - Nově vymodelovaný ostrov. Český Krumlov 2010. Zdroj: http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/20090406085323_Vltava_protipovodnova_opatreni.xml

Foto 10 - Náplavka Pivovarská zahrada. Český Krumlov 1998. Zdroj: <https://slideplayer.cz/slide/3073631/>

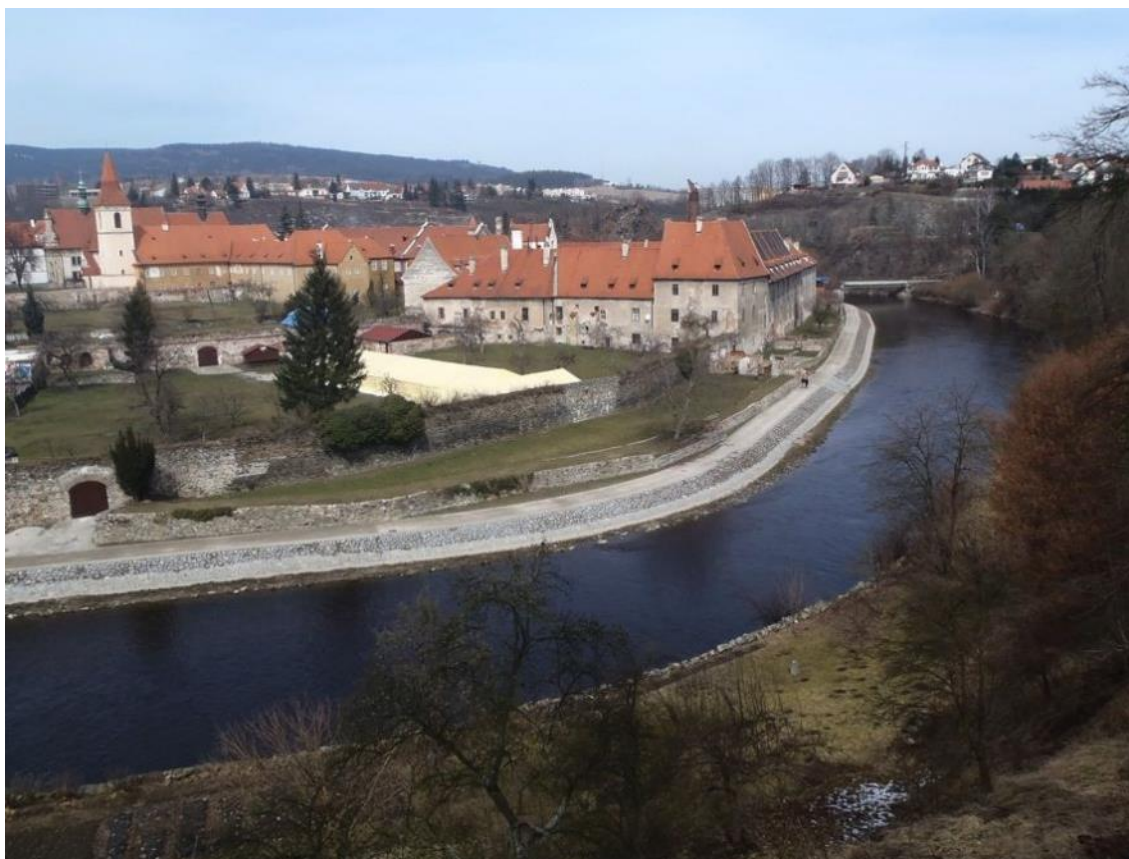

Foto 11 - Náplavka Pivovarská zahrada. Český Krumlov 2011. Zdroj: <https://slideplayer.cz/slide/3073631/>

Foto 12 - Koryto před prohrábkou. Český Krumlov 2010. Zdroj:
http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/20090406085323_Vltava_protipovodnova_opatreni.xml

Foto 13 - Koryto po prohrábce, opevnění břehu. Český Krumlov 2010. Zdroj:
http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/20090406085323_Vltava_protipovodnova_opatreni.xml

Foto 14 - Koryto před prohrábkou. Český Krumlov 2009. Zdroj:
http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/20090406085323_Vltava_protipovodnova_opatreni.xml

Foto 15 - Koryto po prohrábce. Český Krumlov 2010. Zdroj:
http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/20090406085323_Vltava_protipovodnova_opatreni.xml

Foto 16 - Koryto před prohrábkou. Český Krumlov 2009. Zdroj:
http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/20090406085323_Vltava_protipovodnova_opatreni.xml

Foto 17 - Koryto po prohrábce, zúžení a opevnění břehu. Český Krumlov 2010. Zdroj:
http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/20090406085323_Vltava_protipovodnova_opatreni.xml

Foto 18 - Detail opevnění břehu těsně po dokončení. Český Krumlov 2010 Zdroj: http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/20090406085323_Vltava_protipovodnova_opatreni.xml

Foto 19 - Most přes Polečnici bránící výstavbě PPO. Zdroj: Foto autor.

4.4 Terezín

4.4.1 Situace

Město Terezín bylo založeno v roce 1780 císařem Josefem II jako vojenská pevnost na obranu proti pruskému nebezpečí. Podle myšlenek a návrhů francouzské inženýrské školy v Mezières zde v průběhu jedenácti let vyrostla nejdokonalejší pevnost 18. století. Celý komplex je rozdělen Starou a Novou Ohří na tři části. Jádrem tvoří Hlavní pevnost s městem uprostřed oddělená od předsunuté Malé pevnosti horním a dolním retranchementem. Celková rozloha pozemků je 398 ha⁶⁹. Opevnění je protkáno důmyslným systémem podzemních chodeb v celkové délce 55km. Výstavba města probíhala podle jasně daného urbanistického plánu s přísně stanovenými pravidly pro všechny objekty. Vzhledem k bažinatému terénu jsou některé objekty založeny na dubových pilotách a roštích.

Princip obrany pevnosti je založen na kombinaci zavodňovacího systému s inundačními kotlinami, podzemního minového systému a využití pozemního vojska. Hlavní pevnost má tři obranné linie. Malá pevnost pouze dvě a nejméně chráněné bylo území retranchementu, které bylo určeno k ležení vojsk v případě války a mohlo být dle potřeby zatopeno. Mohl se tu pást dobytek a byly zde objekty tvořící zázemí vojenské posádky (kůlny, sklady, prádelny atd.)⁷⁰.

V roce 1782 získal Terezín status svobodného královského města. Civilní správa zde byla zřízena až v roce 1830. Terezín nikdy nesloužil účelu, ke kterému byl vybudován, ale vojenským a válečným životem byl neblaze poznamenán. V Malé pevnosti, která již v 19. století sloužila jako vězení, byl v roce 1947 založen Památník národního utrpení (dnes Památník Terezín). V roce 1962 byla tato část zapsána na seznam kulturních památek a v roce 1998 byla prohlášena národní kulturní památkou. Toto území spadá pod správu Ministerstva kultury ČR.

V Hlavní pevnosti pobývala čs. armáda až do počátku 90. let minulého století. Z tohoto důvodu také nebyla na tomto území již dříve uplatňována koncepční památková ochrana. Teprve v roce 1992 byla v Terezíně vyhlášena městská památková rezervace⁷¹ a mohla být zahájena postupná revitalizace. Jedná se o unikátní lokalitu, která se uchází o zapsání na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO.

V říjnu roku 2008 se vláda na svém zasedání zabývala materiálem Ministerstva pro místní rozvoj o možnostech jednotlivých resortů podpořit záměry obnovy a rozvoje města Terezína. Kromě připravovaných protipovodňových opatření šlo o nové využití bývalých vojenských kasáren ministerstvem kultury, ministerstvo obrany slíbilo umístění střeleckého muzea. Byla ustanovena komise pro mapování možností pomoci Terezínu.

Město se nachází na řece Ohří asi 1,5 km před jejím soutokem s Labem. Katastrálně k němu náleží ještě přilehlé vesnice České a Nové Kopisty a Počaply. Město leží v údolní nivě řeky

⁶⁹ Městská památková rezervace Terezín. Přihláška do soutěže o cenu za nejlepší přípravu a realizaci programu regenerace MPR a MPZ za rok 2016. *Národní památkový ústav*

⁷⁰ Historie obce Terezín. *Místopisný průvodce po ČR*

⁷¹ Historie města Terezín. *Mesto-terezin.cz*

Ohře i Labe. Rozhodující část města leží v pasivní záplavové zóně obou řek. Území retranchementu leží v aktivní záplavové zóně řeky Ohře. Původně bylo město chráněno svým pevnostním systémem, který byl však v průběhu let narušen některými průrazy např. v místě Žižkových a Jezdeckých kasáren, Bohušovické a Litoměřické brány. Severní část území (horní retranchement) mezi oběma pevnostmi je nyní využívána zemědělsky a pro potřeby průmyslu, jižní část (dolní retranchement) slouží jako národní hřbitov a zahrádkářská kolonie. Obě tato území tvoří úmyslně snížené kotliny původně chráněné zemním valem, které mohly být v případě potřeby řízeně zaplaveny. Západní část města lokalita Kréta, která leží mimo pevnostní systém je v současnosti je ohrožována cca deseti až stoletými a většími povodněmi na řece Labi a pěti až padesátiletými a většími povodněmi na řece Ohři⁷².

V srpnu roku 2002 bylo město jako mnoho dalších postiženo katastrofální povodní. Pod vodou bylo celé území města. Obyvatelé museli být evakuováni. Obyvatelé dlouho nemohli uvěřit, že by se voda mohla dostat i do pevnosti. Domy měly zatopené přízemí do výše 1,5m. Škody byly převážně na movitém majetku. Vzhledem k tomu, že původní domy ve městě byly dimenzovány spolu s pevností na velkou zátěž, odolaly náporu vody bez problémů. Poškozena ale byla část opevnění. Před povodní v roce 2002 byl pevnostní systém ve velmi špatném technickém stavu z důvodu zanedbání oprav a údržby a také v důsledku nevhodných novodobých zásahů do konstrukcí z doby pobytu čs. armády. V některých místech došlo k poškození kleneb podzemních chodeb a tím k poklesu či propadnutí nadloží. Významně narušeny byly také nábrežní zdi podél řeky Ohře. Celkové škody dosáhly výše 779 mil. Kč.

Terezínu se nevyhnula ani povodeň v roce 2013, ke které došlo před dokončením výstavby protipovodňových opatření. Některé prvky nově budovaného systému ochrany byly zničeny. Do centra města se voda nedostala, ale zaplaveny byly všechny okolní části včetně podzemních chodeb. Škody dosáhly 922 mil. korun⁷³.

4.4.2 Průběh návrhu a realizace PPO

Velmi krátce po povodni v roce 2002 byla provedena souhrnná inventarizace problémových míst ve vnějším i vnitřním okruhu obranného systému centrální části města. Na základě této inventarizace byl v lednu 2003 vypracován předběžný návrh jejich zabezpečení. Šlo především o sanace a rekonstrukce chodeb a násypů, opravy obehávek chodeb a osazení dveří ve vstupech do podzemního systému a dělicích dveří umožňující uzavření jednotlivých částí podzemního systému v případě průniku vody do těchto prostor. Tato opatření se následně začala realizovat.

Pro ochranu před povodněmi má v zájmové lokalitě význam transformační účinek nádrže Nechanice, která podstatným způsobem redukuje kulminační průtoky přirozených povodní. V letech 2003-2004 proběhla podstatná rekonstrukce prostředního pole bezpečnostního přelivu nádrže. Výsledkem této úpravy je jednak zvýšení kapacity bezpečnostního přelivu a tím pádem zvýšení bezpečnosti vodního díla za extrémních povodní a jednak významné zvýšení míry ochrany území pod hrází. Důvodem je podstatně snadnější operativní předvypouštění nádrže

⁷² Protipovodňová opatření města Terezín - Studie proveditelnosti

⁷³ DVORÁKOVÁ, J. a MACEK, L. Odolná obec jako rozhodnutí. 2018, str. 9-10

neškodným odtokem. Současná míra ochrany území byla kvantifikována v nové studii proveditelnosti⁷⁴, která byla vypracována v roce 2007 a navázala na již započaté úpravy.

Studie proveditelnosti prokázala poměrovou efektivnost pro centrální část města 4,34, pro západní část 1,19 a pro východní část 3,71. Všechny tři navržené lokality k ochraně tedy dosáhly na dotační podporu z Programu prevence před povodněmi. Původní odhadované náklady byly 240 mil. Kč⁷⁵.

Již ve fázi studie byli osloveni garanti území příslušného pracoviště NPÚ, aby se k návrhu vyjádřili. Konzultace pak probíhaly po celou dobu vytváření projektu i následně v průběhu realizace. Jejich zapojení do projektu v rané fázi ovlivnilo poměrně zásadně výslednou podobu PPO.

„Byla nám řečena koncepce. Konstatovali jsme, že se k tomu v téhle fázi nemůžeme vyjádřit, protože nebylo jasné, jak to bude vypadat. Takže to postoupilo do té fáze územní řízení. Začal dlouhý proces navrhování, posuzování a přeměn variant.“ (referentka NPÚ)

Při přípravě dokumentace pro územní řízení byla zahájena jednání ohledně vyřešení majetkových vztahů. V západní části, kde se opatření nejvíce dotýkala soukromých vlastníků, došlo k problémům s vykoupením pozemků. Někteří vlastníci nesouhlasili s podobou opatření a nedali souhlas s prodejem. Stejný problém nastal i v části České Kopisty.

„Nebyly vykoupené pozemky, ne všichni vlastníci chtěli mít za domem třímetrovou zeď.“ (referentka NPÚ)

„Byl tam jeden občan, který se taky tomu bránil, ale po několika jednáních souhlas dal.“ (koordinátor za MÚ)

„V Českých Kopistech taky, tam jsme dopadli tak, že po roční bitvě vysvětlování s občany, 5 občanů odmítlo podat souhlas s budoucím prodejem svých pozemků. Cesta vyvlastňování by v rámci těch podmínek, byla taková, že bychom to časově nestihli. Tím pádem jsme přišli o možnost ochránit České Kopisty, což se ukázalo, že byla opravdu chyba. Voda, která přišla v roce 2013, by se tak byla do obce nedostala.“ (koordinátor za MÚ)

Pro západní část se také nepodařilo najít konsensus s památkovou péčí. Navrhované řešení zasahovalo razantně do panoramatu města a jeho prolínání s krajinou, na které je v podmínkách ochrany explicitně poukazováno⁷⁶. Z těchto důvodů bylo od realizace opatření v této části ustoupeno.

⁷⁴ Protipovodňová opatření města Terezín - Studie proveditelnosti. Specifikace povodňových škod a povodňových rizik při návrhových průtocích. Praha, 2007

⁷⁵ Plánovaná protipovodňová opatření (PPO) v působnosti Povodí Ohře, s.p. *Naše voda*

⁷⁶ „Nesmí být narušena panoramatická hodnota města. Terénní úpravy musí respektovat území a prvky pevnostního systému valů a příkopů, fortifikačních cest a terénního reliéfu. ... Úpravy technického vybavení a inženýrských sítí se musí provádět s ohledem na památkovou hodnotu rezervace, objektů zeleně, zpevněných ploch a zvláště pak na historické podzemí, pevnostní kanalizaci, napouštěcí a vypouštěcí obranný systém, podzemní minové galerie, komory a naslouchací chodby, které zasahují do předpolí pevnosti. Vzájemné prolínání města a ploch volného krajinného území nemá být narušeno.“ (nařízení vlády České republiky)

„Problém byl v tom, že to co se navrhovalo v té západní části, řešení v podobě valu a na tom betonové zdi, bylo zásadně v rozporu s podmínkami ochrany, které jsou v rámci rezervace.“ (referentka NPÚ)

Příprava projektové dokumentace obnášela četná jednání se zástupci obce a památkové péče. Došlo k některým úpravám na projektu hlavně, co se týká materiálového provedení. Změněny byly také původně plánované betonové uzávěry vstupů do podzemních chodeb na mobilní prvky.

„Pak ještě otázka materiálu stavidel, tam byla osvědčená technologie pískovec a dřevo. Máte kanál, na tom je taková dřevěná deska, dřevo se namočí a nafoukne a připne se na ten pískovec, jsou tam samozřejmě nějaké minimální průsaky. A technolog navrhoval hrádidla nejlépe kovová, gumičky, kovové lyžiny do drážek, jako moderní nádrže, no úplně původně to chtěli zazdít všechno.“ (referentka NPÚ)

„Máte tam díru a v rámci protipovodňových opatření stačí tu díru zaplácnout. Na místě ty díry byla střílna, pojďme, opravíme to a uděláme tam hrazení, to má i funkční opodstatnění, protože ty objekty musí být odvětrávané, ty hradební objekty jsou specifický, základem je hlína, objem hlíny, který je obezděn. Ty prostory musí mít své klima.“ (referentka NPÚ)

V průběhu realizace stavby bylo třeba zajistit:

- stavebně historický průzkum u vybraných objektů odbornou osobou,
- průběžné zpracování a úpravy realizační dokumentace z důvodu nálezu památkově chráněných objektů např. při výkopových pracích,
- použití vhodných tradičních materiálů (cihly, vápenocementová malta, kámen pískovec) a postupů při zdění a jiných činnostech v památkově chráněných objektech,
- přeložky inženýrských sítí ve městě – vodovod, kanalizace, plyn, silové kabely
- úpravy realizační dokumentace z důvodu nálezu velkého počtu inženýrských sítí neznámého původu nebo trasy vedení,
- opravu nábrežních zdí v nadjezí za stálého vzduť jezu potápěčskou firmou a transfer chráněných živočichů z vyčerpaných jímek u nábrežních zdí,
- dovoz materiálu ze zemníku pro rekonstrukci původních zemních valů.

„Při realizaci projektu jsme objevovali různé podzemní stavby, které nikde nebyly ani zaznamenány, takže jsme s nimi zpočátku při plánování nemohli počítat. Aby se uchovala podoba objektu, zvýšily se i požadavky na materiál. Cihly nás stály sto korun kus.“⁷⁷

Realizace PPO znamenala revitalizaci opevnění. Odstranily se náletové dřeviny na zemních valech, stabilizovaly a opevnily podzemní chodby, byly osazeny dělicí dubové dveře mezi jednotlivé podzemní části. Důležité bylo také odstranění nevhodných novodobých zásahů (garáže, zahrádky v příkopech a na valech, betonové cesty a další). Bylo opraveno kompletně celé nábreží Ohře na obou stranách včetně náпустních a výpustních stavidel, které opět plní svou historickou funkci. Znovu odkryt a opraven mohl být také val Horního retranchementu.

č.443/1992 Sb. o prohlášení historického jádra města Františkovy lázně a území pevnosti Terežín za památkové rezervace.)

⁷⁷ KRINKOVÁ, N. Velká voda už do Terežína nepronikne. *Litoměřický deník*

Dílejší rekonstrukční práce se dotkly i obou vodních bran, bývalé Litoměřické a Bohušovické brány a dalších částí opevnění.

*„Na některých místech jsme pevnost museli uvést do původní podoby, protože předchozí majitelé ji úplně využívali, československá armáda, pak česká armáda. Chovali se k tomu macešsky, používali to jako svoji pevnost a že je to památka, tomu nevěnovali pozornost.“
(koordinátor za MÚ)*

„Šlo o stabilizaci opevnění, které tam je, tam se řešily opravy těch novodobých destrukcí. K tomu se ještě připojily nábrežní zdi, které v té době byly již v havarijním stavu, rekonstrukce se plánovala už od 90.let.“ (referentka NPÚ)

„Povodně 2002 byly pro Terezín záchranou. Díky nim se vytěžil příkopy a ten vodotechnický systém, byla obnovena jeho funkčnost.“ (referentka NPÚ)

V červnu roku 2013 přišla další povodeň, voda zaplavila část Krétu a Nové Kopisty. Starostka Terezína uvedla, že za zhoršení podmínek rozlivu v neprospěch této lokality mohou také nově zbudovaná protipovodňová opatření v Bohušovicích⁷⁸. Protipovodňová opatření v samotném Terezíně nebyla v té době ještě zcela dokončená, ve východní části musely být zbudovány provizorní hráze, voda naplnila vodní příkopy okolo pevnosti. Do centrální ani východní části se voda nedostala.

*„Těsně před dokončením, v roce 2013 přišla povodeň. Stavba byla hotová z 80 až 90 procent, 10 procent chybělo. V roce 2013 nedosáhla voda úrovně, jaká byla v roce 2002. Byla o 3/4 m nižší. Stoprocentně se to osvědčilo. Když se to začalo stavět, všude se najdou rýpalové, že to stálo spoustu peněz a nebude to potřeba. Špičkovali jsme se v roce 2012, jak to vyzkoušíme. Přišel rok 2013 a říkám: „Vidíte, už máte vodu“. Zabralo to, je to věc, která funguje.“
(koordinátor za MÚ)*

„Efektivita stavby je výjimečná. Podle mého názoru je terezínská výstavba protipovodňových opatření nejvíce efektivní ze všech, nebo se alespoň řadí mezi efektivně nejvýhodnější v České republice. Výpočty ukázaly přes tři sta milionů ušetřených korun.“⁷⁹

V současné době je ve fázi realizace opatření pro část Kréta, Nové a České Kopisty, kde obyvatelé povodňová opatření nejprve odmítli. Snaha je ochránit i obec Počaply. Pro tuto část je zpracována studie. Problém byl s ekonomickou efektivitou, neboť obec má pouze 144 obyvatel. Nakonec však realizace narazila na nesouhlas majitelů pozemků. Poslední jednání ohledně tohoto záměru se uskutečnilo v srpnu tohoto roku⁸⁰. Jednání budou zřejmě pokračovat.

Realizovaná opatření

Protipovodňová opatření byla vybudována pro centrální a východní část. Západní část nebyla nakonec realizována vzhledem k problémům s výkupem pozemků a nesouhlasnému stanovisku památkové péče. Realizace opatření sestávala z následujících činností:

⁷⁸ ČTK. U Terezína povolila provizorní hráz, voda se dostala do Nových Kopist. *iDNES.cz*

⁷⁹ KRINKOVÁ, N. Velká voda už do Terezína nepronikne. *Litoměřický deník*

⁸⁰ KABELE, J. a MADĚRA, P. Protipovodňová ochrana Českých Kopist? *Město Terezín - oficiální profil*

- rekonstrukce mechanismů náпустných a výpustných stavidel
- příprava pro mobilní hrazení v přístupových komunikacích, celkem délky 294 m, výšky 0,5 – 2,34 m
- rekonstrukce a navýšení zemních ochranných valů v centrální a východní části města
- oprava historických nábrežních zdí - zajištění vstupů do podzemí
- přeložky inženýrských sítí, opatření na kanalizacích
- zřízení čerpacích povodňových studní - navýšení silnice na České Kopisty
- náhradní výsadba ve městě a na nábrežích

Navrhovatelem celé akce bylo město Terezín, které nechalo zpracovat studii proveditelnosti. Žadatelem o dotaci a pověřeným investorem bylo Povodí Ohře, státní podnik. Pro centrální část je vybudována ochrana do návrhové úrovně povodně na Labi ze srpna 2002 + 40 cm převýšení. Pro východní část zajistila stavba ochranu do návrhového průtoku Q50 (v Labi i Ohři) + 40 cm převýšení. Celkové náklady na realizaci činily téměř 140 mil. Kč⁸¹. Stavba byla zahájena v roce 2011 a dokončena koncem roku 2013. Realizace opatření byla hrazena z programu Ministerstva zemědělství Podpora prevence před povodněmi II Program 129 120. Některé části PPO jsou ve správě města, některé ještě ve správě Povodí Ohře, s. p., které je po uplynutí doby udržitelnosti předá městu.

V rámci preventivní povodňové ochrany město dále provedlo vylepšení varovného, vyzumivacího a lokálního výstražného systému. Projekt byl zrealizován v roce 2014 a hrazen z Operačního programu Životní prostředí (OP ŽP) Ministerstva životního prostředí. Obec má vypracovaný digitální povodňový plán.

V roce 2016 prošla kompletní obnovou historická kanalizace pod Terezínem. Kanalizační systém pochází s doby výstavby pevnosti a je umístěn 4,5 metrů pod zemí. Byl poškozen jak proběhlými povodněmi, tak nevhodnými novodobými zásahy. Zpracováno bylo sedm variant. Zvoleno bylo nakonec vystělkování kanalizace hladkými kamennými deskami. Bylo opraveno celkem 8,7 kilometru stok. Celkové náklady na opravu se vyšplhaly na 166 milionů korun, z toho 115 milionů činila dotace od ministerstva zemědělství.

4.4.3 Analýza rozhovorů

V rámci výzkumu byl proveden rozhovor s referentem městského úřadu, který měl na starosti koordinaci projektu. Referent byl vedoucí odboru rozvoje, výstavby a správy majetku městského úřadu v Terezíně. Roli koordinátora dostal, protože měl velké praktické zkušenosti s realizací velkých staveb. Byl přítomen celému procesu od návrhu zadání až po ukončení realizace.

„V roce 2008 jsem nastoupil do Terezína jako šéf odboru a to byl v té době největší projekt. Byl jsem hlavním koordinátorem, byl jsem zastupitelem pověřen za celou akci. Po čase jsem k tomu v rámci odboru získal administrativní část, to dělala kolegyně, ty papíry, ty dotace. Samozřejmě se toho zúčastnili i zástupci města, na jednání chodila starostka. Je to výsostně odborná organizační záležitost. Vzhledem k minulosti, celý život jsem stavěl jako generální dodavatel,

⁸¹ BRŮŽEK, J. Protipovodňová opatření města Terezín. *Povodí Ohře*

jsem všechny tyto věci splňoval. V Terezíně nebyl nikdo jiný, kdo by to dělal. Odbor rozvoje, výstavby a správy majetku - ten má všechno pod sebou.“ (koordinátor za MÚ)

Druhým dotazovaným byla pracovnice památkové péče z Národního památkového ústavu příslušného územního pracoviště, která se vyjadřovala k projektu do fáze stavebního povolení a její kolega, který celou akci převzal při jejím odchodu na mateřskou dovolenou. Památková péče byla oslovena s žádostí o vyjádření ve fázi studie proveditelnosti, kterou nechalo zpracovat město. Konzultace začaly probíhat tedy poměrně v začátcích projektu. Nikdo z dotazovaných neměl předchozí zkušenosti s podobnou akcí. Oba pracovníci památkové péče byli v průběhu celé akce velmi angažovaní. Aktivně vstupovali do jednání s projekční a posléze realizační firmou a městem.

„Kolega by si to dobrovolně nevzal. Jen projektová dokumentace ke stavebnímu řízení měla půl metru. Jenom tejden to čtete. Já jsem to připomínkovala od roku 2007. Je to obsáhlý případ.“ (referentka NPÚ)

„Takže v rané fázi jsme se k tomu dostali, ve fázi záměru, to je důležité. Bylo to optimální.“ (referentka NPÚ)

„Já jsem se tomu projektantovi snažila spoustu věcí vyhledávat, sepisovat.“ (referentka NPÚ)

Nestandardní řešení a nároky na projektanta

Terezín je velmi specifická lokalita. Nejedná se o běžnou památkovou rezervaci. Předmětem ochrany zde není pouze samotná hmota staveb, ale také obranný systém, jeho technické i funkční aspekty a umístění v terénu. Řeka a rozdílná nivelita jednotlivých území je součástí promyšleného konceptu tohoto systému⁸². Vzhledem k tomu, že se v podstatě jednalo o revitalizaci obranného systému, neboť on sám tvoří protipovodňovou ochranu, bylo jasné, že na projektanta budou kladeny vysoké nároky ohledně zohlednění všech aspektů, které taková stavba přináší. Poměrně rozsáhlá interdisciplinární spolupráce byla nevyhnutelná.

„Totiž ta estetika, která je nám pořád předhazována, je jen jedno hledisko, ale tady jde o to, aby se udržela ta funkčnost.“ (referentka NPÚ)

„Bylo těžký při těch jednáních a hlavně při té realizaci vysvětlit tomu zástupci investora a projektantům, že tady je nějaký osvědčený jednoduchý princip, který funguje na principu spádování terénu a nějakých technologií a materiálů a oni tam chtěli dát soudobé materiály jako guma beton.“ (referentka NPÚ)

„Většina těchto projektantů nemá zkušenosti s historickými konstrukcemi obecně, a Terezín je specifický. Tyhle lidi jsou většinou školeni na nějaký typový stavby, a pak přijdou k nějakému typu a tam to nejde.“ (referentka NPÚ)

Interdisciplinární spolupráce

Zástupci obce přizvali pracovníky památkové péče ke spolupráci již v počáteční fázi. Nicméně šlo v počátku jen o formální postup. Ani zástupce města ani projektant neměli zkušenosti se

⁸² Viz pozn. 75

specifikem výstavby v chráněné lokalitě, se všemi omezeními a povinnostmi, která z toho vyplývají. Nalezení společného konsensu a sledování jednoho cíle bylo poměrně obtížné. Na jedné straně byly požadavky na uchování a obnovu pevnostního systému v maximální míře na straně druhé současné bezpečnostní požadavky a technologické postupy.

„Tam byla velká nevěle, trochu ze strany města a hlavně ze strany projektanta. Neměl zkušenost a nehodlal se v tom posunout a vzdělat. Nechtěl se po celou dobu (dělal to leta) seznámit se základními principy fungování pevnosti a stavebně konstrukční věci. Ty naše poznatky nechtěl brát v úvahu, nenechal se poučit. My jsme se pak obraceli na to povodí, tam mají vzdělaný vodohospodáře, ať mu to vysvětlí. Ale zase tady je ta dvojkolejnost, že povodí Ohře jsou ty destrukce jedno, nejsou to jejich objekty.“ (referentka NPÚ)

„On tomu nedůvěřoval a ani se s tím nehodlal seznámit. Máte staletí prověřovaný konstrukce, materiály, ale dneska se jim nevěří. Projektant trval na tom stoprocentním utěsnění, takže se musely dělat destruktivní zásahy do toho původního systému, byly to finanční náklady. Ty zásahy, to se nedá vrátit, originál už je fuč.“ (referentka NPÚ)

„Byl tu projektant z Prahy a ten cit neměl. Přišel k paní Počíkové a chtěl to schválit a paní Počíková: „No, pane inženýre, to takhle ale nefunguje“. Vyjmenovala deset bodů a nashledanou. Nevyřídili nic, ta stavba byla nerealizovatelná. A pak jsem památkářům říkal: „Podívejte se, zkuste se domluvit“. Když jste dobrý projektant, tak s nimi (památkáři) musíte umět jednat a s nimi se dá jednat. Než ten projektant to pochopí, on nechápe, proč nechtějí ten jeho návrh akceptovat. Říkám mu, ať si přečte zákon o památkové ochraně.“ (koordinátor za MÚ)

Role města byla podle výpovědi poněkud zdrženlivá. Město nebylo investorem a jeho koordinátor neměl s podobnou spoluprací zkušenosti. Kompetence byly předány do rukou odborníkům. Nicméně cesta ke vzájemnému pochopení mezi zástupci města a pracovníky památkové péče prošla pozitivním vývojem.

„Město, kterého se to týkalo, nebylo investorem v tomhle případě, investorem bylo Povodí Ohře. Takže to bylo dvoukolejný, Povodí Ohře tam tlačilo něco echt odbornýho, pro ně to bylo jako přehrada, Terezín vlastnil ty objekty, na jednu stranu chtěli protipovodňovou ochranu, ale nevěděli kam se přiklonit.“ (referentka NPÚ)

„Toho projektanta tou akcí pověřili, tvářili se (město), že těm věcem nerozumí. Měli zaplacenýho dozora, ale ten kontroloval spíš pak tu vlastní realizaci, kvalitu provedených prací.“ (referentka NPÚ)

„Na tý stavbě, bylo to celkem solidní jednání, byli celkem ochotní, kolikrát upozorňovali na věci, s kterými jsme byli v souladu, proti těm projekčním.“ (referentka NPÚ)

„Byl jsem zvyklý na jiné potíže, bezpečnost, hygiena. S památkáři jsem moc zkušenosti neměl, vždycky jsem měl na prvním místě občany, v památkově chráněných částech úplně až tak ne.“ (koordinátor za MÚ)

„Památkáři vnímali, že když to město neochráníme, tak nemá šanci moc na další rozvoj. Opravdu s památkáři musím říct, že od té doby je začínám vnímat jinak a mám s nimi vynikající spolupráci. Tam jde o kompromis. Oni ví, co potřebujeme, my víme co oni. Dnes je ta spolupráce vynikající.“ (koordinátor za MÚ)

„Je fakt, že ten posun třeba na městě je velké od té doby, co jsem nastoupila, to chtěli zasypat příkopy a udělat tam skládku, ještě že by na tom vydělali, že to zabetonují. To byli jedání neskutečný. Chtěli moderní technologie, že žijeme v jednadvacátém století. Dobrým argumentem jsou ty turisté, na ty betonový zdi vám tam nikdo jezdit nebude.“ (referentka NPÚ)

Vliv spolupráce na výslednou podobu PPO

Přítomnost pracovníků památkové péče na jednáních již ve fázi studie ovlivnila významně celý charakter projektu. Viděli výstavbu protipovodňových opatření jako příležitost k revitalizaci celého pevnostního systému a díky tomu se nakonec podařilo propojit tyto dvě věci dohromady a vytvořit velkou přidanou hodnotu.

„Heslem bylo, že se jedná o protipovodňová opatření a že se nejedná o peníze na opravu památky. Než město pochopilo, že ta oprava může být provedena tak kvalitně, že se dá skloubit protipovodňový opatření s opravou té věci. V první fázi město nechtělo opravit vlastně nic, ani střílny, ty říkali, že opraví z něčeho jiného.“ (referentka NPÚ)

„Ohled na naše připomínky byl brán tak 50/50. Některý technický záležitosti měnit nešly, podle nás ale polovina z nich šla řešit jiným alternativnějším, šetrnějším způsobem.“ (referentka NPÚ)

„Povodně 2002 byly pro Terezín záchranou. Díky nim se vytěžil příkopy a ten vodotechnický systém, byla obnovena jeho funkčnost. V rámci toho se spoustu věcí opravilo, třeba ty střílny, v těch stavidlech se to stabilizovalo, udělaly se nové podlahy, opravily se mechanismy ovládání, nábrežní zdi, to kdyby se neudělalo v rámci téhle akce, tak by asi spadly.“ (referentka NPÚ)

Postoj veřejnosti

Občané byli seznámeni se záměrem na veřejném setkání, které svolalo město. Koordinátor si byl vědom, že souhlasné stanovisko obyvatel je důležité pro pozdější vyřizování majetkových vztahů. V lokalitách, kde se opatření nedotkla soukromých vlastníků a kde se vizuálně příliš neuplatnila, nebyl se souhlasem obyvatel problém. Jiná situace nastala v přilehlých obcích. Obyvatelé Českých Kopist stavbu odmítli.

„V Terezíně bylo velké naklonění protipovodňovému opatření, Terezína a Občanů se to moc nedotklo. Na majetek jsme jim nesáhli, jsou to většinou pozemky města, pak tady bylo několik firem, nikdo s tím neměl problémy. Občané po tom celou dobu spíš volali. Nebyl tady odpor proti povodňovému opatření. Když projedete Terezín, tak to ani nepoznáte. Horší to bylo v té západní části, kde jsme v určitém úseku narazili na pozemek soukromého vlastníka, který se trochu cuká.“ (koordinátor za MÚ)

Financování

Město se potýkalo s nedostatkem finančních prostředků na opravu opevnění od odchodu armády začátkem 90. let 20. století. Celkový rozpočet města je malý. Protipovodňová opatření bylo nutné financovat z dotačního programu a zažádat o výjimku ohledně finanční spoluúčasti.

„Město Terezín je památková rezervace, trvale bojujeme s financemi. Žijeme z daňových výnosů. Neměli jsme na to, tak jsme požádali ministerstvo zemědělství o výjimku, aby město nemuselo dát přílože. To je 5%, kalkulace byla na 250 milionů. 5% je z toho 12 milionů, kde by na to město bralo, když je roční rozpočet na 30 milionů. Na základě toho jsme dostali výjimku, zainvestovali jsme pouze první část, územní dokumentaci a rozhodnutí.“
(koordinátor za MÚ)

Zkušenosti a doporučení

„Je dobrý do té předprojektové přípravy zahrnout už nějaký detailnější průzkumy.“ (referentka NPÚ)

„Hrozně důležitá věc, která mi chyběla, byla možnost pomoci odbornými konzultacemi nějaké vážené osoby, jiných odborníků, aby to neřikali jen památkáři, aby i nějaký jiný odborník na úrovni toho projektanta řekl, ale podívejte se, tady to jde řešit i jinak. My jako památkáři nemáme úplně volnou ruku v tom zadávat si posudky, ty náklady nebude nikdo hradit. Město do toho jít taky nechtělo, aby si neudělalo zle.“ (referentka NPÚ)

„Myslím si, že průběžně se nabraly nějaký zkušenosti s tou logistikou těch hrazení, ještě těsně před dokončením proběhly jedny povodně v roce 2013. I v rámci údržby zelených ploch.“
referentka NPÚ)

4.4.4 Vyhodnocení

Iniciátorem realizace PPO v Terezíně byla samospráva města. Po katastrofální povodni v roce 2002 nechala obec vypracovat nejprve návrh zabezpečení slabých míst obranného systému a poté přistoupila v roce 2007 ke zpracování studie proveditelnosti na komplexní PPO východní, centrální a západní části. Pověřeným investorem celé akce se stalo Povodí Ohře, s. p. Projektantem jak studie proveditelnosti byla firma Hydroprojekt CZ, a. s., dokumentace pro stavební povolení pak sdružení Hydroprojekt CZ, a. s. a AZ Consult, s r. o. Za obec byl koordinátorem celé akce interní zaměstnanec městského úřadu. K jednání byli již ve fázi studie přizváni i pracovníci památkové péče NPÚ územního pracoviště Ústí nad Labem. Toto včasné zapojení do projektu mělo pozitivní efekt na celý výsledek akce.

Terezín je velmi svébytnou lokalitou, kde se prolíná mnoho druhů hodnot - historické, kulturní, urbanistické, architektonické a další. Svým unikátně dochovaným a stále funkčním důmyslným fortifikačním systémem se řadí mezi evropské unikáty. Tyto hodnoty jsou v určitém ohledu benefitem, ale zároveň také omezením. Sevření pevnostním systémem znemožňuje pozvolné rozrůstání a prolnutí původního města s dalšími novějšími částmi. Velikost a charakter budov uvnitř opevnění si těžko hledá novodobé uplatnění. Pohnutá historie nepřidává městu na jeho atraktivnosti z hlediska bydlení. Opravy a údržba pevnostního systému jsou finančně velmi nákladné. Vyřešení protipovodňové ochrany bylo klíčové pro jakoukoli další možnost rozvoje

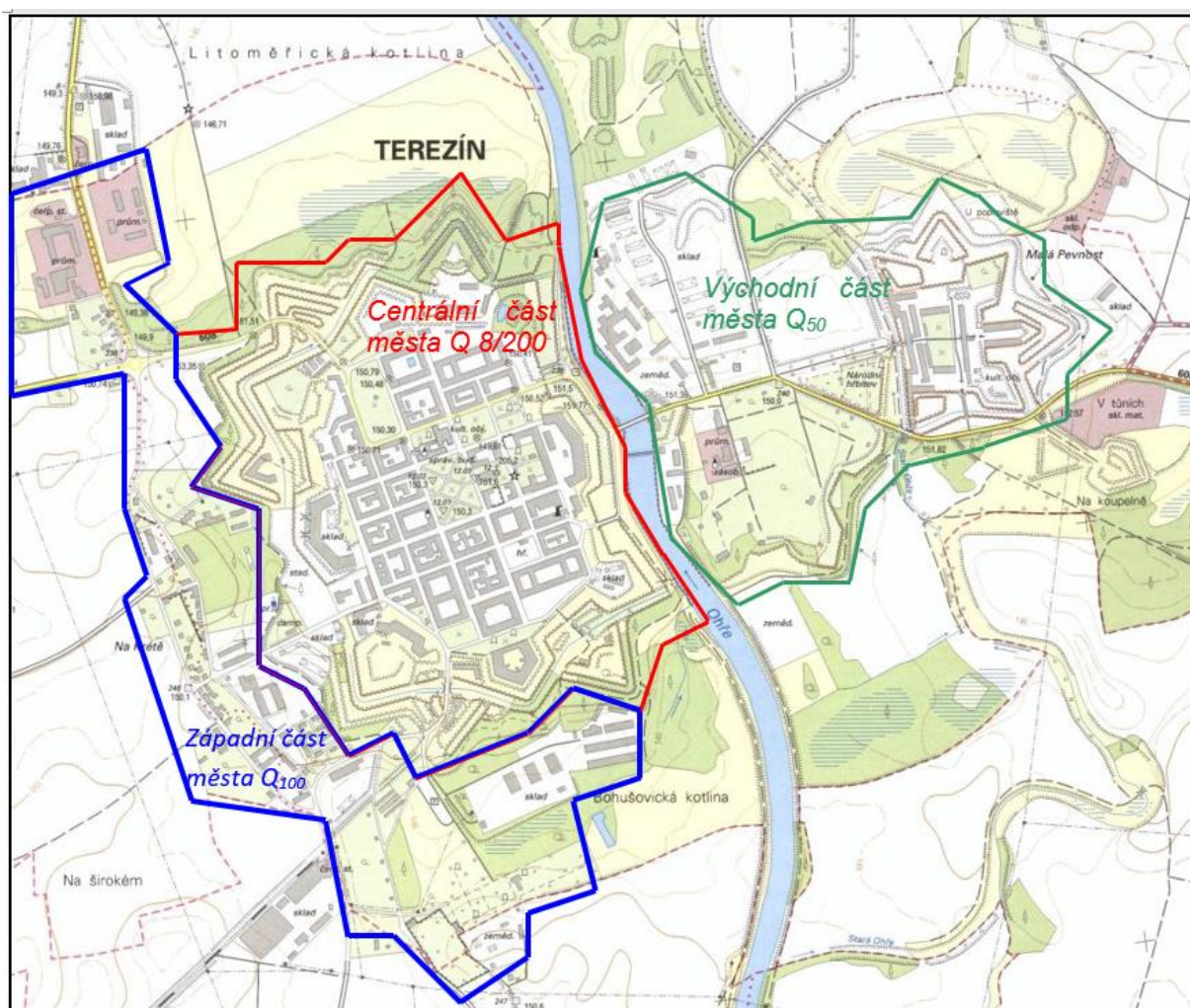
a oživení města. Žádný z potencionálních investorů neměl zájem vystavit se riziku dalších povodní. Majetek bylo těžké pojistit, což snižovalo ceny nemovitostí.

Možnost využití samotného fortifikačního systému jako protipovodňové ochrany a tím pádem získání dotace na jeho opravu bylo svým způsobem jeho záchranou. Město by těžko bylo schopno nalézt prostředky na tak nákladnou opravu, jakou tehdejší stav vyžadoval. Z rozhovorů vyplývá, že o využití této možnosti spojení dva v jednom a získání přidané hodnoty pro PPO se zasloužili především pracovníci památkové péče, kteří tento potenciál byli schopni vidět od začátku. Podařilo se jim během jednání přesvědčit zástupce obce a působit tak na projektanta.

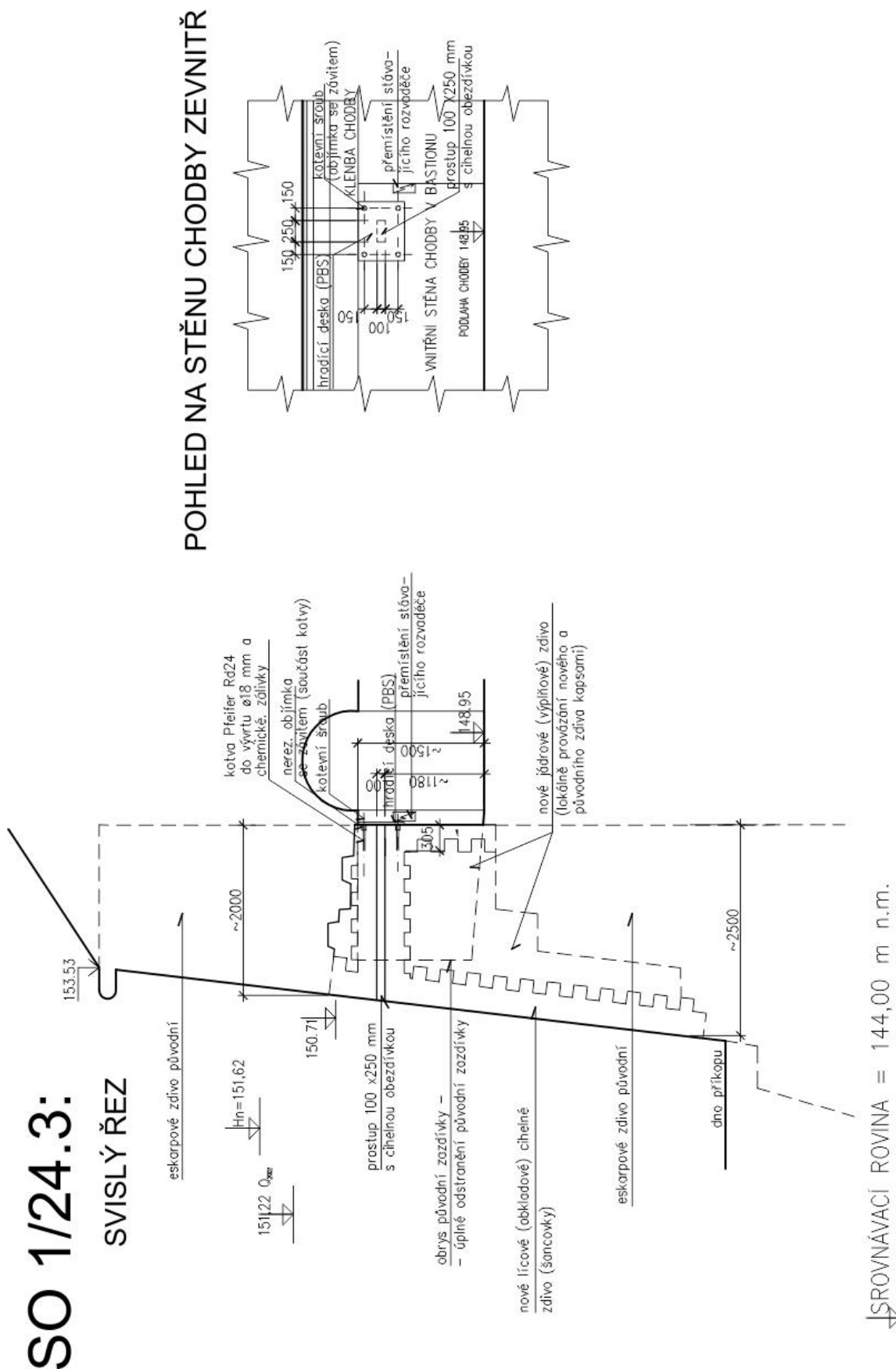
Z rozhovorů je také zřejmé, že kulturně historická hodnota Terezína nebyla zpočátku zcela doceněna a zohledněna v přístupu projektanta ale ani zástupců města. Projektant ani koordinátor neměli zkušenosti se spoluprací s památkovou péčí. Nebyli dobře obeznámeni s podmínkami, které s sebou zásahy do chráněné lokality přináší. Výběr projektanta nebyl proveden s ohledem na unikátnost situace, kde hledání vzájemného konsensu je jednou z hlavních podmínek. Není jasné, do jaké míry obec mohla zasahovat do výběrových řízení, vzhledem k tomu, že nebyla investorem. Pozitivním výsledkem bylo navázání dobré spolupráce mezi odborem výstavby a památkovou péčí.

Novodobé požadavky na bezpečnost nebyly zdaleka v souladu s představami o rekonstrukci z hlediska památkové péče. Vyjednávání s projektantem se z rozhovorů jeví jako poměrně obtížné. Došlo k ústupkům a na obou stranách. Nicméně některé zásahy jsou pracovníky památkové péče hodnoceny jako nenávratné a zbytečné poničení hodnotných autentických částí pevnostního systému. V rámci tohoto projektu nelze vyhodnotit míru rizika, kterou by s sebou nesla realizace šetrnějších variant. Namísto by byl aktivnější přístup obce a vyžádání si stanoviska nestranných expertů.

4.4.5 Příloha

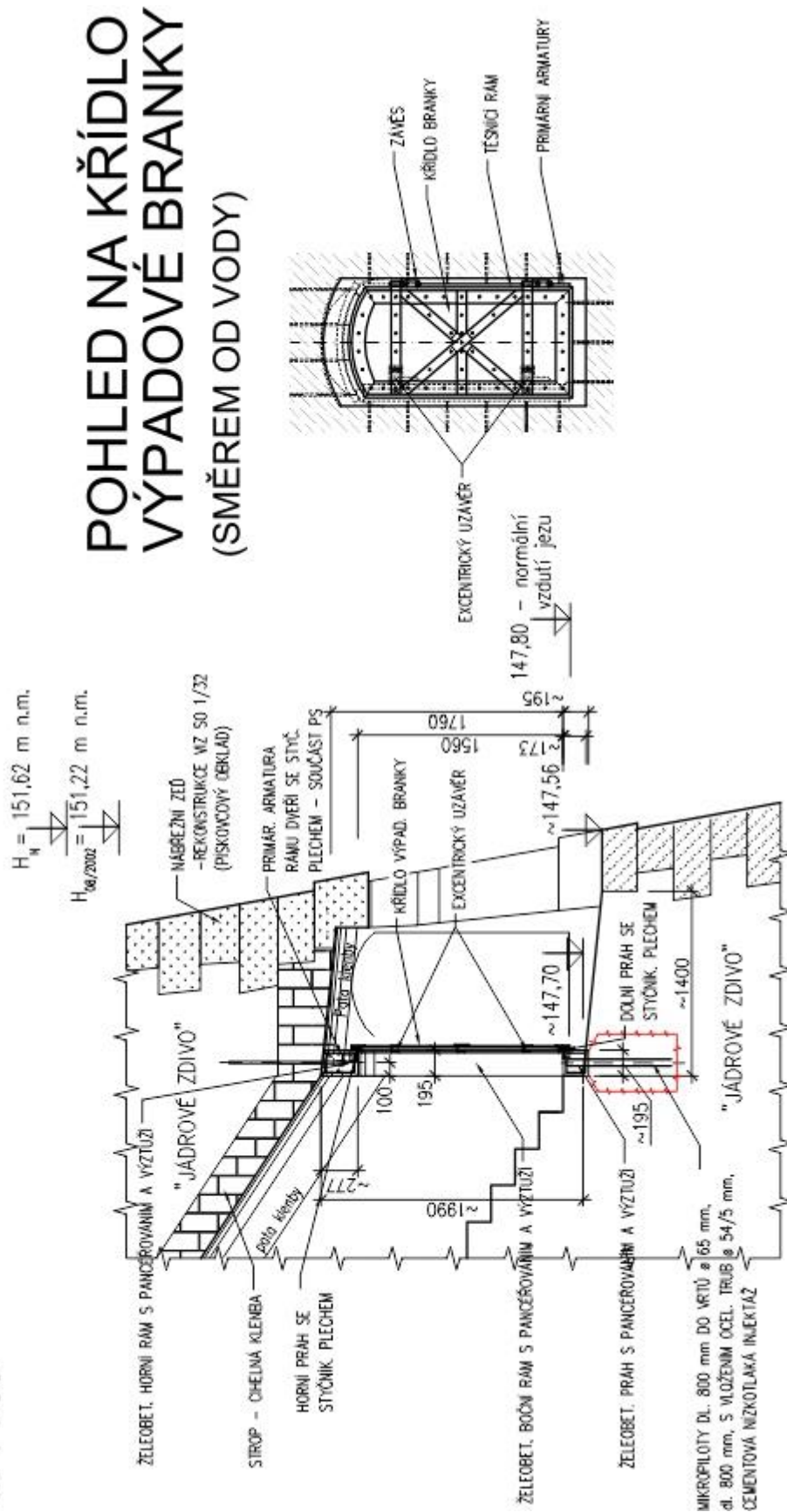
Obr. 1 - Přehled jednotlivých navrhovaných úseků PPO. Zdroj: Studie proveditelnosti.

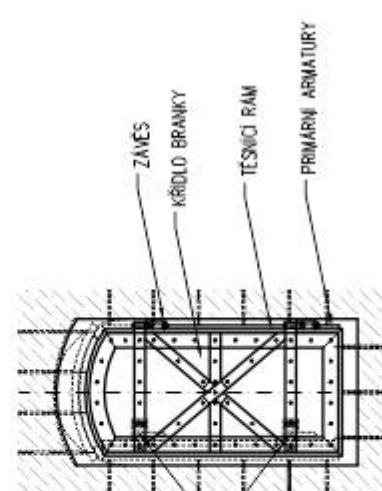
Obr. 2 - Ukázka výkresové dokumentace. Zdroj: Manipulační řád pro protipovodňová opatření města Tereznín (textová a výkresová část). Sweco Hydroprojekt a.s. Praha. 2013.

ŘEZ B-B'

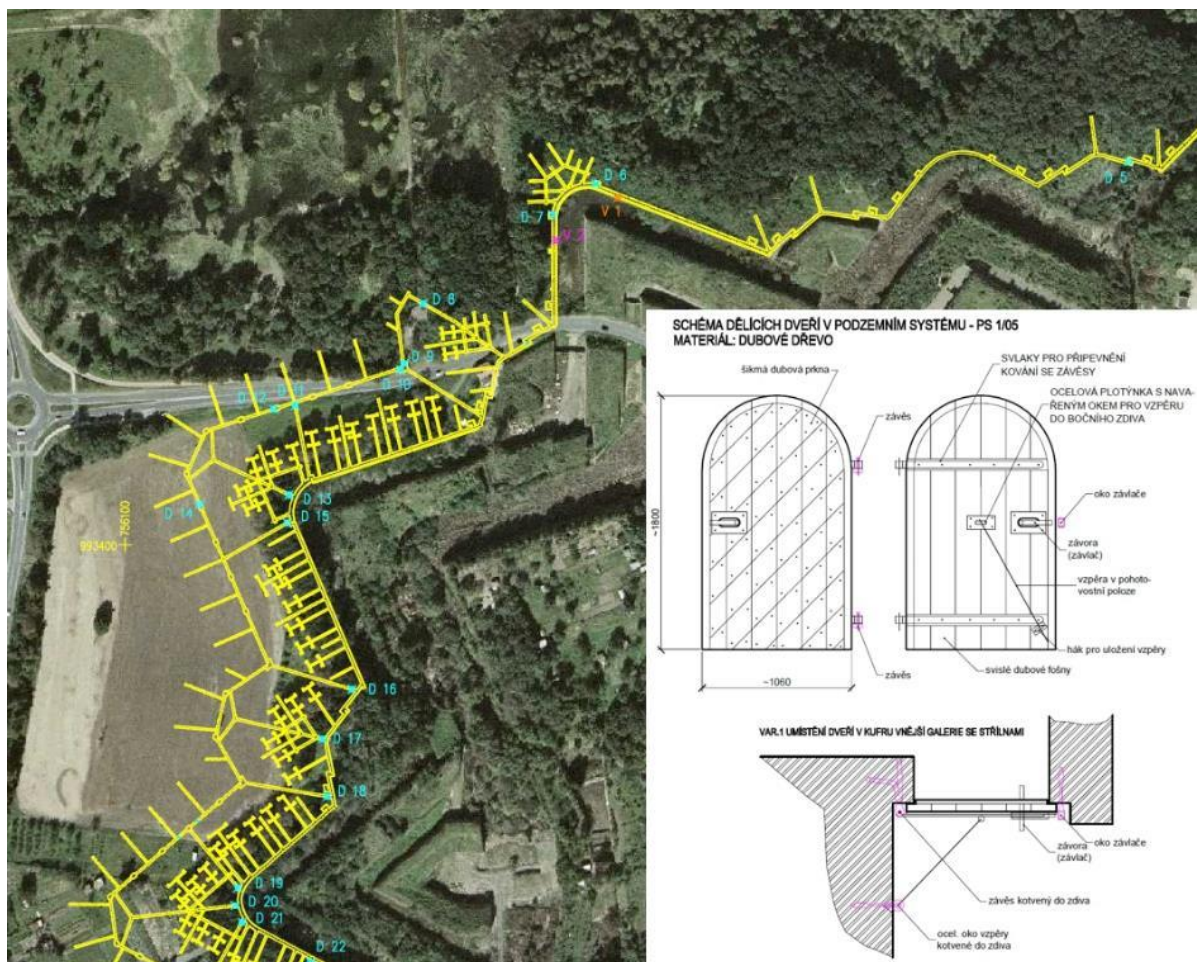
M 1 : 50

POHLED NA KŘÍDLO VÝPADOVÉ BRANKY (SMĚREM OD VODY)

Obr. 3 - Ukázka výkresové dokumentace. Zdroj: Manipulační řád pro protipovodňová opatření města Terezín (textová a výkresová část). Sweco Hydroprojekt a.s. Praha. 2013

Obr. 4 - Ukázka výkresové dokumentace. Zdroj: Manipulační řád pro protipovodňová opatření města Terežín (textová a výkresová část). Sweco Hydroprojekt a.s. Praha. 2013.

Foto 1 – Foto děličkých dvěří podzemního systému. Zdroj: <http://fort-terezin.cz/zaplavy-v-roce-2013/velka-voda-2013-1-cast.html>

Foto 2 - Oprava nábrežních zdí, 2013. Fotoj: autor.

Foto 3 - Pohled do vodního příkopu opevnění, 2013. Foto: autor.

Foto 4 - Objekt náпустných stavidel. Foto: A. Dráb.

Foto 5 - Objekt náпустných stavidel. Foto: A. Dráb.

Foto 6 - Historické stavidlo. Foto: A. Dráb.

Foto 7 - Příprava pro mobilní hrazení. Foto: A. Dráb.

Foto 8 - Příprava pro mobilní hrazení. Zdroj: <http://fort-terezin.cz/zaplavy-v-roce-2013/velka-voda-2013-1-cast.html>

Foto 9 - Příprava pro mobilní hrazení. Foto: A. Dráb.

Foto 10 - Hrázový přeliv. Foto: A. Dráb

Foto 11 - Navršení zemní hráze. Zdroj: : <http://fort-terezin.cz/zaplavy-v-roce-2013/velka-voda-2013-1-cast.html>

5. ZÁVĚRY A DISKUSE

Protipovodňová opatření mohou velmi výrazně a trvale ovlivnit ráz obce. Měla by být proto navrhována v širším kontextu už jen proto, že jde o tak nákladnou investici. Z hlediska urbanistického a estetického je pro strukturální protipovodňová opatření zásadní, aby se podílela na vytváření prostoru, do kterého zasahují. Neměla by být pouze konstrukcí, která tvoří zábranu, ale měla by být v ideálním případě plnohodnotnou součástí parteru. Vzhledem k tomu, že prioritou je ochrana životů a majetku, ostatní hodnoty jsou někdy opomíjeny, nebo jim není přikládána taková důležitost.

V rámci studie by měl být posouzen vliv nejen z hlediska vodního hospodářství ale i urbanismu, památkové péče aj. Projekt by měl být koncipován tak, aby přinášel do místa přidanou hodnotu, např. zlepšoval pobytový charakter. Důraz je také třeba klást na zpracování detailu viditelných částí. Začlenění do parteru a vytvoření přidané hodnoty se může uskutečnit pouze, pokud se na projektu podílejí specialisté z oblasti architektury, urbanismu, památkové péče ad. Vhodná je také koordinace s projekty z ostatních sektorů např. dopravní infrastruktury (využití obchvatu jako ohrázování města). Je tedy zjevné, že se musí k projektu přistupovat multidisciplinárně.

Současný přístup se ve většině případů soustředí pouze na potřeby PPO. Začlenění prvků PPO do prostředí pak obnáší spíše kosmetické úpravy (nátery, obrůstání apod.) než celková prostorová řešení (úpravy navazujících prostor, terénu apod.) Integrace protipovodňových opatření do území však neznamena jen řešení jejich vizuální stránky. Je dobré zachovat prostorové vztahy, prostupy a průhledy případně obnovit či vytvořit logické návaznosti. Přístup k PPO jako k součásti koncepčního řešení celého území je nutné zohlednit v územních a regulačních plánech měst a obcí. V památkově cenných lokalitách je žádoucí uchování a obnova původních ochranných systémů a jejich integrace do současných navrhovaných opatření (Terezín).

Obec, i když není investorem, má možnost aktivního přístupu a velký prostor pro ovlivnění průběhu celé akce. Problémem bývá její nedostatečná iniciativa, ale také nedostatečné odborné zázemí. Zastupitelstvo, které se vyjadřuje k projektu, mnohdy nemá k dispozici nezávislého experta, který by mohl sloužit jako poradce. Pokud město nemá svého architekta či urbanistu, vyjádření se redukuje na souhlasíme - nesouhlasíme, příp. drobné úpravy. Pověřený investor (správce toku) nemá většinou k dané lokalitě hlubší vztah ani znalosti o jejích speciálních potřebách, které je třeba zohlednit. Výhodou by bylo vytvoření realizačního týmu ze strany obce, který by sestával ze specialistů na komunikaci s veřejností, vodohospodářství, vedoucího manažera, architekta či urbanisty, památkáře ad.

Návrh a výstavba PPO 		
motivace pro výstavbu	politická rozhodnutí iniciativa "zdola"	
vytvoření zadání	postoj obce	stanovení podmínek zapojení dotčených orgánů stanovení priorit a společného cíle střety zájmů
zvážení negativních dopadů		
zvolení nestandardních řešení	limity projekčních a realizačních firem přidaná hodnota	
nároky na projektanta		
nároky na realizační firmu		
nároky na koordinátora		
role obce	stanovení požadavků, omezení a kritérií pro rozhodování podmínky pro výběrová řízení podmínky pro konstruktivní dialog zapojení veřejnosti	
interdisciplinární spolupráce	neshody neochota ke spolupráci nastavení konstruktivního dialogu	
vliv spolupráce na výsledek	přidaná hodnota	
komunikace s veřejností	zapojení do diskuse řešení majetkoprávních vztahů	
postoj veřejnosti	protesty	
komplikace z průtahů		
paměť povodní	změna využití	
podmínky financování		

Tab. 2 Tabulka ukazuje shrnutí témat, která byla výsledkem analýzy provedených rozhovorů.

Proces návrhu a realizace PPO je vždy složitý a koordinačně náročný. Nároky na komunikaci mezi jednotlivými subjekty jsou vysoké. Přizvání kohokoli do diskuse je chápáno jako komplikace. Setkáváme se s vyhýbáním se nebo oddalováním těchto jednání zejména ze strany projektanta. Je třeba vytvořit motivaci pro mezioborový dialog i dialog s veřejností a klást důraz na jeho benefity ve formě inovativních řešení a minimalizaci střetů ve fázi realizační. Interdisciplinární dialog se ukazuje jednoznačně přínosným, zejména pokud je zahájen v rané fázi projektu a je nastaven na bázi spolupráce ve jménu společného cíle nikoli jako prosazování vlastních zájmů. Důležitá je ochota seznámit se důkladně se vstupními podmínkami a vůle k hledání inovativních řešení na všech stranách.

Nároky na zpracovatele projektu (i realizační firmu) jsou u chráněných území mnohonásobně větší z hlediska zkušeností i odbornosti než u projektů pro nechráněná území. Vzhledem k tomu by mělo být v jeho zájmu interdisciplinární složení projekčního týmu. Tento přístup bohužel není v současné době vůbec obvyklý. Obec potažmo investor může nároky na projekční tým dát do výběrového řízení. Nejedná se jen o přímou účast architektů, krajinářů, památkářů ale i o odborné posudky či zpracování dat od historiků, archivářů ad. Požadavky závisí na podmínkách konkrétní lokality.

Veřejnost je klíčovým aktérem v procesu přípravy a realizace PPO. Vyhýbání se či odkládání jejího zapojení je velmi nerozumné. Na místě je využít profesionálů v oblasti participace obyvatel a zjistit jaké jsou její představy a požadavky týkající se ochrany. Vhodná je i další průběžná spolupráce tak, aby měla neustále pocit, že je součástí procesu a nejedná se o situaci „o nás bez nás“. Zapojení široké veřejnosti do procesu rozhodování o záležitostech vodní politiky je jedním z cílů rámcové Směrnice o vodách⁸³. Plánování by ideálně mělo být zaměřeno na místo a na potřeby komunity (aktivita „zdola“), v praxi se však setkáváme spíše s přístupem „shora“ z iniciativy zastupitelstva nebo správce toku. Veřejnosti je předkládán již hotový návrh případně jeho varianty. Opatření pak nemusí nutně odpovídat potřebám a očekáváním obyvatel. Pro projekt je důležité vyhledání partnerů v občanské sféře, kteří budou sledovat stejný cíl a mohou se stát součástí realizačního týmu obce⁸⁴.

Na základě vyhodnocení výsledků výzkumu byla vypracována následující doporučení.

- *Vytvoření ucelených metodických postupů pro obec, pracovníky památkové péče ad.*
Celá akce většinou v praxi závisí na jednom člověku, který ji má na starosti. Jeho angažovanost a znalosti určují z velké části její průběh. Manuál, který bude fungovat jako standardizovaný průvodce po úskalích aplikování PPO v intravilánu obce, ať již zatížené památkovou ochranou či nikoli by byl vítanou pomocí.
- *Vytvoření platformy pro sdílení zkušeností*
Situace je pro všechny zúčastněné nová a neznámá. Většinou ani projektant, ani koordinátor za obec, ani pracovníci památkové péče neměli s takovou akcí zkušenosti. Souhrn příkladů dobré a špatné praxe dostupný na jednom místě, případně možnost sdílet zkušenosti na společných setkáních, by pomohly rozšířit spektrum
- *Včasné zahájení diskuse zájmových stran*
Pokud strany vstupují do jednání ve fázi až ve fázi územního či dokonce stavebního řízení, je to pozdě. V ideálním případě by mělo (obec, dotčené orgány, občané) jednání probíhat již ve fázi zadání. Z těchto jednání by pak vyplynuly základní požadavky a možnosti řešení, které je možné zpracovat do projektu. Následně lze pak vyvolat další diskusi nad samotným návrhem ještě před samotným řízením.
- *Interdisciplinární projekční týmy*
Tento fakt se velmi výrazně odráží na výsledných řešeních. Účast dalších specialistů (kromě vodohospodářů) je často mylně chápána jako komplikace. Nejde zde však

⁸³ Implementace rámcové směrnice EU pro vodní politiku v České republice. 2004, s. 5 – 7.

⁸⁴ ŘÍMANOVÁ, M. Prostory: Průvodce tvorbou a obnovou veřejných prostranství, 2013, s. 94-95

o pouhé prosazování dalších dílčích zájmů, ale o inovativnost řešení a pokrytí maximálního množství možných komplikací.

- *Možnost podpory nezávislými experty*
Možnost odborných konzultací a posouzení autoritou nezávislého experta by v některých případech pomohlo při řešení střetu zájmů jednotlivých stran.
- *Využití služeb profesionálů v oblasti participace, facilitace a mediace*
Proces plánování i realizace PPO je velmi komplexní a vyžaduje nutnost spolupráce mnoha stran s různými zájmy. Komunikace mezi nimi není nijak řízená a opět záleží na schopnostech člověka, který má celou akci na starosti, zda se mu podaří sjednotit strany pro sledování jednoho cíle. Na místě by byla profesionální pomoc zejména pro začlenění veřejnosti.

Naplnění cílů a hypotéz

Cílem disertační práce bylo zmapování procesů plánování protipovodňových opatření v historických městech v praxi, podchycení rizikových míst a nalezení klíčových zásad a postupů, které vedou k úspěšné realizaci.

Průzkum byl proveden v šesti menších (Český Krumlov, Choceň, Chrudim, Jaroměř, Litomyšl a Terezín) a dvou větších městech (České Budějovice, Děčín) v Čechách. Detailněji byly rozpracovány lokality Český Krumlov, Choceň a Terezín. Rozhovory poskytly poměrně ucelený obraz průběhu akce a problémů, které se při něm mohou vyskytnout. Výsledkem jsou praktická doporučení pro eliminaci komplikací a zlepšení výsledků. Cíl práce lze považovat za splněný.

Hypotézy:

- 1) Interdisciplinární dialog při přípravě a realizaci projektu PPO vede k inovativním řešením, která mohou mít za následek zhodnocení prostoru a ochranu nejen majetku a lidských životů, ale i hodnot kulturních, urbanistických ad.

V průběhu rozhovorů se ukázalo, že otevřená diskuse mezi specialisty je zcela jednoznačně přínosná. Důležité je správné nastavení konstruktivního dialogu a stanovení společného cíle. Velkou výhodou je, pokud město má svého vlastního architekta, který je dobře obeznámen s místním prostředím a jeho potřebami a plány do budoucna. Mezioborová diskuse se v rozhovorech ukázala jako přínosná i v případech, kdy jednání neprobíhala hladce, ať už z důvodu neochoty ke spolupráci či přizvání dalších stran pozdě.

- 2) Zapojení veřejnosti šetří čas a finanční prostředky v průběhu územního a stavebního řízení a následné realizace.

Práce prokázala, že vynechání veřejnosti z diskuse v rané fázi způsobuje problémy v době výstavby PPO. Nicméně se také ukazuje, že protesty občanů nelze zcela eliminovat, protože veřejnost má tendenci se k tématu neustále vracet. Ani v jedné z lokalit nebylo využito některé z participativních metod či zapojení partnerů z občanské sféry do realizačního týmu. Nelze tedy prokázat, jaký by tento postup měl vliv na průběh akce.

Diskuse k výzkumu

Počet a stratifikace respondentů i výběr měst byly omezeny. Práce přináší výsek informací týkající se především zkušeností z menších měst. Některá témata se opakují a některá jsou jedinečná pro danou lokalitu. Počet případových studií by se dal rozšířit a bylo by též zajímavé srovnání měst např. podle velikosti, kde lze očekávat rozdíly v komunikaci s obyvateli i finančních možnostech. Spektrum respondentů by bylo vhodné dále doplnit o další účastníky procesu pro získání širšího pohledu na věc. Jde hlavně o projektanty, zástupce investora a zástupce veřejnosti (iniciátory peticí a protestů). Z časových a kapacitních důvodů však bylo nutné výzkum omezit, navíc nejsou vždy dostupná potřebná data. Vzhledem k náročnosti zpracování (návštěva lokalit, přepisy rozhovorů, analýza) bylo nutné udělat pouze limitovaný výběr.

V současnosti některá ze zkoumaných měst pokračují v realizaci dalších opatření. Bylo by zajímavé pokračovat ve výzkumu a zjistit, k jakým změnám je zkušenosti z předchozích let vedly. V jedné je také ochrana lokalit, kde kvůli neshodám první pokus nevyšel (Terezín, Český Krumlov). Zde by bylo na místě monitorovat změny (vnější okolnosti, jiná strategie), které realizaci umožní. Objevují se také další příklady dobré praxe. Města Olomouc a Brno realizují PPO s ohledem na zlepšení pobytové kvality okolí řeky. Brno dokonce vypsal architektickou soutěž na toto téma.

Rozhovory nebylo možné provést ve všech lokalitách stejným způsobem. V případě PPO realizovaných s delším časovým odstupem nelze pracovníky, kteří byli v té době za plánování či výstavbu zodpovědní, dohledat. Rozhovory probíhaly v roce 2014 a 2015 tedy 12-13 let po povodni 2002. K plánování PPO bylo většinou přistoupeno hned po povodních v návaznosti na proběhlou zkušenost. Během let došlo ke značným personálním změnám.

Rozhovory se týkaly opatření realizovaných v rámci druhé etapy dotačního programu MZe. V současné době probíhá již čtvrtá etapa tohoto programu a podmínky doznaly jistých změn. Stejně je tomu u financí přidělovaných MŽP. Došlo také ke změně některých zákonů (Stavební zákon, Vodní zákon, Zákon o veřejných zakázkách ad.) a metodik (chystaná metodika pro návrh přírodě blízkých protipovodňových opatření), které mají vliv na některé části procesu plánování a realizace i na samotná PPO.

Slovník pojmů

Aktivní zóna záplavového území je území v zastavěných částech obcí a v místech určených k zástavbě podle územních plánů, kterým při povodni protéká rozhodující část celkového průtoku a kde je bezprostředně ohrožován život, zdraví a majetek lidí. Aktivní zóna záplavového území se stanovuje podle nebezpečnosti povodňového průtoku na základě zpracování map povodňového ohrožení. Povodňovým ohrožením se přitom rozumí vyhodnocení intenzity povodně na základě hydraulického výpočtu definované hloubkou a rychlostí proudění vody při povodních s různou dobou opakování.

Berma je vyvýšená plochá část koryta po straně kynety. U širokých povodňových koryt nemusí být jednoznačné rozlišení mezi bermou a nivou.

Hlásná povodňová služba poskytuje informace povodňovým orgánům pro zabezpečení jejich úkolů v průběhu povodní. Povodňové orgány na jednotlivých stupních tyto informace potřebují pro:

- varování obyvatelstva (úroveň obcí)
- vyhlásování stupňů povodňové aktivity (většinou na úrovni obcí a ORP)
- vyhodnocení situace a řízení povodňových opatření (povodňové orgány všech úrovní)

Hlásný profil povodňové služby je místo na vodním toku sloužící ke sledování průběhu povodně. K vodním stavům (výjimečně průtokům) v hlásném profilu jsou vázány směrodatné limity pro vyhlásování stupňů povodňové aktivity.

Integrovaný záchranný systém (IZS) je definován zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jako koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Základními složkami IZS jsou Hasičský záchranný sbor ČR (HZS), jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, zdravotnická záchranná služba a Policie ČR. Základní složky IZS zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události. Operační a informační střediska HZS (OPIS) zabezpečují vyrozumění základních a ostatních složek IZS a státních a samosprávných orgánů podle dokumentace IZS. Způsob je upraven Vyhláškou Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému. IZS funguje i při běžných povodních, při kterých nejsou vyhlášeny krizové stavy.

Jednotný systém varování (JSV) slouží pro varování obyvatelstva, fyzických a právnických osob před možným ohrožením. JSV provozuje generální ředitelství HZS, koncové prvky varování, které splňují technické požadavky dané GŘ HZS, mohou provozovat i jednotlivé obce a právnické osoby. Podrobnosti upravuje Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.⁸⁵

⁸⁵ Metodický pokyn odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí k zabezpečení hlásné a předpovědní povodňové služby (uveřejněn pod číslem 9 ve Věstníku MŽP částka 12/2011)

Koryto složeného tvaru je koryto přírodního nebo častěji umělého původu, v němž lze zřetelně rozlišit část protékanou běžnými průtoky (kyneta) a část, která se zaplňuje při povodních (hlavní či povodňové koryto).

Kyneta je koryto, protékané běžnými průtoky.

Krizové situace a krizové stavy jsou definované v zákoně č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) ve znění pozdějších předpisů. Ve vztahu k povodním jsou to **stav nebezpečí** a **nouzový stav**. Za povodní se vyhláší v případě krizové situace charakteru živelní pohromy, při kterých jsou ohroženy životy, zdraví, majetek a životní prostředí a ohrožení není možné odvrátit běžnou činností povodňových orgánů a složek IZS. Stav nebezpečí pro území kraje nebo jeho část vyhláší hejtman na dobu nejvýše 30 dnů. Nouzový stav vyhláší vláda, není-li možné odvrátit vzniklé ohrožení v rámci stavu nebezpečí.

Krizový plán obsahuje souhrn krizových opatření a postupů k řešení krizových situací. Náležitosti krizového plánu upravuje nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 a 28 krizového zákona. Zásadní význam mají krizový plán kraje a krizový plán ORP, které zpracovává Hasičský záchranný sbor kraje. Vychází z typových plánů, kterými pro krizové situace charakteru povodní jsou – typový plán *Povodně velkého rozsahu* a typový plán *Narušení hrází významných vodních děl se vznikem zvláštní povodně*. Přílohou část krizového plánu tvoří další dokumenty nezbytné pro zvládnutí povodňové situace, což jsou povodňové plány, případně plány pro ochranu území pod vodním dílem před zvláštní povodní.

Nezastavěné území (Stavební zákon §2 odst. 1 písm. f) jsou pozemky nezahrnuté do zastavěného území nebo do zastavitelné plochy (extravilán).

Orgány krizového řízení se rozumí státní orgány a orgány územních samosprávních celků, které jsou oprávněné ke krizovému řízení ve smyslu krizového zákona. Orgány krizového řízení přebírají řízení ochrany před povodněmi na území, pro které byl z důvodu povodní vyhlášen stavu nebezpečí nebo nouzový stav. Přitom se krajské povodňové komise stávají součástí krizového štábu kraje a Ústřední povodňová komise součástí Ústředního krizového štábu. Orgány krizového řízení postupují podle krizových plánů a v případě krizových situací charakteru povodní také podle povodňových plánů.

Plány povodí (Vodní zákon §24)

(1) Území České republiky náleží do třech mezinárodních oblastí povodí, a to do mezinárodní oblasti povodí Labe, mezinárodní oblasti povodí Odry a mezinárodní oblasti povodí Dunaje.

(2) Plány povodí podle § 23 odst. 2 se zpracovávají ve třech úrovních pro mezinárodní oblasti povodí (dále jen „mezinárodní plány povodí“), části mezinárodních oblastí povodí na území České republiky (dále jen „národní plány povodí“) a dílčí povodí.

(3) Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo zemědělství spolupracují v rámci mezinárodních komisí¹⁶ na zpracování mezinárodních plánů povodí a mezinárodních plánů pro zvládnutí povodňových rizik nebo souboru plánů pro zvládnutí povodňových rizik koordinovaných na úrovni mezinárodní oblasti povodí.

(4) Národní plány povodí stanoví cíle:

a) pro ochranu a zlepšování stavu povrchových a podzemních vod a vodních ekosystémů,

- b) ke snížení nepříznivých účinků povodní a sucha,
- c) pro hospodaření s povrchovými a podzemními vodami a udržitelné užívání těchto vod pro zajištění vodohospodářských služeb a
- d) pro zlepšování vodních poměrů a pro ochranu ekologické stability krajiny.

Dále obsahují souhrny programů opatření k dosažení uvedených cílů a stanoví strategii jejich financování.

(5) Národní plán povodí Labe je doplněn plány povodí pro pět dílčích povodí, a to pro dílčí povodí Horního a středního Labe, dílčí povodí Horní Vltavy, dílčí povodí Berounky, dílčí povodí Dolní Vltavy a dílčí povodí Ohře, Dolního Labe a ostatních přítoků Labe.

(6) Národní plán povodí Odry je doplněn plány povodí pro dvě dílčí povodí, a to pro dílčí povodí Horní Odry, dílčí povodí Lužické Nisy a ostatních přítoků Odry.

(7) Národní plán povodí Dunaje je doplněn plány povodí pro tři dílčí povodí, a to pro dílčí povodí Moravy a přítoků Váhu, dílčí povodí Dyje a dílčí povodí ostatních přítoků Dunaje.

(8) Plány dílčích povodí stanoví návrhy programů opatření, které jsou nutné k dosažení cílů pro dané dílčí povodí na základě zjištěného stavu povrchových a podzemních vod, hodnocení povodňových rizik, potřeb užívání vodních zdrojů, a časový plán jejich uskutečnění.

(9) Ministerstvo zemědělství stanoví vyhláškou vymezení jednotlivých částí mezinárodních oblastí povodí na území České republiky, jednotlivých dílčích povodí podle odstavců 5 až 7 a přiřazených hydrogeologických rajonů a dále, do kterých správních obvodů krajů a správních obvodů obcí s rozšířenou působností a do územní působnosti kterých správců povodí spadají.

(10) Národní plány povodí pořizuje Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s příslušnými správci povodí a místně příslušnými krajskými úřady. Národní plány povodí schvaluje vláda.

(11) Plány pro zvládání povodňových rizik pořizuje Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s příslušnými správci povodí a místně příslušnými krajskými úřady. Plány pro zvládání povodňových rizik schvaluje vláda.

(12) Národní plány povodí a plány pro zvládání povodňových rizik jsou začleněny do mezinárodních plánů podle odstavce 3.

(13) Plány dílčích povodí pořizují správci povodí podle své působnosti ve spolupráci s příslušnými krajskými úřady a ve spolupráci s ústředními vodoprávními úřady. Plány dílčích povodí schvalují podle své územní působnosti kraje.

Zpracování plánů povodí a plánů pro zvládání povodňových rizik (Vodní zákon §25)

(1) Plány povodí a plány pro zvládání povodňových rizik se zpracovávají ve třech etapách, které představují:

a) přípravné práce, které musí obsahovat

1. předběžné vyhodnocení povodňových rizik a vymezení oblastí s významným povodňovým rizikem, které se musí zveřejnit a zpřístupnit veřejnosti k připomínkám, a to nejméně 4 roky před začátkem období, kterého se budou plány pro zvládání povodňových rizik týkat,
2. časový plán a program prací pro zpracování plánů povodí, který se musí zveřejnit a zpřístupnit uživatelům vody a veřejnosti k připomínkám, a to nejméně 3 roky před začátkem období, kterého se budou plány povodí týkat,

3. analýzu všeobecných a vodohospodářských charakteristik povodí, zhodnocení dopadů lidské činnosti na stav povrchových a podzemních vod, mapy povodňového nebezpečí a mapy povodňových rizik pro oblasti vymezené podle bodu 1, ekonomickou analýzu užívání vody, a na jejich základě zpracovaný předběžný přehled významných problémů nakládání s vodami zjištěných v povodí, včetně uvedení umělých vodních útvarů, určení silně ovlivněných vodních útvarů a jeho zdůvodnění a návrhů zvláštních cílů ochrany vod, který se musí zveřejnit a zpřístupnit uživatelům vody a veřejnosti k připomínkám, a to nejméně 2 roky před začátkem období, kterého se budou plány povodí a plány pro zvládání povodňových rizik týkat,

b) zpracování návrhů plánů povodí a návrhů plánů pro zvládání povodňových rizik, které musí být zpracovány podle výsledků přípravných prací a obsahovat programy opatření k dosažení cílů podle § 24 odst. 4, zveřejněny a zpřístupněny uživatelům vody a veřejnosti k připomínkám nejméně 1 rok před začátkem období, kterého se budou plány povodí a plány pro zvládání povodňových rizik týkat,

c) zpracování plánů povodí a plánů pro zvládání povodňových rizik upravených podle vyhodnocení konzultací s uživateli vody a veřejností.

(2) Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí stanoví vyhláškou obsah plánů povodí a plánů pro zvládání povodňových rizik, způsob zpracování plánů, podrobnosti etap zpracování podle odstavce 1 včetně způsobu a formy zpracování předběžného vyhodnocení povodňových rizik, způsobu stanovení oblastí s významným povodňovým rizikem, obsahu a způsobu zpracování map povodňového nebezpečí a map povodňových rizik a formy jejich zveřejnění, způsob zpřístupnění přípravných prací a návrhů plánů povodí a návrhů plánů pro zvládání povodňových rizik pro aktivní zapojení uživatelů vody a veřejnosti.

(3) Plány povodí a plány pro zvládání povodňových rizik se přezkoumávají a aktualizují každých 6 let ode dne jejich schválení podle postupů uvedených v odstavcích 1 a 2.

(4) Národní plány povodí vydává Ministerstvo zemědělství jako opatření obecné povahy.

(5) Plány pro zvládání povodňových rizik vydává Ministerstvo životního prostředí jako opatření obecné povahy.

Povodí je území, ze kterého veškerý povrchový odtok odtéká sítí vodních toků a případně i jezer do moře v jediném vyústění, ústí nebo deltě vodního toku.⁸⁶

Povodňové orgány jsou definované vodním zákonem a jsou oprávněné k přípravě, řízení, organizaci a kontrole opatření k ochraně před povodněmi. Povodňové orgány se při své činnosti řídí povodňovými plány. Povodňové orgány obcí a povodňové orgány obcí s rozšířenou působností (ORP) organizují hláskou povodňovou službu.

Povodňový plán je dokument, jehož obsah je stanoven v §71 vodního zákona. Povodňovým plánem se řeší ochrana určitého územního celku, pozemku nebo stavby (viz TNV 75 2931). Povodňové plány obsahují mimo jiné způsob zajištění včasných a spolehlivých informací o vývoji povodně, zabezpečení hlášené a hlídkové služby a směrodatné limity stupňů povodňové

⁸⁶ Zákon 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), §2 odst. 10

aktivity. Povodňové plány jsou tak základním dokumentem pro organizaci a zabezpečení hlásné povodňové služby v daném území. Soustřeďují se na prevenci, ochranu a připravenost.

Povodeň – povodněmi se pro účely zákona rozumí přechodné výrazné zvýšení hladiny vodních toků nebo jiných povrchových vod, při kterém voda již zaplavuje území mimo koryto vodního toku a může způsobit škody. Povodní je i stav, kdy voda může způsobit škody tím, že z určitého území nemůže dočasně přirozeným způsobem odtékat nebo její odtok je nedostatečný, případně dochází k zaplavení území při soustředěném odtoku srážkových vod. Povodeň může být způsobena přírodními jevy, zejména táním, dešťovými srážkami nebo chodem ledů (přirozená povodeň), nebo jinými vlivy, zejména poruchou vodního díla, která může vést až k jeho havárii (protržení) nebo nouzovým řešením kritické situace na vodním díle (zvláštní povodeň).

Povodeň začíná vyhlášením druhého nebo třetího stupně povodňové aktivity (§ 70) a končí odvoláním třetího stupně povodňové aktivity, není-li v době odvolání třetího stupně povodňové aktivity vyhlášen druhý stupeň povodňové aktivity. V tom případě končí povodeň odvoláním druhého stupně povodňové aktivity. Povodní je rovněž situace uvedená v odstavci 1, při níž nebyl vyhlášen druhý nebo třetí stupeň povodňové aktivity, ale stav nebo průtok vody v příslušném profilu nebo srážka dosáhla směrodatné úrovně pro některý z těchto stupňů povodňové aktivity podle povodňového plánu příslušného územního celku. Pochybnosti o tom, zda v určitém území a v určitém čase byla povodeň, rozhoduje, je-li splněna některá z těchto podmínek, vodoprávní úřad⁸⁷.

Povodňové záchranné práce (Vodní zákon §74)

(1) Povodňovými záchrannými pracemi jsou technická a organizační opatření prováděná za povodně v bezprostředně ohrožených nebo již zaplavených územích k záchraně životů a majetku, zejména ochrana a evakuace obyvatelstva z těchto území, péče o ně po nezbytně nutnou dobu, zachraňování majetku a jeho přemístění mimo ohrožené území.

(2) Povodňové záchranné práce v případech, kdy jsou ohroženy lidské životy, nebo hospodářské zájmy, jimiž jsou doprava, zásobování, spoje a zdravotnictví, zajišťují povodňové orgány ve spolupráci se složkami integrovaného záchranného systému.

Povodňové zabezpečovací práce (Vodní zákon §75)

(1) Povodňovými zabezpečovacími pracemi jsou technická opatření prováděná při nebezpečí povodně a za povodně ke zmírnění průběhu povodně a jejich škodlivých následků.

(2) Povodňové zabezpečovací práce jsou zejména

- a) odstraňování překážek ve vodním toku a v profilu objektů (propustky, mosty) znemožňujících plynulý odtok vody,
- b) rozrušování ledových nápěchů a zácp ve vodním toku,
- c) ochrana koryta a břehů proti narušování povodňovým průtokem a zajišťování břehových nátrží,
- d) opatření proti přelití nebo protržení ochranných hrází,
- e) opatření proti přelití nebo protržení hrází vodních děl zadržujících vodu,
- f) provizorní uzavírání protržených hrází,

⁸⁷ Zákon 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), §64 odst. 1 a 2

- g) instalace protipovodňových zábran,
- h) opatření proti zpětnému vzduť vody, zejména do kanalizací,
- i) opatření k omezení znečištění vody,
- j) opatření zajišťující stabilizaci území před sesuvy.

(3) Povodňové zabezpečovací práce zajišťují správci vodních toků na vodních tocích a vlastníci dotčených objektů, případně další subjekty podle povodňových plánů nebo na příkaz povodňových orgánů. Zabezpečovací práce, které mohou ovlivnit odtokové podmínky a průběh povodně, musí být koordinovány ve spolupráci s příslušným správcem povodí na celém vodním toku nebo v celém povodí. Zabezpečovací práce prováděné na vodních dílech zařazených do I. nebo II. kategorie se projednávají s osobou pověřenou prováděním technickobezpečnostního dohledu (§ 61 odst. 9), pokud nehrozí nebezpečí z prodlení.

Programy opatření (Vodní zákon §26)

(1) Programy opatření jsou hlavním nástrojem k dosažení cílů uvedených v plánech povodí a plánech pro zvládání povodňových rizik. Opatření přijatá k dosažení cílů ochrany vod v programu opatření je nutno uskutečnit do 3 let od schválení plánů povodí.

(2) Programy opatření k dosažení cílů ochrany vod musí obsahovat základní opatření, a tam, kde je to nutné, i doplňková opatření. Vymezení obsahu základních a doplňkových opatření a postupy při zavádění opatření, včetně vytýčení přísnějších cílů ochrany vod a dodatečných opatření stanoví vyhláškou Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí.

(3) Opatření přijatá v plánech pro zvládání povodňových rizik nesmí svým rozsahem a dopadem významně zvyšovat povodňová rizika po proudu či proti proudu vodního toku, pokud taková opatření nebyla koordinována a dohodnuta v rámci částí mezinárodních oblastí povodí na území České republiky nebo v rámci mezinárodních oblastí povodí.

(4) Pokud zjišťování a hodnocení stavu povrchových a podzemních vod podle § 21 nebo jiné údaje naznačují, že cíle ochrany vod stanovené pro příslušný vodní útvar podle § 23a nebudou pravděpodobně dosaženy, musí být

- a) vyšetřeny příčiny možného nesplnění,
- b) přešetřena odpovídající povolení k nakládání s vodami, na něž se vztahuje § 12 odst. 3 písm. a),
- c) přešetřeny a upraveny programy pro zjišťování a hodnocení stavu povrchových a podzemních vod,
- d) přijata dodatečná opatření pro dosažení těchto cílů ochrany vod, včetně stanovení přísnějších hodnot vybraných ukazatelů, nebo stanovit další ukazatele, pokud je to účelné.

(5) V případech dočasného zhoršení stavu vodních útvarů daného okolnostmi přírodní povahy nebo vyšší mocí, které jsou výjimečné nebo nemohly být rozumně předvídaný, jako v případě extrémních povodní nebo období déletrvajících sucha nebo v důsledku havárií, je nutné splnit tyto podmínky:

- a) přijmout všechna vhodná opatření s cílem předejít dalšímu zhoršování stavu a neustoupit od dosažení cílů ochrany vod podle § 23a odst. 1 u ostatních vodních útvarů neovlivněných těmito mimořádnými okolnostmi,

b) podmínky, za kterých mohou být okolnosti označeny za mimořádné nebo rozumně nepředpověditelné, jsou uvedeny, včetně zavedení příslušných ukazatelů, v plánu povodí,

c) opatření, která mají být přijata za takovýchto mimořádných okolností, jsou zahrnuta do programů opatření a nebudou oslabovat obnovu jakosti daného vodního útvaru po skončení mimořádných okolností,

d) důsledky mimořádných nebo rozumně nepředpověditelných okolností se každoročně přezkoumají a s ohledem na důvody prodloužení lhůt stanovené v § 23a odst. 5 a stanovení méně přísných cílů v § 23a odst. 6 se přijmou všechna proveditelná opatření s cílem v co možná nejkratším čase obnovit ve vodním útvaru stav, který byl před mimořádnou okolností, a

e) souhrn důsledků mimořádných okolností a opatření, která byla nebo mají být přijata v souladu s písmeny a) a d), se uvedou v nejbližší aktualizaci plánu povodí.

(6) Uskutečnění opatření podle odstavce 2 nesmí vést ke zhoršení znečištění pobřežních vod a moří nebo ke zvýšení znečištění povrchových vod. Tento požadavek se neuplatní, pokud by jeho důsledkem bylo zvýšené znečištění životního prostředí jako celku.

(7) Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí a krajskými úřady předkládá každé 3 roky vládě souhrnnou zprávu o plnění programů opatření a o stavu povrchových a podzemních vod a hospodaření s vodami v oblastech povodí.

Protipovodňová opatření slouží k úplné eliminaci povodní nebo alespoň k minimalizaci povodňových škod. Jejich smyslem je vodu rychle odvést mimo lidská sídla a naopak ji akumulovat v krajině.

Předpovědní povodňová služba poskytuje povodňovým orgánům, popřípadě dalším účastníkům ochrany před povodněmi, výstražné informace, další informace a předpovědi o:

- nebezpečí vzniku povodně,
- vzniku povodně,
- dalším nebezpečném vývoji povodně,
- hydrometeorologických prvcích (srážky, vodní stavy, průtoky).

Předpovědní povodňovou službu zabezpečuje ČHMÚ ve spolupráci se správci povodí.

Stupeň povodňové aktivity (SPA) vyjadřují míru povodňového nebezpečí. **Pro přirozené povodně** jsou vázány na směrodatné limity, jimiž jsou zpravidla vodní stavy nebo průtoky v hlásných profilech na vodních tocích, popřípadě na mezní nebo kritické hodnoty jiného jevu (denní úhrn srážek, hladina vody v nádrži, vznik ledových nápěchů a zácp, chod ledu, apod.).

1. stupeň povodňové aktivity - bdělost - nastává při nebezpečí přirozené povodně a zaniká, pominou-li příčiny takového nebezpečí. Stav bdělosti nastává rovněž vydáním výstražné informace ČHMÚ, ve které je očekávaná situace označena některým ze stupňů povodňové aktivity a je vymezena oblast nebo vodní toky, na kterých je nebezpečí povodně platí.

2. stupeň povodňové aktivity - pohotovost - vyhláší příslušný povodňový orgán, když nebezpečí přirozené povodně přerůstá v povodeň a v době povodně, když však ještě nedochází k větším rozlivům a škodám mimo koryto.

3. stupeň povodňové aktivity - ohrožení - vyhláší příslušný povodňový orgán při bezprostředním nebezpečí nebo při vzniku škod většího rozsahu, ohrožení životů a majetku v záplavovém území.

Stanovené směrodatné limity pro stupně povodňové aktivity jsou obsaženy v povodňových plánech. Jednotlivé stupně povodňové aktivity jsou vyhlášeny vždy příslušnými pověřenými úřady v případě, že je dosaženo předem stanovených limitů vodních stavů či předem určených mezních průtoků vody v hlásných profilech daného vodního toku (nebo v případě, kdy dojde ke změně dalších relevantních parametrů vodního toku daných platným povodňovým plánem v příslušném konkrétním místě)⁸⁸.

Stupně povodňové aktivity z **hlediska bezpečnosti vodních děl** vyjadřují míru nebezpečí vzniku zvláštní povodně. Jsou vázány na mezní nebo kritické hodnoty sledovaných jevů nebo skutečností z hlediska technicko-bezpečnostního dohledu (TBD).

1. stupeň povodňové aktivity - bdělost - nastává při dosažení mezních hodnot sledovaných jevů a skutečností z hlediska bezpečnosti vodního díla nebo při zjištění mimořádných

okolností, jež by mohly vést ke vzniku zvláštní povodně.

2. stupeň povodňové aktivity - pohotovost - se vyhláší při překročení mezních hodnot sledovaných jevů a skutečností na vodním díle z hlediska jeho bezpečnosti.

3. stupeň povodňové aktivity - ohrožení – se vyhláší při dosažení kritických hodnot sledovaných jevů a skutečností na vodním díle z hlediska jeho bezpečnosti současně se zahájením nouzových opatření.

Vodoprávními úřady vykonávajícími státní správu na úseku vodního hospodářství jsou obecní úřady, újezdni úřady na území vojenských újezdů, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady a Ministerstvo životního prostředí.

Záplavová území (Vodní zákon § 66 odst. 1) jsou administrativně určená území, která mohou být při výskytu přirozené povodně zaplavena vodou.

Zastavěné území (Stavební zákon §2 odst. 1 písm. d) je vymezené územním plánem nebo postupem podle tohoto zákona; nemá-li obec takto vymezené zastavěné území, je zastavěným územím zastavěná část obce vymezená k 1. září 1966 a vyznačená v mapách evidence nemovitostí (intravilán).

Zastavitelná plocha (Stavební zákon §2 odst. 1 písm. j) je plocha vymezená k zastavění v územním plánu nebo v zásadách územního rozvoje.

⁸⁸ Wikipedia (online) [cit 2019-04-25] Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Stupe%C5%88_povod%C5%88ov%C3%A9_aktivity

Bibliografie

Literatura (knihy, články, metodiky, katalogy)

BLÁHA, J. a NEDVĚDOVÁ, K. Jaroměřice nad Rokytnou Castle – Cultural Heritage Park and Garden. CHEF Cultural Heritage Protection against Floods. Prague: Institute of Theoretical and Applied Mechanics AS CR, v.v.i, 2011 (Drdácký, M.; Binda, L.; Hennen, I.; Köpp, C.; Lanza, L.), s. 115-122, ISBN 978-80-86246-37-6.

ČÍŽEK, J. a CÍLEK, V. Pod vodou – Zpráva o velké povodni na Frýdlantsku, klimatické proměně světa a pocitu duše po katastrofě. Jan Čížek, 2011, s. 208, ISBN 978-80-260-0187-4.

DRÁB, A., DVOŘÁK, L., KOZUBÍK, J., KACÁLEK, T., HANZLÍKOVÁ, Z. a HROMÁDKOVÁ, V. Katalog protipovodňových opatření kulturních památek. MŽP, Praha, 2014, ISBN 978-80-7212-601-9.

DRBAL, K. a kolektiv. Metodika stanovování povodňových rizik a škod v záplavovém území. *VÚV T.G.M.*, v.v.i. [online]. © Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.Masaryka, veřejná výzkumná instituce. Datum publikace 12/2008 [cit. 4.9.2019] Dostupné z: http://www.dibavod.cz/data/metodika_riziko_skody_2008.pdf

DRDÁCKÝ, M. Flood Damage to Historic Buildings and Structures. *Journal of Performance of Constructed Facilities*. 2010, Volume 24, Issue 5, pp. 439–445. Dostupné z: <https://ascelibrary.org/doi/10.1061/%28ASCE%29CF.1943-5509.0000065>

DRDÁCKÝ, M. Impact of Floods on Heritage Structures. *Journal of Performance of Constructed Facilities*. [online]. © ASCE. Datum publikace 15.9.2010 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <https://ascelibrary.org/doi/10.1061/%28ASCE%29CF.1943-5509.0000152>.

DRDÁCKÝ, M.; BINDA, L.; HENNEN, I. C.; KÖPP, C.; LANZA, L. G. a HELMERICH, R. CHEF – Cultural Heritage Protection against Flooding. Prague: ITAM, 2011, ISBN 978-80-86246-37-6.

DRDÁCKÝ, M.; FRANZEN, Ch.; NEDVĚDOVÁ, K. a SLÍŽKOVÁ, Z. Gardens and Parks. CHEF Cultural Heritage Protection against Floods. Prague: Institute of Theoretical and Applied Mechanics AS CR, v.v.i, 2011 (Drdácký, M.; Binda, L.; Hennen, I.; Köpp, C.; Lanza, L.), s. 111-114, ISBN 978-80-86246-37-6.

FERENCOVÁ, T. Vývoj protipovodňových opatření ve městě Český Krumlov, financování těchto opatření, efekty a důsledky protipovodňových opatření. Diplomová práce, České Budějovice, 2016. Dostupné z: https://theses.cz/id/6f4w7h/Bakal_sk-prce-Ferencov_Ta_na_OO_se_zam_enm_na_CBRNE_3._r.pdf?lang=en;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DFerence%26start%3D85

GHEL, J. a SVARRE, B. How to Study Public Life. Island Press, 2013, ISBN 13: 9781610914239.

HANZLÍKOVÁ, Z. Klasifikace protipovodňových opatření k ochraně kulturních památek, Bakalářská práce, FAST VUT v Brně, s. 57, Brno, 2014. Dostupné z: https://www.vutbr.cz/www_base/zav_prace_soubor_verejne.php?file_id=89996

HENDL, J. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Portál, Praha 2005, ISBN 978-80-7367-485-4.

JUST, T. Přírodě blízké úpravy vodních toků v intravilánech a jejich význam v ochraně před povodněmi. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2010, ISBN 978-80-87457-03-0.

JUST, T. a MORAVEC, P. Doporučení k projektům malých vodních nádrží. *AOPK ČR, Regionální pracoviště Střední Čechy* [online]. © Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Datum publikace 8/2017 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <http://strednicechy.ochranaprirody.cz/pece-o-vodni-rezim-krajiny/male-vodni-nadrze/>

KACÁLEK, T. Klasifikace mobilních protipovodňových opatření. Bakalářská práce, FAST VUT v Brně, s. 86, Brno, 2011.

KALINCOVÁ, J. Povodně 2002: živel a my. Themis, 2003, ISBN 80-7312-019-4.

Katalog opatření. *eAgri.cz* [online]. © Ministerstvo zemědělství. Rok publikace 2005 [cit. 7.9.2019] Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/voda/planovani-v-oblasti-vod/plany-povodi-pro-1-obdobi/podpurne-dokumenty/katalog-opatreni.html>

Katalog přírodě blízkých opatření pro zadržení vody v krajině, činnosti k podpoře výkonu státní správy v problematice sucho. VÚV TGM, Praha 2018.

Katalog společných zařízení pozemkových úprav. *Katedra geodézie a pozemkových úprav* [online]. © ČVUT v Praze. [cit. 4.9.2019] Dostupné z: <http://geo102.fsv.cvut.cz/ksz/o-spolecnych-zarizenich>

KONVIČKA, M. a kolektiv: Město a povodeň. Era, 2002, ISBN 80-86517-38-1.

LIESKE, H.; SCHMIDT, E. a WILL, T. Hochwasserschutz und Denkmalpflege.: Fallbeispiele und Empfehlungen für die Praxis. Fraunhofer Irb Stuttgart, 2012, ISBN 978-3-8167-8536-1.

Metodický pokyn odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí k zabezpečení hlásné a předpovědní povodňové služby. Věstník MŽP, částka 12/2011.

Metodický pokyn pro zpracování plánu ochrany území pod vodním dílem před zvláštní povodní. *EnviWeb.cz – zpravodajství životního prostředí* [online]. © Enviweb s.r.o. Datum publikace 2.11.2015 [cit. 4.9.2019] Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/55872>

Metodika odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí, která stanovuje postup komplexního řešení protipovodňové a protierozní ochrany pomocí přírodě blízkých opatření. Věstník MŽP, částka 11/2008.

Metodika tvorby map povodňového nebezpečí a povodňových rizik. *VÚV T.G.M., v.v.i.* [online]. © Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.Masaryka, veřejná výzkumná instituce. Datum aktualizace 6.4.2010 [cit. 4.9.2019] Dostupné z:<http://www.dibavod.cz/82/dokumenty-ke-stazeni.html>

MESSNER, F. a MEYER, V. Flood damage, vulnerability and risk perception – challenges for flood damage research. In: UFZ Discussion papers. 13/2005. Leipzig: Helmholtz-Zentrum für Umweltforschungs, UFZ, 2005, ISSN 1436-140X.

MUNZAR, J. a ONDRÁČEK, S. Velké povodně na území České republiky – ztráta historické paměti. *Historická geografie*, 2005, s. 33, 97-118, ISBN 80-7286-080-1.

NEDVĚDOVÁ, K. Analysis of vulnerability of cultural heritage against floods. *Heritage 2014 - Proceedings of the 4th International conference on heritage and sustainable development*. Barcelos: Green Lines Instituto para o Desenvolvimento Sustentável, 2014 (Amoêda, R.; Lira, S.; Pinheiro, C.), s. 369-374, ISBN 978-989-98013-7-0.

NEDVĚDOVÁ, K. Cultural Heritage and Flood – Need of Interdisciplinarity. *Journal of water resource and protection*. 2013, Vol. 5(4A), 21-24, ISSN 1945-3108, DOI 10.4236/jwarp.2013.54A004.

NEDVĚDOVÁ, K. Český Krumlov – a small river flood in a small town. *CHEF Cultural heritage protection against floods*. Prague: Institute of theoretical and applied mechanics AS CR, v.v.i, 2011 (Drdácký, M.; Binda, L.; Hennen, I.; Köpp, C.; Lanza, L.), s. 103-110, ISBN 978-80-86246-37-6.

NEDVĚDOVÁ, K. Flood protection in historical towns. *WIT Transactions on the Built Environment*. Vol. 168. Southampton: WIT Press, 2015 (Brebbia, C.), s. 757-762, ISBN 978-1-78466-157-1.

NEDVĚDOVÁ, K. Památky a povodně. Praha: UTAM AV ČR, 2015, ISBN 978-80-87197-67-7.

NEDVĚDOVÁ, K. Švihov (Czech Republic) – a small river flood in a town with a water fortress. *CHEF Cultural heritage protection against flooding*. Praha: Institute of theoretical and applied mechanics, 2011 (Drdácký, M.; Binda, L.; Hennen, I.; Kopp, C.; Lanza, L.), s. 107-110, ISBN 978-80-86246-37-6.

NEDVĚDOVÁ, K.; FRANKL, J.; BALÍK, L.; ŠIMŮMEK, O.; HERBSTOVÁ, V.; KOPECKÁ, I.; PERGL, R., a DRDÁCKÝ, T. Posouzení zranitelnosti a prevence poškození kulturního dědictví povodněmi. *Certifikovaná metodika*, Ministerstvo kultury ČR, Osvědčení č. 20, 2014.

NEDVĚDOVÁ, K.; FRANKL, J. a FOŠUMPAUR, P. Metodika a nástroje ochrany a záchrany kulturního dědictví ohroženého povodněmi. *Památky a jejich ohrožení přírodními a antropogenními vlivy*. Brno: Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v. v. i, 2015, s. 163-174, ISBN 978-80-87402-39-9.

NEDVĚDOVÁ, K. a PERGL, R. Cultural Heritage and Floods. In: BUILT HERITAGE 2013 Monitoring and Conservation Management. Built Heritage 2013, Miláno, 2013-11-18/2013-11-20. Milan: POLIMI, Centro per la Conservazione e Valorizzazione dei Beni Culturali, 2013. s. 858-863, ISBN 978-88-908961-0-1. Dostupné z: http://www.bh2013.polimi.it/papers/bh2013_paper_335.pdf

NEDVĚDOVÁ, K. a PERGL, R. Information support systems for cultural heritage protection against flood. International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences. Vol. XL-5/W7. Göttingen: Copernicus Publications, 2015 (Yen, Y.; Weng, K.; Cheng, H.), s. 343-346, ISSN 2194-9034.

OŠLEJŠKOVÁ, J.; PAVLÍK, F.; DZURÁKOVÁ, M.; KONVIT, I. Ohrožení kulturních památek povodněmi z přívalových srážek. *GIS Ostrava 2020* [online]. © Department of geoinformatics [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: http://gisak.vsb.cz/GIS_Ostrava/GIS_Ova_2013/sbornik/papers/gis201350b5e52386b18.pdf

PETRŮ, L. Protipovodňová ochrana hl. m. Prahy, etapa 0003 Karlín-Libeň, Libeňský ostrov. *Zakládání staveb*. 2006, č. 3, pp. 18–19.

RELPH, E. Place and Placelessness. SAGE Publications Ltd, 2008, ISBN 0850861764.

ŘÍMANOVÁ, M. Prostory: Průvodce tvorbou a obnovou veřejných prostranství, Partnerství, o. p. s. Brno, 2013.

SATRAPA, L., FOŠUMPAUR, P. a HORSKÝ, M. Metodika pro posuzování protipovodňových opatření navržených do III. etapy programu „Prevence před povodněmi“. *ČVUT v Praze, Fakulta stavební* [online]. © ČVUT v Praze. Datum publikace 7/2014 [cit. 4.9.2019] Dostupné z: https://dspace.cvut.cz/bitstream/handle/10467/64603/Methodika_pro_posuzování_protipovodňových_opatření_Satrapa_2016%20%20%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y

SLAVÍKOVÁ, L. a kolektiv: Ochrana před povodněmi v urbanizovaných územích. IREAS, Praha 2007, ISBN 978-80-86684-48-2.

ŠTĚPÁNEK, J. a NEUMAYER, O. Ochranná protipovodňová opatření v Praze. *Zakládání staveb*. 2006, č. 3, pp. 16–18.

VALÁŠEK, M., Standardizace protipovodňových opatření jako specifický nástroj veřejné politiky (krajská úroveň). Diplomová práce, ESF MU, s. 70, Brno 2010. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/ewjbl/Diplomova_prace_FINAL.pdf

VYHNÁNKOVÁ, Z. Ochrana před povodněmi v právu EU a ČR. Diplomová práce, Olomouc 2012, Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta.

Ostatní zdroje (weby, články na webu bez ISBN, prezentace atd.)

CIKÁN, M., MELKOVÁ, P., Principy protipovodňové ochrany v památkově chráněných územích – Trojský zámek a okolí, studie v rámci projektu ProteCHt2save Interreg Central Europe, 2019

DRBAL, K.; DRÁB, A.; UHMANOVÁ, H.; STARA, V.; FRIEDMANOVÁ, L.; ŠTĚPÁNKOVÁ, P.; DUMBROVSKÝ, M.; KLEMEŠOVÁ, K. a ŘÍHA, J. Implementace povodňové směrnice do podmínek České Republiky. Litera Brno, 2014, s. 97, ISBN 978-80-87402-28-3

Hochwasser (Ochrana před povodní, plán pro město Drážďany a Friedrichstadt.)

© Landeshauptstadt Dresden. Flyer, 2008. Dostupné v německém jazyce z: www.dresden.de/hochwasser.

Implementace rámcové směrnice EU pro vodní politiku v České republice. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. © Ministerstvo životního prostředí. Rok publikace 2004 [cit. 4.9.2019] Dostupné z: <https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/9af90f28a8b1493bc1256fbe004bbe/fa/9bd37da15e00e5f3c1256fc0005182a4?OpenDocument>

Kritéria hodnocení projektů. *OPŽP 2007-2013*. [online]. © Ministerstvo životního prostředí. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <http://povis.cz/html/>

Kritéria hodnocení projektů. *OPŽP 2014-2020*. [online]. © Ministerstvo životního prostředí. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <http://povis.cz/html/>

Mapy povodňového rizika. *Povodňový informační systém* [online]. © Ministerstvo životního prostředí ČR [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: http://www.povis.cz/mzp/poster_mapy_rizik.pdf

Mapy povodňového rizika. *VÚV T.G.M., v.v.i.* [online]. © Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.Masaryka, veřejná výzkumná instituce. [cit. 4.9.2019] Dostupné z: http://www.dibavod.cz/data/poster_mapy_rizik.pdf

Některé významné lokality intravilánových protipovodňových a revitalizačních úprav vodních toků. *AOPK ČR, Regionální pracoviště Střední Čechy* [online]. © Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <http://strednicechy.ochranaprirody.cz/res/archive/190/024396.pdf?seek=1406036406>

Operační program Životní prostředí. *Státní fond životního prostředí České Republiky* [online]. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/operacni-program-zivotni-prostredi/>

Participativní metody. *COV - participativní metody* [online]. © Centrum občanského vzdělávání. [cit. 4.9.2019] Dostupné z: <http://www.participativnimetody.cz/>

PODHRÁZSKÁ, J.; VÍTEK, J. a MIŠÍK, D. Pozemkové úpravy chrání obce a města před povodněmi. *EnviWeb.cz – zpravodajství životního prostředí* [online]. © Enviweb s.r.o. Datum publikace 26.1.2012 [cit. 4.9.2019] Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/89722>

Poldry. *Dotační programy podporující péči o přírodu a krajinu* [online]. © Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/voda-opatreni/poldry.html>

Povodňové plány. *eAgri.cz* [online]. © Ministerstvo zemědělství. Datum publikace 8/2006 [cit. 7.9.2019] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/104416/TNV_75_2931.pdf

Povodňové mapy a stanovené záplavové území. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. © Ministerstvo životního prostředí. [cit. 4.9.2019] Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/povodnove_mapy_stanovene_zaplavove_uzemi

Pravidla České republiky - Ministerstva zemědělství č. j. 62570/2015-MZE-15122 pro poskytování dotací z programu 129 260 „Podpora prevence před povodněmi III“

Pravidla České republiky - Ministerstva zemědělství č. j. 25767/2018-MZE-15122 pro poskytování dotací z programu 129 360 „Podpora prevence před povodněmi IV“

Protipovodňová ochrana v územně plánovací dokumentaci obcí. *Ústav územního rozvoje* [online]. © Ministerstvo pro místní rozvoj. Rok publikace 2003. [cit. 4.9.2019] Dostupné z: https://www.uur.cz/images/publikace/metodickeprirucky/PDF/Protipovodnova%20ochr_letak.pdf

Protipovodňová opatření. *Možnosti řešení povodňových situací v česko-slovenském příhraničí* [online]. © Fond mikroprojektů. Rok publikace 2012 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <http://www.cs-povodne.eu/Protipovodnova-ochrana-a-povodne/Protipovodnova-opatreni>

Přírodě blízká protipovodňová opatření. *Koalice pro řeky* [online]. © Koalice pro řeky. [cit. 4.9.2019] Dostupné z: <http://www.koaliceproreky.cz/temata/prirode-blizka-protipovodnova-opatreni/>

SLÁMA, D. Protipovodňová ochrana a možnosti jejího financování. *Deník veřejné správy* [online]. © Triada, spol. s r.o., Praha. Datum publikace 2.4.2014 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6641807>

Suchým poldrem proti vodě. *Žít krajinou* [online]. © SPU. [cit. 4.9.2019] Dostupné z: <http://zitkrajinou.cz/voda-a-sucho/suchym-poldrem-vode/>

TNV 75 2931 Povodňové plány. Norma. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/104416/TNV_75_2931.pdf

Úvodní informace o tvorbě map povodňového nebezpečí a map rizik. *VÚV T.G.M., v.v.i.* [online]. © Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.Masaryka, veřejná výzkumná instituce. [cit. 4.9.2019] Dostupné z: <http://www.dibavod.cz/74/uvodni-informace-o-tvorbe-map-povodnoveho-nebezpeci-a-map-rizik.html>

Wasserwirtschaftsamt Aschaffenburg, Stadt Würth a. Main. Kvalita života díky protipovodňové ochraně. Alt-Würth – Město s budoucností. 2001. Flyer. Dostupné v německém jazyce.

Základní charakteristika říční povodně. *Říční povodně* [online]. © Povodí s.p. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <http://www.velkawoda.unas.cz/charakteristika.htm>

Závazná pravidla poskytování finančních prostředků v oblasti vod v roce 2009 a způsobu kontroly jejich užití.

Právní předpisy

BLAŽEK, J. Stavební zákon s komentářem a souvisejícími předpisy 2018. Datum publikace 11/2017, ISBN 978-80-7554-107-9, EAN 9788075541079.

HORÁČEK, Z., KRÁL, M., STRNAD, Z. a VYTEJČ, V. Vodní zákon: s aktualizovaným podrobným komentářem po roce účinnosti nového občanského zákoníku k 15.3.2015. III. vydání, Praha: Soudy, 2015. 319 stran. ISBN 9788086846576.

Národní plány povodí. *Životní prostředí*. [online]. © Ministerstvo zemědělství [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zivotni-prostredi/ochrana-vody/vodni-ramcova-smernice/planovani-v-oblasti-vod/priprava-planu-povodi-pro-2-obdobi/narodni-plany-povodi/>

Plány dílčích povodí. *Životní prostředí*. [online]. © Ministerstvo zemědělství [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zivotni-prostredi/ochrana-vody/vodni-ramcova-smernice/planovani-v-oblasti-vod/priprava-planu-povodi-pro-2-obdobi/plany-dilcich-povodi/>

Plány pro zvládání povodňových rizik. *Životní prostředí*. [online]. © Ministerstvo zemědělství [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zivotni-prostredi/ochrana-vody/vodni-ramcova-smernice/planovani-v-oblasti-vod/plany-pro-zvladani-povodnovych-rizik/>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES, o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik. In: 2007. Dostupné z: https://www.vuv.cz/files/pdf/problematika_povodni/smernice_povodne_cz-en.pdf

Vyhláška č. 236/2002 Sb. o způsobu a rozsahu zpracovávání návrhu a stanovování záplavových území. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-236>

Zákon, č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/pravni-predpisy-z-oblasti-pamatkove-pece-253.html>

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-183>

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-254?text=vodn%C3%AD+z%C3%A1kon>

Choceň – použité zdroje (řazeno chronologicky)

TOMÁŠOVÁ, H. Protipovodňová opatření pro Město Choceň (dále jen PPO). *Choceňský zpravodaj* [online]. © Ministerstvo kultury ČR. Datum publikace 2.5.2008 [cit. 6.9.2019]. Dostupné z: https://www.chocen.cz/assets/File.ashx?id_org=5197&id_dokumenty=314897

HEJDUK, J. Nekonečná kauza „náhon“. *Choceňský zpravodaj* [online]. © Ministerstvo kultury ČR. Datum publikace 1.7.2008 [cit. 6.9.2019]. Dostupné z: https://www.chocen.cz/assets/File.ashx?id_org=5197&id_dokumenty=314901

VALTR, L. Citlivé téma protipovodňových opatření. *Město Choceň* [online]. © Městský úřad Choceň. Datum publikace 19.6.2009 [cit. 7.9.2019]. Dostupné z: <https://www.chocen.cz/citlive-tema-protipovodnovych-opatreni/d-316504>

JIRÁSEK, V. a KUČERA, M. Vyjádření k "Petici proti řešení protipovodňových opatření formou betonových stěn a ochranných hrází". *Město Choceň* [online]. © Městský úřad Choceň. Datum publikace 23.7.2009. [cit. 7.9.2019]. Dostupné z: <https://www.chocen.cz/vyjadreni-k-quot-petici-proti-reseni-protipovodnovych-opatreni-formou-betonovych-sten-a-ochrannych-hrazi-quot/d-316668>Srpen

KIESEWETTER, M. a LOUČKOVÁ, I. Ukončení a předání petice. *Choceňský zpravodaj* [online]. © Ministerstvo kultury ČR. Datum publikace 1.8.2009 [cit. 7.9.2019]. Dostupné z: https://www.chocen.cz/assets/File.ashx?id_org=5197&id_dokumenty=316945

Diskuze (Protipovodňová opatření). *Město Choceň* [online]. © Městský úřad Choceň. Datum publikace 4.5.2009. Datum posledního příspěvku 14.9.2009 [cit. 7.9.2019]. Dostupné z: <https://www.chocen.cz/diskuze/index.asp?r=1228&k=2611&vlakno=18#msg679359>

VÁVRA, P. Protipovodňová ochrana města Chocně. *Vodohospodářské stavby* [online]. © KONSTRUKCE Media, s.r.o. Datum publikace 24.9.2010 [cit. 7.9.2019]. Dostupné z: <http://www.vodohospodarske-stavby.cz/clanek/protipovodnova-ochrana-mesta-choce/>

ŠVEC, M. Když Orlice nebyla tichá. Choceň kvůli povodni v roce 1997 přišla o starý most. *iDNES.cz* [online]. © MAFRA, a.s. Datum publikace 10.7.2017 [cit. 7.9.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/pardubice/zpravy/povoden-choce-ticha-orlice.A170710_2337640_pardubice-zpravy_msv

Tichá Orlice, Choceň, zvýšení ochrany města rekonstrukcí koryta hrázemi. *Chládek a Tintěra, Pardubice a.s.* [online]. © Chládek a Tintěra, Pardubice a.s. [cit. 7.9.2019]. Dostupné z: <https://www.cht-pce.cz/mostni-stavby/realizace-protipovodnovych-opatreni-a-odstraneni-povodnovych-skod/ticha-orlice-choce-zvyseni-ochrany-mesta-rekonstrukci-koryta-hrazemi/>

Územní plán města Choceň. *MOZAIKA reality a dražby* [online]. © reality-mozaika.cz [cit. 7.9.2019]. Dostupné z: https://www.reality-mozaika.cz/editor/image/contracts_files/filename_en_146.pdf

Zvýšení ochrany města rekonstrukcí koryta hrázemi Choceň, Tichá Orlice. *Kvis.cz* [online]. © KVIS Pardubice a.s. [cit. 7.9.2019]. Dostupné z: <https://www.kvis.cz/vodni-stavby/zvyseni-ochrany-mesta-rekonstrukci-koryta-hrazemi-choce-ticha-orlice/>

Český Krumlov – použité zdroje (řazeno chronologicky)

Souhrnná zpráva o povodni v srpnu 2002. *Povodí Vltavy s.p.* [online]. © Povodí Vltavy, státní podnik. Datum publikace 3/2003 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <http://www.pvl.cz/podpora-prevence-pred-povodnimi-ii/prehled-staveb-protipovodnovych-opatreni/40-vltava--cesky-krumlov--uprava-jezu-jeleni-lavka-r-km-282-490>

ČTK. Český Krumlov žaluje kvůli mostu rozhodnutí ministra kultury. *archiweb.cz* [online]. © Archiweb, s.r.o. Datum publikace 24.11.2006 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/n/home/cesky-krumlov-zaluje-kvuli-mostu-rozhodnuti-ministra-kultury>

Pět let po povodních a stále je na čem pracovat. *Českokrumlovský deník* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. Datum publikace 20.8.2007 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/pribehy_vody/ck_povodne2002stalejenacemprac.html

Ochrana proti povodním dostala od města zelenou. *Českokrumlovský deník* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. Datum publikace 22.8.2007 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_ochranapovodne20070822.html

Stěhování mostu připomíná scifi. *Českokrumlovský deník* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. Datum publikace 27.3.2008 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ck_ozaloberozhodnouzastupitele20080326.html

KYSELOVÁ, Z. Lidé z domů u řeky bojují o ostrov u Lazebnického mostu. *Českokrumlovský deník* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. Datum publikace 10.3.2009 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/lide-z-domu-u-reky-bojuji-o-ostrov20090310.html

KYSELOVÁ, Z. Likvidace ostrova u mostu je zřejmě nevyhnutelná. *Českokrumlovský deník* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. Datum publikace 12.3.2009 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/likvidace-ostrova-zrejme-neyhnutelna20090311.html

AUGUSTINOVÁ, J. Rada města žádá Povodí Vltavy o posouzení možnosti zachování ostrova pod Lazebnickým mostem. *Oficiální informační systém Český Krumlov* [online]. © Město Český Krumlov. Datum publikace 7.4.2009 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/20090416085919_ostrovPVL

Ostrov z centra Českého Krumlova nezmizí. *Oficiální informační systém Český Krumlov* [online]. © Město Český Krumlov. Datum publikace 28.4.2009 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/20090428125624_ostrovzachovan.xml

ZAJÍČEK, Z. Ostrov pomalu mizí pod kusadly bagrů. *Českokrumlovský deník* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. Datum publikace 19.5.2009 [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ostrov-mizi-pod-kusadly-bagru20090519.html

ZAJÍČEK, Z. Ostrova v centru města se lidé dočkají už brzy. *Českokrumlovský deník* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. Datum publikace 23.2.2010. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/ostrova-se-lide-dockaji-uz-brzy20100223.html

ČTK. V Českém Krumlově praskají zdi domů v blízkosti řeky. *Aktuálně.cz* [online]. © Economia, a.s. Datum publikace 14.5.2012 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/jihocesky/v-ceskem-krumlove-praskaji-zdi-domu-v-blizkosti-reky/r~i:article:744754/>

FALOUT, J. Pukají i metrové zdi, říká majitelka domu v Českém Krumlově. *Novinky.cz* [online] © Borgis a.s. Datum publikace 14.5.2012 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/267544-pukaji-i-metrove-zdi-rika-majitelka-domu-v-ceskem-krumlove.html>

Přestály nespočet povodní, teď praskají. Možná kvůli budované ochraně. *Český rozhlas Radiožurnál* [online]. © Český rozhlas. Datum publikace 14.5.2012 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/prestaly-nespocet-povodni-ted-praskaji-mozna-kvuli-budovane-ochrane-6321954>

ZAJÍČEK, Z. Další petice odmítá opatření proti velké vodě. Jiní tvrdí: my ochránit chceme. *Českokrumlovský deník* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. Datum publikace 16.5.2012 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/dalsi-petice-odmita-opatreni-proti-velke-vode-jini-ale-tvrdi-my-ochranit-chem-2.html

ZAJÍČEK, Z. Praskání domů pokračuje, trhliny jsou k vidění i v Egon Schiele Centru. *Českokrumlovský deník* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. Datum publikace 3.6.2012 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/praskani-domu-pokracuje-trhliny-jsou-k-videni-i-v-egon-schiele-centru-20120603.html

Český Krumlov – protipovodňová opatření města na řece Vltavě. *Oficiální informační systém Český Krumlov* [online]. © Město Český Krumlov 2012 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: <http://data.ckrumlov.cz/files/3846-prezentace-protipovodnovych-opatreni.pdf>

Protipovodňová opatření na řece Vltavě - město Český Krumlov přijalo petici občanů proti dalším úpravám a zahájilo jednání se všemi zúčastněnými subjekty. *Oficiální informační systém Český Krumlov* [online]. © Město Český Krumlov. Datum aktualizace 26.7.2012 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/protipovodnova_opatreni_na_rece_Vltave.xml

Protipovodňová opatření v ORP Český Krumlov. *Oficiální informační systém Český Krumlov* [online]. © Město Český Krumlov. Datum aktualizace 26.7.2012 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/protipovodnova_opatreni_na_rece_Vltave.xml

MAREK, V. a VOKURKOVÁ, K. Nezlobte se, ale máme plno. Krumlov povstává z povodní. *Aktuálně.cz* [online]. © Economia, a.s. Datum publikace 6.6.2013 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z:

<https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ceska-ekonomika/nezlobte-se-ale-mame-plno-krumlov-povstava-z-povodni/r~i:article:781715/>

Český Krumlov zřejmě končí s budováním protipovodňových opatření. *Naše voda*. [online]. © Servis-net.cz. Datum publikace 2.10.2013 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: <https://www.nase-voda.cz/cesky-krumlov-zrejme-konci-budovanim-protipovodnovych-opatreni/>

ZAJÍČEK, Z. Český Krumlov vyslyšel protesty obyvatel. *Českokrumlovský deník* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. Datum publikace 27.12.2013 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: https://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/cesky-krumlov-vyslysel-protesty-obyvatel-20131227.html

KUBÁT, P. Protipovodňové stěny, chránící Krumlov před stoletou vodou, nebudou. *iDNES.cz* [online]. © MAFRA, a.s. Datum publikace 11.1.2014 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ceske-budejovice/zpravy/protipovodnove-sten-v-ceskem-krumlove-nebudou.A140109_113450_budejovice-zpravy_sou

MLSOVÁ, L. Spory o starý most končí. Úpravy Polečnice v Krumlově začnou napřesrok. *iDNES.cz* [online]. © MAFRA, a.s. Datum publikace 30.7.2015 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ceske-budejovice/zpravy/upravy-polecnice-v-krumlove.A150729_2180510_budejovice-zpravy_epkub

ČTK. Český Krumlov chce zabránit zaplavování částí města vodou z Kletě. *oVodarenstvi.cz* [online]. © ČTK. Datum publikace 1.6.2016 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: <http://www.ovodarenstvi.cz/clanky/cesky-krumlov-chce-zabranit-zaplavovani-casti-mesta-vodou-z-klete>

Patnáct let od povodní v Českém Krumlově: Voda přinesla Plaváčka. *Novinky.cz* [online] © Borgis a.s. Datum publikace 17.8.2017 [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/445592-patnact-let-od-povodni-v-ceskem-krumlove-voda-prinesla-plavacka.html>

TOMANOVÁ, H. PPO Český Krumlov. Proč je zvolený způsob nevhodný. *SlidePlayer* [online]. © 2019 SlidePlayer.cz Inc. [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: <https://slideplayer.cz/slide/3073631/>

Český Krumlov – úprava koryta a prohrábky Vltavy v ř.km 281,514 – 282,432 a 282,517 – 282,772. *Povodí Vltavy s.p.* [online]. © Povodí Vltavy, státní podnik [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: <http://www.pvl.cz/podpora-prevence-pred-povodnimi-ii/prehled-staveb-protipovodnovych-opatreni/-7--cesky-krumlov--uprava-koryta-a-prohrabky-vltavy-v-r-km-281-514--282-432-a-282-517--282-772>

Vltava, Český Krumlov – úprava jezu Jelení lávka ř.km 282,490. *Povodí Vltavy s.p.* [online]. © Povodí Vltavy, státní podnik [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: <http://www.pvl.cz/podpora-prevence-pred-povodnimi-ii/prehled-staveb-protipovodnovych-opatreni/40-vltava--cesky-krumlov--uprava-jezu-jeleni-lavka-r-km-282-490>

Terezín – použité zdroje (řazeno chronologicky)

Protipovodňová opatření města Terezín - Studie proveditelnosti. Specifikace povodňových škod a povodňových rizik při návrhových průtocích. Praha, 2007

GAZSI, R. Historie města Terezín. *Oficiální webové stránky města Terezín* [online]. © Město Terezín. Naposledy upraveno 17.8.2008 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <http://mestoterezin.cz/zapis-z-jednani-s-obcany-pocapel-kanalizace-protipovodnova-opatreni-tezba-pisku/d-141040>

ČTK. Vláda ve středu projedná, jak pomůže Terezínu. *archiweb.cz* [online]. © Archiweb, s.r.o. Datum publikace 6.10.2008 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/en/n/home/vlada-ve-stredu-projedna-jak-pomuze-terezinu>

Plánovaná protipovodňová opatření (PPO) v působnosti Povodí Ohře, s.p. *Naše voda* [online]. © Servis-net.cz. Datum publikace 23.6.2011 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <https://www.nase-voda.cz/planovana-protipovodnova-opatreni-ppo-v-pusobnosti-povodi-ohre-s-p/>

Terezín získá do dvou let protipovodňovou ochranu proti dvoustleté povodni. *Naše voda* [online]. © Servis-net.cz. Datum publikace 25.1.2012 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <https://www.nase-voda.cz/terezin-ziska-do-dvou-let-protipovodnovou-ochranu-proti-dvoustlete-povodni/>

HROCHOVÁ, A. V Terezíně staví protipovodňovou ochranu. *Litoměřický deník* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. Datum publikace 26.1.2012 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: https://litomericky.denik.cz/zpravy_region/v-terezine-stavi-protipovodnovou-ochranu20120126.html

HROCHOVÁ, A. POVODNĚ 2002: 17. srpen - „Po náměstí pluly lodičky“. *Litoměřický deník* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. Datum publikace 17.8.2012 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: https://litomericky.denik.cz/zpravy_region/povodne-2002-17-srpen-po-namesti-pluly-lodicky-20120817.html

Protipovodňová opatření města Terezín. *Stavební investorské noviny* [online]. © Stavební portál TVstav.cz. Datum publikace 22.10.2012 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <http://tvstav.cz/clanek/2301-protipovodnova-opatreni-mesta-terezin>

ČTK. U Terezína povolila provizorní hráz, voda se dostala do Nových Kopist. *iDNES.cz* [online]. © MAFRA, a.s. Datum publikace 6.6.2013 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zatopene-kopisty-u-terezina.A130606_031020_vary-prilohy_cen

KASSAL, T. Zatímco jinde voda opadá, do Nových Kopist se jí hrází tlačí stále víc. *iDNES.cz* [online]. © MAFRA, a.s. Datum publikace 6.6.2013 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/protrzena-hraz-v-novych-kopistech-povoden-2013.A130606_161521_usti-zpravy_alh

OTCOVSKÝ, K. Terezín je ostrov uprostřed moře, v Nových Kopistech jsou domy pod vodou. *Novinky.cz* [online] © Borgis a.s. Datum publikace 7.6.2013 [cit. 9. 9.2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/terezin-je-ostrov-uprostred-more-v-novych-kopistech-jsou-domy-pod-vodou-193280>

GAZSI, R. Velká voda 2013 – 1 část. *Pevnost Terezín* [online]. © MARF s.r.o. Naposledy upraveno 19.6.2013 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <http://fort-terezin.cz/zaplavy-v-roce-2013/velka-voda-2013-1-cast.html>

GAZSI, R. Druhá část – voda přichází. *Pevnost Terezín* [online]. © MARF s.r.o. Naposledy upraveno 25.6.2013 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <http://fort-terezin.cz/zaplavy-v-roce-2013/druha-cast-voda-prichazi.html>

GAZSI, R. Část třetí – všude voda. *Pevnost Terezín* [online]. © MARF s.r.o. Naposledy upraveno 12.7.2013 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <http://fort-terezin.cz/zaplavy-v-roce-2013/cast-treti-vsude-voda.html>

GAZSI, R. Následky záplav 2013. *Pevnost Terezín* [online]. © MARF s.r.o. Naposledy upraveno 12.8.2013 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <http://fort-terezin.cz/zaplavy-v-roce-2013/nasledky-zaplav-2013.html>

Zpráva o uplatňování územního plánu Terezín v uplynulém období. *Městský úřad Litoměřice* [online]. © Městský úřad Litoměřice, Odbor územního rozvoje. Datum publikace 4/2014 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: https://www.litomerice.cz/images/Clanky/our/uradUzemnihoPlanovani/zouup/zprava_o_uplatnovani_up_terezin_2014.pdf

KRINKOVÁ, N. Velká voda už do Terezína nepronikne. *Litoměřický deník* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. Datum publikace 10.7.2014 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: https://litomericky.denik.cz/zpravy_region/velka-voda-uz-do-terezina-nepromikne-20140710.html

Protipovodňová opatření v historické pevnosti mají ochránit centrum Terezína. *Český rozhlas iROZHLAS* [online]. © Český rozhlas. Datum publikace 10.7.2014 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/node/5940223>

DVOŘÁK, M. Terezín získal unikátní ochranu proti povodni, využívá opevnění města. *iDNES.cz* [online]. © MAFRA, a.s. Datum publikace 11.7.2014 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/usti/zpravy/protipovodnove-optareni-v-terezine.A140711_2081257_usti-zpravy_alh

Protipovodňová opatření pro město Terezín, lokální výstražný a varovný systém. *Vhodné uvěřejnění veřejných zakázek* [online]. © vhodne-uverejneni.cz. Datum publikace 16.9.2014 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <https://www.vhodne-uverejneni.cz/zakazka/protipovodnova-opatreni-pro-mesto-terezin-lokalni-vystrazny-a-varovny-system>

Protipovodňová opatření pro město Terezín, lokální výstražný a varovný systém. *Vhodné uvěřejnění veřejných zakázek* [online]. © vhodne-uverejneni.cz. Datum publikace 23.10.2014

[cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <https://www.vhodne-uverejneni.cz/index.php?m=xenorders&h=contractsregister&a=detail&contract=7799>

GAZSI, R. Zápis z jednání s občany Počapel (na téma kanalizace, protipovodňová opatření, těžba písku). *Oficiální webové stránky města Terezín* [online]. © Město Terezín. Datum publikace 2.2.2016 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <http://mestoterezin.cz/zapis-z-jednani-s-obcany-pocapel-kanalizace-protipovodnova-opatreni-tezba-pisku/d-141040>

Obce kolem Terezína nemají ani 15 let po největší povodni dokončená protipovodňová opatření. *Český rozhlas Sever* [online]. © Český rozhlas. Datum publikace 15.8.2017 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <https://sever.rozhlas.cz/obce-kolem-terezina-nemaji-ani-15-let-po-nejvetsi-povodni-dokoncena-6837680>

ČTK. Počaply na Litoměřicku zahájily stavbu kanalizace a ČOV. *Naše voda* [online]. © Servis-net.cz. Datum publikace 8.8.2018 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <https://www.nase-voda.cz/pocaply-na-litomericku-zahajily-stavbu-kanalizace-cistirny-vod/>

DVOŘÁKOVÁ, J. a MACEK, L. Odolná obec jako rozhodnutí. *Odolná obec* [online]. © Diakonie ČCE – Středisko humanitární a rozvojové spolupráce. Datum publikace 2018 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <http://odolnaobec.cz/wp-content/uploads/2018/12/odolna-obec-jako-rozhodnuti.pdf>

BRŮŽEK, J. Protipovodňová opatření města Terezín. *Povodí Ohře* [online]. © poh.cz. Naposledy upraveno 31.1.2019 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <https://www.poh.cz/protipovodnova-opatreni-mesta-terezin/d-1090>

KABELE, J. a MADĚRA, P. Protipovodňová ochrana Českých Kopist? *Město Terezín - oficiální profil* [online]. © Město Terezín. Datum publikace 7.8.2019 [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/MestoTerezin/posts/1613181912147723/>

Historie města. *Mesto-terezin.cz* [online]. © Městské informační středisko Terezín. [cit. 12.9.2019]. Dostupné z: <http://www.mesto-terezin.cz/historie-mesta.php>

Historie obce Terezín. *Místopisný průvodce po ČR* [online]. © www.mistopisy.cz [cit. 12.9.2019]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/5478/terezin/historie/>

Městská památková rezervace Terezín. Přihláška do soutěže o cenu za nejlepší přípravu a realizaci programu regenerace MPR a MPZ za rok 2016. *Národní památkový ústav* [online]. © www.npu.cz [cit. 12.9.2019]. Dostupné z: https://www.npu.cz/uop/usti-nad-labem/zpravy/2017/terezin_soutez_mpr-2016.pdf

Protipovodňová opatření města Terezín. *eAgri.cz* [online]. © Ministerstvo zemědělství. [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/app/vodev/protipovod_opatreni/pdf/GetOpatreni.ashx?ca=129D123001013

Vyhodnocení povodně v červnu 2013. *Český hydrometeorologický ústav* [online]. © Ministerstvo životního prostředí. [cit. 12.9.2019]. Dostupné z: http://voda.chmi.cz/pov13/DilciZprava_Funkcnost-PPO.pdf

Přílohy

1. Scénář rozhovoru pro obce

A. Návrh - motivace

1. Kdo zavedení PPO inicioval? (Zde je zapotřebí vzít v úvahu klíčový dokument z hlediska PPO, totiž *Plán hlavních povodí ČR*. Je v zásadě dvojí možnost původce návrhu, jednak “shora” od příslušného kraje nebo povodí, jednak “zdola”, když sama obec zadá studii.)
2. Pokud návrh iniciovala obec: Co vás k tomuto záměru přivedlo? Jaká byla motivace pro navržení PPO? Dotace, změna územního plánu, tlak veřejnosti, atd.?
3. Pokud přišel návrh zvenčí: Jak se k věci lidé v obci stavěli? Jakým způsobem mohly orgány obce do návrhu zasáhnout, a jakým reálně zasáhly? Byla dle jejich názoru míra participace dostatečná?
4. Jaké máte předchozí zkušenosti s povodněmi, ať už přímé či zprostředkované (např. přes kontakty s partnerskými obcemi nebo přes média)? Jak vás poučily a ovlivnily při promyšlení návrhu PPO ve vaší obci?

B. Proces přípravy PPO

5. Jaké podklady jste při plánování a navrhování PPO použili nad rámec povinných. (průzkumy, studie apod.)
6. Jak byl projekt financován? Bylo těžké prostředky získat?
7. Vyjmenujte participanty (účastníky) procesu přípravy PPO a upřesněte jejich role. Kdo co dělal, ať už úředně “ze zákona” nebo dobrovolně navíc?
8. Kdo prosazoval jaká kritéria výběru varianty PPO, kdo a jak je rozhodoval? Jde nám např. o umístění, rozsah, výšku, vzhled.
9. Co přesně nakonec rozhodlo pro stanovení výsledné konkrétní podoby?
10. Je dle vašeho názoru smysluplné uplatňovat zvláštní přístup při navrhování PPO v území s kulturními a přírodními památkami, např. v úpravě umístění, rozsahu a vzhledu PPO?
11. Zohledňovali jste hodnoty jako příroda, památky, kulturní krajina, tradice, “genius loci”? Pokud ano, jak? Na základě jaké legislativy (památkový zákon), ve spolupráci s jakými institucemi a osobami?
12. Zabývali jste se otázkami stanovování jiných než technických rizik připravovaných PPO? Řešili jste dopady postavení PPO na život ve městě (např. rozdělení místa bariérami, kácení stromů...)?
13. Co jste ze zpětného pohledu při stanovování dopadů podcenili/přecenili?
14. Jak probíhala komunikace s účastníky procesu plánování a realizace PPO, se státní správou, experty a veřejností?

C. Údržba a provoz PPO - náklady, zkušenosti

15. Jak hodnotíte dopady zavedení PPO? Získali jste již nějakou zkušenost s účinností vašich PPO? Jak se také v této souvislosti proměňovaly reakce občanů? Existovalo či přetrvává nějaké napětí v obci?
16. Jaké máte zkušenosti s údržbou a provozem PPO? Kdo se u vás to tuto záležitost stará? Kdo to platí?
17. Co by dle vás šlo udělat pro zlepšení celého procesu přípravy a realizace PPO. Jaká vidíte na základě získaných zkušeností největší úskalí?

2. Přepisy rozhovorů

České Budějovice

Koordinátor - bezpečnostní ředitel, odbor kancelář primátora města, úsek krizového řízení

Myslím, že stoprocentní protipovodňová ochrana není nikde, vždycky může přijít něco většího než na co je obec připravená. Ten superstav není reálný. Zrovna dnes jsme dostali nově vzniklý dokument, který jsme si nechali zpracovat v uplynulých 8 měsících „Koncepte protipovodňové ochrany obce s rozšířenou působností“, z půlky se týká města, z druhé půlky jednotlivé obce a navrhuje možná protipovodňová opatření, VHTres v Českých Budějovicích, Ing. Vaculík, ten tady na budějovicku projektuje většinu protipovodňových opatření, zná to tady, takový patriot, je to projektant VHS, má kulatý razítko.

Jaká byla motivace pro realizaci PPO?

Chtěli jsme tím pomoci sami sobě i menším obcím, který na takový koncepční věci nemají peníze, mají na menší studie, na investiční věci se dají najít peníze z evropských fondů, ale na velký koncepční věci nemaj. Nehledě na to, že navrhovat PPO na území jedné obce není koncepční, protože to se sebou všechno souvisí. Je to docela široký, takže teď to chceme pročíst, připomínkovat a potom předvést u nás na městě a pak na těch obcích, ne jim to jen poslat mailem, ale osobně přednést. Aby to nezažili. Z pohledu krizového řízení obce s rozšířenou působností to vnímáme spíš tak, že máme na území nějaký rizika, o kterých chceme informovat a zároveň nabídnout řešení, jak je zmírnit. Pak tu máme odbory územního plánování, který z toho můžou čerpat, odbor životního prostředí, protipovodňový plán obce, který se musí rozpracovat. Starostové to mohou přijmout nebo nemusí, záleží na tom, jestli na to mají nebo jestli se jim bude chtít si na to zažádat dotace. Mají tam i nějaký odhad, kolik to bude stát.

Kdo měl na starosti přípravu?

Při posledním plánování PPO jsme tu nebyli ani jeden. Historicky – tady je bohužel velká fluktuace na magistrátě, vyměnily se tu snad 4 krizaři od těch povodní v roce 2002. Nikdy to nebylo koncepční, co se týče vody a plánování, až ty povodně v roce 2002 nějak ukázaly, že se v tom musí něco dělat, předtím pomalu 50 let tu nic takového nebylo, záznamy z 50. let nejsou. Historicky jsme se k tomu prokousávali prakticky jen díky panu ing. Vaculíkovi, který dělá pro město i pro Povodí Vltavy, odkud pochází, prošel si nějaký archivy, něco i někde jinde, na webových stránkách města. Máme fotografie z 30. let, kdy tu jsou lidé po kolena ve vodě z řeky Malše a nikdo si z toho nic moc nedělal. Teď po revoluci do toho hodně začínají vstupovat občané.

Mechanismus plánování PPO byl takový, že vládnoucí garnitura něco naplánovala, že něco vybuduje, vedení to rozhodlo a dalo to k realizaci investičnímu výboru, bez toho, že by byla nějaká koncepce. První koncepce krajská je od r. 2007, je na webu stažitelná. My jsme tady žádné povodně vlastně nezažili. Plánování PPO je hrozně těžký, když nemáte v ruce nějaký původní dokument. Takže to vždycky probíhalo nějak nekonceptně, ale vždy na to mělo dohled povodní Vltavy, správce toku. Takže místní obecní projektant něco navrhne a Povodí řekne, jestli jo nebo ne. Takže je s nima nějaká porada. Ale dokumentačně to nikdy podepřený nebylo. Krajská koncepce se zaobírala jen obcemi s větším povodňovým rizikem, jen do nějaký úrovně.

Nebyli jsme jediný, kdo to chtěl, ale i odbor veřejných zakázek kteří mají na starosti evropské dotace, kvůli tomu se to možná i podařilo. Může se to použít do jakéhosi „zásobníku staveb“, které je možné provést, pokud se ty peníze někde objeví. Otázkou je, kdo ty stavby může dělat, po těch povodních v roce 2002 se ukázalo, že o ty stavby má stát zájem, teď většinu z těch PPO staveb dělal stát prostřednictvím Povodí, protože v těch dotacích to bylo tak předepsané. U těch PPO tady u nás, u Jiráskova nábřeží, ty mobilní zábrany, bylo stavebníkem město. Ale podílelo se na tom i Povodí Vltavy, bylo žadatelem Povodí, ale po deseti letech to předá městu asi za korunu.

Ukázalo se v tom roce 2002, že jsou problémy jak s průřezem koryta, tak s kanalizací ve městě, problémy komunikační. Lidi na to nebyli připravený. Pro nás naštěstí povodeň v roce 1997 ukázala, jak jsme tu planetu naštváli, tak ta byla na Moravě a vzniknul potom nějaký protipovodňový balíček zákonů. Takže už byl nějaký protipovodňový plán, podle kterého se v roce 2002 jelo. I když v tu chvíli to bylo, že se všechno dělalo za provozu a poprvé, ale aspoň se ukázalo, co je v nepořádku, bylo potřeba to dát trochu dohromady, udělat prohrádky. Ale dělalo se to živelně, my jsme teď ta 4. generace. Já když jsem nastupoval, tak jsem nevěděl, že budu mít něco společného s PPO, protože krizové oddělení má mít na starosti jen to, že když je vyhlášen druhý stupeň povodňové aktivity, tak je to mimořádná situace a začne nás to zajímat. Ale tady to nikdy nebylo řešeno jako v ostatních obcích, že by plánování PPO měl na starosti odbor životního prostředí, takže jsme k tomu byli dotlačeni, někdy jenom proto, že jsme nemlčeli, ti kdo mlčeli, tak žádnou práci nedostali, takže děláme protipovodňovou koncepci, přestože by to podle nás mělo dělat to životní prostředí. Tady tajemník prosazuje, že prostředí je přenesená působnost státní správy a tohle je samosprávná věc. Já to vidím v těch volených zástupcích, jenže to jsou lidé, kteří mají na starosti spoustu jiných důležitých úkolů. Taková koncepce je pro ně zajímavá, když ji pak drží v ruce, hodí se to před volbami, ale ta jejich inicializace prostě není.

To by se mělo v té metodice také nějak doporučit, kdo to má dělat. Já jsem se o to zajímal na jiných obcích, někde to dělá to životní prostředí, někde to dělá i to krizové řízení, ale mají tam na to odborníka vodaře. Aby byl schopen oponovat projektantům, nejen znát ty jejich pojmy, aby ho neopili rohlíkem. Já třeba nemám možnost si to po něm nějak ověřit, nikdy nevím, jestli nemá ještě nějaký vedlejší důvody, zájmy, proč to tak navrhuje. Měl by tu být někdo, kdo tou bude rozumět a kdo tu vydrží nějakou delší dobu, mělo by tu být klima, aby se tady ten člověk cítil dobře. Když sem člověk nastoupí, tak zjistí, že má každé minimálně 4 roky nového ředitele nebo vedoucího a že se k němu prakticky nedostane, je to politik a je velmi zaneprázdněn, můžete s ním mluvit třeba jednou za rok. A ten úřad je zkostrnatělý, je to podobné jako na vojně – když někdo ukáže, že něco umí, tak to dostane úkolem. Mají tady návyky, že každý se drží toho, co má přesně v pracovní náplni a když se začne rozdávat práce, tak utečou.

Takže jsem do toho byl namočen já a tady kolegyně, před mateřskou dovolenou, v roce 2010, 2011, sebrala tu pohozenou rukavici, protože tohle je největší hrozba pro naše město. Stala se i tajemnicí povodňové komise městské, na životním prostředí je tajemnicí ORP komise, dovedla to do nějaké úrovně a i když to nemáme v popisu práce, tak to děláme. Jediná vazba je na tu povodňovou komisi města. Zařídila to, že máme digitální povodňový plán. Já se do toho dostal tak, že jeden z poslanců interpeloval na pana primátora ohledně PPO, musel mu s tím

pomoci nějaký odborník, fundované dotazy a najednou mi to padlo do mailu. Takže já jsem udělal technokrata, dal jsem dohromady všechny informace, který jsou dostupný. Oni všechny informace mají na tom životním prostředí, protože jsou zároveň vodoprávním úřadem, hodně z těch staveb dokonce povolují, ale neřeknou to, protože jsou tím vodoprávním úřadem a všichni se na to dokonce bojí zeptat. Soupis staveb s nějakou fundovanou odpovědí pro toho poslance a někteří to začali chápat jako koncepční materiál, tak jsme je z toho vyvedli a rozjeli jsme tenhle projekt.

Po 16 letech se podařilo prosadit protipovodňové opatření na Malši, v roce 2003 tam město nechalo udělat studii, která měla tři etapy, ta první byla rozpracována a už tehdy se vzedmuli občané, že tam nechtějí tohle opatření (to byla jen prohrábka, ale vadilo, že se má vykácet přílehlý park). Mělo to řešit neregulovanou Malši, do které přitéká řeka Stropnice, která taky není moc chráněná. V roce 2002 se dostala voda z Malše až na náměstí, to nebyla Vltava. Vltava je daleko větší tok. V roce 2002 jste nám to nevěřili, že tu plaveme, a pak vám to zatopilo metro. U Malše je regulace horší, když to nebylo správně synchronizováno, nesmějí kulminovat současně. To opatření, které bylo plánováno na Malši, vyhrála varianta 1, která má dnes už stavební povolení, v které je vykácet 52 vzrostlých stromů, které se rozhodli aktivisté, že je budou chránit. Za těch 16 let se tu vystříдалo 5 primátorů, jediný pamětník je ten člověk, který to projektoval, pořád to aktivistům vysvětloval, že je to nejlepší cesta. Aktivisté jsou snad dnes už děti těch původních. Jedna z těch skupin je mladá, plná síly, podobně jako když chtěli dostat Schwarzenberga na hrad, taková omladina. Mezitím se nám tu zase vyměnilo vedení, které se to nenaučilo prosazovat, mají sami se sebou starostí dost, učili se vše za běhu, nejsou strana, ale hnutí. Mají ve svém programu, že budou více komunikovat s občany, ale tak nešťastně, že oni pochopili, že se toho ještě můžou zbavit, takže do toho šli ve velkém, minulý týden se na zastupitelstvu rozhodovalo smlouvu o financování té stavby, když se to podepíše bude se to stavět, když ne, tak ne, bude to nezvratný, stavební povolení propadne. Po 15 letech po povodni nebude zase vůbec nic. Těch pár křiklounů je slyšet, začali si brát na všechny tiskovky média. Občanské sdružení Zachraňte Malši, ing. Kolář, který byl nakonec už zpracován, že nějaká PPO chce, ale ne tyhle. Ale ta druhá skupina, ta teď začala zpochybňovat nějaké posudky, které tam nebyly, když se posudky ukázaly, vystavily na web. To jsem taky zařídil, že na stránkách města je kolonka PPO na Malši, kde je všechno k tomu vystavený. Potom si vymysleli, že čísla, na kterých byl postaven ten projekt, jsou špatná, pak že výšky jsou špatně a každý týden vytahovali něco jiného. Tady to dostal na starosti Ing. Holický, náměstek primátora, který má na starosti strategické věci a PPO, začal chodit mezi aktivisty a vyzná se v tom asi nejlíp. Dneska už to není o tom, co je správně, dneska je to politická hra, kdo s kým je kamarád. Kdyby se hlasovalo před třemi měsíci, tak by se to odhlasovalo, protože TOP 09 byla v koalici, teď byli svrženi, takže budou proti, už je úplně jedno, jestli lidi ochráníme před povodní nebo ne. Spousta peněz a úsilí za těch 16 let přijde vniveč.

Nejdůležitější je najít si správného člověka, kterej by nemusel být volenej. Aby tam vydržel déle, PPO trvá déle než 4 roky. Stálý člověk, kterého ta problematika zajímá, musí si to pamatovat, musí to prosazovat. Chybí nám to tu, jeden člověk, který je tu 10 let, všechny dokumenty se soustřeďují u něj. Ne část na investičním, část na životním prostředí, část u nás.

Může to být i najatý člověk. Ať sdružuje informace. Tady to teď supluje pan náměstek, já mu radím, ať si někoho takovýho najme. Měl by dělat strategičtější věci.

Ale ten park se obnoví, samozřejmě to bude trvat 30 let než budou stromy zase košaté, bude jen o 2 metry vedle.

Už delší dobu se tu prosazuje, aby lidé, kteří staví, měli nějak vyřešený, co s tou dešťovou vodou, nejde to všechno zabetonovat, pak se voda nemůže vsáknout, voda se sdruží někde úplně jinde než dřív, z toho jsou ty bleskový povodně, i na místech, kde žádná velká voda nikdy netekla. Další věc jsou špatně volené plodiny, řepka. Taky média všechno zveličují, všichni všechno zblejsknou a pošlou na internet. Ale taky je pravda, že do roku 95 se vůbec nic nedělo, pak začala zůstat voda na ulicích poprvé, nikdo to nepamatoval. Něco se opravdu začalo dít.

Záplavový území vyhláší vodoprávní úřad, ještě nejsou všechny toky zpracované, máme tady dvě takový území, kde to záplavový území není vyhlášený, ale záplavy tam bývají, je tam postavená nová budova. Měl by tam zakročit úřad. PPO jsou tedy i na našich stránkách.

Zohlednili jste nějak, že ve městě je památková rezervace?

Z hlediska památek s tím nikdy nebyl problém, žádní aktivisté. Jediným problémem je těch 50 stromů. My z pohledu krizového řízení řešíme ochranu života, zdraví a majetku, majetek jsou i ty památky, ale jinak se o to nijak moc nezajímáme. Dneska jsou i zvířata majetkem. Ani nevedeme v rámci protipovodňových aktivit soupis historických objektů, památek. Firmy samy si musí ve svých plánech tohle zohlednit. Pokud je například obchod v památkově chráněné budově, měl by mít majitel toho domu zpracovaný protipovodňový plán, aby věděl, co je ohrožuje, co má dělat v případě povodní, aby ho co nejlépe ochránil a posílají to na město, aby to bylo v souladu s městským plánem. Ale že bychom něco takového měli od nějaké historické budovy, to nevím. Třeba jihočeské muzeum si musí udělat vlastní plán, aby byly ochráněny sbírky, oni si za ně ručí.

Možná kolem ty mobilní stěny byly nějaký problémy, to není moc hezká věc, když se to postaví, ale to jsme tu oba ještě nebyli. Kouká tam ze země takový malý betonový základ, je to v parku, žádná památka, tak je možný, že se k tomu ani památkáři nevyjadřovali, když je to vodní dílo. Já bych řekla, že se to těch památkářů týká, až když je to viditelný. My tu máme seznam, v kterém jsou ty PPO, žádný z těch opatření nebylo v historické části města. Nehyždilo, nebořilo historické budovy, to jsou všechny stavební úpravy – rozšíření koryta, zpevnění koryt, nic z toho není vidět. Jedině, co by mohlo být blízko k historickému centru je to pokračování od Jiráskova nábřeží směrem k Rabštejnské věži, to je asi 300 m odsud. Nebo malý kousek mobilního zařízení u Kliky, to se teprve projektuje. To je to PPO Malše. Vlastně se tam ochraňuje historické centrum města.

Ty historický baráky jsou na povodně připravený, postupně se začaly používat i ty místa, kde původně byly záplavový oblasti. Jinak všechno je blízko moderní výstavby. V Krumlově to vadilo, ty stěny, lidem asi spíš vadí ty stabilní, nám se líbí, protože je tam daleko menší riziko, že to nestihneme postavit, u těch mobilních na to potřebujete několik hodin, musíte to umět.

To plánování PPO začíná a končí na místech, kde se to nějak vyčíslí, co to chrání. Žádné město si nemůže dovolit platit PPO, jen má spoluúčasť na financování. Pokud chce dosáhnout na dotaci, tak to musí splnit kritéria, počet ochráněných obyvatel, majetku, koeficient, dostanete za to body nebo ne. Musíte to plánovat aspoň na stoletou vodu, u těch menších měst aspoň na 50 se musí, tady v Budějovicích to máme na tu stoletou jen zčásti, něco i na 500 letou, díky těm spojeným opatřením (prohrábka, manuální záležitost, dobré i pro splavnost plus vodohospodáři s tím mnohem profesionálněji zacházeli v tom roce 2013). Už i ty základní opatření přinesly svoje ovoce. Ale v roce 2013 se nám naplavila zpátky ta prohrábka, u toho Jiráskova mostu, tisíce a tisíce kubíků se musely odtěžit.

Jaké byly největší problémy?

Veřejnost, oddalování, ta rychlost je tam velmi důležitá, kdyby se to podařilo zahájit ještě v předchozím zastupitelstvu, tak by to bylo bývalo dobře. Jde tam o tu finanční spoluúčasť. Už se to mělo projednávat, ale bohužel na tom zasedání, kde se hned ráno část odvolala, takže se na to už nedostalo. Kdyby to bývalo tenkrát prošlo, tak vůbec by nebyla nevole tak hlasitá, odsouhlasilo by se to stejně jako 200 jiných bodů, co tam měli.

Máte nějaká doporučení pro jednání s veřejností?

Já myslím, že v tomhle případě se hodně komunikovalo s veřejností od začátku. Veřejná slyšení, do kina Kotva se sešli občané, Ing. Vlastík jim to promítal, vysvětloval, tehdejší zástupci města, pořád to šlo dokolečka, nějaké vysvětlení, pak chvíli nebyly peníze, pak byly. Chce to člověka, který to požene dopředu a bude znát tu historii. Takže je potřeba to s občany projednat, ale musí to být rychle, efektivně. Nesmí to mít zpoždění, pak se to furt vrací do bodu 0. Ale ti aktivisté zůstávají. Ten jeden člověk tam těch 15 let zůstal, když konečně byl spokojen s těmi úpravami, které se na projektu povedly, třetina úprav se povedla do projektu zohlednit, vytvořilo se stavební povolení, tak pak bylo město zažalováno, šlo ke správnímu soudu, zkoumala se oprávněnost stavebního povolení, krajský úřad pak doporučil to první stavební povolení, tzn. 10 let se vše dělalo zbytečně, nic se nevyřešilo. Jen to stálo posudky a peníze. Ten projektant už je z toho vyčerpanej, dlouho za to nedostal ani korunu, to je jeho největší prodělek, už to nenávidí, lidi mu lžou. Je jedinej odborník, kterej to dokáže vyvrátit. Do toho ta politika, který jde jen o hlasy voličů, jsou schopni otočit kabát během jednoho zastupitelstva. Já si začínám myslet, že politika nepatří do správy města, já bych sem dosadila odborníky na dlouhou dobu. Když jste volená, nemusíte mít žádný vzdělání, nemusíte mít vůbec nic.

Máte nějaká doporučení pro ostatní obce?

Takže je to o systemizaci činností na tom městě. Myslím, že by to nemuselo být v gesci jedné obce, která na to třeba nemá, ale že by to spadalo do správy těch ORP. Je škoda, že byly zrušeny okresní úřady, to byla správní správa, která tyhle věci vykonávala, věci dražšího a bezpečnostního charakteru. Tam by to mohl dělat jeden člověk. To čtyřletý období je hrozně krátký. Mělo by to být dělaný direktivně. Asi to ještě jde na těch menších městech, kde je ta atmosféra taková lidová, na těch větších městech je nevraživost mezi stranami, všichni se primárně starají o to, aby se zavděčili voličům. Mělo by to spadnout do té přenesené působnosti a měla by být přesně určena funkce, která to bude dělat, protože jinak se těžko pak hledá, kdo to bude dělat. Starostové tomu ani nemůžou rozumět, to je takový rozptyl původních profesí, poslední primátor byl ředitel rozhlasu. Normální lidi po dvou měsících v novém zaměstnání

ještě ani neví, kde jsou záchodky a tady už rozhoduje o strategických věcech. Nejlepší by bylo, kdyby to měl dělat Odbor životního prostředí, ale těch modelů je několik. V Olomouci to dělá odbor, kde je 12 lidí, v Plzni to dělá odbor, kde je 6 lidí, tady to dělá pracoviště, kde je dva a půl člověka. V Písku si pracovníci životního prostředí do těch povodní vůbec nenechají sáhnout.

Pak je model, že to může dělat krizové řízení, ale pak trvám na tom, aby tam byl odborník, který je schopen oponovat projektantům, aby si mohl věci ověřovat a aby vůbec ty dokumenty u vás skončily, u nás nic nekončí, ta koncepce tady skončí a pak jedno paré protipovodňového plánu, jinak všechno je uložený u investičního odboru. Já když jsem chtěl projekty na Malši, tak jsem je nikdy nedostal do ruky, protože mi šéf řekl, že si to někdo půjčil, polovinu času abyste to sháněl. Lidi jsou tady zabydlený dvacet let a už uměj nic nedat z ruky. Všechny dokumenty jsou jen vytištěné, spisovna ještě neskenuje dokumenty, to se teprve připravuje. Není možné ani na potřetí sehnat nějakou studii.

Optimální je model ŽP nebo model krizové řízení s odborníkem nebo model někde přímo u strategického plánování. Jako je ten náměstek Holický, jenže on by tam měl mít nějakého člověka na to. Nebo na územním plánování, tam to ovšem u nás vůbec nefunguje. Nefunguje překryv zaměstnanců, předávání informací a dokumentů při výměně pracovníků. A pak je problém s lidskými zdroji. A není na to ten systém. Tady se už naučilo to házet na nás. My jsme takový nejslabší článek, na který všichni všechno hodí.

České Budějovice

Referentka památkové péče - garantka území, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Já ten projekt PPO v ČB detailně neznám, já se zabývám jen historickým centrem města, takže ty projekty PPO, které jsou někde na periferii, ty se ke mně na stůl vůbec nedostanou. V tom vnitřním městě se PPO dotkly našeho zájmu jen v místě koryta Vltavy, že provádělo prohloubení koryta u Dlouhého mostu a dále, tam to částečně zasáhlo hranice rezervace. Jinak to město je víceméně dobře opevněný proti řece, břehy byly už v 19. století opevněny a ty břehy jsou kolmý a hodně vysoký, takže ty běžný povodně ty břehy zvládají v pohodě. To prohloubení bylo kvůli těm 500 letým a více letým vodám, to koryto bylo zanesený, snížil se objem řeky, ale to zase spíše v nějakých sídlištních částech, to se příliš netýkalo toho centra.

Jak to proběhlo?

Já v Budějovicích necítím žádný konflikty s těmi PPO, jediný co vím, kde byly nějaký konflikty, v těch příměstských částech, kde jsou nějaké kolonie a výstavba a měly se tam dělat nějaký PPO, nádrže, poldery, tam mělo dojít k nějakému kácení, ale to nebyly vlastně konflikty s památkovou péčí.

V jaké fázi jste se dostali k projektu PPO?

Jak říkám, nedostala jsem se, co se týká úpravy té Vltavy, v rámci projektové přípravy se to projednávalo, projednával to tedy kolega, který byl na té pozici přede mnou, byla tam přípravná fáze projektové dokumentace tam byla. Já jsem nastoupila v roce 2006, takže tyhle věci se řešily ještě předtím, začaly se připravovat vzápětí po povodních v roce 2002. Projekční materiály a strategie. Ale vím, že to určitě projednávali s památkovým ústavem dřív, než byl podán projekt.

Jaké jsou Vaše zkušenosti s PPO?

V Jižních Čechách jsem se účastnila nějakých jednání v Táboře nebo na jiných řekách, kde situace byly dramatičtější, tam se ty PPO soustředily na to, že se dělaly povodňový stěny nebo základy pro mobilní stěny podél řek. Tam jsme se většinou domlouvali s těmi projektanty, aby ty nadzemní části, který jsou trvale osazeny, aby byly nějak upravovaný nebo aby nebyly příliš pohledově viditelný. Někdy se to dělalo tak, že se to z jedny strany opevnilo kamenem nebo se tam udělala nějaký zatravněný val. Projektanti nám víceméně vyhověli, kde to šlo, kde to nešlo, tam jsme se domluvili na nějakých kompromisech. Nebylo to tak, že by řekli, že to jednoznačně nejde. Hledali jsme cestu, aby to šlo. Vždycky udělali nějaký návrh, dělaly se povodňový mapy a hledala se místa, kde to nejvíc do toho prostoru zastavěných se řeka vylévala, tak tam to řešili, měli nějaký projekt v nějaké rozpracovanosti, s tím přišli a konzultovali, tam, kde byli v kontaktu s chráněným územím. Většinou se to odehrávalo na půdě těch měst, za účasti úředníků a zastupitelů, v Krumlově i v Táboře. Účastnili se toho i ostatní složky, který do toho byly zainteresovaný, na místě jsme si to vyříkali, protože jsou věci, který nám nevadí, a zase budou vadit někomu jinýmu. Projektant má těch mantinelů strašně moc. Všichni najednou jsme tam seděli a probírali jednotlivé aspekty. Setkání organizovala obec. Investorem bylo většinou Povodí Vltavy. Projekční firmy si zařizovalo Povodí. VHS myslím, že v tom figurovaly. Takže jednání probíhaly většinou rozumně, když se chýlilo k nějakému konfliktu, tak jsme šli na

konkrétní místo, takhle v tom kruhu, procházeli se ty jednotlivý místa, na místě se ověřovaly výškové parametry jednotlivých staveb, i tvary. Občas se dělala nová přemostění, to jsme na místě korigovali, nejhorsí je, když se zvedne most, tak jak se upraví ty předpolí, ty koncový pozice na obou stranách.

Taky jsem byla u nějaké fáze v Českém Krumlově, u jedné fáze, v době, kdy byl kolega pryč. Tam byly větší konflikty, protože tam je to město sevřený řekou víc a ten reliéf, to řečiště je víceméně přírodní, není to jako v ČB, kde je to řeka opevněna v kolmých březích, tam je ta řeka ve svahových březích, někdy i přírodní zatravněné břehy. Tam byl velký konflikt s řekou Polečnicí, tam byl historický most, který je zapsán jako památka, v době povodní se tam voda držela, byly veliký diskuse, město ho chtělo zbořit a my jsme nechtěli. Víím, že část těch PPO, který měly být v kontaktu s památkovou rezervací, že se ani neuskutečnila. Vlastníci to nechtěli těch nemovitostí v historickém centru, ty mobilní stěny. Z toho se ustoupilo. Ono záleží na tom, jaké typy staveb v tom městě jsou. Tady v jižních Čechách mají budovy suterény většinou kamenný a ty stavby jsou dělaný na to, že ty vody tady čas od času jsou. V době, kdy ty sklepy sloužily jako úložiště věcí, tak nebyl problém, voda tím profrčela, oni je nechali zase několik týdnů vyschnout a jelo se dál. Teď jsou sklepy adaptovaný na vinárny kavárny, má to spoustu drahých povrchů, drahý dlažby, je tam mobiliář, pípy, technické vymoženosti, pak jsou to nějaký ekonomický ztráty. Stavebně ty domy přežily i tu velkou vodu, nebořily se, nepadaly, ale ty ztráty tam byly z tohohle důvodu. A ty lidi neměli dostatečně dopředu avízo, že se tam ta voda dostane až k nim, to bylo velký překvapení. Nevím, jak je to teď, jestli jsou nějaký čidla v těch korytech, když ta voda stoupne. Že se to hlásí městům, že by si ty lidi stačili ty sklepy vyklidit.

Ono to vlastně bylo už před deseti lety. Ale pořád se ty věc řeší, byla to obrovská investice, strašně dlouho trvá projektová příprava, strašně dlouho trvá vykupování pozemků, protože jsou lidé, kteří se tomu vehementně brání. Pořád se ty projekty musejí upravovat, vycházejí z toho, jaké jsou tam ty majetko-právní vztahy, pořád to chodí na stůl. Stále se projektuje, i tady to není dokončený, nějaký dílčí projekty.

Víte, jak komunikovala obec s občany?

To vám nepovím, u těch jednání jsme nebyli. Jestli to bylo jen na nějakých vývěskách nebo jestli to nějak veřejně projednávali, to nevím. Někdy to proběhlo v těch místních plátcích, tiskovinách. Nikdy jsem se něčeho takového nezúčastnila.

Nějaké pozitivní zkušenosti?

Já jsem pracovala na památkovém ústavu v 90. letech, to bylo sucho a žádný povodně nebyly. A vždycky jsme se strašně dohadovali s Povodím Vltavy, protože město má problém s parkováním automobilů v blízkosti centra. Když město chtělo v centru vybudovat nějaký parkoviště, tak jsme vždycky argumentovali tím, že město má pod mostem směrem do sídliště Vltava velikou zpevněnou plochu, kde by ty auta mohly parkovat a Povodí Vltavy tomu vždycky bránilo, že tam nemůžou parkovat, protože je to v záplavovém území, že by nestačili auta vyklidit, kdyby měla velká voda přijít. A povodně v roce 2002 to prověřily, že to fakt nejde, voda byla až na náměstí, když jsou ty mokřejší roky, tak tam ta voda bývá, každé druhé rok. Pochopila jsem po mnoha letech, že ten jejich odpor byl na místě. No pozitivum, lidi si uvědomili, že ty živly jsou silnější než jejich vůle, že s nima musí počítat. Ale s tím výsledkem

PPO jsem spokojená, myslím, že ta jihočeská města dopadla dobře, že nám to předci postavili z tak kvalitních materiálů, že s tím živlem byli srozuměný. Co se týče PPO se ve městě nezměnilo vůbec nic, jen to koryto řeky se upravilo, to je neviditelný, jen se prohloubilo a vyčistilo.

Nějaké negativní zkušenosti?

Snad jen ta informovanost, že lidi na to nebyli připravený. I když to probíhalo, tak dlouho tomu nikdo nevěřil, že ta voda přijde a pak přišla. Já jsem se ani nesetkala, kromě toho, že se někde kácely stromy nebo že se měly dělat ty mobilní stěny a nakonec se nedělaly, protože by majitelé nemovitostí byli odtrženi od té řeky, všude chtějí předzahrádky a chtějí ten veřejný prostor komerčně využívat, protože se tam denně trosí stovky návštěvníků z celého světa, raději budou obětovat to vybavení svých suterénů, spočítali si, že je to takhle lepší. Takže důležitým aktérem jsou nejenom občané, ale i ti podnikatelé, firmy, ty se zase brání jinak než ostatní. Myslím, že obrana vůči mobilním stěnám byla rozumná, ta pětisetletá voda je spíš výjimečná.

Nějaká doporučení pro obce?

Jediný doporučení, pokud se hlídaj ty jednotlivý koryta, tak ať to hlásí lidem dost dopředu. Myslím, že se to hrozně zlepšilo, i když hrozí nějaká větší bouřka. V tomhle oboru, v těch projekcích, se pohybujou pořád jedni a ti samí lidi, projektování PPO umí málokdo, je to omezený okruh, a ti už to za tu dobu umí, za těch 13 let, jsou natolik vyškolení, že už dopředu vědí, kde bude největší bolest a snaží se navrhnout takový řešení, který nebudou kolizní, zlepšuje se to. Ze začátku přicházeli jenom s těma technickejšma řešeníma, teď už přemýšlejí i o tom vizuelnu, jak se to projeví na panoramatu města, jestli to bude vidět nebo nebude, jak se to dá upravit tak, aby to bylo co nejvíc nenápadný.

Teď už dlouho nic neřeším, ještě 2008 nebo 2009 jsme něco měli na stole, od té doby nic, něco se vleče s tím vykupováním pozemků, tam je největší zpoždění. Většinou to bylo na pozemcích Povodí Vltavy nebo pozemky městský. Teď myslím, že jsou problémy spíše než s povodněmi týkajícíma se řek, spíš se záplavami, když brzo na jaře přijde liják a zaleje nějaké sídliště, svede se tam voda z polí. Proti tomu se dá bránit nějakými valy, ale zase tam jde o to, aby se domluvili s majiteli pozemků nebo aspoň agrotechnicky se bránit tak, že na těch svažitých pozemcích nebudou sázet kukuřici nebo něco podobnýho, nebo aspoň to řádkování nedělat z kopce ale po vrstevnici pokud možno.

Český Krumlov

Starosta města Český Krumlov

My (dělalo to Povodí, týkalo se to všech měst na Vltavě) jsme dělali protipovodňová opatření po dotačních titulech, které přišly. Dělala se prohrábka Vltavy, prohlubovalo se dno, největší zásah do dna byl v té části okolo ulice Parkán, která je pod Lazebnickým mostem a nad Lazebnickým mostem se všechno prohlubovalo a čistilo se dno. Dělalo se to historicky tak, že na starých snímcích Vltavy byla těžební místa a byly tam lidi, kteří dno té Vltavy stále těžili za účelem kulatých kamenů a štěrku. Ta prohrábka se pořád automaticky dělala, protože se nikam daleko do lomu nejezdilo a to, co šlo získat z Vltavy, se těžilo. Je spousta historických obrázků na fotkách a na malbách, že jsou tam rampy a nájezdy. Přestalo se to dělat, dlouho se to nečistilo a pomalu se to zvedalo. Při rekonstrukcích jezů se zrekonstruovaly ty překlopy. Povodí Vltavy se rozhodlo, že udělají prohrábku a že prohloubí to dno. Prohloubili ho dost. V té části Pod Parkánem byl skalnatý práh a ten oni prokopali a tím pádem, když ta voda půjde v současné době, tak se nikdy nezvedne tak vysoko, jak se zvedla v roce 2002. Ten objem, který tady protékal, nebude.

Největší komplikace, averze, to jsme v té době nedělali, nebyl jsem na radnici, ani zastupitel, největší averze vznikla z památkářského hlediska se zpevněním pravého břehu Vltavy, který je u té památkové zóny. Došlo k tomu, že byla historicky vybudovaná kanalizace a do té řeky se dobudovala náplavka, ve které je kanalizace, jinak nešlo odkanalizovat město, na té náplavce vznikla cesta tak, aby se to dalo obsluhovat. Když se rozhodovalo, tak se tam přivezla žula, která není místní a je klasická šedomodrá. To není místní kámen, ten tady způsobil největší problém, že to nebylo udělané přírodním charakterem, že tam nebyly uloženy velké kameny a že tam nezůstaly zálivy a zeleň, protože se vykácela spousta stromů.

Odborně to bylo uděláno správně, velké stromy na břehu řeky nemají být. Když přijde velká voda, ty stromy se podemelou, spadnou do řeky, udělají zátaras a zatopí se to. Je to jak umělá přehrada. Historicky, když se pečovalo o toky v historii, tak se velké stromy na březích řek vykácely a sázely se tam mladé stromky, které se ohýbaly a spíš ten břeh zpevňovaly, což se tady setkalo s velkou nelibostí a největší problém při tom dalším plánování, protože bylo naplánováno 5 etap těch protipovodňových opatření, přitom 4. etapa byly protipovodňové stěny, montovatelné tak jak je to v Praze. Budovaly se do břehu hluboké základy, na tom byly hliníkové stěny, hodně dlouhé, na 3, 4 kilometry. Tam vznikl souboj mezi občanskou veřejností a městem, já jsem nastoupil do funkce a podporoval jsem protipovodňová opatření, vznikla velká diskuse, trvalo to 2 roky, bylo to v letech 2010 - 2012, bylo to hodně bouřlivé, hodně jednání s Povodím, projektanty, občanskou veřejností, vědecké a nevědecké důvody, proč protipovodňová opatření dělat a nedělat, nakonec jsme udělali anketu mezi lidmi, kteří jsou ohroženi ve středu města, a vyšlo z toho, že 50% lidí ta protipovodňová opatření nechce. Problémy by vznikly v pozemcích, které se by se musely vykoupit. V takové averzi, že to nemá cenu se do toho pouštět a jakmile se ten odpor hýbal kolem poloviny, tak jsem se dohodl s Povodím, že to dělat nebudeme. Není to rozhodnutí Povodí, ale je to rozhodnutí zastupitelstva města nebo města, jestli se bude dělat protipovodňová ochrana nebo ne.

Takže zastupitelstvo to nakonec zamítlo jsem to podporoval to zamítnutí, protože jít proti 50% občanů, to je hodně. Nemá to žádný efekt. Ty lidi, kteří chtěli být chráněni, nebyli zase tak agresivní, jako byli ti lidi, kteří nechtěli být chráněni. Zajímavé je, že do toho vstupovali lidi,

kteří s tím nemají nic společného, nikdy je to nemůže zasáhnout a ti byli zásadně proti. Vznikla kuriózní situace, ve které jsme se museli rychle zorientovat a udělat rychle nějaký plebiscit. Nakonec z toho vyšlo, že jsme protipovodňové bariéry nedělali a já jsem byl rád, že jsem se do toho nepustil, protože by to byla zbytečná zátěž pro město a já bych za to sklídl negativní ohlasy, takže to dopadlo tak, že se přenosné bariéry neudělaly.

Co bylo tím hlavním důvodem, proč to ti lidé odmítali?

Z toho důvodu, protože byly tady 2 aspekty, které oni uváděli. Jednak že v momentě, kdy se povedla ta prohrábka a hlavně, u toho Parkánu, která byla poměrně hluboká, tak klesla hladina spodní vody pod těmi domy a některé domy praskly. Popraskaly jim zdi. Historické domy nemají super základy a jsou postaveny na mokřím podloží a to podloží je písčité. Když tam klesne spodní voda, tak to seschne a může to prasknout. Může to prasknout. V té době shodou okolností proběhla Krumlovem zemětřesná vlna a poměrně dost silná, 4,7 Richtera. Byl to jeden ráz, který měl epicentrum směrem po řece, druhé centrum bylo v Boleticích, ale běželo to směrem na Budějovice. Ve dvou směrech to proběhlo Krumlovem a proběhlo to směrem i přes Parkán, což nikdo nechtěl, slyšel, že jim mohl prasknout dům i z toho důvodu, že tady zemětřesná vlna proběhla. Ale na druhou stranu tam zase nebylo to mokřé podloží, tak to mohla být duální záležitost. Těžko to člověk dnes prokáže, spousta studií se k tomu vyslovila, ale nic kloudného z toho nevzniklo, že by to byla odborná záležitost.

Je pravda, že protipovodňová bariéra by byla tak technologicky komplikovaná, protože by musela mít čerpací stanice, které by vodu, která pronikne podložím do toho prostoru města, musela odčerpávat ven zpátky do řeky, aby se tam ta voda nevršila. Když je to město takhle uzavřené a ty dvě meandrová křídla se v podstatě dotýkají, tak voda proniká ze všech stran. Když pronikne tady jednou podložím sem, tak ty bariéry, které by byly tady, tak by to mohly zadržet a mohly by stoupat stejně. Ten dopad chápu nakonec, že bude nejistý. Byli jsme odlišný případ od protipovodňových opatření bariér ve Veselí nad Lužnicí, kde ta voda teče hodně, udělají se dvě rovné bariéry a tím je to vyřešené, nebo v Třebíči, kde je to udělané. Na druhou stranu Třebíč udělá hezčí břehy, kde je to z přírodních kamenů a je to přirozeným způsobem, jak se zpevňují břehy v Rakousku, Německu, není to ta žulovo-betonová zeď a ještě šikmá proti které památkáři protestovali a pořád tomu městu vyčítali, že je to škaredé a ztratilo to přírodní charakter. Takže to plánování je třeba udělat tak, aby se toho zúčastnily všechny strany a i ty obecní lidi, aby řekli svůj názor, jestli chtějí být chráněni nebo ne.

V počátcích neproběhlo jednání s ostatními stranami, nebo o tom nevíte?

Neproběhlo. Protože památkáři protestovali a pořád tomu městu vyčítali, že je to škaredé a ztratilo to přírodní charakter. Protože to naše město je tak členité, že postavit je není úplně jednoduché. To je zásobárna, ošetřovat ty těsnící gummy, to není úplně jednoduché a těch lidí na postavení protipovodňových opatření je strašně moc, i tohle bylo nejisté. Na konec se to rozebralo ze všech stran a já jsem z toho nakonec ustoupil. Mě ten tlak lidí přesvědčil. Proč bych se do toho zbytečně pouštěl. Už ta prohrábka byla obrovský tlak. Všechno to mělo i ekonomické důsledky. Dělali jsme prohrábku a tím se zablokoval život ve středu města. A na tu prohrábku navazovala rekonstrukce podemletého a poškozeného mostu pod pláštíkem toho příchozího pro turisty, tím pádem se tato část Krumlova odřízla od toho průchozího turistického

ruchu. Když se ty lidi dozvěděli, že by se dělalo ještě tohle, tak by to bylo 3 roky po sobě a oni by to ekonomicky nevydrželi.

Radši teď vyděláme a příště budeme vytopení, než abychom teď byli zlikvidovaní a příště byli chránění. Úvaha má svojí logiku. I tohle tam hrálo roli, i ta ekonomická část. Teď se chystáme na protipovodňová opatření na Polečnici, což je přítok Vltavy, která přitéká do řeky až na konci Krumlova, u "Padáková" mostu, což je most, který vede přes Vltavu jako jeden z největších mostů. Ta Polečnice nás vyšplouchla od té doby 3x, sice ne tak silně jako předtím, protože tam vznikly škody zhruba za 120 milionů korun - v tom roce 2002 to smetlo celý sportovní areál, nikdo na to nebyl připravený, že by tu mohla takovým způsobem vzniknout horská prudká řeka, která měla charakter himalájské horské řeky, bylo to strašné. Vznikla tam škoda za 120 milionů korun, ale protipovodňová opatření, která jsou zhruba do druhého 2,1 km toho toku, tak dnes představují 160 milionů korun odhadem, z čehož ten přebytek přes tu škodu, 40 - 50 milionů korun by mělo hradit město, to je pro nás celkem dost velký problém, protože je to dost peněz. Dohodli jsme se s Povodím, že v případě, že budeme provádět ty protipovodňovky, ve kterých se budeme věnovat mostům, které jsou tam tři, tak oni udělají ten zbytek. To je pro nás problém.

Kvůli penězům je to hlavně problém?

Kvůli penězům. Jinak protipovodňovky na Polečnici nemají ten odpor veřejnosti, jako byly ty protipovodňovky tady, v historickém jádru je jenom jedna velká překážka a to je historický, gotický mostek na chvalšinské silnici, který není schopen převést stoletou vodu. A je v tak špatném technickém stavu, že jeho údržba bude velmi náročná a v podstatě při prohloubení koryta pod ním spadne. I ten technický stav, který je teď prověřovaný odborníky, je v tak špatném stavu, že to asi nevydrží. Bohužel ho několik bláznů tady prohlásilo za kulturní památku, takže on stojí v cestě těm protipovodňovým opatřením. Jinak jsou všichni smíření, že kolem těch sportovních zařízení budou pevné opěrné zdi, které tam budou stát celou dobu, budou mohutné, ale nejsou v historickém jádru města, tak to nebude tak okaté a nebezpečné vůči těm názorům a v žádném případě tam nedojde k narušení podloží, jako to bylo tady. Nebudou tam mobilní stěny, které budou muset mít ty základy, musely by se dávat tzv. "larseny", které jsou zhruba do 5 m hloubky zaražené a to tady nebude, tady jsou jen protipovodňové stěny, které odvedou 100letou vodu a odvedou ji do Vltavy a ta by to teoreticky měla zvládnout. Je to náročné. Ten projekt začínáme znovu řešit, měly by vyběhnout protipovodňové dotace od ministerstva zemědělství a na ty by si mělo sáhnout Povodí Vltavy, ale Povodí Vltavy může budovat protipovodňová opatření jenom ve svém nebo na našem pozemku. My se musíme domluvit, kdo koupí které pozemky, co smění Povodí Vltavy, co odkoupí, co směníme nebo odkoupíme my.

Takže můžou být obě možnosti. Někdo říkal, že musí být smlouvy o smlouvě budoucí, že to město vykoupí apod. Tak tady to může být obojí, i města i ...

Převážná většina té stavby, která tam je, tak je na pozemcích Povodí Vltavy, dost těch pozemků máme my, ale je tam pár soukromníků, se kterými musíme začít vyjednávat. To nebylo úplně jednoduché.

Nějaké zkušenosti?

Budou určitě hodně vyčůraní, jako paní Havránková u dálnice. Tak to nakonec skončí, že budou chtít něco extra a nějaké peníze a pak bude problém. Samozřejmě, že my to potřebujeme ochránit, ty lidi, ale ne za každou cenu. Bude to náročné jednání.

Jak to vidíte s tím mostkem?

Nejlepší by bylo, kdyby ho vyškrtli ze seznamu památek, aby ho zas mohli zbořit. On tam stojí, ale ta jeho hodnota není taková.

To je mimo město? V kterých místech?

Tady je sportovní zóna, tenisové kurty, sportovní stadion. Tady je ten návrh, tohle by bylo v pohodě. Tady je parkoviště, ale všechny tyhle ostrovy, toto, toto a toto bylo zrušeno. Protipovodňová úprava je hotová. Měl by se udělat ten meandr. Tady ten mostek. Už to nevychází. Ten problematický mostek je na staré silnici, tady, tady je betonový mostek, tady je prostřední pilíř. Pak se bude řešit ten velký hlavní most, který je špatně postavený, ta řeka nejde tak v poklidu, tady se láme břicho. Tady se bude dělat největší práce.

Je to ve fázi, že je zpracovaný projekt?

Je nakreslený. Doladují se technické věci. Skupují se pozemky, čeká se na dotaci.

Je to schválené?

Jako stavba je to připravené. Až na ty pozemky a doladění. My se bavíme o tom, že na těch ochranných náspech by se mohla vinout cyklostezka, což by pomohlo turistickému ruchu. To se dělá často. Doladíme to, aby tam ta cyklostezka mohla být. V rámci výstavby, aby se to narodilo. Začínáme jednat se zbytkem lidí, kteří nejsou ochotni komunikovat, co se týče pozemků, protože někteří lidi neodpověděli vůbec na žádost Povodí. Jsou tam sportovní kluby, které jsou v okolí meandru, ty se kontaktovaly, domluvily se, tohle prodáme, můžete tam stavět volejbalový, fotbalový, tenisový klub, až začneme to mít nějak po kupě, tak svoláme lidi a řekneme jim, co budeme dělat, aby se k tomu vyjádřili, nějaké připomínky, ale my v té části toho potoka, budeme příští rok dělat velký zásah do oblasti a budeme tam dělat nové kanalizace, vodu, osvětlení a opěrné zidky, celou čtvrť budeme předělávat, jsou nad tím potokem vysoko, tak je jim to skoro jedno, co se tam bude dole dít.

Jak máte rozdělené kompetence, povinnosti s Povodím? Kdo zpracovává projekt?

Všechnu dokumentaci zpracovává Povodí, tohle připravují vždycky. Kompetence jsou jasně dané. O tom, jestli chce nebo nechce být chráněno, rozhoduje zastupitelstvo. Rozhodne se na jakou úroveň vody, chce být chráněno a to zadá Povodí a to na to začne zpracovávat projekt.

Vy k tomu nesháníte žádné dokumentace, odůvodnění nebo studie?

To si dělá Povodí, pak nám předvede projekt, my se vyjádříme k technickým úpravám tak, aby to vyhovovalo městu, a pak se ptáme lidí, jestli to takto vyhovuje, jestli k tomu něco mají. Jsou lidi, kteří řeknou - takhle se to nedělá, to je betonová lobby, má se to udělat jinak. Je to komplikované. Vždycky je jiný názor, jak to udělat lépe.

Jaké máte způsoby, jak s těmi lidmi vyjednávat?

Dáváme jim najevo, co se bude dít. Svoláme setkání s občany, kde jim to představíme, kdo chce, přijde, koho to nezajímá, nepřijde.

To představujete Vy nebo někdo jiný?

Povodí. My to představujeme, že je to společný projekt a ty technici z Povodí předvedou, co a jak, většinou na ně ti lidé útočí, jsou sprostí, je to nechutné, drsné. Na jednu stranu chtějí být chráněni, na druhou stranu nechtějí, aby se jich to dotýkalo. Mají k tomu tisíce připomínek. Viz po poslední povodni jsme byli kritizováni, 2013, způsobem, že kdyby tu nejezdili městští policisté, tak ani nevíme, že je povodeň. Což je padlé na hlavu, kdo jiný je měl informovat o tom, zavedli jsme sms infokanál, do kterého se měli přihlásit všichni lidé, kteří chtějí být chráněni a chtějí dostávat informace o tom jaký je stav na Polečnici, jaký je stav na Vltavě, aby se mohli připravit, zachránit svoje nemovitosti atd. Máme 13 tisíc obyvatel a přihlásilo se 130 lidí. Řekli jsme - dobře a říkáme firmě, která nám to instalovala a dávala dohromady, že se přihlásí až po další povodni. Teprve potom, protože dostanou zprávu o tom, že těch 140 dostalo informaci o tom, že bude zdvihnutá hladina Polečnice. My na to moc nevěříme, nainstalovali jsme bezdrátový rozhlas do okrajových částí, kam nedosáhneme rychle a nemůžeme se tam dostat auty a policií, policii necháme střed města, protože tady zase památkáři protestovali proti amplionům, tak to necháme policii a městské a zbytek budeme informovat rozhlasem. Nainstalovali jsme další pomocný měřák na hladinu Polečnice. To už jsme z protipovodňových dotací dodělali, zavedli jsme to pro ochranu obyvatelstva. Kdysi tady býval drátový rozhlas, teď máme bezdrátový a zkusíme to první střed v měsíci jako varovný signál, aby si lidi zvykli, že to funguje. Máme nový měřák, sms info kanál a rozhlas. Zabezpečili jsme se, abychom věděli, protože hlášení hydrometeorologického ústavu nám nestačí, je to pozdě pro nás.

Sami si to zjišťujete rychleji.

Mám to v mobilu, přijde mi hlášení. Je to za 20 minut venku, když se srazí dvě bouřky, pomalu se zvedne Plašňák na protipovodňovou jedničku a ve 4,5 případech se udrží zpátky. V tom šestém se zvedne, letí to a smete to všechno, co je okolo. Zase máme výhodu v tom, že u nás ta voda nikdy nestojí.

Oni ty historické budovy jsou na to dělané, aby ta voda jimi protekla.

Škody vznikají z těch důvodů, že lidi si do těch spodních částí nainstalovaly prodejny, restaurace, vinárny. Dřív tam bylo uhlí, dřevo a zelí. Potom vymetli mokré uhlí a dřevo a byli v pohodě, protože kamenné zdi vyschnou rychle.

Protipovodňová opatření byly potřeba po roce 2002, ale kdo to iniciuje, že se začne něco projednávat, řešit?

Město.

Musí se domluvit s Povodím ...

Město má usnesení, že musí být chráněno. Pak požádá Povodí, aby to zrealizovali. Oni jsou majitelé toho toku.

Pak čekají na dotační výzvy.

Město a Povodí to nemůžou financovat sami.

Všechno bylo z Ministerstva zemědělství nebo tam jsou i jiné zdroje?

Myslím, že ano. Dělal tu tři etapy, které dělalo Povodí. Pro Hranku, zpevnění břehu a nový jez. Ten pod Plášťákem ten jez je sklopný. V případě povodní se zapustí do dna a voda klesne 1,2 m dolů a teče to přímo. Nevím, kolik stály prohrábky, kolik stálo zpevnění. Je stálo asi 42 milionů. My jsme dělali 5. etapu a to jsou protipovodňové klapky na kanalizacích.

To je ve městě, ne na řece.

Museli jsme si to udělat my, to nedělalo Povodí. To jsme si museli udělat my. Proti pronikání protipovodňové vody do kanalizace, aby to nevytápělo ty baráky zevnitř. Když stoupne voda v řece, tak nastoupá do kanalizace a pak to vnikne do baráku, to máme zajištěné.

Některá ta protipovodňová opatření tu fungují, proběhly dvě menší povodně. Osvědčila se prohrábka, opevnění břehů?

Funguje to z důvodu, že ty povodňové vlny nebyly tak silné a byl domluvený harmonogram, jakým způsobem budeme komunikovat s Povodím, s přehradou, s Lipnem. Pravidelně jsme Lipnu hlásili stav vody a říkali jsme, o kolik centimetrů mohou jít nahoru, aniž by nadělali škodu ve městě a oni podle toho přidávali na výpusti s Lipnem, vždycky za 6 hodin přišla vlna. Když zvýší průtok, tak 6 hodin trvá, než se ten průtok zvedne, v takových malých vlnách to kolísalo a pohybovali jsme se přesně na té hraně, která je snesitelná pro město a nedělá velké škody. Je tam zhruba 5 domů, které nejsme schopni uchránit a když jsme jim ochranu nabídli, tak ji odmítli. Takže budou vytápěné pravidelně. Nechtěli to z důvodu, že jim zmenšíme zahrádku, předzahrádku u hospody, takže ekonomika zvítězila. Radši budeme pod vodou, vymeteme jednou za 4 roky vodu, než abychom ztráceli možnost zisku.

Jak to máte vyřešené, kdo to má na starost v obci, na zastupitelstvu – má to na starosti jedna osoba, která komunikuje s Povodím a ostatními nebo to máte Vy pod palcem?

Každou strategickou komunikaci obstarávám já jako starosta. Krizovou komunikaci obstarává krizový štáb a když jsem nastoupil, tak byl v rozkladu, ale ta první povodeň - bylo vidět, že to nefunguje úplně 100%ně, takže jsem udělal několik cvičení, kdy jsme si to secvičili s policií i s hasiči, i s ostatními obcemi a když přišla povodeň, bleskovky, 2012, 2013, tak si to všichni chválili, že už ví, kde co mají napsat, jak mají napsat hlášení, aby dostali proplacené škody, aby dostali, co do toho nainvestovali, aby se jim to vrátilo zpátky, takže ten krizový štáb - to bylo pro mě největší překvapení, zjistil jsem, že v momentě vyhlášení nějakého takového problému, se stávám velitelem okresu a jsem takový okresní hejtman, který velí policii, hasičům, mé policii a vojákům. Z toho jsem byl úplně hotový, u mě se scházely hlášení z okolních obcí. Byl jsem z toho vydřený. Starosta v roce 12, když byly ty povodně větší, měl náročné období. 14 dní jsem neslehl z úřadu, spal jsem na zemi na spacáku.

Stavební úpravy a všechny takové věci, obhospodařujete, souvisí to spolu?

Máme krizaře na odboru vnitřních věcí. Snažíme se, aby byl co nejlepší. Takové ty krizové štáby, setkání a přípravy, to všechno dělá on.

To plánování, co plánujete?

Já, investičáci.

Často na úřadech nevědí, co by měli dělat a nikomu se do toho nechce. Je to mimo jakékoliv náplně práce. Zastřešujete to vy?

Zastřešuji. Máme to my, investičáci a majetek. Zasahuje do toho také územní plánování. Když se to začne dělat, tak se musí zapojit tajemník úřadu a zapojit všechny lidi, co potřebuje. Jak investice, majetek, tak územní plánování a my musíme i památkáře.

Taková ta setkání s nimi, dohody, to dělá tajemník?

My s tím nemáme problém, máme týden co týden poradu samosprávy a pak je tady porada vedení u mě v pondělí a v pátek je samosprávná porada všech vedoucích oborů, kteří zasahují do samosprávy. My nemáme problém každý týden si říct, co je potřeba. Není to nějaký problém, že bychom s tím měli problém do toho zapojit lidi.

Když budete muset vykupovat ty pozemky, tak s těmi lidmi budete jednat vy?

To je takové malé město a někde se něco pokazí a starosta to musí zařídit. My jsme vlastně vesnice. Máme 13 000 lidí. Jsme světoznámí, ale vesnice.

Vypracováváte si nějaké přehledy rizik protipovodňových opatření?

My jsme to museli udělat. Když jsme dělali ty bariéry, tak jsme to museli celé zpracovat v tomhle duchu a pak se to vyvážilo 50/50 a nedělalo se to. Předtím se to nedělalo, naplánovalo se to, rizika se nerozebírala.

Tahle fáze?

Tam jsou dopředu ta rizika daná, ale jsou mizivá. Tam už je to rozebrané. Když se lidi ptají, jaké to má rizika, tak řeknu, že to má rizika, že se to nebude líbit. Jinak je to všechno plusové. Ochraňuje to majetek za 200 milionů korun, možná půl miliardy a každá ta škoda, která tam vznikne, je nedozírná. Má to akorát plusové, kromě estetického hlediska. Zapomněl jsem říct, že v rámci těch všech možných opatření, které jsme dělali po těch povodních, tak máme digitální povodňový plán, který přesně signalizuje, ano, při této úrovni se ta voda dostane tam a tam. My máme digitalizaci toho, kam ta voda půjde, při jakékoliv hladině. Přesně můžeme vytipovat domy, kam ta voda dosáhne, které zasáhne, pustíme na počítači předpověď a my máme digitální protipovodňový plán připravený. Do toho zapadají i ty varovné systémy, nechali jsme to zpracovat. Jsme docela dobře připraveni. Spolupráce s Povodím je dopilovaná do toho, že máme kontakty takové, abychom dirigovali, aby nám pouštěli tolik vody, abychom to vytáhli. Oni to budou držet do té doby, dokud to půjde.

Má to nějaký smysl uplatňovat nějaký zvláštní přístup při tom navrhování protipovodňových opatření v územích s kulturními památkami jako je to vaše? Má to smysl to dělat speciálním způsobem než v jiných oblastech?

Určitě to musí být přizpůsobené památkové oblasti. Vlna zpevnění břehů tu tak neproběhla. Odráží se to negativně na názorové hladině lidí. Mělo se to asi zvážit lépe. Prohrábka se nedá s těmi lidmi projednat. Prohrabovalo se to vždycky. Dlouhá leta, 50, 60 let se na to nesáhlo. Nepůsobí to tak masivně. V 60. letech to nešlo jinak. Ty břehy měly být zvládnuté lépe. Nebyl jsem u toho a nemůžu se k tomu vyjadřovat, nechci kritizovat předchozí vlády.

Co by vám pomohlo při tom procesu plánování protipovodňových opatření? Zlepšení?

Jak jste řekla na začátku, každé město je trochu jiné, takže ta metodika by se k tomu dala asi těžko nějak vypracovat. Jestli by nám mělo něco pomoci, tak zkušenosti odborníků, jak se s tím poprat, co všechno se musí udělat nejdřív, co potom, na co dát pozor.

Jakých odborníků?

Vodohospodářských. Stavebních. Kdo z těch odborníků vodohospodářských má ty zkušenosti, že bude stavět protipovodňovky v Krumlově. My jsme takový atyp. Když se budou stavět protipovodňovky ve Veselí nad Lužnicí v moderní zástavbě a ta řeka tam proteče rovně, tak ten vodohospodář to zvládne v pohodě. I když tam bude mít problém s tím, že to bude dlouhé, ty náspy budou sahat až někam hodně daleko, protože to je skoro rovina. U nás je to zase tak členité.

Proces plánování a realizace protipovodňových opatření - kritické body, nejproblematictější místa z vašeho pohledu? S čím jsou největší problémy?

Po technické stránce tu problém není, odborníků na plánování máme dost. Na provádění stavby a na malování jsou tu minimálně dvě firmy, které jsou schopné ty protipovodňovky namalovat dobře. Problém je v tom zapojení toho běžného obyvatelstva do plánování tak, aby to prošlo obecným demokratickým jednáním, aby se ty lidi přesvědčili. Ideálně, když to vychází odspodu. Ta aktivita těch lidí - my chceme být chráněni a my pro to uděláme to a to, jsme ochotni ty pozemky k tomu věnovat. To tady nejdřív bylo, těsně po povodni, když jsme tu stáli nad bahnitým Krumlovem, pak to během roku vyprchalo. Trvalo to dlouho a lidi rychle zapomínají na to negativní. Sám jsem byl u jedné nemovitosti sportovní, kde jsem sám byl dlouho v záchranných pracích a byl bych rád, kdyby se to neopakovalo. Těch lidí ochotných přiložit ruku k dílu bylo málo, většinou ne místní, ale přijeli Moraváci, kteří to měli v roce 1997, ti přijeli s celými autobusy. V roce 2002 byla ta pomoc z celé republiky veliká. Rychle jsme se z toho vybabrali a rychle se zapomnělo.

To říkají všude, že po 2 letech už tomu lidi nevěří, že to může přijít znovu.

Na Chvalšíně je jedna rodina, která bydlí blízko historickému můstku a jeden z těch, kteří ten historický můstek prohlásili za národní kulturní památku, tak se přišel při poslední povodni podívat, jestli mostek spadne nebo nespadne. Měl to tak namále, aby ho nezabili šutrem ti majitelé domu, protože oni jsou vedle toho šumějícího bouřícího živlu a ta voda jim 2x tím domem protekla a tak se jim těžko spí. Hodili po něm šutrem, ale netrefili se naštěstí.

Ten není odtud?

Je z města, blázen, památkář, opilec, vyjadřuje se ke všemu. Říká si, že je starosta českokrumlovské obce památkářské, ale bohužel dostal generální přístup ke všem stavbám na okrese a vyjadřuje se ke všemu a všemu rozumí. Způsobil to, že ten mostek je národní kulturní památka.

Napadají vás nějaká doporučení, na co si obce, které k tomu budou teprve přistupovat, mají dát pozor?

Přistupovat k protipovodňovým opatřením co nejrychleji. Aby si to ti lidé ještě pamatovali. Potom si to většinou uvědomují jenom lidé, kteří mají velké majetky, firmy, hotely, které jsou blízko nebezpečných míst. Ti potom útočí a chtějí, aby je město chránilo. Největší problém je,

že lidi si neuvědomují zákon a že oni si musí ochránit svoje majetky a ne město jim uchránit jejich majetky, ale oni si musí ochránit svoje majetky a když si je budou ochraňovat, tak musí spolupracovat s tím městem. Tam je největší zádrhel, většinou majitelé obviňují město, že je nezvládlo ochránit. Ale my už je můžeme jenom varovat, nemůžeme nic jiného dělat. Dneska se zvedne hladina řeky na středním meandru Vltavy kolem historického jádra, tak jenom budeme varovat lidi, aby si vystěhovali věci do vyšších pater.

Nějaké doporučení kromě toho, co nejrychleji ..., protože to je těžké, ty dotace nejsou pořád a musí se to s nimi skloubit.

Většinou je problém u toho centrální dodávání peněz, než se rozhýbe ta mašinerie finanční. Potom to dělá problém. Nedá se to ušít horkou jehlou.

Kvůli tomu, že se to musí projednávat s lidmi a ten projekt nebývá jednoduchý. V těch památkově chráněných oblastech.

U těch pozemků je to problém s lidmi, kteří si přestávají pamatovat. Ti, kteří si přestávají pamatovat, způsobí to, že třeba Troubky byly zaplaveny podruhé, protože tam byla díra v protipovodňovém valu, který nebyl ochoten ten člověk prodat. Tady by to vzniklo taky, pokud bychom dělaly bariéry. Byly by tam díry a nemělo by to smysl. Nechtěli to potom aplikovat. Největší problém je ten majetek, vyřešit to tak, aby to šlo udělat.

Nejste sám, kdo to říká. Obce vykupují od zahrádkářů, tráví tím víkendy ...

Český Krumlov

Ředitel územního odborného pracoviště v Českých Budějovicích Národního památkového ústavu

Já už nevím v kterém roce, asi 2008, kdy jsem se o tom začal něco dozvídat, jak je to v tom Krumlově. Tam se možná trochu na začátku podcenila ta debata s veřejností především. Nebylo do toho veřejné mínění zahrnuto. Prudká reakce v době, kdy už běžely stavební práce.

U nás nezafungoval dobře mechanismus, kolega, který to schvaloval, si neuvědomil dobře dopad který to má na interiér města. Stávající úprava je zjmeněna na základě jednání. Došlo k prohloubení a zkapacitnění koryta a opevnění břehů. Ty nábřežní partie zároveň slouží jako cesty, vedou tam sítě. Kde bylo možno opevnění břehů, aby se to neodkrylo, to bylo nutný provést.

Vyvolali jsme následné jednání s městem a Povodím Vltavy, takže to opevnění břehu se zjemnilo tím, že se prosypaly spáry zeminou a zatravnilo se to. Po těch letech to už vypadá lépe, ale stále přetrvává ten problém, že dřív to město bylo spjatý s řekou tím přírodním břehem volně vstupovalo do toho toku, řeka je zde zásadní prvek, město je jí přizpůsobeno, je jednou z primárních hodnot, proč je v UNESCO je to, že je v mimořádném krajinném rámci. Ta řeka je zásadní a určující prvek, i historicky byla spojená s tím městem – přinášela obživu, pralo se tam. Teď došlo k prohloubení koryta, opevnění břehů a k znepřístupnění řeky. I k vizuálnímu odtržení. V Krumlově vznikla občanská iniciativa, která se snažila zabránit úpravám ve fázi toho zkapacitnění, ale už se to nepodařilo, byly na to dotace, který se musely vyčerpat, byla by nutná změna projektu, ne že by tam nebyla ochota ze strany povodí spolupracovat, ale oni zase byli vázaný těma dotačníma podmínkami. Hrály tam velkou roli emoce, mluvilo se o betonářské lobby, ale z toho bych je rozhodně neobviňoval, myslím si, že ta myšlenka byla míněna dobře. Pravda také je, že první myšlenka k tomu, aby se udělaly PPO se objevila od občanů, kteří byli v roce 2002 vyplaveni, ale asi nepadla domluva, jakou formou. Jedna strana tvrdí, že podmínky pro tu širší diskusi poskytli, druhá že ne?

Kdy byl přizván?

No u nás selhal ten vnitřní mechanismus toho podniku, zapůsobil lidský faktor. Ty mechanismy byly nastaveny dobře, máme tady interní komisi, přes kterou musí projít všechny větší stavební úpravy, novostavby, a výrazné stavební zásahy na památkovém území. Tam jsou různí odborníci, je tam člověk přes stavebně historický průzkum, lidé z oddělení garantů, odborníci na restaurování atd. Tam by se měl ten názor za památkový ústav vycizelovat a ten garant to tam nedal a jeho rozhodnutí nebylo úplně stoprocentní. NPÚ by k tom zaujal jiné stanovisko a víc by bránil ten přírodní charakter břehů. Ve fázi tvorby toho projektu by to možná bylo možný, ale pak už to zastavit nešlo. Takže pokud se ptáte, zda byl dodržen nějaký standardní zákonný postup ze strany investora, tak byl. Byli jsme vyzváni dotčeným orgánem památkové péče, abychom se vyjádřili, a my jsme se vyjádřili.

Ty protipovodňové úpravy probíhaly ve více fázích, na stránkách města se podívejte, je tam celá ta historie. Nakonec nebyly ty protipovodňové úpravy dotaženy do konce, měl být instalován mobilní systém PPO a to po dlouhých diskusích, Český Krumlov vyvolal i anketu rezidentů, kterých se to týkalo, zda s tím souhlasí, od toho se upustilo. Zásadní výhrada byla, že to zásadním způsobem poznamená parter města, musely by tam být kotevní prvky a štetová

stěna, která utěsní podloží z obou stran, zespoda i ukotvené sloupky, na které měla navazovat hliníková stěna, která vytvoří neprostupný pás, který ochrání vnitřní město. Pro nás bylo velmi kontroverzní i to, že by se to dotklo městského opevnění, nějaké navyšování, zesilování a přezdívání, proti tomu byl velký odpor. Takže dneska je to dimenzovaný na dvacetiletou nebo padesátiletou vodu.

Konzultovali s vámi předem?

Ne oni, přinesli normálně hotový projekt pro stavební povolení, nevím, v té době, ten kolega měl i konzultační dny v Krumlově, tak nevím, jestli ho oslovili ještě předtím, ale pokud to podají ještě před tím stavebním povolením, tak je tam pořád prostor na tu diskusi a pro změnu projektu, že napíšeme výhrady, které máme, a oni to upraví, pokud to naše rozhodnutí respektuje výkonný orgán. Oni mají možnost se odvolávat, pokud s tím rozhodnutím nesouhlasí. V tomhle případě je výkonným orgánem městský úřad v Českém Krumlově. Investorem, tím kdo čerpal dotaci, bylo povodí Vltavy. Ale byla nutná spolupráce s městem, které to iniciovalo a požádalo o ty úpravy.

Víte o tom, jak ta komunikace s městem a investorem probíhala?

Nevím, kdyby to šlo přes tu komisi, které jsem už tenkrát členem byl, tak bychom to mohli zastavit. Ta komise je naše interní záležitost, ve chvíli, kdy to od nás odejde s razítkem, tak už to má platnost, a těžko to můžeme ovlivnit.

Čím myslíte, že ten výsledek byl způsoben? Tím, že to chtěli udělat špatně nebo že to neuměli? Myslíte, že jim ten člověk dostatečně neporadil?

Jedna věc je to technické řešení. Je otázka, jestli by se vůbec dokázalo vymyslet řešení, které by z památkového hlediska bylo pro nás přijatelné, aniž by museli investovat miliony do přenesení sítí, které tam byly. Ta náplavka je pro město klíčová i z důvodu protipožární ochrany, jsou tam úzké ulice a jediným přístupem pro hasičské vozy je, že to objedou okolo těch hradeb z téhle strany. Jak se zkapacitňovalo to koryto, tak se i ubírala ta cesta, takže ta hrana se musela nějak zpevnit. Takže možná ani ideální řešení nebylo. Možná by se vedla debata o tom, jestli vůbec tam ta PPO projektovat. Nebo by se udělala nějaká menší prohrábka. Je to jako složitý zpětně, pozdě bycha. Kdyby ta diskuse vznikla na začátku, možná by se celý ten projekt ubíral jiným směrem.

Nakonec vidíme, že to řešení je polovičaté, mělo to odolat stoleté vodě, a to není. Malý povodně, který dělají malé škody to koryto pojme, ale ty velké, které dělají katastrofální následky, tam to nepomůže. Byly i návrhy ekologů, jestli to neřešit jiným způsobem, jestli neudělat rozlivový plochy nad Krumlovem a pozdržet tam tu vodu. Ale já nejsem specialista v tomhle oboru, já můžu jako památkář zhodnotit, jaký dopad to bude mít na tu památkovou rezervaci, a tu to významně poznamenalo, to cítíme všichni. I laici.

Kdo o to provedení PPO nejvíc stál?

Město, na základě toho, že to lidi chtěli po povodních. Nicméně se to předalo povodí Vltavy a ti zase hledají ze svého pohledu nějaké obvyklé řešení, které jsou zvyklí aplikovat v jiných městech, nedokážu posoudit, do jaký míry jsou schopní myslet alternativně, hledat nekonvenční řešení. Prostě předalo se to odborníkům vodohospodářům a ti to pojali po svém. Z ničeho je neobviňuju, oni zákon respektovali, měli jsme jim říct, že to mají dělat jinak.

Komise: je interní komise, kde se řeší kauzy, který nejsou úplně zásadní. Pak je ještě památková rada ředitele, kde jsou pozváni i odborníci z jiných institucí tam se řeší zásadní věci. Generální ředitelka má ještě svoji radu.

Spolupráce s projekční a realizační firmou?

Nebyl žádný problém z jejich strany, ale logicky říkali, máme přidělenou dotaci, nelze měnit projekt, tečka. Mohli jsme obrušovat jen nejostřejší hranky. Nespárovaly se betonem spáry, co bylo nad úrovní hladiny se zasypalo zeminou a zatrávnilo se. Když je normální léto, tak přes to lehne ta tráva a vizuální efekt kamenného opevnění je potlačen. Ale je to geometricky střížený.

Pozitivní zkušenost?

Ano, aktivně se do toho zapojili občané města, vnímají hodnoty toho města, jsou pro ně důležitý a že se dokázali tomu postavit, co se jim nelíbilo, a dokázali to zastavit. I ty mobilní zábrany, do toho jsme už pak nevstupovali, v rámci litery zákona, protože to se vůbec nerozjelo, do stavebního řízení to nešlo, protože město se rozhodlo, že nepůjde proti svým občanům a upustili od realizace. Takže pozitivní zkušenost je, že jsou tady lidi, kterým záleží na památkách. Ochrana životního prostředí to má trochu lehčí, na to veřejnost hodně slyší, má vyšší podporu veřejnosti.

Já na to musím koukat stále z pohledu památkové péče. Když se budeme bavit o dopadu povodní na památky, tak ano, dojde tam ke škodám, ale mám pocit, že to město vzdorovalo žvlům 700 let, ty domy jsou tak dobře postavený, že těm povodním odolají. Po roce 2002, statické poruchy, to byla jen jedna prasklá klenba, samozřejmě byly zasaženy omítky v přízemích, výplně, dveře, takže byly tam škody, ale pro ten objekt jako pro památku to nemá fatální dopad, ta voda proběhne městem a pak zase zmizí, jsou případy, kdy vlastník jen vyvětral, přetřel a bylo to. Takže ty protipovodňové opatření, chápu, že je to ochrana občanů a jejich majetku, ale myslím si, že je to spíš zaměřený na to vybavení restaurací a obchodů, tam dochází k větším škodám. Pohled památkáře v tomhle směru, pro mne prioritou je ochránit ty památky. Proto se to řeší v širším plénu, jsou tam zástupci města, vlastníků, zástupci povodí a je nějaká širší debata potom. Na konkrétním případě Krumlova bych se těm PPO spíš vyhnul. Nebo ano, udělejme nějaké, ale zastavil bych se na hranici, kdy to nebude tu památku výrazně poškozovat. A to opevnění břehů je za tou hranicí.

Metodika, co byste obcím poradil, jak se vyhnout věcem, která nejsou perfektní?

Za první se inspirovat na místech, kde už to PPO proběhlo, shromáždit si maximální počet těch příkladů, pozitivních i negativních, aby se vytvořila představa, jak ty PPO můžou dopadnout, jaký to bude mít dopad pro to vlastní město, kolik investují a co jim to přinese. A vždycky otevřít širší debatu, ať jsou tam zástupci vlastníků, lidí, kterých se to týká, občanských iniciativ, a ať se hledá cesta. Tam by se měl dát nějaký návrh, v kterých místech se to bude konkrétně řešit, ještě nemusí být kompletně hotová projektová dokumentace.

Co by byl ten dobrý příklad města, kde se to povedlo?

To si nevzpomenu. Viděl jsem fotky třeba z Rakouska, ale už si nepamatuju tu lokalitu. Mám pocit, že jsem viděl fotky z Třebíče a že se mi to líbilo. Ono taky ne pro každý město je ta řeka tak zásadní a určující, jako pro ten Krumlov. To je památka světového významu, a základem je to město v krajinném rámci, takže tady se dotýkáme velmi citlivého místa. Tam bych

postupoval úplně jiným způsobem, než v jiných chráněných lokalitách nebo zónách, nedá se to brát stejným metrem v různých místech. Někde to opevnění břehů jde provést, jinde už to třeba je z dřívějšíka, ale v Krumlově to bylo ve velmi omezené míře, ze zadních traktů se chodilo rovnou k řece.

Další doporučení?

Otevřít tu debatu. U nás se ta zásadní chyba bohužel odehrála u nás. Jinak pokud vše proběhne podle zákonných povinností, tak je vše v pořádku. Představa PPO města, obyvatel a povodí může být diametrálně jiná. Všichni pracujeme v zaběhnutých mantinelech, když nevznikne ta debata, tak ten výsledek může být pro místní lidi velmi rozpačitej. Nic víc mne k tomu nenapadá.

Zkušenosti z jiných měst s PPO?

Ne, já osobně nemám, vím, že se řešil Písek, Budějovice.

Legislativní systém schvalování atd. – je to v pořádku, jak je to teď nastavený?

Pokud plně využijeme těch, možností, který máme, tak těch brzd nebo prostorů pro debatu je tu vlastně dost. Jde o to umět je využít a správně je využít. Máme dvojkolejnost v památkové péči, mohli do toho aktivněji vstoupit kolegové z městského úřadu, mohl do toho vstoupit stavební úřad, i když chápu, že to není jeho specializace.

Děčín

Referentka památkové péče - garantka území, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem

Byl to obrovský průšvih. Protipovodňová ochrana se řešila na takzvané Mariánské louce pod Děčínským zámekem, což je zámecký park, je tam zároveň archeologická lokalita, taková „archeologická konzerva“ prvního osídlení Děčína, takže je tam dvojí památková ochrana (park i archeologická konzerva).

Tato lokalita byla historicky každých 40 let zaplavována, takže tam nikdy od toho prvního Děčína nevznikaly žádné objekty, naši předci věděli, že je to zátopová oblast. Po roce 1945 jsme jako nově příchozí tuhle zkušenost neměli, takže hned v padesátých letech se tam postavilo koupaliště s několika bazény v akci Z, byla to taková první společná akce. Na kraji Mariánské louky vznikla poliklinika a v 80. letech se k ní udělala přístavba.

Někdy v roce 2006 – 2007 jsme řešili tu protipovodňovou ochranu. Stále existoval nefunkční bazén, kterým v roce 2003 prošla povodeň, a nebylo možné jej opravit, ale návrh protipovodňových opatření s ním počítal. Ten návrh jsme zamítli, protože to byla železobetonová stěna, která procházela nevytěženými částmi archeologické lokality, zároveň odstraňovala zbytky stromové výsadby zámeckého parku. Do toho se koupaliště rušilo. Výkonný orgán památkové péče, děčínský magistrát si ovšem, vlastně sám sobě napsal, že ta ochrana je realizovatelná, ačkoli koupaliště se už rušilo. Oni to nemusí respektovat, my doporučujeme, co by bylo ideální. Takže ta první verze byla schválena, aniž by to s námi bylo nějak diskutováno nebo byly navrženy nějaké varianty, které by byly k tomu území citlivější, prostě nás postavili před hotovou věc.

Pak, v roce 2010, se změnila politická garnitura, která rozhodla, že se bazén odstraní a že se rehabilituje ten zámecký park. Ta neměla už zájem na té protipovodňové ochraně pomocí železobetonových zdí, nicméně ta situace byla už tak rozběhlá, takže k té výstavbě došlo. Došlo k nenávratnému porušení archeologických památek, ty se odtěžily, stejně jako k poškození parku. Bez konzultací, došlo tam ještě k nějakým změnám. Ale všichni se a priori bojí velké vody, ohrožení životů a zdraví.

Zůstala tam tedy ta poliklinika s přístavbou, a to je důvod, proč ta protipovodňová ochrana v roce 2010 byla zase tak akcentovaná. Nicméně ta poliklinika z 30. let byla stavěná na tu vodu, počítalo se s tím, že se zaplaví spodek a voda pak odejde, jen přístavba byla nechráněna. Od roku 45 tam žádná povodeň nebyla, do roku 2003.

Kdy jste byli přizváni k jednání?

Přizvali mne k tomu až úplně na konci, až když jsem dostala žádost o vyjádření, dostala jsem hotovou variantu s železobetonovými zdmi, kdy bylo jasné, kolik metrů to půjde pod zem a kolik nad zem. Pochopila jsem, že těch variant bylo víc, ale na politické úrovni se rozhodlo jen o té jedné variantě. Viděla jsem nějaké vizualizace, které počítaly se zemními valy nebo které počítaly s tím, že se ta poliklinika z té protipovodňové ochrany vyjme, když už tam nejsou ani ty bazény, že by se nechránila ani ona. Ale z mnoha důvodů, do kterých nevidím, se to nerealizovalo.

Hovořila jste s někým?

V tom roce 2007 se mnou nikdo nemluvil. V roce 2010 se mnou komunikovali velice vstřícně a otevřeně, ale především finanční tlaky je donutily. Finance byly přislíbeny a kdybychom zastavili tu jednu část, Mariánskou louku, tak by se celá ta protipovodňová ochrana nemohla realizovat v rámci dotací. Památkově je chráněna pouze ta jedna část, Mariánská louka, Děčín není plošně památkově chráněný.

Problémem je to, že památková ochrana je pouze na části území a není možné udělat jednu část nějak a druhou jinak, měli byste se k tomu vyjadřovat jako k celku, ne jen k té památkově chráněné části, ne?

Co by pomohlo, aby to takhle katastroficky nedopadlo?

Pomohlo by, kdybychom znali varianty, které byly vypracované. Že by se třeba ta protipovodňová zeď posunula někam jinam, ty možnosti tam evidentně byly. Když jsem pak na nějakých jednáních byla, tak se ukázalo, že prvotně se mluvílo o 7 variantách. Takže kdybychom se k tomu dostali dřív, tak jsme se mohli o něčem bavit. Ale ne tak, když dostaneme projekt, máme 20 dní k vyjádření a projekt je bez variant.

Od začátku to bylo nastaveno tak, aby se ta ochrana realizovala tak, jak to bylo. Hodně to závisí na těch místních úřadech, jak mají ochotu jednat nebo nejednat. Tenkrát v roce 2007 tam vládla ODS, v roce 2010 to bylo společný ČSSD s Volbou pro město. Jak v posledních volbách hodně vznikly ty strany lokálních patriotů, tak v tom Děčíně se k moci dostaly dřív, "Děčínská zeď" (psáno tak, aby to vypadalo jako „Čínská zeď“) byla v předvolebních bojích jedním z hlavních hesel, Volba pro město byla proti tomu, šli do voleb s tím, že ji nerealizují, ale už s tím nešlo nic dělat. V té straně jsou historikové, archiváři, začínají chápat to vysídlené území. Jsou druhá nebo třetí generace a už se s tím městem začínají sžívat, oproti těm předchozím generacím, ty to místo, kde žijí, dost užítkově. A rozdělují dobu na „za Němců“, ta nás nezajímá, a „za nás“, teď, to nás zajímá. To historické je německé.

Takže když tuhle stranu volila velká část lidí, tak si také mysleli, že se ta PPO dělat nemají. Ano, byly petice, několik tisíc podpisů, ale dopadlo to takhle. Takže z toho mám jediný závěr, prostě konzultovat, bavit se, vyjednávat hodně dopředu. V tomto případě nebyl respektován zákon o památkové péči, odstavec 7 paragraf 14.

Může je za to někdo postihnout?

Buď Děčínský magistrát, ale ten sám sebe asi nepostihne, pak se můžeme odvolat ke kraji, jenže ten kraj se zalekne té ochrany života a majetku a ještě těch dotací, že by to bylo na jeho odpovědnost.

Hodně velkou roli v tom hrál člověk, který tenkrát dělal tu výkonnou složku památkové péče na městě, ten má to kulaté razítko, my píšeme doporučení, oni rozhodují. Má-li úředník rozhodovat o tom, co jeho úřad bude nebo nebude dělat a o stamilionových dotacích, tak asi je na to malej pán, aby se vzepřel. Určitě tomu rozuměl. Já vím, proč to rozhodl, jak to rozhodl. Je to i z toho důvodu, že on se chtěl podívat, co je pod tou zemí, měl rád to archeologický hrabání, byl rád, že se tam něco vytěží a že se podívá, co z toho středověkého města na Mariánské louce zbylo.

Takže se provedl archeologický průzkum, byly z toho výsledky, firma, která ho prováděla, zkrachovala, závěrečná zpráva nebyla vypracována, máme jen dílčí výsledek, ale to je až

druhotné. Prvotní je, že se destruktivně zničily, archeologický výzkum je destruktivní, středověké věci.

S kým jste přišla do styku v celém tom jednání?

Prvotní je pro mne ten člověk, který dělá tu památkovou péči na městě, ten zahajuje správní řízení, za ním chodí ty žádosti. Ze zákona by se ty věci měly projednávat v rozpracovanosti, ten úředník na městě by měl ty projektanty poslat za mnou, abych to s nimi prodiskutovala, ale to se v roce 2007 nestalo, to jsem se bavila jen s tím úředníkem. V roce 2010 jsem se bavila už i s městskými zastupiteli a radními a s těmi úředníky. Dokonce jsem se bavila i s projektanty, ale až po vydání mého vyjádření. Už bylo pozdě. Byli taky trochu překvapení, že s tím jsou nějaké problémy, protože do té doby netušili, že památková péče s tím tak úplně nesouhlasí, i když nic dělat nemuseli, protože to město jim to posvětilo.

Při té realizaci, byla jste s nimi ještě nějak v kontaktu? Že by šlo ještě něco vylepšit, zachránit?

Problém je v tom, že když je městským úřadem vydané závazné stanovisko, tak by se to mělo realizovat podle něj. Pokud jsou nějaké změny, tak je nutné zažádat o nové závazné stanovisko. Samozřejmě, že jsme u té realizace nějak byli, zejména při tom archeologickém odtěžování, potkávali jsme se tam na pravidelných kontrolních dne, ale ono už nebylo co zachránit. Už se odstranily ty stromy, aby to bylo možné odtěžit. K tomu, aby se do té odtěžené jámy nalil ten beton, k tomu nemám co říct.

S projektantem jsem přišla do styku až v roce 2010, měla jsem pocit, že kdyby tam už nebyly ty prvotní politické tlaky v roce 2007 a nebyla přislíbena ta dotace v roce 2010 a kdyby byl čas, tak asi bychom se dobrali k něčemu k té lokalitě vstřícnějšímu.

Uměla byste si představit nějaké řešení PPO, které by s tou lokalitou bylo v souladu?

Ano, je to realizovatelné. Nebyli jste úplně proti tomu, aby tam ta PPO byla? Přestože jsme památkáři, tak jsme pořád ještě trochu racionální a nejsme suroví □. Uvědomujeme si, co ta voda udělá. Ale ochraňovat louku před velkou vodou nám přišlo i z hlediska selského rozumu trošku mimo. Myslím, že by bylo dobrý diskutovat o nějakých přírodně blízkých opatřeních, jako jsou třeba ty zemní valy. Dělat protipovodňové opatření na nějakých těch archeologicky vytěžených územích, která tam byla, např. okolo té polikliniky. Udělat PPO na budově té polikliniky, a ne na té louce. Takže určitě by to šlo, ale znamenalo by to přeprojektovat celou záležitost. Já to chápu, že v tom Terezíně je to jiný, tam to PPO historicky vždycky bylo, tam se jednalo o to, ho obnovit, kdyžto my jsme ho vůbec neměli.

Máte z toho nějakou pozitivní zkušenost?

Překvapilo mne, kolik těch děčínáků se chytlo týhle záležitosti, myslela jsem, že jen málo lidí si stejně jako já myslí, že to kulturní dědictví musíme ochraňovat. Ale hodně lidí se domnívalo, že ta kulturní hodnota toho místa je taková, že i ta ochrana té polikliniky by se tomu měla podřídit.

Mně to připadá jako pokrok. Možná by bývalo stačilo, kdyby se to nějak zbrzdilo víc a pak se to někdy zrušilo.

Zkušenosti ještě od někud jinud?

Řeší se docela často koryta potoků, protože od toho roku 2003 je období častého prudkého rozvodňování vinou přivalových dešťů. A většina našich vesnic jsou údolní lánové, jsou dlouhé rozložené po obou stranách těch potoků, takže to postihne celou vesnici. Většinou se to řeší tak, že se celý to koryto vyzdí a udělá se z toho takový pravoúhlý koryto a samozřejmě že to úplně zkaží estetickou hodnotu toho potoka i vesnice. Takže se snažíme aspoň ovlivnit výběr těch kamenů a aby to nebylo pravoúhlý. Ale tam, i když prorazíme přes ty úřady a projektanta, tak to skončí na té firmě, která nemá energii nebo schopnosti si s tím vyzdíváním pohrát. Takže oni mají z CHKO i od nás napsáno, jak to mají vyzdívat, ale prostě to neumí nebo nerespektují. Dalo by se třeba neudělit povolení k užívání, ale zase je tam primární ta ochrana života a majetku a hlavně že to je.

To není moc optimistický, ale má smysl o tom pořád přemýšlet, bojovat. A někdy jsou i hezky vyzděné.

Obecnější pravidla? Nápady?

Měla by obec komunikovat s památkáři hned od začátku. Otázka je, kdy my se o tom dozvíme, je nutný zvednout telefon nebo napsat, řeší se tohle, měla by se udělat nějaká pracovní skupina, jeden z té pracovní skupiny by měl být ten památkář. Podle mých zkušeností může ten památkář pootočit pohled těch lidí. Že to lidi na začátku ani nenapadne, to nemusí být naschvál.

Bylo by dobrý s náma komunikovat od začátku a uvědomovat si, že tam nějaké ty zájmy památkové péče jsou a řešit to až v momentě, kdy je projekt v tvrdých deskách s mašličkami, je pozdě.

Památková péče je dvojkolejná, my děláme tu doporučující složku a ti památkáři na obci s rozšířenou působností mají to kulaté razítko, ty píšou ta závazná stanoviska. V tomhle případě je Děčín zároveň obcí a zároveň obcí s rozšířenou působností, takže jsou vlastně dvojjediní. Kdyby to bylo jinde, je možný, že by se to řešilo jinak. Takhle tam byly vlastní zájmy a zároveň tlak od nadřízených, to se dá očekávat při takového investici.

Ještě něco jiného by mohlo zlepšit ty výsledky?

Zjišťovat, jak to tam historicky fungovalo, ta průzkumová část je důležitá, to by museli provést oni, je to samozřejmě finanční zátěž. Ale vyjdou tam zajímavé věci, jak se kdysi kdesi ta povodeň chovala, kde byla zástavba.

Já vždy dávám za příklad Hřensko, nejnižší položená obec v ČR, tam ty povodně prostě jsou, vždycky budou a žádné protipovodňové opatření s tím nic neudělá, tam se to řešilo tak, že v záplavových oblastech se nestaví. Nebo se staví na vysokých soklech. Musí se ty baráky stavět s ohledem na tu povodeň. V těch zátopových oblastech by se prostě stavět nemělo.

Kdo ta protipovodňová opatření inicioval?

Já přesně nevím, ale od roku 2002 nebo 3, kdy byla ta velká povodeň, tak byly takový tlaky, protože ta povodeň byla tak hrozná, že už se to nikdy nesmělo opakovat. V Děčíně i Podmoklech ta voda byla. Ten Děčín nebyl tolik zasažen jako třeba Ústí, protože tam už přece jen jsou nějaký kaňony, ale žádný z těch opravdu starých domů v té zátopové oblasti nebyl, uměli to. Samozřejmě když už mám dům, tak samozřejmě chci, by nebyl zatopovaný, ale musí se o tom přemýšlet.

Ještě něco?

Pro mne je opravdu důležitá ta diskuse a to včasný informování. Přemýšlení o tom, jak se to řešilo tenkrát a řešit to nějak elegantněji než betonovým královstvím, od kterého se třeba v Německu už taky upouští.

Jak ty obce informovat, aby je to samotný napadlo památkáře včas přizvat?

U nás je dobrá zkušenost třeba s těmi místními akčními skupinami (MASKY). S těmi starostové hodně rádi mluví, protože oni vstupují do toho území citlivě, uvažují v nějakých širších kulturních i přírodních souvislostech a zároveň se snaží o rozvoj. Takže to je způsob, jak se k těm starostům dostat. To, že přijde nějaký památkář, to už je bariéra – mají z nich strach. A snaží se to jednání s památkovou péčí oddálit, jak to jde. Ale pak je z toho průšvih. Samozřejmě jsou obce, s kterými úžasně spolupracujeme, třeba teď je to Benešov nad Ploučnicí, ale jsou to výjimky.

Turistický ruch na to nemá vliv?

No jsou ty tu turistický cíle, Českosaské Švýcarsko, spousta roubenek a podstávek, je hodně zachovaná krajina, ale i tam spíš památkáře vytěsnili z povědomí, nevědí, proč by s námi spolupracovali. Neberu to tak, že by to úplně nechtěli, ale spíš je to nenapadne. Takže přes ty masky, oni navrhnou, co kdybychom si všichni nad tím sedli, dokážou to obhájit, představit přátelštější, neúřední formou. Od nás se čeká, že přineseme nějaký zákazy, kdežto od nich se čeká, že přijdou s nějakou nabídkou.

Choceň

Architekt – externista najatý městským úřadem v Chocni

Na protipovodňových opatřeních jsem pracoval pouze v Chocni a to vzniklo na výzvu Městského úřadu. Já tam odsud pocházím, znají mne tam z dřívějšíka. Tady ta opatření zasahovala do vzhledu města takovým způsobem, že to co se tam chystalo vedení města zalarmovalo k tomu, aby v tom projektovém týmu byl architekt, který pokud možno to město zná. To mne překvapilo, že ten projektový tým složený z velice šikovných lidí, především techniků a vodohospodářů z povodí Labe v Hradci Králové, tam architekta neměli.

Kdy příprava PPO započala?

V Chocni to mělo dvě fáze, myslím, že kolem 2009, 2010 už se to realizovalo, ale předtím se připravovala projektová dokumentace, kterou dělala jedna projektantka, která pak asi odjela do ciziny, pak se toho chopil ten projektový tým, který to dotáhl do realizace. Byla s tím spojena řada zásahů, nejen do břehových partií, ale i do mostů a nábřeží.

Kdo PPO inicioval?

Iniciovalo to určitě město, protože bylo poměrně zásadně zasaženo povodněmi. Město je sice na břehu Tiché Orlice, mělo by to být klidné, ale je to v místě, kde ta Tichá Orlice opouští skalami vymezené úzké údolí a rozlívá se do široké kotliny a tam, právě na hranici těchto dvou útvarů vzniklo město. Město se rozvíjelo díky železnici, teď má 10 tisíc obyvatel, převážně se rozvíjelo na pravém břehu řeky, pak za nádražím je Jižní předměstí, ta byla vždycky poměrně v klidu, v severní části města tam to zaplavovala řeky, nejen zemědělské plochy ale šlo to i do zástavby, výrazně. To byly důvody, ochránit město a majetky.

Reprezentantem Chocně ve vyjednávání s povodím Labe i s ministerstvy byla paní Tomášová, od ní to bude přesnější. Ona dávala ty lidi dohromady, řešila to společensky, důrazně a taktně. Mám pocit, že tam bylo potřeba, že se ukázalo, aby tam ten architekt byl. Já k tomu byl přizván až po tom, když zásady byly rozhodnuté.

Důležitý to bylo v té nejcitlivější části města, řeky, která je regulovaná, má jezy a vodní hladinu, na jedné straně je zámek a park, na druhé je centrum města s věží radnice a zvonící kostela, takové dominanty, na nábřeží je promenáda, jsou tam úžasné pohledy na vodu a město. Aby centrum města bylo ochráněno, tak tam byla projektována stěna, která měla mít výšku 1,35 m, v úrovni promenády, plná betonová zeď, dnes je tam, jak já tomu říkám, „choceňské zábradlí“, železobetonové zábradlí, úžasně profilované z roku 1935, vodorovné a svislé betonové prvky, skrz které je na z promenády vidět na hladinu. Je to jeden z nejkrásnějších veřejných prostorů města, toto, náměstí, zámek a park, jsou místa, která se podílí na *geniu loci*.

Vedení města to vyděsilo, stejně jako mne, když jsem to viděl. Kdyby tam šly děti, tak by vůbec netušily, že za tou zdí je vodní plocha, zásadní věc. Tam začala nejzajímavější vyjednávání, zda ta vypočtená hladina stoleté vody dá nějak snížit – určitě tím, že budou rozlívové plochy nad Chocní, s tím povodím počítalo, ale nepodařilo se jim získat všechny pozemky. A pak jsme říkali, co pro to můžeme udělat tady ve městě, tak jedna možnost byla, že se ta protipovodňová ochrana udělá jen na pravém břehu a rozlívová plocha se dostane do zámeckého parku, to tu hladinu dostalo na tu současnou úroveň. A pak poslední možnost pro snížení zdi podle povodí Labe byla, že by město odsouhlasilo, že sníží tu rezervu, která tam byla, 40 cm to bylo.

Bylo jednání na zastupitelstvu, já to doporučoval kvůli vzhledu prostranství. Když došlo na hlasování, tak žádný ze zastupitelů nechtěl převzít tu zodpovědnost. Takže to bylo nejzajímavější, pak na mně už byly jen ty details, jak to bude vypadat, tam bylo povodí velmi vstřícný ke spolupráci a zeď se podařilo alespoň pohledově členit tak, že jsou na ní vidět stopy původního zábradlí. A dál mne trápilo to zakončení zdi, na to je vidět, tam je člověk v kontaktu s tím PPO, když je 15 cm vysoká betonová zeď, tak to pořád vypadá strašně technicky, tak jsem říkal, co kdybychom to trochu snížili a nahoru dali to madlo, který je tam všude (tam kde není ta zeď, tak to zábradlí zůstalo). To se povedlo dojednat, nesmělo to jen být propustné, takže to vypadá víc jako zábradlí, aspoň já to tak vnímám. To bylo to nejcitlivější.

Potom ty protipovodňové stěny, jsou tam také valy, tam kde vychází řeka z parku Peliny do nábřeží, tam je v části nízká protipovodňová stěna, tam bych řekl, že to dokonce zlepšilo kvalitu prostředí, které tam bylo. V tom nejcitlivějším místě do toho parku to přechází do zemního valu a ten se ztrácí postupně podle terénu, jediný, o co jsem usiloval, zda by bylo možné ho nedělat technicky, ale nějak ho změkčit, ztvarovat a to mi bylo vysvětleno, že to nejde, že by to nesplnilo technické požadavky. Tak jsem se uklidnil, že příroda to zpracuje, teď když je to zarostlý trávníkem, tak myslím, že málokdo vidí, že tam ten val je. Z výšky 65 cm mizí a vytrácí se do terénu, tam to taky dopadlo velice dobře.

Snižování hladiny bylo daný ještě jednou důležitou věcí, mostem, na hlavní ulici, která směřuje od centra k nádraží, byl tam most, dneska se jmenuje Masarykův, byl to městský most, pilony, na těch pilonech osvětlení, taková mohutnější konstrukce, nebylo to nic předpjatého, taky zřejmě z těch 30. let. A ten most zvyšoval hladinu řeky v centru, průtočný profil nebyl dostatečný, most působil jako přehrada, zadržoval vodu. Naštěstí jeho technický stav neodpovídal, tak se dohodlo, že se tam udělá nový most z předpjatého betonu, který vypadá velice lehce, elegantně. Zvýšil se výrazně průtočný profil, za cenu že se zvýšila nivelita mostovky o 70 cm, takže se musí zvednout ulice a plochy kolem nebo se to musí vyřešit jinak, muselo se sáhnout do širšího veřejného prostranství před obchodní akademií, jedním z nejhezčích objektů ve městě, tam byla vzrostlá zeleň, to byla taky moje činnost, o ty terénní úpravy jsem se tam postaral, tendence povodí Labe, finančně to šlo přes ně, říkali, my to tady vysvahujeme, jako technicky řešené svahy u silnice v krajině, tak tady se mi podařilo prosadit, že se to rozplynulo do větší plochy, až ke vchodu té střední školy, mám z toho dobrý pocit, že to prospělo tomu prostoru.

Takový zážitek, já jsem si to fotil, jak se to změnilo, tak tam na lavičce, kterou jsme tam taky instalovali, je to příjemný pobytový prostor, seděly dvě paní a říkaly: Vy si to tady fotíte, to to tady máme teď hezký, že jo. Taková pochvala, že to dobře dopadlo.

S tím mostem to taky dopadlo dobře, technicky byl most naprosto v pořádku, elegantní, chyběly tam ty městské prvky a napojení s tím choceňským zábradlím, jak to spojit s betonem, to kovový zábradlí, tak jsem si vzpomněl na ty pilony, v těch debatách vždycky zaznívalo, že jak k tomu přijde architekt, bude to dražší. Ten pan stavitel tím mostem taky žil, tam bylo normální zábradlí, funkčně naprosto v pořádku, ale bez nápadu, tak jsem říkal takovýhle obyčejný zábradlí ne, tak jsem nakreslil návrh a první reakce toho stavitele byla, ježíš to bude drahý. To je oceli navíc, to my už v rozpočtu nemáme. Já jsem říkal, že jsem to předběžně spočítal a zdá se mi, že jsou ty základy takhle lehčí. On se na to pak podíval a najednou z té firmy, která začala vyrábět zábradlí mi poslali obrázky a fotky, že to začínají dělat podle toho mého návrhu. Takže se ukázalo, že to naopak té firmě šetřilo. A z té výrobní firmy mi taky psali, konečně děláme

něco, co nás baví. Najednou to nebylo to, že sekaj nějaký zábradlí, ale museli o tom občas i přemýšlet. Začali mi posílat takový detaily, jestli se mi to taky líbí, jezdili sem taky, kvůli výběru šroubů například. Když jsem tam pak u toho mostu stál s panem stavitelem, tak říkal, že netušil, že s tím budeme mít takový úspěch, s tím zábradlím, lidi, kteří tu chodí, říkají, jak je to pěkný. Okamžitě je vidět, že i jiné věci by měly být pěkné, časem se i jiné věci snad podaří opravit.

A ještě jeden zážitek, ve výstupu z města jsou po obou stranách ty protipovodňové stěny, na jedné straně se povedlo tu protipovodňovku odsunout směrem k zástavbě, aby tam podél břehu zůstala alej lip, což je důležitější prostorotvorný prvek, původně byla alej dvouřadá, jedna řada musela padnout kvůli těm stěnám, protože to je udělaný tak, že jsou tam zatlučený larsenky, aby ta voda nepodtékala pod tou stěnou, je to takhle ošetřený. V té stěně jsou vynechaný průchody, které se pak vyplní mobilní hrazením a dál, když to vychází z města, tam to přechází do zemního valu, velmi citlivě, mám z toho obrázky, dopadlo to celkem dobře.

Mohl jsem tam těm projektantům odkrýt, kde jsou taková citlivá místa, když projektant není Choceňák, tak je nevidí, souvisí to s místními zvyky, když někdo ten průchod uvidí, tak řekne, kam se tudy chodí, to nemá vůbec logiku, ale ono to v tom městě takhle je, jsou tam nějaký vazby, je to zažitý, třeba v řece jsou takový kameny obrovský, nikdo neví, proč tam jsou, ale chodí se po nich, je to na krok udělaný, je to využívaný prvek, takže se podařilo podchytit, aby byla díra ve stěně tak, aby se na ty kameny dalo jít.

Co je ještě zajímavost pro mne, taky jsem se na tom podílel – v centru města, okolo zámku se ta řeka rozdvouje, dříve meandrovala, má hlavní koryto okolo zastavěné části a to rozvětvení je do „náhonu“ k textilce, ta byla poháněná vodní energií a je tam malá vodní elektrárna dneska. Nastal problém, když přijde velká voda, jak ten náhon uzavřít. V rámci těch železobetonových stěn v centru je vakový uzávěr, jsou tam jen stěny a na dně leží vak, jednou, když se to zkoušelo, tak byl naplněnej, a k tomu je tam taková věž, kvádr, v tom je ta technologie, když přijde velká voda, tak ten textilní vak se naplní vodou a zvedne se mezi stěny a je to přehrada - do toho náhonu vodu nepustí. Může regulovat, i že pouští vodu do toho náhonu jen tolik, co ten náhon pojme, takže elektrárna může fungovat i když je velká voda. A je tam ještě jeden takovej uzávěr na silnici třetí třídy, Pardubická ulice, do parku je malý val, pak je stěna, ale jak uzavřít to na té silnici? Je tam zase něco podobnýho, je to ve vozovce, takový zídky, když přijde velká voda, tak se to uzavře a nebude se tam dát jezdit a vyplní se to vakem.

Jednou dvakrát za rok si udělám výlet do Chocně nebo mne pozvou, tak to pozoruju, jak se to proměňuje. Ta nová stavba je taková syrovější, svítí to novotou, čas tomu dává patinu, tak to sleduju, jak se to spojí s okolím, je to na počátku tenhle proces.

Jak hodnotíte spolupráci se všemi lidmi, s kterými jste při tom jednal?

S městem to bylo úžasný, s povodím pokud jsme nenarazili na otázku, proč vy nemáte v týmu architekta nebo s ním aspoň nespolupracujete, od toho se projektanti odbíhali, to je nezajímá. Já vlastně pracoval pro projektanty, vy ji přebíráte, jste s ní spokojeni, vše odsýpalo, proč nejsem v tom projektovém týmu. Ne. Město velkoryse mne platilo, byl jsem v tom projektovém týmu najatý městem, pokud by to město řeklo, že ne, tak by to dopadlo jinak.

Pak hlavně s paní Tomášovou, to bylo skvělý, všechno dávala dohromady, byla ve velice dobrém pracovním kontaktu s projektanty z povodí, se mnou i s vedením města. Vedení města

si uvědomovalo, jakou činnost pro město ona dělá, nikdy jsem se neptal, jak to mají vyřízený, je to paní v důchodu, po Chocni jezdí na kole, vždycky když tam jedu, tak vždycky taky přijede. To je duše podniku. No a když se dá někde něco do pořádku, tak to najednou zvýrazní kontrast mezi tím, co je vedle v nepořádku, to bylo hned vidět, že ten náhon k vodní elektrárně, tam se to hroutilo, padalo, dřív to zapadlo, teď najednou velkej malér, také se na tom podepsalo to, že při protipovodňových opatřeních byla řeka vypuštěná, nebylo to zatížený vodou, vyrovnávaly se síly, to se podepsalo na stěnách náhonu. To je normální kanál s tím hezkým zábradlím. Paní Tomášová tedy řekla, že to takhle nemůže zůstat.

Ale to ať vám vypráví ona, to jsou neuvěřitelný historky, jak se najednou nevědělo, komu ten náhon patří, Povodí to nezajímalo, pak to dospělo až k ministerstvu, kde snad ministr rozhodl, že to patří Povodí. Takže tím dosáhla toho, že se opět spustila rekonstrukce stěn tohoto kanálu, je to železobetonový, ale má to kamenný obklad. Alespoň ten náhon ve středu města je teď v pořádku, to je její práce. Její činnost nespočívala jenom ve spolupráci s projektanty a vedením města. Její největší zásluhu spatřuju v tom, že zprostředkovávala informace od projektantů k lidem ve městě, k občanům. Neustále každému vysvětlovala, co se tam bude dít, jak se to bude dělat, takže ten obrovskoj zásah do města vykomunikovala, že s tím nebyly veliký problémy.

Jediný problém byla petice, která se objevila, dostalo se to až ke mně, protože ti, kteří petici napsali, přijeli sem, vysvětlit mi to. V té části nábřeží, kde je vilová zástavba, z těch vil na řeku vidí. Tak se rozneslo, že tam bude zeď metr třicet vysoká, v jednom místě 145 cm vysoká. Jak to po Chocni putovalo, tak ta zeď rostla, každě si k tomu něco přidal, takže přijeli sem, že z toho nábřeží, který se podíl na hodnotě těch jejich majetků, že ta hodnota jde pryč a poškozuje to jejich majetky, oni už mluvili o stěně metr osmdesát. Tak jsem si říkal, to je mi divný, listoval jsem znovu všechny ty podklady, výpočty a tak jsem je uklidnil, říkal jsem, já vám to nakreslím, zakreslil jsem jim to do fotky – ta stěna tam měla být metr dvacet. Naštěstí jsem měl fotku, kdy po tom nábřeží kráčí maminka s kolem a vedle ní malej kluk, zrovna v tom období byla tráva asi takhle vysoká, vykvete to jako louka, ta stěna nepřevyšovala tu trávu, v tom nebyla nějaká spekulace nebo úprava. To jsem jí poslal s tím, že nevím, kdo jim řekl o těchletěch věcech, ale že já vím tohle, a proto jsem s tím souhlasil. Dostal jsem zprávu, že je to dobrý, že petice byla stažena.

To bylo jediný takový vysvětlování. Ta zeď byla níž i oproti plotu u těch domů. Za tu cenu, že budou ochráněný, to myslím stojí. Tady jsem zvědavej na to, zeď má takovou zajímavou patinu, dodělaly se před to nový výsadby stromů, taky jsem se podílel na výběru a způsobu, jak je tam umístit. Na tu stěnu už se v několika místech dostává břečťan nebo přísavník a spojuje se to s travnatýma chodníkama a okolím. Myslím, že ještě 10 až 15 let, než ty okrasný jabloně, který jsem tam doporučil, až zmohtnějí, tak to bude ta představa, s kterou jsem to dělal.

Problémy tam taky byly, přišel někdo s tím, proč zrovna okrasný jabloně, vždyť to má plody, kdo to bude uklízet, bude tam víc hmyzu. Pak nezbylo doporučit literaturu, kde se píše, jaký vlastnosti tyhle stromy mají, že se musí zvážít, že je to malý strom, krásně kvete, na podzim jsou jinak barevný. To že pod tím něco je, s tím ať si nedělají starosti, že si to vezmou ptáci, to ani nepadne. Ale ty obavy se tam objevily. Někdo by tam rád na tom obytném nábřeží měl

jehličnany, ty tam z mého pohledu vůbec nepatří, v každé zahradě z těch vil jsou ovocné stromy a já chci dosáhnout toho, aby ten širší obytný prostor, to prostředí, aby to spolupůsobilo, aby se to nedělilo. V Chocni to vždycky bylo jedním z charakteristických rysů, i podél náhonu byly třešně a ovocné stromy, nebyl problém to sklídit, vždycky se někdo našel. Já si to pamatuju jako dítě, pro nás to byla úžasná hra, vždycky tam tu třešňovku někdo hlídal, tak o to to bylo zajímavější se tam na ty třešně dostat. Je v tom trošku osobní vztah, když člověk zažívá nějaký obytný prostor, něco tam zažije, tak to pak není tak studený, jak kdyby to dělal někdo... je to výtvarně v pořádku, designéřsky perfektní, ale...

Podle toho, co říkáte, tam asi taky hrálo roli, že jste nějaká autorita...

Tím jsem se já moc nezabýval, nikdy se nesnažím tak vystupovat, ale přiznávám, že když se tam objevím, tak mne tak berou trošku, je spousta lidí, kteří na ten titul a kde člověk pracuje, dá, protože je to snazší než zkoumat, co ten člověk dělal.

Památkáři v Terezíně měli problém, aby se prosadili vůči tomu projektantskému stylu, technicistnímu, stěžovali si, že nemají žádnou podporu u nějakých osobností, které by přišly a řekla, ne, takhle to být nemá, pak měli větší slovo u města, které se hlavně snažilo zachraňovat lidské životy ...

Tomu rozumím, ten architekt tohle nemůže změnit, ale může se na tom nějak podílet v nejdůležitějších momentech, říct tady pozor, vidím, že by to šlo udělat jinak. Přes tohle jsme si velice rychle začali dobře rozumět s projektanty z Povodí. Možná, že mne taky zpočátku brali jako autoritu, byli to mladí lidé, vystudovaní na ČVUT, co se týkalo povrchu těch stěn, vytvarování, tak jakmile dostali ten výkres, tak vůbec nebyl žádný problém, okamžitě to vzali. Památkáři v Chocni tady do toho nezasahovali, tam jsem tu „nejpamátkářštější“ roli hrál já. Já působím už dlouho v Litoměřicích jako městský architekt, tak vím, že s památkáři je někdy složitý hledat nějakou cestu, trvá to strašně dlouho, než si získáte jejich důvěru a strašně záleží na tom, kdo tam je. V momentě, kdy je to vzděláním kunsthistorik a kouká se na to z tohoto hlediska, tak je to obtížnější najít společnou řeč. Záleží na tom, jak se člověk domluví s těmi výkonnými. Celej problém je v tom, jestli do těch památkových rezervací, cenných míst, i třeba chráněných souborů nebo jednotlivých objektů můžete citlivě vstoupit nějakým soudobým prvkem, nepoškodit památkovou hodnotu a nebo ji dokonce zvednout. S památkáři zavádět tuhle debatu opatrně. Kdysi, při profesuře Karla Kibice, jsme tady na fakultě, chodící encyklopedie, nesmírně zajímavá debata s oponenty. K.K. mluvil o pražských věžích, z který doby to pochází, jak důležitá je historie a výraz a debata se stočila na věž svatého Víta, o historii, že je to gotika a pak se tam začalo baroko a kolega ze Slovenska říkal: myslíte si pane docente, že by mohla přijít doba, která by tu věž ještě o něco pozvedla, nějakým citlivým zásahem? Všichni ztuhli a on říká: po veškeré analýze těch věcí musím říct, že to nemůžu vyloučit... Když se to pak někde daří, ale musí to být konkrétní výstupy, na který se jdete podívat. v Litoměřicích působím už dvacet let, tak tam ty příklady už jsou vidět. Debata s památkáři byla velmi tvrdá, ale přišel tam nový prvek a udělal tam minimálně pořádek, čili o něco to pozvedl. Staletá historie, krystalizace našich měst, v tom máme takový bohatství a taky je obdivujeme a nejen my, na tom se shodneme. A ono to nevzniklo najednou, něco se zbořilo, pak se něco dostavělo. Dokonce i v té velmi cenné památkové rezervaci v Litoměřicích máme dostavbu proluky, která má soudobý výraz, všichni jsou s ní spokojeni, zapadá tam perfektně

a já jsem přesvědčen o tom, že to město obohacuje. Když to člověk rozebírá, v čem to je, tak v podstatě jsou tam dodrženy ty nejdůležitější věci – výraz je soudobý, ale je tam dodrženo měřítko a členění ty fasády, základní vazby na okolní domy jsou v pořádku. Takže teprve, když se do toho zakoukáte, tak vidíte, to je úplně nový dům tady. Ale zapadá to. Velký boj s litoměřickými památkáři, s partou studentů jsme dělali studii na využití zámecké sýpky v Děčíně na studentskou kolej, vzniklo tam detašované pracoviště ČVUT, takže ze sýpek, ze kterých odešli sovětští vojáci, se udělají koleje. U sýpky byl obrovský krov, do toho nás lákalo dát ty pokoje, třeba i ve dvou úrovních, ale jak tam dostat světlo. Přišli jsme s tím, že tam budou malá střešní okna. To když slyšeli památkáři, tak nás vyhnali. Tak jsme se ptali: Souhlasíte s tím, že tam bude to bydlení pro studenty? Ano. My nezasáhneme do konstrukce, interiéry budou úžasné... Jo to se nám taky líbí. Tak nám řekněte, jak tam dostaneme to světlo! Oni: Střešní okna tam nechcem. Tak jsme nakreslili různé vikýře, ale to vypadalo úplně příšerně, nakonec říkali, že opravdu ta střešní okna jsou nejlepší, charakter stavby to udrželo. Nakonec to schválili.

Jak dlouho trvala vyjednávání v Chocni?

Zabralo to spoustu práce, tam to přišlo v období, kdy se už zmírnily moje aktivity sportovní, mladší část rodiny byla samostatná, měl jsem na to víc času a klidu. A byla to výzva... Byla výhoda, že jsem měl spoustu podkladů z minula, nebylo nutný tam jezdit za každým detailem. Na kontrolní dny jednou za měsíc jsem tam jezdil pravidelně, dopoledne šlo na místa, kde se zrovna pracovalo. A taky jsem to rád sledoval, jak se to dělá, proměny, když se odstraňuje starý most a začala s tam objevovat konstrukce toho nového ... Je to odměna, když vidíte, že výsledek je poměrně totožný s představami, s kterými do toho člověk šel. Tak to vás uklidní.

Doporučení pro obce, které uvažují o tom, že budou PPO dělat.

Jsem členem Asociace pro urbanismus a územní plánování, tyhle obecný roviny nás zajímají, města jsou naším bohatstvím, je jich hodně a jsou lidské velikosti. S Asociací jsme si říkali, že by bylo třeba, aby někdo školený o tu naši krajinu pečoval, vydával informace o městech. Nebylo daleko k tomu využít zkušenosti některých lidí z těch měst, architektů města nebo dříve hlavní architekti. Každý město by mohlo mít takovouhle pozici, razí to i Česká komora architektů, pořádá Společnost Petra Parléře konference městských architektů. Letos v lednu schválila vláda Politiku architektury a stavební kultury, tam je takový odstaveček, že by bylo dobré, aby města někoho takového měla.

Starosta Stříbra, kde se konalo jedno setkání městských architektů, popřál všem městským architektům, kteří tam debatovali, ale že se omlouvá, že má jiný povinnosti, že město Stříbro, který má něco okolo 5000 obyvatel, nikdy nebude mít na to, aby mělo městského architekta. Škoda, že tam nezůstal, protože jeho představa je, že architekt bude pro to město drahejší, že to město neutáhne. Pro Choceň, že jsem tam odsud, tak si skoro nic neúčtuju. Ale v Litoměřicích mají v rozpočtu kolonku městský architekt, nezabírám jim nikde žádné místo, jsem začleněn do skupiny odborníků územního rozvoje, jsem členem komise Regenerace, spolupracuju se stavebním úřadem a územním plánováním. Městský architekt by měl dávat dohromady ty informace, říkat, s tímhle počkejte, na příští rok je tady plánováno, že se bude dělat tohle to, když rok počkáte, tak se to nestřetne. Pokud se na městě mění úředníci, tak to nedělá nikdo, navíc z té politické úrovně jsou tlačeni do něčeho, aby se něco udělalo a byly nějaký politický

body. S politiky v Litoměřicích jsem nikdy neměl žádné problémy, řadu nápadů jsme tedy utlumili hned v počátcích, protože přání občanů jsou velmi různorodá – pěší zóna, podzemní garáže apod. Architekt musí říct, že to v tom podzemí fakt nejde, někdy stačí naznačit souvislosti. Městský architekt může být zaměstnanec, jako v Písku (Pepík Záborský), už je tam 15 let, obdivuju ho, že si dovede najít tu polohu v pozici zaměstnance, že se tam udržel. V té pozici externí je to snazší, člověk může být odvážnější, to pak nemusí být ani architekt, může to být člověk, který má k tomu městu nějaký vztah – třeba inženýr, ten tu koordinaci dovede taky a když bude vymáhat, aby u těch projektů, který jsou čistě technický, že se na nich bude podílet nějaký architekt, tak to může dobře fungovat.

U malých obcí o tom debatujeme, bylo by dobře, aby tam, kde jsou ty úřady územního plánování a obstarávají ten urbanistický plánovací dohled na těmi malými sídly, aby tam byl taky takový člověk, který bude na ta sídla nahlížet z nadhledu, ze širšího pohledu, nejen technickýho ale i urbanistickýho. Ve škole se snažíme to studentům vštěpovat, že sídla nejsou jen zastavěná území, ale že jsou to součásti krajiny. Malá sídla jsou závislá na těch větších, utváří to ucelený systém, v momentě, kdy si to někdo začne uvědomovat i v té politické rovině, tak to jde docela dopředu. V Litoměřicích už to umějí. Starosta by měl mít takový rozhled, nebo by měl tam někoho takovýho mít, kdo si uvědomuje, že na větších obcích jsou ty menší závislé.

Další doporučení?

Obecně to, jak se prohlubují obory technicky, je všechno dokonalejší, mizí ochota mezi těmi obory spolupracovat, to se odráží v té praxi, dopravák řeší komunikaci, obchvat města apod, tak ji řeší jako silnici a chodníky, který patří městu... snaží se potlačit technické parametry, kde to nejde, kde je bohatství v něčem jiném, třeba je tam úzký profil. Radši tam zúžím ten jízdní pruh... Je bezvadný, když to takhle jde, už se to daří, hodně záleží na vedení města, jak tlačí na ty projektanty. Příklad z Chocně.

Je i tendence, tlaky, dělat to co nejrychleji, co nejrychleji a tím pádem i s takovým výsledkem, nad kterým je otazník. Druhá taková zásada by byla, abychom dosáhli toho, aby ty projektové týmy byly komplexní. U developerů vítězí pohled cenové výhodnosti pro ně, když se jedná o bydlení, tak je to docela zrádné, obytné soubory, na těch by se hodně měla podílet ta města, nenechat to na těch investičních společnostech.

V Chocni jsem se setkal s výběrovým řízením na rozšíření čtvrti, která se jmenuje Vostelčice, měli ode mne koncept, skicu, na té jsme se dohodli, výběrové řízení vyhraje firma, která má v projektu napsáno, že bude spolupracovat s architekty, že je má v týmu. Přejde jejich předběžný návrh - a to architekt neviděl ani z rychlíku. Je neuvěřitelné, že se lidi pustí do něčeho, kde ty vazby s architekturou jednotlivých staveb a veřejných prostranství vůbec nechápou. Město mne zalarmovalo, tak jsem si k tomu sedl a předělal to, oni to okamžitě přeberou, architekta ale neměli. Ptal jsem tedy: Vy to tady přebíráte, budu tedy v týmu uveden, podepsán pod tím? No to ne, my jsme s tím nepočítali v návrhu ceny. Já to nakonec dělám pro město, ale ani město, když na ně začali tlačit, tak ničeho nedosáhli. Je to směla, že tam, kde se vytváří prostředí pro život lidí, tak tam máme teď pod tlakem výběrových řízení to dělat rychle, co nejlevněji a s takovým výsledkem, nad kterým je otazník.

Druhá zásada by tedy byla, abychom dosáhli toho, že projektové týmy budou kompletní, a že se bude trvat na tom, aby byla spolupráce s architektem. Ty developeri to mají taky tak, dodrží územní plán, ale vítězí tam pohled cenové výhodnosti pro ně, návratnost. Z bydlení dostávajíte

návrat rychle, to je docela zrádný, měla by se na obytných souborech podílet hodně města, nenechávat to jenom na komerční sféře.

Tak bych jim doporučoval, aby se o to starali. Znáám příklady měst, kdy město jako investor se chovalo naprosto profesionálně a více myslelo na budoucnost těch, kteří tam budou bydlet, nemyslí tolik na ten finanční efekt. V Litoměřicích se to povedlo v jednom komplexu bytové výstavby, prodej parcel, prodalo se to velmi rychle, dnes je to téměř ze sto procent postavený. Město na tom neprodělalo, vydražilo parcely, metr čtvereční přesáhl někde 2000 Kč.

Spolupracuji s Nadací Partnerství na úpravách veřejných prostor, soutěž Cesty městy, je tady u Mělníka Mšeno, kde nejdřív upravili náměstí a pak Mladoboleslavskou ulici, neuvěřitelně pozitivní proměny. Mladoboleslavská je silnice a patří kraji, prochází centrem města, město si k tomu vzalo techniky i architekty, dokonce zahradního architekta, dosáhnout toho, že zúží vozovku na mladoboleslavské ulici ve prospěch chodců a podélného stání, to je neuvěřitelný počín. Přijela porota, hodnotící komise z Nadace Partnerství a říkala, že je to úžasný, jsou tam lidé, kteří projíždějí celou republiku. Taky byly obrovské problémy s tím, prosadit to mezi obyvatelstvem, i se zklidněním komunikací.

Choceň

Koordinátorka - externí spolupracovnice úřadu, členka zastupitelstva města Choceň

Lidi, který byli i postižený povodněmi, ale hlavně ti, kteří se na to koukali jako na úkaz, říkali, že nebude vidět na vodu, že děti budou ochuzený, tak jsme se jim snažili zavřít papulu, poprosila jsem architekta Mužíka, rodáka a kapacitu, který s námi skoro od začátku spolupracoval, spolupracoval s projektanty, povodí Labe, Hradec Králové, všechny momenty se řešily, když byla nějaká fáze projekčně připravená, přijel pan architekt, prochodilo se to, upravilo, aby to bylo pěkný. Jsem mu do dneška nesmírně vděčná a vážím si ho.

Park hraběte Kinského, který patří k zámku.

Most, který nesplňoval podmínky při průtoku, bylo štěstí, že se sehnaly peníze, aby se předělal. Spolupracovali jsme s katedrou hydrotechniky s docentem Valentou, a jeho ženou, počítali nám, aby to splňovalo podmínky průtoku. Kouličky, které vymyslel pan Mužík – něco tady chybí a přišel na tohle, to jsou drobný detaily, který jsou úžasný.

Tichá Orlice, která umí být pěkně divoká. Tady je nová lávka z předepjatýho betonu, předtím byla dřevěná, voda se hrnula přes ni. Ta voda má šílený tlak, byla zničená, postavila se ta lávka nová. Všichni ji tady znají. Jsem stará, pořád mě baví pracovat. Když začaly majetkoprávní věci, každěj soused s tou stavbou musel souhlasit, je to protismyslný, vždyť my vlastně ty lidi budeme chránit. Tak já jsem všechny ty lidi musela obejít, ukázat jim to, veškerý ty kontakty. Jen souhlasy, ne vykupování pozemků. Pak byly nějaký výměny, protože tam vzadu v majetku státu, úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, nejhorší byly činžáky, když tam měli nějaký společný prostor. Myslela jsem, že to každěj podepíše, že budou rádi, ale to jsou typy lidí, který to přece udělaj hned. Přijďte třeba za tejden. Celý dojednávání s lidma jsem se snažila, mít dva až tři měsíce. Některý tady mají pozemek, ale nebydleli tady, takže jsem musela shánět adresy, to se protáhlo.

Nízká zídka a pak jsou tam ty průduchy, vstupy kam se dávají ty mobilní zábrany, to dělají hasiči, který jsou tady skvělí, vzadu je ohromný prostor, tam to mají schovaný, označený, dvakrát za rok se dělají cvičení, trvá jim to hodinu, než to složí.

Tady ti byli postižený povodní hodně, tak jsme jim tady udělali zeď. Někde musí být rozliv, do parku se to může rozlít, aby to nebylo sešněrovaný.

Stará mlékárna, spočítalo se, že to bude raději chránit tu zastavenou část na druhé straně.

Náhon na malou vodní elektrárnu od zač. 19. stol, řešilo se, že okolo je velká zástavba, u mostu začíná protipovodňová zídka a tady je protipovodňový vak, který se nafoukne a uzavře to rameno a neohrozí to intravilán. Musí se to kontrolovat, dělala jsem nedávno technickou kontrolu těch kritických míst, o tom vaku jsem měla pochybnosti, leží to tam jako potvora v tý vodě. V tý věžičce jsou čerpadla a zjistilo se, že to někdo ukradl. I když vědí, že jde o bezpečnost, tak se to zabezpečovalo ještě víc, než to bylo.

Já jsem geometr, já jsem byla 16 let v zastupitelstvu, když se o tom začalo mluvit, tak jsem k tomu měla nějaký připomínky, tehdejší starosta řekl, že by mi to sedlo. Já jsem netušila do čeho lezu, nebylo to jednoduchý. Když jsem tu dokumentaci předávala, tak mi z toho dodatečně bylo špatně.

Zámek je výš, není podsklepený, takže velké nebezpečí mu nehrozí.

Další přírodní park Peliny, opukové skály, taky zídka, na kterou navazuje zemní hrázka, v parku se to může rozlít, ničemu to nevadí, to je park.

Začalo to projektem Flamor, který dělala katedra hydrotechniky, Ing. Valenta z Prahy s nějakým institutem v Lausanne. Prosinec 2003. Začali nás informovat, jak by to mohlo být. Přiměly je k tomu povodně.

Hrozná povodeň v roce 1997, celý Spořilov byl zaplavený. Udělali nejdřív studie, objížďeli postižené místa, věnovali se tomu jako vodohospodáři, byla jsem na prvním setkání, kde byli i lidé ze Švýcarska.

Lidé, kteří o tom nic nevěděli, psali, jaký by měly zdi být, kde by měly být, jak vysoký, petice byly v obchodu za výlohou, byli lidi, kteří to chodili podepisovat. Byli to lidi, kteří povodní poškození nebyli, šlo jim jen o estetiku, nikdy pro to město nic neudělali.

Projektem Flamor začaly všechny analýzy, nejdřív jsme uvažovali o zemních hrázích ve většině případů, jenomže po tom nábřeží jdou dvě kanalizace, který vedou k čistírně odpadních vod atd., takže nakonec se zjistilo, že nejsou podmínky pro hráz, geologický průzkum se musel udělat, Ing. Medřík z Pardubic, není tam jen zemina, opuka, kámen. Betonové stěny se taky musejí upevnit piloty do země, ale kam, do jaký hloubky? Kde je spodní voda? Se vším se počítalo. Proměňování studní, lidé začali křičet, že se jim ztratí voda. Taky jsem chodila po domech, měřila jsem hloubky studní, protokoly. Myslím, že se na nic nezapomnělo, je to svědomitě udělaný.

Studie: katastr nemovitostí, příčné řezy – výpočet výšky zdí, průtok přes 235 při povodni, bylo potřeba to snížit asi na 189, ale jak... Chocně je spojitá s krajinou, která je před ní. Museli snížit průtok retenčními nádržemi, suchými poldry u Lichkova, aby se voda zadržela před Chocní. Ovlivňuje nás Orlice a Třebovka, to je její přítok. Nad Třebovou je rybník Hvězda, tam tenkrát praskla hráz, takže byla potřeba udělat pořádnou hráz. To je první bod.

Mosty, lávky se musely zvýšit.

Já jsem pozvala i doktora Cílka, že by mohl udělat seanci, jela jsem za ním do Akademie věd a jako bychom se znali od nepaměti, ochotně přijal, chtěla jsem, aby k těm lidem promluvil, že to má svoji váhu, když je to od někoho jiného.

Dospělo se k řešení, že nebudou ty zemní hráčky, že to nebude bít do očí, začalo se studovat, jak nejlíp ty zídky udělat, to jsem si vzpomněla na pana ing. Mužíka, ten souhlasil, že do toho půjde s námi. Každý profil, každý místečko velmi citlivě dělal.

Lávka z přepjatého betonu. Počítalo se, aby to nezasáhlo nádraží. Jen park. Místa, kde se posadí mobilní hrazení, pak zase zídka, Lhota část města, zelená zemní hrázka. Plovárna, zahrádkářská kolonie, tam se hodila zemní hrázka.

Není jednoduchý sehnat správný materiál na zemní hrázku, musí být jílovitý, aby to drželo. Měli jsme štěstí, že blízko byla rekonstrukce silnice a tam ten materiál našli. Ale musel se shánět, kde to uložit, to jsou takové problémy, který během toho nastanou.

Když se ten materiál na tu stavbu vozil, tak tu vznikla vlna odporu, že se lidem klepou baráky. Šli k nim machři, který všechno nafotili, všechny praskliny nafotili ještě před tím. Dokázali jim, že to měli už předtím. Na nábřeží si je pozvali do sklepa a taky museli nakonec uznat, že to nezpůsobila tahle stavba. Jeden chlap si málem lehl na zem, aby ta tatra nemohla projet. Dneska jsou všichni ticho a jsou rádi.

Protesty lidí asi byly nejhorší, mně nevadí práce, ale vadí mi, když narazím na takovýhohle mizernýho člověka. Jenom aby křičel, ječel, bránil tomu.

Při jednání s ostatními problémy nebyly

Finanční problémy, do Hradce jsem jezdila velmi často, říkala jsem, že cokoliv můžu udělat já, tak to udělám.

Náhon, to je tak desetiletá práce moje. Naneštěstí majitel vodní elektrárny, ten náhon tam jede kvůli němu, ale mne štvalo, že je to uprostřed města a stav je tak neutěšený. Ale to bylo až po povodních. Po těch protipovodňovkách, to vypadalo pěkně.

Ještě jsme sázeli břecťany ke zdem, aby to vypadalo pěkně, ale byl s tím problém, lidé z technických služeb, ti najatí, jsou lidé, kterým na ničem nezáleží. Vysekali to i s trávou, takže jsme to sázeli znova.

Nejhorší bylo fakt, to že se vám postavili lidi, které jste znala, tak je přesvědčit. Nebo jak si stěžovali, že jim zničí panelovou cestu, tak jsem jim vysvětlila, že na tom naopak vyzískají, protože když něco poničí, tak to musí dát do pořádku, to bylo v podmínkách.

Spolupráce s Povodím byla vynikající. Někdy jsem jim šla v dobrým na nervy, pořád jsme byli ve spojení, kolikrát jsem byla v Hradci, tam jsou výborní chlapi. Pan architekt Mužík se s nimi vždy domluvil, je výborný, nejen umí udělat výbornou práci, ale umí jednat s lidma. Je klidný. Já se třeba někdy neovládám. Táhle mám záznamy kontrolních dnů. Podle potřeby tam byli zvaní lidé, kteří mají být přítomní, Chládek Tintěra byli hlavní provaditelé. Arch. Mužík to uměl podat tak, že změny respektovali.

Betonové zídky, tak by bylo dobrý udělat nějaké vrásnění, aby se to zjemnilo. Poslední tečkou byly ty koule na mostě. Byla jsem u toho, když kameník tu první kouli posadil na zábradlí, úplně jsem zajásala, protože to bylo úžasný, on viděl dopředu, jak to bude vypadat.

Dotace z ministerstva zemědělství, bylo to těžký, byly to etapy, nejdřív ty poldery a potom se přešlo na města.

Radila bych obcím, vždycky musí mít někoho místního, kdo se tomu bude věnovat, schopného člověka, musí všechno umět, ale musí vědět za kým jít, jak zprostředkovat setkání, domluvu, vyplyne spoustu momentů.

Přeložky kabelů – já ty lidi tady znám, taky šlo o čas, kdybyste prošvihla ty prachy, ty výběrová řízení, s tím bylo zdržování.

Jaké podklady jste zajišťovali pro vypracování návrhu?

To si zajišťuje projektant, i když ve spolupráci s městem. Můžete jim pomoci, zařídit, sehnat, třeba ty vrty – hledali, kam to uložit. Tak mne napadlo místnost v hudebce, kde učím. Nejde udělat kuchařka, protože každé místo je jiné, někde stačí, kde uděláte pár metrů, podle terénu. Studie odtokových poměrů, to všechno dělal projektant, to jsou odborné práce, to ani město dělat nemůže. Územní plán jsme měnit nemuseli, stačily souhlasy majitelů pozemků. Začali řvát, že se jim ztratí voda ze studní. Křiklounů bylo minimum, ale byli hlasití. Já ještě dělám Choceňský zpravodaj, protože to nikdo nechce dělat, snažila jsem se poctivě podávat informace od techniků a inženýrů, dávala jsem tam fotky, některý ty řezy, hustila jsem to do nich, ale pravdivě. Jedna paní se mnou písemně ukončila přátelství kvůli protipovodňovým zídka. Jedna byla za panem Mužíkem v Praze a krásně jim to vysvětlil, že tu vodu z okna uvidí, že zídka nebude mít 180 cm ale 120.

Inspirace odněkud jinud?

Ne. Ta voda nás zaskočila, nevěřila jsem, že to tak dopadne, snacha říkala, co budeme dělat a já „Prosím Tě, neboj se.“ Když tak, pojedem na lodi, ale nikdy jsme vodu neměli. Ale pak ve sklepě, jsem uviděla ty prasklinky, vlasečnice, kanály už byly plný. Chodili jsme se na to koukat k řece a vím, že tenkrát opravovali chodníky a měli na kupách dlažební kostky na kanálech. Já jsem chlapům říkala, aby šli pro vidle a přeházeli to, aby kanály nebyly ucpaný. Ale to byla blbost, najednou bylo vidět, jak to jde těmi kanály ven. Musí se začít u kanalizace, právě ten moment, kdy to jde ven kanálama, tak jste ztracený. Když mají kanály odtoky do řek a potoků, tak se musí dělat zpětný klapky. To je velmi důležitý. Hradítka u příkopů. Zpětný klapky musí být kontrolovaný, čistý. Hradítka na řece, splávky, to jsou jednotlivé detaily.

Doplňovali jste si nějakou dokumentaci navíc, dobrovolně?

Nechápu otázku. Projektanti byli vynikající, přesně věděli, co a jak chtějí, takže když řekli geologický průzkum, tak se udělal geologický průzkum, změřit studny. My nejsme chytrí jako ty projektanti, byli jsme jim nápomocní. Hlavní gro má projektant, ten je za to zodpovědný.

Mně ta estetika zkraje ani nenapadla, mně šlo o to, aby se něco pohllo.

Protesty, petice souvisely s estetikem, těm šlo na nervy, když se voda řítla, tak všichni měli prdelku sevřenou, ale potom říkali, aby to k něčemu vypadalo. Já to chápu, ale musí se to nějak skloubit, nemůžu to skácet tím, že tam bude 2 nebo 5 cm navíc.

Má smysl přistupovat jinak k oblastem s památkami?

Já jsem nad tím přemýšlela. Ano, je to pravda, ale ... Já mám ráda starý domy, památky, koukám se na to v televizi, nádherné stavby. Ale buďto jde o stavbu nebo jde o život, když mám rozsáhlou bytovou zástavbu. Bylo by mi hrozně líto, kdyby byl poškozen zámek, mám k němu citový vztah, je tam hudební škola, kam jsem začala chodit v roce 1946. Ale je to třeba komplexně zhodnotit, tady zámku voda moc nehrozí, je tam veliký výškový převýšení.

Projektant to vidí, jak zacházet památkou a jak jinde. V Chocni se to nedotklo památkově chráněných území, jen přírodní rezervace.

Každý projektant by respektoval, tady se taky zvažovalo, ale pak se zjistilo, že není podsklepený, je na vyvýšeném místě. Tam je udělaná zpětná klapka, vyústění dvou kanalizací.

Stanovování jiných, než protipovodňových rizik?

Je vypracovaný protipovodňový plán. Na základě zkušeností z povodní, konkrétní spolupráce hasičů a ostatních, co kdy kdo, hlášení, všechno to má svý zákonitosti.

Rizika PPO? A kdo tuhle otázku dal? Riziko PPO? Kde to přeteklo přes zeď? Bud' to v ústí nebo někde jinde? Ta otázka je hloupá. Nemůže mne ohrozit, že půjdu na nábřeží a je tam zeď. Jo, můžu se vztekat.

A zkoumalo se to nějak, ta možnost ovlivnění?

Panebože na to nebyl čas, to mi jde na nervy tyhle otázky. Naprosto zbytečný. Když prožijete takový úkaz, tak máte na mysli, aby se neopakovalo, a stejně máte v koutku myšlenku, že to nemusí vyjít. Ty všechny výpočty, snažili se je udělat co nejlíp, ale příroda je příroda. A taky se změnilo zemědělství, dřív se oralo po vrstevnici, dneska už ne. Mizely remízky, lesy, všude je samý asfalt, tam se začít, ale to se nedá zrealizovat. Těžký stroje na poli. Zmizel vztah k přírodě.

PPO je celý hotový, ale občas je potřeba něco opravit, nemají mne moc rádi, že je honím, ale to se nemůže nechat. Je to hotový 5 let, ale není to věc věčná, musí se to kontrolovat. Děláme i cvičení dvakrát do roka, o tom mám zápisy. Hasičům dělá problém něco napsat. Jsem tam u toho, stopujeme jim minuty. Vak zkoušíme. Máme jeden ve vodě a pak přes pardubickou silnici jsou betonový bloky udělaný a přes tu silnici taky přijde velký vak na suchu, to se všechno zkouší. Všechno zkoušíme.

Cílek má přírodu zmáknutou, dřív lidi stavěli železnice na náspech, dneska se vám zaplaví dráha, protože je blbě udělaná, dřív lidi s přírodou žili a ctili ji.

Co bylo nejhorší?

Aby to klaplo, aby nám na to dali peníze, časově to skloubit, aby to vyšlo, podstata jsou peníze. Problémy s ministerstvem byly problémy, snažili jsme se, aby nás někdo nepředběhl. Šlo o ty koeficienty, když se počítaly škody a kolik bude stát PPO, tak ten koeficient musel nějak vyjít. Byly obce, kterým to nevyšlo. Muselo se to hlídat, něco se třeba neudělalo, ale konkrétně vám to teď neřeknu.

Doporučení:

Místní člověk, který by to měl na starosti. Nemůžu dopředu říct, čemu se vyhnout, nevím, co se vám tam vyvrbí. Když máte člověka, který umí jednat s lidmi, tak ten to domluví. Já jsem praktik, každý místo je specifický. Kdybyste mně dala obce, který znám, tak vám to řeknu, jak to udělat. Musí se udělat místní šetření, rekognoskace terénu a musí se okamžitě spojit s chytrým vodařem, který to zná, jednotliví specialisti se nabalujou, narážíte na věci, který je třeba řešit.

Obdivuju lidi z Troubek, kteří z toho místa neodešli.

Chrudim

Referent – městský úřad Chrudim

Vyzkoušel jsem si některý věci naživo, a za ORP-ěčko, nebo tím, že jsme ORP-ěčko, tak pro nás a na nás spadají i určitý povinnosti k obcím, který v rámci ORP jsou, což jen něco přes 80 obcí v povodí řek jako je Chrudimka, Karounka, Žejbro, Ležák, Novohradka a Doubravka. Takže tyhle ty některý potoky, který se nechají nazvat „mokrej kámen“, ty dokážou udělat pěknou paseku, když začnou blbnout. A to nemluvím opravdu o stokách, protože to nejsou potoky jako Podhůr nebo Markovickej potok Bylanka a podobně. A ty když jako se zadaří, no tak dokážou udělat celkem slušnej bordel, co se týče vody, během krátké chvíle a tak dále.

Kdo inicioval zavedení protipovodňových opatření?

Já se vás také zeptám: Vy máte pocit, že na Chrudimi existují nějaký protipovodňový opatření? My jsme teda, to je pravda, začali pracovat na protipovodňových opatřeních ve fázi projektové dokumentace spolu s povodím Labe a bylo to někdy před možná 3, 4 roky zpátky, možná i víc. A skončili jsme na tom, že někteří místní chrudimští občané z části Střelecká ulice, Střelecký ostrov prohlásili, že ani metr pozemku. A pokud teda přišlo tento „ani metr pozemku“, tak veškerý projektový práce na přípravě protipovodňových opatřeních, který měly představovat 250 milionů v investicích byly odloženy ad acta na neurčito, ale že by se tady přímo nějaké protipovodňové opatření realizovalo, to nevím.

A ta přírodě blížká nějaká protipovodňová opatření někde v okolí města ...?

Přírodě blížká protipovodňová opatření? Tak pokud bereme náhon, který není otázkou nebezpečné protipovodňové aktivity, protože ten náhon je regulovatelný na jednom z chrudimských jezů, tak náhon určitě není povodňové nebezpečí. A jestli je něco povodňovým nebezpečím, tak to může být jednak řeka Chrudimka a jednak tyhle ty minipotoky jako je potok Podhůr a ta Bylanka anebo Markovickej potok, ale jinak jako ne. A to co my teda řešíme letos, tak to je právě ten potok Podhůr, kde, vzhledem k tomu, že tak jak byla minulá doba za komunistů, kdy se spousta věcí řešilo tak, jak se řešilo, tak se ukázalo, že tenhle ten potok má špatný vyústění do řeky Chrudimky. A tam řešíme novým propustkem i novou trasu toho potoka v ústí. Ale jinak já teda nevím o tom, že by se tady nějaký protipovodňový opatření ve smyslu Chrudim a Chrudimka řešilo. A fakt na radnici chodím 24 roků každý den.

Jasný, ale v zásadě se můžeme vrátit k tomu, jak jste říkal, že tady ty snahy byly a jak to probíhalo? Nás to zajímá, protože to, čemu čelíte vy, tomu čelí i jinde, tak i to je vlastně pro nás zajímavý. To znamená, vy jste jako radnice přišli s návrhem ...

Ano. I spolu s Povodím Labe jsme přišli s tím, že by tady mohlo být zrealizováno protipovodňové opatření v délce od zimního stadiónu, což je teda de facto, no není to přesně na hraně katastru obce, protože hrana katastru obce začíná někde na Chrudimce, tady v lokalitě Presy, což je místní část Píšťovy, ale podstata těch protipovodňových opatření měla být vlastně od městského komunikačního okruhu až vlastně na místo, kde Chrudimka jakoby opouští tu osídlenou část města, což je v té části Střelecký ostrov, respektive ulice Pod Kopcem. Byla zpracovaná jakási předběžná studie, která vyřešila vytvoření protipovodňový hráze právě v části toho města jako takovýho. Ty protipovodňový hrázky měly zvládat i stoletou vodu. Mělo

samozejmě se s těmi hrázkami řešit i přemostění, které by vlastně zvedalo ty mosty tak, aby stoletá voda pod nimi víceméně bezproblémově prošla. A právě tohleto shořelo na tom, že někteří lidé v té lokalitě, kde ta Chrudimka postupuje nebo respektive kde se částečně větví a vytváří onen Střelecký ostrov a kolem Střelecké ulice prochází jakoby částí města, tak tam se ty protipovodňový opatření, ty hrázky, měly řešit někde částečně jako podezdívky stávajících plotů, které tam měly lidi, částečně měli být jejich pozemky dotčeny stavební činností při výstavbě těchto hrázek. No a tam jsme prostě narazili na větu: „Za mého pradědka tady žádná voda netekla, za nás tady žádná voda netekla, voda tady žádná nepoteče, nedám vám ani metr, odchod na párek.“ Takže takhle my jsme skončili. Ta studie tady někde je na životním prostředí a někde na Povodí Labe, protože to mělo být investorem celé té protipovodňové realizace.

To zadávalo i tu studii, předpokládám?

Samozřejmě všechny tyhle věci si řešili borci z Povodí Labe.

A zkusili jste nějaké cesty řešení, ty lidi nějak přesvědčit nebo ...?

No tak my jako tady léta letoucí každou takovouhle věc, kterou řešíme, nebo když řešíme, tak je to v rovině veřejného projednání. Samozřejmě, když se sejde větší skupina lidí, tak tam se někteří lidé na jedné straně rádi exhibují a na druhý straně někteří zůstávají jakoby upozaděný a trochu ukřičený. Tak jsme to potom zkusili v rovině individuálních pohovorů a fakt se tady nezdařilo dojednat to, aby to prostě pochopili, protože je to tak. V Troubkách taky voda dvakrát lidi vypláchla a stejně se tam našli lidi, kteří když měli pustit metr pozemku, tak prostě řekli: „Nazdar a odchod.“ My jsme tady měli v roce 2006 takovou něco jako blesková povodeň, která způsobila, že v lokalitě, kde by to nikdo nikdy nečekal, pokud není geolog, geograf nebo hydrogeolog, kde vlastně na dně Nebeského rybníka před mnoha lety soudruzi rozhodli, že bude stát 8-mi poschod'ovej barák. No, tak samozřejmě ten 8-mi poschod'ovej barák tam postavili a když se vzepřete přírodě, tak vám to příroda dá sežrat po čase. A tohleto se stalo někdy v červenci 2006, kdy opravdu přišla taková síla srážky, že vlastně takovou depresí v terénu, kde dneska teda bude stát obchvat, tak spadlo tolik vody, že tam vlastně během 4 hodin teklo pomalu metr dvacet vody. Ale fakt do toho místa, kde ta voda vždýcky stejkala do toho Nebesáku. No, ale holt někdy od osmdesátých let tam stojí barák, Nebesák, ta deprese tam holt byla zbavena téhle přirozené funkce. Tam jediný, co se dělalo, tak že se tam dělala nějaká betonová opěrka, která by měla v případě, že by znova ta voda takhle přilítla, že by ji měla částečně teda rozdělit. Ale to určitě není charakter těch protipovodňových opatření, na který se ptáte.

Když jste teda byli v té fázi studie, kde to teda potom takhle dopadlo, komunikovali jste třeba s památkovým ústavem? Měl ten k tomu nějaké připomínky?

No, tak Chrudimka vede částečně památkovou zónou, respektive tvoří její hranici, ale to nábřeží, respektive zábradlí, který by mohlo být předmětem určité diskuse, tak celkem by to nějak výrazným způsobem nepoznamenalo vzhled té památkové zóny. Samozřejmě na naší radnici, tím, že jsme ORP3, tak existuje samostatný oddělení památkové péče a v té době pracující ve třech lidech jako památkářů, tak ti to měli k dispozici a nebyl k tomu žádný negativní postoj. Byť, říkám, ta Chrudimka běží po hraně městský památkové zóny, aspoň teda v té části, která je vlastně od Havlíčkovy ulice po Střeleckou ulici fakticky. Tak je to nějaké možná kilometr a půl, tak to odhaduju.

A ještě, když jste říkal skupina lidí, to byly spíše asi jako nějaký jednotky lidí než desítky?

No, tak jasně, jsou to lidi, kteří měli a mají rodinný baráky právě podél té Sřelecké ulice, kudy vede jedno z ramen Chrudimky a z druhé strany to hlavní rameno, nějaký zahrady a tam ty lidi prostě to postavili takhle a tím pádem „nazdar“.

A byla třeba nějaká reakce u jiných obyvatel na tohle? Protože samozřejmě někdo jinej to může vykládat tak, že jako odnese rozhodnutí těch lidí, co to bojkotují.

No, abych vám pravdu řekl, tak ti lidi, pokud se fyzicky a fakticky žádné povodňové aktivity nezúčastní, tak to prostě neberou. „Mě se to netýká, já bydlím na Větrníku, mě to je jedno ...“ Já bydlím u řeky, tak já to vnímám tak, že mě by se to mohlo týkat, ale pořád je tam to „mohlo by se“ týkat.

Jo, že je to příliš vzdálený riziko?

Je to příliš vzdálený. Možná je to daný i tím, že ta potopa, která tady v Chrudimi byla někdy v roce 1846 nebo 1848, nepamatuju si to přesně, tak nebyla Sečská přehrada, nebyla Křižanovická přehrada, nebyla vyrovnávačka na Práčově, takže ta Chrudimka se chovala asi trošku jinak. Dneska je zregulovaná. Takže já třeba, i já, kterej fakt bydlím bezprostředně u řeky, kde měla být jedna z těch hrázek, zhruba půlmetrová nad ten stávající terén, tak ...

... a ta měla být betonová nebo technicky jak to mělo asi vypadat?

Technicky to vám neřeknu, jak to mělo vypadat, ale spíš si myslím, že to měly být nějaký takový ty podobný elkový profily, který by se jako nad tu stávající nábřežní zeď přiinstalovávali tak, aby po té mohly udržet nějakýký zábradlí. Říkám, technicky vám to přesně nepopíšu, je to už příliš vzdáleno době, kdy jsem ten projekt měl možnost vidět a nejsem technik.

Ještě vlastně teda ten pokus o to zavedení, to trvalo tak nějak 2 roky, jste říkal? Od té studie po to jako zamítnutí.

Ta studie, tu si zadalo Povodí Labe, s tím, že to víceméně šlo po nějaký tý informační fázi „připravujeme tohleto, chceme to řešit a vy nám pomozte s majetky“. To, co byly majetky městský, tak tam samozřejmě nebyl víceméně žádný odpor. Zmiňoval jsem památkáře, tak ti vcelku dvakrát moc protestovat nemohli, protože pokud jde o ten obecní zájem, ochránění, i včetně kulturních památek, tak jako nebyli extra proti tomu. Samozřejmě, to podstatný byla efektivita nebo se zvažovala efektivita těch stavebních úprav toku Chrudimky. Kdy, jak jsem říkal, ta představa byla v investici 250 miliónů korun a vedle toho se dávala do určité rovnováhy míra možného, řekněme následného, řešení těch škod z hlediska pojišťoven, z hlediska materiálních ztrát a podobně. A vycházelo to tak, že by těch 250 miliónů by mělo být nižší investice než následně náhrady pojišťovny a materiální škody způsobené stovetou vodou.

Tu studii těch náhrad taky dělalo Povodí?

Jo, tak to už se mě ptáte moc. To už fakt nevím. To už je, jak říkám, je to vzdálený trošku, 6 let bych řekl, 7 let, nevím přesně, už si to fakt nepamatuju.

Dobře, možná jako jedna z posledních otázek. Myslíte si, že je šance, že se postoj těch lidí i změní nebo se prostě bude muset to opravdu odložit ad acta, až třeba ti lidi tady nebudou?

Víte, já s lidma jsem v kontaktu, jako pracovně, od konce vysoký školy. Nejdříve 16 let jako se

studentama. Ti studenti víceméně byli ochotni akceptovat to, co jim profesor na střední škole vykládá, k čemu je vede. I když pořád byli ochotni v tý stupnici 1 až 5, že jo. Ale i na 5 museli něco umět, protože to uměli nedostatečně. A víceméně nechali se přesvědčit. Nechali se přesvědčit, že ty brambory je potřeba vysbírat, nechali se přesvědčit, že ten chmel je potřeba zavézt a nechali se přesvědčit, že ty okurky nebo meruňky je potřeba otrhat. 24 roků se snažím přesvědčovat dospělé lidi, že tohle město stojí za to, aby se pro něj něco udělalo, aby se pro něj i něco obětovalo a že se tady na týchle radnici nekrade, že se tady každá kačka, než se vydá, tak se několikrát otočí. Ti studenti to pochopili, ti dospěláci, těm to mnohdy trvá hrozně dlouho a u některých se mi zdá, že ještě ani po těch 24 letech se mi to nepodařilo.

Takže vidíte to spíš jako bez šance.

Ne, víte, pokud nemá člověk vlastní zkušenost a opravdu není třeba u zdí, tak to nevidí. Moje žena, když jsem ji vysvětloval, že na kole jen s přílbou – „budu mít rozcuchanou pěšinku“. Když si na Šumavě pod Plešným jezerem dala hlavičku se smrkem a po několika minutách se probrala, tak pochopila, že ta pěšinka může bejt klidně rozcuchaná, ale pod helmou. Na lyžích – „ten kulíšek, ten mi přece krásně sluší a tu ofinku si tady můžu pěkně vyčísnout“. A když zjistila, že ta helma na těch lyžích není o ofince, ale o bezpečí, tak jsem ji přesvědčil.

A není důvod ten, že vlastně ty velké povodně byly vlastně – my jsme byli teď v Jaroměři před vámi – že se vám vyhnuly? Nebo že to nebylo poznamenáno?

Je to tím, že my jsme tady fakticky bojovku, jako v Chrudimi, zažili v 97-ým roce, kdy jsme stěhovali jeden byt, kterej byl půlhodiny po té zaplaven. Právě na tom Střeleckém ostrově. Naši lidi, a to zažili tu bleskovku v tom roce 2006. My jsme v územním plánu nechali naplánovat polder, kterej měl tu vodu chytat. A víte, jakej je výsledek? „Jo, my vám ten pozemek prodáme, ale ne jako zemědělskou půdu, ale jako stavební.“ A ten polder by přišel na 60 miliónů. A ono když tohleto dáte na stůl a potom vedle toho tu pojišťovnu a vedle toho eventuálně tu náhradu, tak 60 miliónů, to je bezmála celej investiční rozpočet města na rok. Rozpočet investic města je 85 miliónů a kdybych měl za 60 miliónů postavit včetně výkupu pozemku ten polder, tak to je prostě nereálný.

Ale předpokládám, že když jste mluvil o tom původním návrhu, tak ten se orientoval na dotaci. To asi byste neplatili vy ze svého rozpočtu?

To my bysme to ani nedělali, protože to by byla akce Povodí Labe jako správce toků.

A ten polder, to by platil kdo?

No, to bysme platili my.

Takže by stál kolik?

60 miliónů nákup plus investice. Jenomže, že jo, to bylo v době, kdy se nestavělo. Dneska, když je postavenej obchvat, tak to území, kterej bylo takhle jako v tý depresi toho horninovýho nebo geomorfologickýho terénu, tak vlastně ten obchvat přeřízl. To znamená, že částečně ten obchvat řešil své vlastní odvodnění a tím pádem i odvodnění nebo vytvořil jakousi bariéru v tom území. Takže dneska, kdyby tam ta voda spadla, tak se dělí napůl de facto. Z tý jedný půlky, kterou tam tvoří hráz ta silnice, tak odvede silnice prostřednictvím kanalizačního a vsakovacího mechanismu, kterej tam je vybudovanej.

Ještě se zeptám, ptali jsme se i jinde, tak i tady to zkusím – měli jste nějaké zkušenosti nebo tady v těchto procesech, vstupovala do toho nějak ochrana přírody? Agentura ochrany přírody a krajiny, státní?

Jako myslíte do toho procesu projektování, studie, tyhle aktivity?

Ano, hm.

Tak to si nejsem vědomej, to bych si vymýšlel, protože jak říkám, celou tuhle studii zajišťovalo povodí Labe a my jsme byli víceméně v závěsu tohohle procesu, když se řešila problematika právě těch pozemků a možných stavebních úprav jak na městském, tak na tom soukromém pozemku. Ale asi jo.

Čili v tom případě, hypoteticky, kdyby ta studie byla úspěšná, začala se realizovat, tak by to bylo tak, že vy byste v podstatě převzali to, co oni nakreslili, dejme tomu, tak, jak to navrhli, tak by se to realizovalo? Nebyla by tady nějaká interní ...?

No ne, my jsme nepřebírali nic víc než že bychom akceptovali fakt, že jsou tady provedeny Povodím Labe stavební úpravy na stoletou vodu. Akorát možná, co by byl potom, a to trochu spekulujeme, při vlastní realizaci otazník kdo a za kým by šly ty věci spojený s mosty – zvedat tak, aby ta stoletá voda pod nima mohla projít. Protože podle té studie ani jeden most na stoletou vodu není nastavenej. Protože tak, jak to stavěli naši předci, tak matematický modely a stoletá voda, to pro ně možná meteorologické pojem byl, ale možná se uspokojili tím, že v třicátých letech se tady udělala regulace Chrudimky, v třiatřicátým roce, že jo, Sečská přehrada, následně Křižanovická přehrada. Zatím ty přehrady jako směrem k Chrudimi zafungovaly celkem slušně. Pamatuju rok 2002, když jsme rozhodovali, jestli vyplavíme Bojanov, protože tam ten přítok na Seči byl v jeden moment větší než byl možnéj odtok. A tam, kde mě chlapi z povodí řekli: „Tak si řekněte, když to zvedneme, tak Bojanov plave, když to nezvedneme, tak za chvíli plave taky, protože už to nebude Seč schopná regulovat a půjde to přepadem. A potom už to teda nikdo nemá šanci.“ A to je potom věc jako prima, když máte na telefonu starostu z Bojanova a on vám říká: „Nech to bejt, vydrž to!“ a máte tam vedle chlapa z povodí a ten říká: „Může se stát ledacos.“ No, zhruba deset centimetrů před tím slovem „pouštíme“ se voda zastavila. Tam potom si říkáte, že po každý prohraný bitvě je každéj velitel generál a přijde vám účet za to, že jste blbě rozhodl. A když jste rozhodl takhle blbě, že se to udrželo, no tak vám nepřijde děkovnej list od prezidenta.

Jo, jo, to je ta neviditelná práce.

Tak já po něm ani netoužím, já to jen říkám v souvislosti s těma vodama, jakože ...

Ještě poslední – vy jste naznačil, že vlastně tady to centrum, jako tady asi není reálný, že by postihla přímo to historický centrum, vy jste na kopci, takže to asi ...

No, tak na kopci, ono to město, to není jenom město, ta Chrudimka má ještě svůj ocásek v naší místní části Vestec, kterej je už vlastně v té údolní široký nivě. A kdyby tekla teda ta stoletá voda, tak ta si to tady samozřejmě rozleje. Stejně tak jako ta místní část Presy – Píšťovy, tam to je zase nad toku, taky je to široká lokalita, kde by se ta voda rozlila. Když prdne Seč, tak tady plaveme, dole na kruhový křižovatce na Bídě, tak tam je metr vody. Jo, takže tak. A můj domeček, to bych mohl jezdit lodí na dolní radnici na Pardubický ulici. To by bylo tak určitě.

A kanalizace nějakým způsobem s tím počítá? Protože mnohdy to je spojeno – budování protipovodňových opatření a úpravy kanalizace.

Chlapče zlatá, když začnete mluvit o kanalizacích, tak se každému starostovi udělá špatně. To není nic nového pod sluncem, že to jsou nejdražší peníze, který jsou schovaný a nejsou nikde vidět. Tak my teda samozřejmě nejsme vlastníky kanalizace, to je akciová společnost KVaK. Byť když někde nějakou děláme, tak ji děláme za svý, ale pak tomu to předáváme. Tak vím teda o jedné kanalizaci, která by v případě těch bleskových povodní, který se netýkají vodních toků, ale týkají se právě takovýchle území, tak je v nedostatečnosti a to je kanalizace, která vede Malečskou ulicí, tak tam je myslím 6-ti stovka, měla by tam být minimálně 8-mi stovka až 15-ti stovka, aby eventuelně tohle ... Jenomže to je taková porce prachů, že KVaK, kterej dneska ty kanalizace vlastní, tak do toho ty prachy nedá. To ani náhodou. A tím, že ta ulice je vyskloněná tam, kde teče Chrudimka, tak je možný i tu ulici Malečskou brát jako přirozenou trasu, kterou by ta srážková voda šla do Chrudimky. Ale je fakt, že ta kanalizace by to nepobrala, ani náhodou.

My vám děkujeme a přejeme vám, ať nejsou problémy.

To si přejeme vždycky všichni.

Jaroměř

Koordinátor – referent, Městský úřad, Jaroměř

Kdo inicioval zavedení protipovodňových opatření? Odkud u vás vzešla ta iniciativa?

Já.

A na základě čeho?

Na základě toho, že tady v Jaroměři byla v roce 2000 velká povodeň rovnající se skoro, nebo v té době určitě, stoletý vodě a já jsem tady přišel v roce 2003 a kromě povodňového plánu nebylo vůbec nic. Takže jsem si říkal, proč se tím jako vůbec nikdo nezabýval? Jestli jim to nevadilo, že tady byly škody přes 300 milionů v té době, v Jaroměři, tak jako proč se tím nikdo nezabývá. Takže jsem oslovil inženýra Řeháka z Povodí Labe, který byl v té době na postu nějakého náměstka asi a že bychom teda s tím spolu něco udělali a jaký jsou možnosti. Takže pak vlastně Povodí Labe na náš podnět nechalo zpracovat studii odtokových poměrů s variantním návrhem opatření, v roce 2004 asi.

Dobře. A když jste teda se pídil po tom, proč to do té doby nebylo, našel jste nějakou odpověď?

... *smích* ... Nenašel, nikdo nevěděl, že vůbec ani ... protože tady kdysi byly okresy ještě. V roce 2002 skončily a v roce 2003 vznikly obce s rozšířenou působností, takže město Jaroměř vůbec nebo zdejší úředníci kromě životního prostředí, sekání trávy a popelnic neměli o nějaké vodě ani povědomí. Takže spíš asi ani nevěděli, že by existovala nějaká možnost. První v roce 2004 až 2006 z ministerstva zemědělství a podobně. My jsme spíš vycházeli z tohohletoho pak, že tím, že tady vznikla ta obec s rozšířenou působností, což je teď v rukou státní správy ve 100 %. Nicméně já, jakožto vodař, jsem to nemohl přenést přes srdce.

Jasně, to dává celkem smysl. Vy jste teda měli potom možnost požádat o nějaké dotace nebo jak jste to financovali vlastně?

To programové období vlastně se změnilo. Pak bylo to první, na to ministerstvo zemědělství, ty protipovodňové opatření byly v tom roce 2004 až 6. Tam ty obce ještě do toho zasahovat nemohly. A právě v tom dalším, římská II – teď nevím přesně, jak se to jmenuje, takovej dlouhej název, ale má to číslo 129 120, to mi běželo v hlavě, tak tam už byl zřízen takzvanej institut navrhovatele, což mohla být i obec a investor byl vždycky jednotlivé podniky Povodí. Protože právě v tom předchozím období někteří starostové nadávali, že si tak akorát můžou napsat na Povodí a ti si tam stejně požádají, o co chtějí, takže ten institut byl zřízen. A aby to zase nebylo jenom tak úplně bez účasti těch obcí, tak měly povinnost víceméně to dotáhnout přes územní řízení a pak to tomu povodí, jakoby investorovi, předat. A stavební část projektu a už realizaci, všechno už by převzal podnik Povodí.

Já jsem se chtěl zeptat právě na ten územní plán, jak to tady probíhalo, jestli byly nějaké tlaky veřejnosti? Protože v některých obcích jsme se setkali s tím, že to je konfliktní situace.

Je, velmi. Proto říkám, že původní studie byla z roku 2004, my jsme to loni na podzim zkolaudovali, takže je to dlouhodobý proces, to určitě v každém případě. Dobře, tak byla první studie a pak třeba 2 roky na to se na tom začalo dělat, od toho roku 2007 nějak. Nicméně ta

veřejnost, my jsme k tomu přistupovali od začátku dost svědomitě a jednotlivé lokality jsem já osobně ještě s pár lidma procházel a sepisoval vždycky s lidma nějakou schůzku, třeba ve čtvrtek v 7 hodin večer, když jsou všichni doma, tady na ulici, při téhle oblasti, při tamté oblasti. Někde se to setkalo s úspěchem, někde méně, lépe řečeno největší problémy nastaly, až když tohle všechno proběhlo a za rok, za dva vám lidi začnou, když za nima jdete s žádostí o odkoupení pozemku, tak že nic neví a že s nikým nemluvili a nikde nebyli a nic, žádná prostě medializace se tomu nedělala a všechno dlouho trvá a město může za všechno a je to špatně a běžte pryč. Takže to byl první takovej nástřel. A pak chamtivost akorát.

Že chtěli jako spekulovat na ty pozemky?

Velká většina, velká většina lidí.

Myslíte, že se tomu dá nějak předejít? Jako nemyslím, že předejít lidský chamtivosti, to asi ne.

To asi ne. Jako nebylo jim líto si říct tisíc korun za metr louky za Jaroměř, která byla v záplavě nevyužitá, pronajata zemědělcům pouze na sečení, takže nevím, co ti lidi z toho mohli mít. A podobně. Kde to šlo upravit ten projekt, tak docházelo k úpravám toho projektu. Od prvopočátku byl snad desetkrát předělávaný a ve finále skončil skoro úplně jinak. Pak druhý takový kritický bod byl asi ... jediná instituce státní, která dělala problémy, byla agentura ochrany přírody a krajiny.

Co tam se stalo za problém?

Řekli, že s tím nesouhlasí. Dle jejich odborného názoru louka, která má 50 hektarů, tak se tam vyskytly nějaké rostliny, ale val tam stát nemůže. Takže to nakonec stojí samozřejmě, ale za nějakých ústupků a podobně, připadalo mi to takové spíš handlování než odborná diskuse.

A jak dlouho to trvalo tady se dohodnout s tou agenturou?

To vám přesně neřeknu.

Tak jako rámcově?

Řádově třeba rok.

Ještě jsem se chtěl zeptat k té participaci občanů, vy jste říkal, že tam teda byly ty osobní schůzky. Řešili jste to nějak na zastupitelstvu nebo bylo třeba i jako nějaký organizovaný setkání s občanama nebo nějaký dotazníkový šetření nebo něco takového?

No, já jsem organizoval s těma, kterých se to týkalo, jako nemyslím tím pozemkově přímo, ale jakoby lokalitou. Já vám uvedu příklad – tady, když se jede na Rychnovek, tak po levé straně jsou takové řadovky, lokalita a jsou v záplavě stoleté vody. Přes cestu k nám se stoletá voda nedostane, takže je to jakoby samostatná uzavřená lokalita. Při jednání s těma lidma si řekli, že tu prostě nechtějí mít ten val, že si myslí, že nejsou ve stoleté vodě, i když jim prostě člověk ukazuje, že jsou. Tak jsme to vypustili, protože nemůže to ohrozit zbytek města, ti lidi si to nepřáli, tak prostě musí počítat s tím, že když přijde jednou velká voda, tak prostě poznají, že v tý stoletý vodě, v tý stoletý záplavě jsou. Oni argumentovali tím, že při té poslední velké povodni to měli jenom na kraji zahrady. Takže jako projednávali jsme to, jakoby samostatné lokality. Tady taky měla být zeď a rozšíření koryta, vlastník nás tam nepustil, tím pádem to všechno vypadlo. I třeba tam mám jeden rodinej domek a jeden bytový dům, který měl bejt

ochráněnej a prostě jsme schopni ho ochránit jakoby náhradně jenom tím, že se projekt udělal, že se nakoupí vaky a ochrání se ty nemovitosti vakama mobilně, což je samozřejmě vždycky komplikovaný.

A ty námitky proti tomu valu byly založený na čem? Proč to tam ti lidi nechtěli?

Netýkalo se to vždycky jenom valu. Ona je to kombinace zemních hrází, betonových zdí a mobilního hrazení. Tak většinou buďto měli nějaké neakceptovatelné požadavky, co se týče peněz, tak kvůli tomu třeba. Anebo naopak se předělával projekt tím, že my jsme ukazovali lidem, že v záplavě nejsou a oni přesto chtěli, aby ten val nešel tak, ale až za nima, aby ochránění potenciálně byli. Takže na obou stranách ten projekt opravdu byl živý organismus, který se měnil v rádech měsíců.

Ještě jsem se chtěl zeptat, to má ne moc triviální legislativní rámec, to znamená, že vy jste museli udělat i nějakou studii těch odtokovejch poměrů, územní plán, vyjádření těch dotčených orgánů. Kdybyste měl říct kritická místa v tom, já to nazývám legislativní proces, kde byste je viděl?

Snad možná v tý agentuře akorát. Ono paradoxně my ani pro ten legislativní proces s územním řízením stavební povolení nepotřebujeme, protože nejsou dotčeným orgánem, ale ten projekt, když šel na ministerstvo zemědělství, na ten dotační titul, tak kromě jejich technického posuzování projektu tam byli i nějakej enviromentální expert, kterej vycházel ze stanoviska agentury. Takže tím se tam ta agentura dostala a tím nám to trošičku zkomplikovala.

A jak se ten problém jako fakticky vyřešil? Ten člověk změnil názor?

No, říkám, připadalo mi to trošku jako takové handlování, museli jsme udělat nějaký změny. Tam, kde měl být zemní val bohužel zase pro lidi v týhle fázi je třeba betonová zeď o 5, 10 metrů jinde než měl být zemní val. Takže lidi teď na sídlišti koukají na betonovou zeď místo toho, aby byl jenom na dřevu nějaký val. Naštěstí to byl jeden velký pozemek města, takže se nemuselo měnit územní rozhodnutí a podobně. Takže v tom to bylo komplikované. Samozřejmě ta betonová zeď je teďka hnusná, nicméně za pár let bude porostlá popínavkama, takže bude zelená, ale tady to máme teď v parku taky. Paradoxně jsou tam stromy, který tam v korytě být podle zákona nemají, takže kdyby si Povodí dělalo svojí práci před x-lety, tak dneska by tam ty stromy nebyly, nebyl by s tím problém. Takhle jsme museli vybudovat zeď zadem, okolo a ten park holt, když bude povodeň, tak bude pod vodou. Tam jsme zase narazili na lidi, kteří na to koukají, takže jsme zase museli řešit pohledovou stránku věci z jejich strany zahrad, takže to mají obložené pískovcem a takovéhle. Vařilo se to prostě z možných variant.

Dobře. Tady asi je taky důležitá z našeho pohledu věc památková. Jaroměř je památková zóna. Jak je v tomhle památková péče?

Paradoxně s památkářema ani takový problém nebyl, protože v Jaroměři je památková zóna náměstí a tady ten park je ochráně pásmo náměstí. Takže oni ať tak či onak, tady tu první variantu, což měl být zemní val, tak ten vůbec nějak extra ne-to. Tak trošičku jsme měli, ale říkám, z té druhé strany od těch rodinných domků se to vyřešilo tím obložením, z týhle strany došlo k osázení, takže v průběhu 3 let ta zeď prostě vidět nebude, takže v tomhleto jako dobrý, v jiných věcech máme daleko větší problémy s památkářema než v tomhleto. Jinak se to vlastně všechno odehrává mimo pásmo, naštěstí teda.

Ale vyjadřovali se k tomu nějak?

Určitě, tady v té lokalitě určitě ano.

V rámci toho procesu je třeba připravit různé povinné součásti toho zavádění, té studie. Měli jste něco nad rámec, co jste si řekli, že byste radši udělali, i když vám to třeba zákon neukládal? Nějaký třeba šetření nebo tak?

Kromě toho projednávání s tou veřejností, jako opravdu fyzicky, kdy jsme jim dávali pozvánky na ty schůzky do schránek, aby nám pak někdo za rok neřekl, že veřejnou vyhlášku a úřední desky nikdo nečte, což všichni víme, včetně mě (to se přiznám kolikrát). Tak to bylo takové, si myslím, nad rámec toho, co bychom měli dělat, když to řeknu stroze úřednický. Jinak snad ani ne.

Protože třeba v některých případech si politická opozice v tom městě vyžádala ještě nějaké věci navíc. Byl to třeba problém i politicky, někde to zavádění.

Tak tady samozřejmě to bylo taky politicky zajímavé, ale to jsou takový zákulisní boje, které víceméně se nás nedotkly. Ale jestli někdo někoho někde poštvál, poslal ... Na nás to nedopadlo, já jsem to nijak nezaregistroval.

Když jste říkal, že ten projekt byl takovej velkej živěj organismus, tak kdo vlastně nakonec učinil to finální rozhodnutí? Kdo myslíte, že nakonec stál za tou finální podobou, kdo už řekl nakonec: „Tak teď už je to prostě hotovo.“?

Já jsem několikrát vždycky nechal schvalovat finální verzi projektu zastupitelstvu. Asi minimálně pětkrát byla finální verze než se došlo zase na někoho nespokojenýho, kdo při těch projednávání o těch majetko-právních vztazích řekl: „Ne, přeže mě nejede vlak.“ Takže buď to se to opravdu vyřešilo, že tady udělal obrovskou roli a kus práce odbor majetku, který nabízel směnu pozemku, říkám, tamhle v záplavě kus louky za stavební parcelu a podobně. Nebo za 2 stavební parcely nebo za 3, já nevím. Takže opravdu tyhle majetko-právní spory byly. No a pak všechny tyhle úpravy oproti tomu původnímu vždycky, když nastal nějaký problém, tak jsme ho řešili společně s povodím, s projektantem. On navrhl nějaké varianty, my jsme ty varianty zjistili, jestli jsou vůbec průchozí zase opět v terénu, s těma organizacema ostatníma a s lidma. A pak, když jsme zjistili, že to průchozí je, tak se to teprve zkreslilo načisto a zastupitelstvo schvalovalo další finální verzi.

Vy jste říkal, že to trvalo téměř 10 let, to znamená, to jsou 3 volební období ...

No, studie byla 2004, ale začalo se někde 2007 nějak s tím, tak 2 volební období to byly určitě.

A tady to jako bylo politicky stabilní nebo došlo k nějaký změně? Mně jde o to, jestli to umí přežít vlastně případně i nějakou případnou změnu politickou?

My jsme tady na začátku měli změnu v průběhu volebního období – po 2 letech. A pak víceméně, tohleto druhé, teď končící, je stejné vedení. Starosta, jako rada je asi v pozměněném stavu nějakým, ale víceméně je stejná koalice.

Jasný, že když se plánuje ta ochrana, tak to, co chráníte, má taky nějaké hodnoty, které se dají jako různě vyjadřovat. Jak jste k tomu přistupovali vy? Jaký hodnoty jste tam třeba viděli, jak jste se snažili to třeba i při tom přesvědčovacím procesu těm lidem vysvětlit a popsat, co vlastně jako chráníte?

Paradoxně ti lidi, kteří tam tu vodu měli a byli, ať už je to sídliště, městské divadlo bylo totálně pod vodou v tom roce 2000, takže to bylo komplet rekonstruované za kolik miliónů, takže ti lidi, ti byli nadšení z toho, svým způsobem. Ale ti, kteří nám házeli klacky pod nohy, protože po tom městě jsou to většinou ty pozemky města. Takže opravdu ti lidi, kteří tím byli postižení, ti to kvitovali. A problémy s těma pozemkama třeba než přiteče Labe do Jaroměře, jak říkám, v těch lukách, tak jsou to většinou lidi, kteří bydlí jinde nebo třeba ani ne v Jaroměři anebo byli támhle na sídlišti na kopci, takže jim to bylo víceméně nějakým způsobem jedno. A nepodařilo se mi je dostat do jednoho ringuu, aby si to vyříkali, ti zástupci a odpůrci.

Když jste mluvil o tom divadle, tak to je nějaká kulturní hodnota, to je jasný, a jakým způsobem jste tu hodnotu třeba ne nutně jako vyčíslovali, ale nějak aproximovali pro různý ty podklady? Jestli jste to vůbec jako takhle dělali?

No, někde na začátku právě, součástí toho institutu navrhovatele, jak jsem říkal, že byly ty možnosti obce, byl mimo jiné i nějaký poměr, teď budu mluvit o penězích, poměr nebo v tom projektu na tom ministerstvu zemědělství se hodnotily nebo vznikl z nějakého výpočtu koeficient, kde mimo jiné hrála roli nákladovost toho projektu versus potenciální škody. Takže jak jsem na začátku zmínil, že v tom roce 2000 tady byly vyčíslené při povodni škody za nějakých 300 miliónů korun, tak vlastně v době, kdy my jsme už nějakým způsobem chystali kanalizaci, tak já jsem to odhadoval zhruba na půl miliardy jako potenciální škody jenom vyčíslitelné, hmatatelné ekonomicky. Pak jsou škody, které, a to teďka zase třeba díky těm změnám se těžko vyčíslují nebo těžko se dají spočítat. Park, že jo, víte, jak to je v Lednici třeba, když byla pod vodou, tak ten Lednický park, ty dvoustleté duby odcházejí po 5ti, po 6ti, po 10ti letech a je to způsobené tou povodní. Takže paradoxně teďka teda tou úpravou ten park chráněný taky není, ale my jsme tady naštěstí taková ta podhorská oblast, takže u nás ta voda tady nestojí 3 týdny jako v Praze nebo někde dole, ale přilítne a za 2 dny je pryč. A udělali jsme zase třeba i opatření tím, že se to odklonilo, tak tam se udělala nová propust, aby tam ta voda v parku nestála, aby se dala vypustit. A je to součástí nějaké ochrany. A to jsou věci, které se těžko vyčíslují.

A když jste to museli někde argumentovat, to, jak se to těžko vyčísluje, tak zkusili jste to třeba nějak? Jako tu hodnotu něčím vyargumentovat? Protože když by tomu někdo nebyl nakloněný, tak prostě řekne: „Park je park“ ...

No, jinak než ekonomicky? Ekonomicky určitě ne, protože nebudeme na to dělat další studie, odhady a takovéhle věci. Spíš jenom tak jakoby morálně, že se to uvádí v nějakých ostatních, jak se to řekne, rádcích nebo když si to chce někdo připsat, takže jestli to mělo vliv na výpočet toho koeficientu výhodnosti toho projektu na tom ministerstvu zemědělství, já nevím, ale určitě se to tam uvádělo. Uváděly se tam hodnoty, kolik obyvatel se tím ochrání, kolik nemovitostí se tím ochrání atd.

Tady možná je ještě dobré se zaměřit na samotnou podobu těch opatření, těch hrází. Protože my si tady klademe otázku, ptáme se, jestli jste uplatňovali nějaké jiné přístupy než jenom, že tady to bude sypané, protože je to z hlediska vodohospodářského dobré, jestli tady hrála roli i dejme tomu podoba, jestli to nenarušuje nějak to prostředí, památky kulturní, přírodní, ten park a podobně. Jestli tohle tam hrálo roli v tom?

Já jsem spolupracoval vlastně s Povodím a s tím projektantem od samého prvopočátku a chtěl

jsem, aby se to tím směrem ubíralo, v té fázi toho projektu k tomu územnímu řízení, takže jsem řekl těm projektantům takových pár zásad. První je pokud možno vytěsnit absolutně lidský faktor, to znamená co nejmíň mobilních prvků, protože pokud se někde něco vždycky stane, tak v tom, že je to blbě smontované nebo se to nestihne nebo něco. Lidský faktor je neskutečný. A druhá taková jakoby podmínka je udělat co nejmíň těch železobetonových zdí, tak, aby to splynulo s tím okolím, samozřejmě, logicky. Cože se třeba v některých případech nepovedlo už kvůli těm připomínkám.

Takže zbývají v podstatě ... ta preferovaná alternativa byly ty sypané hráze?

No, to není sypané jako nasypané, to je udělané z jílu, aby to těsnilo. Plácnu – 3 metry pod terén, takže voda má sice nad terénem, já nevím, 2 metry, ale zhruba 3 metry je jí dole, je to takový sendvičový systém, kdy se přikrývají desky a válčují se, musí mít nějakou plasticitu, propustnost atd.

Když jste to zaváděli, komunikovali jste třeba s jinými městy a ptali jste se, jak to třeba fungovalo u nich nebo jste prostě tady razili si svoji cestu?

Ani nevím, spíš nevím, jestli zástupci z Povodí. Ono zas tak extra toho moc v té době ještě, kdy jsme začínali, nebylo. Teď už toho je víc. Ale ono hodně vycházelo z té studie odtokových poměrů, která byla provedená a součástí těch příprav byl udělaný i geologický průzkum. A ta opatření nebo ta stavba bude vypadat u nás jinak než v Praze, i když na pohled bude vypadat třeba stejně. A proto, i jsem to tady říkal, že jsme podhorskou oblastí, takže tady to založení těch staveb, ať už je to ta hráz nebo ty zdi, tak bylo spočítáno, že žádné protipovodňové opatření není na furt. Prostě ta voda se vždycky, ty nádoby se vždycky vyrovnají spodem. Takže zákládání těch staveb se navrhuje podle lokality. U nás byl předpoklad, že u nás bude stát voda 2 dny nebo 3, takže u nás to protipovodňové opatření je děláno nebo ty stavby jsou zakládány na geologii tak, že než dojde jakoby k vyrovnání hladin, tak je to 3 až 6 dnů. A podle jednotlivých lokalit, podle sond projektanti řekli, jak hluboko se ta stavba bude zakládat. Takže někde je do metru pod terén, někde je ve 2 metrech, někde je hlouběji. Takže ten geologický průzkum na prvopočátku je strašně důležitý. Když budeme vědět, že tady bude 14 dnů, tak to založení bude úplně jinak, i když ta stavba pohledově pak třeba bude vypadat stejně.

Jasně. Když jste komunikovali s tou veřejností, tak to bylo jako s fyzickéma osobama nebo tady vznikly třeba nějaký sdružení, který se tím zabývali?

Nevznikly. My jsme ty lokality procházeli, kterých se to dotýká, že jsme jim to rozházeli do schránky, pozvánku na ten a ten den. A pak stejně za těma, po kterých bysme chtěli pozemkově nebo sousedně pozemkově, jsme je obcházeli se souhlasama. Stalo se, že nám pán pak za 2 roky řekl, že nás tam nepustí, tak se zase posouvala zeď o 2 metry před jeho pozemek. Přitom 2 roky předtím mi podepsal, že s tím souhlasí a tvrdil pak, že nic nepodepsal. A když jsem mu to ukázal, že to jeho podpis je: „No jo, to bylo před 2 lety. Já za to nemůžu, že vám to tak dlouho trvá.“ A kvůli němu se to zase prodloužilo o půl roku, protože jsme museli zas překreslit projekt a celé to kolečko muselo běžet znovu.

Chtěl jsem se zeptat ještě na ty rizika. Často se taky uvažují i různá sociální rizika, že třeba by to ohrozilo nějaký ... třeba senioři se často jako uvažují, tak řešili jste to tady tady? Ani ne nějak, že by nějaké speciální skupiny? Nejsem si vědom.

Ani nějaký právní? Že by vás potom někdo žaloval, že jste ho neochránili, to jste taky nemuseli řešit?

To ne, protože si troufnu říct, že jsou ochránění všichni v Jaroměři ti, kteří ochránění chtěli být. Ten návrh byl tak, aby ty nemovitosti chráněné byly. Spíš, jak jsem tam zmiňoval tu ulici nebo tu lokalitu těch lidí, kteří nechtěli, tak ti nám to napsali, že to nechtějí, podepsali a je to jejich volba. Máme naštěstí v tomhle demokracii. Tady bohužel třeba se mi stalo, že tadyhle má paní zahradu, nemá tam nemovitost a říkala mi, že tím, že jsme to postavili, tak že jsme ji znehodnotili pozemek. Já jsem říkal: „No, ale tak vy jste v záplavě byla a jste, s tím pozemkem.“ Ona říkala, že tam bude mít víc vody. Já říkám: „To s tím souhlasím, ale můžete se obrátit na souseda, který nás tam nepustil, takže nemá cenu dělat takhle zeď, 20 metrů nic a pak zase zeď. Takže jako ano, ta přišla třeba s něčím takovým, jako že jsme ji tím víc znehodnotili hodnotu pozemku než měla, nicméně my jsme ji ochránit chtěli a znemožnil to její soused ob jeden pozemek. Tady bohužel v té lokalitě to řešit jinak nešlo. Řešili jsme to těma mobilníma, jak jsem říkal, vakama, ale u nemovitostí. Ona na tom pozemku nemovitost nemá, jenom zahradu.

A kdybyste se měl krátce jenom ohlídnout za těch téměř 10 let z hlediska, řekněme, nálady v obci – přineslo to nějaký konflikt, kterej třeba teďka přetrvává nebo už byste řekl, že se to jako tak nějak zarovnal, že už to jako není mezi lidma živá věc?

Slyšel jsem několikrát za tu dobu, že jsme to stavěli zbytečně a že stejně už taková voda, jako tady byla, už nebude a podobně. A že jsou to akorát vyhozený peníze a že to mohlo stát polovinu peněz a prostě takové ty hospodské kecy klasické. Nicméně teďka je to rok, vloni to bylo? Vloni, kdy nám tady teklo nějakých 150 kubíků asi. Tak nahoře nad Jaroměří, právě nad tím valem z pravé strany, jak tam je jez a areál společnosti Juta a tam je betonová zeď, tak v tom nadjezí, kdyby tam ta zeď nebyla, tak by tam byla voda a skrz areál té fabriky by se ta voda dostala do částí města.

Mělo to nějaký ohlas, vlastně tady ten test?

Nevím, ke mně se nedostala reakce, já jsem to jenom nafotil a dal jsem to na naše stránky, do zpravodaje, že je to odpověď všem těmhle remcalům, ale reakce žádná. Takže snad jsme prokázali, i když ne v té pravý míře, protože tady stoletá voda je nějakých 360 kubíků a teklo 150 a už to mělo význam.

Jaké jsou vlastně zkušenosti s údržbou, jestli tam bylo nějaký překvapení?

Zatím, říkám, teď rok to bude na podzim, co jsme to kolaudovali. Jediné ..., některé objekty, a to jsme se k tomu, jako město, museli zavázat, že po dokončení budou bezplatně převedeny z vlastnictví Povodí do vlastnictví města. Nicméně zase ekonomické zákony a DPH a takové tyhle ty to po dobu 10ti let teďka neumožňují, takže ty objekty, které po 10ti letech nám bezplatně přejdou do vlastnictví, ty my teď máme od Povodí ve výpůjčce. A měli bychom se o ně starat. Mám to teď na hrbu já, nicméně v současné době provádím jenom vizuální – jednou, dvakrát za rok – prohlídky, když je to zeď, jestli někde nepraská, když je to val, jestli není někde nějak poškozen – ondatry a podobně. Takže finanční náročnost na údržbu z naší strany kromě toho, že ty zemní valy dvakrát ročně posečeme, není žádná zatím.

A ta mobilní část, jak jste říkal?

Mobilní část je složená v hale a tam by se mělo jednou zhruba za, já nevím teďka přesně, jestli za rok nebo za dva, třeba ty vaky gumové přeložit, aby se třeba nepřeležely nějaké spoje. Jinak ta údržba s uskladněným materiálem není žádná. Musíme to mít pojištěný. Je to z hliníku.

A jednou za rok že se to nějak jako vyvětrá nebo vyzkouší?

My jsme tady v tý podhorský oblasti, takže my jsme to vlastně po tý kolaudaci už vlastně ten rok stavěli, vlastně teď už to budou 2 roky, protože nám hrozila ta voda. Takže ono si myslím, že tak jednou za 2 roky si to vždycky postavíme, protože to jarní tání, kdy začínají bejt ty výkyvy čím dál zajímavější ... A ono už při té desetileté vodě by se mělo začít něco dělat, i když třeba voda tak vysoko nedosáhne, abychom to stihli.

Takže jenom, když si to srovnám, ta údržba, ty náklady na údržbu, to jde celý za obcí, ano?

Některých stavebních objektů. Ty, které nám do budoucna přijdou do vlastnictví, ty máme ve výpůjčce, o ty se musíme starat. Ty, které budou nadosmrti ve vlastnictví Povodí, tam si dělají údržbu oni sami.

Poslední otázka: co by teda šlo udělat líp na základě vašich zkušeností? A třeba ne jako z Vaší strany, ale jako komunikace těch úřadů dalších nebo těch dotčených. Co byste doporučil, kdyby za Váma přišel někdo a řekl by: „Chci udělat to samý co vy ve své obci.“ Určitě bych mu řekl, až bude mít nějakou studii aspoň založenou právě třeba na těch průzkumech a bude se vědět aspoň rámeček nebo aspoň že tady bude to, tady to a tady to. Aby si to nechal a projednal to se všema orgánama, aby se mu nestalo, že kvůli nějakému orgánu to pak bude předělávat dvakrát, třikrát, pětkrát.

Dokázal byste vyjmenovat ty účastníky tohoto projektu?

To je klasicky územko nebo stavební řízení je klasicky správní řízení, takže všechny orgány dotčené státní správy plus teda, že jsme šli z toho dotačního titulu ministerstva zemědělství, tak tam byla ta agentura ochrany přírody a krajiny a že třeba ta ta studii dopředu neviděla. Možná, že bychom ušetřili ta projednávání už před tím územkem. Tam byl ten institut toho navrhovatele, to dělá územko, prohnal to územním řízením, pak to předal správci povodí, v našem případě Povodí Labe a pak vlastně ten projekt až k tý stavební části šel na to ministerstvo zemědělství a teprve pak se k tomu dostal ten environmentální expert, i ten technický. Takže tam by možná stálo za to, aby nejenom v rámci správního řízení, ale i v rámci toho dotačního titulu, pokud oni tam mají, že to musí posuzovat jejich experti, tak ať posuzují ten první krok, tu studii. Ať řeknou jo, takhle to může v kostce být a pak budeme řešit třeba detaily. Ale ne, že vám to odsune úplně jinde.

Tam se musely dát nějaké podklady?

Jistě, samozřejmě. Projekt, stanoviska a všechny různý ... To si najdete, on ten projekt možná ještě běží nebo už skončil, teď nevím, co je potřeba k doložení žádosti.

Děkujeme.

Litomyšl

Referent památkové péče - garant území, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Pardubicích

K protipovodňovým opatřením se přistoupilo z toho důvodu, že město bylo pravidelně zaplavováno velkými povodněmi, v roce 1984 bylo vyplaveno celé město, v roce 1986 byla taková malá, ale já osobně pamatuju v roce 97, to bylo kompletně zatopený celý město. Okolo paneláků normálně tekla řeka, jezdilo se na lodičce. Takže město se rozhodlo něco opravit, udělalo protipovodňová opatření směrem od primátorské hráze, tam odtad' se voda k nám valila. Rok 2001, ta koordinace revitalizace, protipovodňových opatření se hodně povedla, dostal to na starosti pražský ateliér Josef Pleskot. Z mé strany to vypadá velice dobře, zajímavě a hlavně od té doby tu nebyla žádná voda, která by udělala větší rozsah škod.

Tady hotel Dalibor, to bylo všechno zaplavený, taková malá říčka.

Když se podíváme, takový ty spojnice, všechno je předlážděný, je to plynulá spojka do toho středověkého města. Spojila se revitalizace místa s PPO, to se povedlo velice dobře.

Ty lávky a mostečky tady původně byly, teda úplně původně tu byla vilová čtvrť, to všechno bylo zbořeno, vzniklo panelové sídliště. Tady je původní mostek ze 30.let, tady vidíte to zpevnění břehů (gabiony-kameny v drátěné kleci). Jinak město pořád ještě pokračuje v úpravě, upravovalo jezy v Nedošíně ...

Ted' jsme v ochranném pásmu památkové rezervace, ještě nejsme v rezervaci, takže tady se hlídá, aby to nepřekračovalo třeba výškově tu rezervaci, vyjadřujeme se k tomu taky. Třeba tady ta lávka vznikla v rámci toho projektu v roce 2002.

Ten projekt tedy vznikl ještě před těmi velkými povodněmi v roce 2002?

Tady byly v tom roce 97, pak byla ještě menší. Na mne se to váže tím, že jakmile ta voda vnikne do domu, tak vlastník chce ty zasažené části odstranit, protože ta voda je kontaminovaná. Nemůže provozovat takhle poškozenou provozovnu. Jinak co já pamatuju, ty následky povodní byly v nízkých partiích domů, ty sokly a tak, ale že by to úplně vážný...

Tadyhle jak je ten secesní mostek, tady začíná hranice památkové rezervace, která prochází středem řeky Loučné. Takže já se vyjadřuju k ochrannému pásmu i k městské památkové rezervaci. Ale tady to město k tomu přistupuje velmi slušně.

Kdy jste se k tomu projektu dostali?

Tady je výkonným orgánem odbor kultury a památkové péče v Litomyšli, Dr. Nováková a Dr. Čížinský. Oni předkládali studii k nahlédnutí. Já to tak aplikuju na všech stavbách, chci po těch projektantech, abychom se potkali dřív, než když se to dá v mašličkách. Jak je k tomu přimějete? Oni jsou tak zvyklí. I když mluvím s investorem, až budete mít projektanta, přijďte, popovídáme. Je to praktický. Ale je to i v tom, jak se chová město, třeba pan Zachař, šéf investic, že jsme tak domluvený od začátku, přijdou, zavolají, ale i když potřebujou nějakou blbost, vyhovím jim, když něco nevědí. Máme dobré vztahy. Mít špatné vztahy s městem je velice špatné, část objektů je města.

Investorem bylo město i Povodí Labe v tom figurovalo, někde jsme četl článek, že Povodí Labe donutilo město, aby s tím něco udělalo, jakoby to bylo z podnětu Povodí Labe. Pro mne jako pro památkáře je důležitý, aby k něčemu takovému město přistoupilo, jinak to pro mne znamená obrovský zásahy v rezervaci.

Tady, jak procházíme, ulice nad valy, tak tady nemáte ani jednu kulturní památku, všechno jsou to zadní trakty, památkami jsou jen přední trakty, takže ta voda když sem vnikne, tak se nic strašného nestane.

Ted' nedávno jsem schvaloval projektovou dokumentaci k navýšení břehů řeky Loučňý, aby ta voda tam nevrhla.

V čem tedy ta PPO spočívají?

V nějakém zpevnění, navýšení břehů, ale jsem rád, že jenom nějakých 30 cm, u Alberta jsou tedy nějaký zdi, ale tam to tolik nevádí. Takže převážně zpevnění břehů a pak úprava zdymadel a jezů, ale jak to funguje, to fakt nevím. Záznamy o povodních na zdích na náměstí.

Až budete číst archivní zprávy o Litomyšli, tak v 16. století dvakrát vyhořelo a v tom samém městě byly povodně, bylo často hodně poničený.

Tady už jsme v městský památkový rezervaci, tady je značka povodní v roce 1781. V místním muzeu jsou fotky z toho roku 84, jak tu plavou auta.

Jaké jsou problémy, rizika?

Když máte městskou památkovou rezervaci, což je vlastně nejvyšší stupeň ochrany plošného sídla, tak může nastat to, že zadavatel bude chtít chránit před tou vodou nějakými mobilními opatřeními, který budou instalovaný přímo na objekt, když je to něco barokního nebo klasicistního, tak to tam asi nedáte.

Problém, kdy by se asi památkář bouřil, tady je určitá mez od břehů, problém je, když to investor chce zvednout, třeba o půl metru, to okolí bude takový zvláště utopený. Tak se s tím buď projektant musí poprat, aby to k něčemu vypadalo nebo nastane problém a pak se musí jednat.

Čím to je, že se to u vás povedlo?

Město jako investor, musel ho někdo pošťouchnout, aby se do toho pustilo, stálo to aspoň 20 milionů, asi na to sehnali nějakou dotaci, už to nešlo, aby pořád bylo město vyplavený. A město Litomyšl si i u novostaveb děsně zakládá na tom, že pořádá soutěže, slovuje nejlepší architektky, je to strašně znát, že tam ta kvalita architektonická je.

Tady je ještě plánováno nějaký navýšení nějakých 30 cm, tady u té centrální lávky pro spojení města a nádraží.

Tady ta zeď se bude stavět směrem k Albertu, jen o 30 cm, takže ten zásah je skoro žádný z hlediska památkový rezervace.

To město chce být takovou vizitkou moderní architektury, třeba novostavba obchodní dům Billa taky, zakládají si na tom, i u velkých investorů, mu to řeknou natvrdo, že to tak musí být. Navíc mají svoji městskou architektku, paní Vydrovou z Brna. Ta velice striktně hlídá všechny

rekonstrukce, podle mne se to velmi osvědčilo, je dobré, že je z Brna, hlídá si jen to svoje, není do toho zaangažovaná. Udělala obrovskou práci, trochu špinavou, může si to dovolit, že ji nikdo nevolil. Navíc je dobrá architektka.

Tady končí městská památkářská rezervace, tady už ničemu nebráním, to bych musel vymyslet nějakou kapric proti nim.

Jak byly ty krásný veliký povodně, ona je buď povodeň od řeky nebo že přijde průtrž mračen, obrovský množství vody a přijde to z vrchu. To je právě ta primátorská hráz, která tu vodu z polí zachytí. Je to hráz před městem, tam už není ani ochranný pásma.

Jo, co se týče tý metodiky, tam by stálo připomenout, že celý území český republiky je území s archeologickými nálezy, takže pokud se kope do země, musí se to ohlásit na archeologický ústav ČR, oni na to často zapomínají, ale je to jejich povinnost, nikdo jim to tam nemusí psát.

Tady vede hranice městský památkový rezervace.

Komunikace, s kým ještě? Tady to většinou funguje tak, že přijdou na odbor památkový péče k paní Novákové nebo zavolají přímo mně, ona mi pak zavolá, řekne mi o tom. Když je to takováhle velká věc, tak o tom městská architektka už většinou ví, tak se jí zeptám, co si o tom myslí. Ona je tady pravidelně každou středu a není problém se s ní sejít. Jdeme na oběd, nebo se na to jdeme podívat. Když to nevykomunikujete, tak je to špatně, pak píšete desetitisíce emailů, takhle je to jednání na hodinku na dvě. Pak už se to jen doladuje, za měsíc je hotovo a může se projektovat že jo.

Ta voda tekla tady ze shora.

S tím projektantem jaká byla komunikace?

S tím ateliérem Pleskot mám velmi dobré zkušenosti, nestalo se, že by nepřijeli na kontrolní den, nechtěli komunikovat. Někdy se těm projektantům nechce do komunikace, ale tyhle fakt chtěli komunikovat a líbí se mi na nich, že chtějí, aby to jejich dílo bylo vynikající architektonicky, pro ně je špatně natřená lišta u dveří ten největší problém. Když se podíváte na tuhle sportovní halu, tu dělal Burian, každá stavba nebo rekonstrukce, jako by mohla být v nějakým architektonickým časopise na přední stránce. Vždycky najdete lidi, kteří řeknou, že je to hrůza, co jste to povolili. Na to člověk musí být připravenej.

A jak vnímají tedy lidi, ty PPO?

Jak to vnímám z toho, jak třeba jedu v autobuse s Litomyšláky, tak jedna paní říká, ten Pleskot, to je totální hrůza, co nám tady projektuje, další říká, tak já tomu moc nerozumím, někdo to pochválí, mně se to líbí, někdo řekne, že by tam neměla být třeba tahle skoba. Myslím, že ty lidi to někdy jen tak kritizují, protože nemají rádi nové věci. Třeba lidi mají natřený kostel na žluto, lidi to tak pamatují celý život, ale podle průzkumů se ukáže jako původní barva šedá nebo třeba rokoková růžová, tak jsem nechal vybrat demokraticky, průzkum místním farníkům, lidi když jsou na něco zvyklí, obzvlášť u kostela, tak jsou na fixování, každou změnu berou jako hrůzu.

Tady jsou tenisový kurty, tady byla všude ta voda, a tady ten sportovní areál, i v takových odlehlých částech se město snaží, aby ty stavby byly dobré.

Při té realizaci jste nějak byli?

Tam jsou vypsaný kontrolní dny, tak to zajdete třeba na první kontrolní den a když vidíte, že je tam všechno pěkně nalinkovaný, tak zajdete ještě třeba na druhéj a třetí. U tohohle typu, pokud to nebude nějaký speciální, třeba pokud se to nebude dělat přímo na kulturní památce, tak tam by mohli něco pokazit, ale... Samozřejmě pokud by to dělali na nějaké kulturní památce, jako třeba támhle na tom mostě, který je památkou, tak by to vypadalo úplně jinak. To si musíte požádat o provedení restaurátorského průzkumu, potom o vlastní restaurování, to si žádáte u pověřené obce, prostě ten systém je úplně jinej, to by tam asi chtělo zdůraznit, že pokud tam máte nějakou památku, tam byste měli zajít na pověřenou obec nebo zavolat místního památkáře.

Jo a ještě do tý metodiky – spousta lidí neví, jestli mají nebo nemají kulturní památku. Stačí, když si cvaknete na NPU, najdete monumnet, tam si najde podle sídelního útvaru, jestli jste památka nebo ne. Třeba malé obce to nemusí vědět, třeba mají na mostě nějakého svatého Václava.

Tady je ta Primátorská hráz, dokud tady nebyla, tak všechna voda z polí byla ve městě.

Ještě nějaký jiný doporučení?

Hlavně je potřeba zjistit, můžou bejt vesnická památková zóna nebo vesnická památková rezervace. Podívat se na typ chráněného území, ty daný území můžou mít ještě ochranný pásma, chtělo by to mít o tom přehled. Když už dělám řeky, chtělo by to mít přehled o mostech a mostkách, jak jsou starý, jestli jsou prohlášeny a památku nebo ne. Jestli je cennej. Nebo drážní mosty jako památky, to může být, z Ferdinandovy dráhy. Starý železný mosty z let 1870, ty často strašně překážej tý vodě, a taky nevyhovujou technicky, je třeba to posoudit, do jakýho území s těma PPO jdu. Nebo ještě lepší je možná, aby se s tím ta obec nemusela tolik zabývat, tak já bych dal žádost na památkový ústav o posouzení daného území z hlediska plošné ochrany, my jsme ze zákona povinni to území zhodnotit. Ten projektant města pak ví, o čem je řeč. To samé může poskytnout ta pověřená obec, ale my to z toho terénu známe dobře. V některých obcích to nemusejí vědět, přijde nověj starosta, mohly tam bejt třeňice, může být z jiné branže, tak ten základ je, že my tu informaci můžeme podat. Třeba v Ústí na Orlicí, tam taky byl nějakěj most z Ferdinandky, tak posoudit, může to vypadat jako nějakěj hloupej most. Nejlepší je poslat žádost klasicky, poštou, osobně nebo datovkou, třeba jen dvě věty na ten příslušnej památkovej ústav. Jakmile naskočí žádost, tak vedoucí to přidělí referentovi a poběží termín. Když vy mně totiž zavoláte, tak já mám velikej prostor k manévrování, když mi podáte žádost, která je zaevidovaná, tak mám 20 dní na zpracování, když se to do tý doby nepodaří, tak se mi to rozsvítí červeně, ví o tom vedoucí. Je to ta nejlepší metla. To samý je, když podáte žádost na pověřenou obec.

Ještě by se tam mohla vyskytnout, pokud máte nějakěj zámek nebo podobný objekt a k tomu je přiřazeno spousta budov a vy nevíte, jestli jsou památkama nebo ne. Nejlepší je zeptat se na památkovým ústavu, ono se to nezdá, ale na určitej objekt můžete čerpat dotace, když je to kulturní památka.

Doporučení v průběhu akce?

Aby se nebáli památkářů a normálně tam zašli, svolat to původní jednání, tam se lidi poznají, to je k nezaplacení, všichni pak vědí, kdo má co na starosti, je to strašlivě operativní, já s těma lidma chodím po městě stejně jako s Váma. No a potom asi trochu vstřícnosti.

Co vlastně myslíte, že ta obec má z toho, že to udělá tak, aby to těm památkám prospělo?

Určitá hrdost na to místo, apelovat na osvícenost k místu. No ona možná ta komunikace u nás v těch malých městečkách je možná jednodušší, vidíme se skoro každé týden, takže když se vidíme, tak se zeptá, jak se máte, co nového chystáte, pro mne to je jednoduchý, strašný usnadnění práce, rovnou předem se domluvíme, když bude potřebovat, ať se ozve.

Máte i nějakou negativní zkušenost s PPO?

Ostatní obce, co mám, jsou vysoko, tam se nic takového nedělo, jedině ta Litomyšl. Možná když není nějaký plošně chráněný území a vhrkne tam ta voda, tak třeba mají na náměstí morový sloup nebo tak něco, tak poté ta aktivita může té památce spíš uškodit, to čištění může být pro tu sochu horší než samotná povodeň, když se řekne, že všechno je kontaminovaný, všechno se otlučte, může to být renesanční domeček, žene se to, že se to musí rychle udělat, odstranit ty škody.

Litomyšl

Koordinátor - vedoucí odboru místního a silničního hospodářství, Městský úřad, Litomyšl

Měli jste nějak rozdělené pravomoci v této oblasti?

Mám v kompetenci všechno, co souvisí samosprávně s vodou, i protipovodňová opatření a kolega má na starosti majetkoprávní věci. To spolu souviselo, protože se tam jednalo o výkup pozemku.

Mohli byste nám říct něco o počátcích, jak to všechno začalo, kdo to inicioval, vytváření protipovodňových opatření, jestli o tom něco víte?

Iniciativa byla na straně města, protože jsme věděli o tom dotačním titulu. Jestli nás na to upozornilo Povodí Labe, to nevím, iniciativa vzešla od města. Vzhledem k tomu, že v 90. letech tu byly dvě katastrofální povodně.

Souhlasíte?

2: Já jsem tu nastoupil v rámci toho projektu o stavění a budoucích smluv.

Jasnou motivací byly ty zkušenosti z povodní. Jak se k tomu lidi v obci stavěli? Jak to probíhalo?

V úplném začátku jsme zadávali tu studii proveditelnosti. Ta studie měla říct, co by mělo vzniknout. Ani nebylo co konzultovat. První zkušenosti vznikly až při veřejné konzultaci toho záměru. Při jednání s lidmi co se týče možného výkupu pozemku, za sebe musím říct, že protipovodňová opatření dost často souvisejí s kácením zeleně. To není vítáno moc s povděkem. Další aspekt je ten, že v rámci protipovodňových opatření nebo dojde k tomu, že ta řeka je pocitově vzdálena těm lidem. Poslední věc, že lidé si pamatují zkušenosti z povodní, připadá mi to dva roky. Pak říkají - voda tu dlouho nebyla, tak to není moc potřeba. Dva roky si po povodních pamatují a třetí rok už jsou spokojení a nic nepotřebují.

Jinak zkušenosti s výkupem pozemků u lidí, kteří se tomu brání ze zásady, že nechtějí nic. Sice chtějí ochránit, ale ne na svých pozemcích, což bývá většinou problém a někdo to naopak vítá, protože tu zkušenost má, takže potom na hranici jeho pozemku, veřejného prostoru, řeky nebo veřejného prostranství, pak nemá problém s tím, že tam bude nějaká zeď, která ho ochrání. Jsou někteří, kteří lpějí na majetku a nechtějí u sebe prodat nic. To bývá problém, když ty nemovitosti sousedí s řekou přímo, tak většinou ta zeď protipovodňová vychází na hranici toho pozemku Povodí a soukromého pozemku. Někteří s tím problém měli, s některými jsme jednali dost složitě. Někteří nechtěli prodat, chtěli změny, přistupovali k tomu různě. Další zkušenost z poslední doby byla taková, že ačkoliv projekt prošel několika proměnami, úpravami, tak se stejně objevil někdo další, kdo by to udělal líp nebo jinak. Takže mají tendence lidi se k tomu vracet.

Ještě to není všechno hotové. U toho Alberta se má něco dělat.

Hlavně je nešťastné, když se to překulí z jednoho volebního období do druhého, protože se změní složení jednotlivých odborů, přijdou lidé s úplně jinými názory, takže jim vysvětlovat všechno znovu, když na to mají názor jiný, možná by to přijímaly podnikatelské subjekty spíše než občasné jako takoví.

Podařilo se vám všechno vykoupit?

My ještě nejsme na kopci. Když jsme byli ve starém, tak udělali projekt, územní rozhodnutí, udělali se všechny smlouvy na všechny pozemky, v rámci drobných úprav, když někdo s něčím nesouhlasil, tak se to upravilo, všechny smlouvy se udělaly, proběhlo územní řízení a pak nastalo to, že město jako navrhovatel předalo u Povodí Labe. Povodí Labe mělo v návaznosti zpracovat projekt pro stavební povolení a pro realizaci v rámci toho v našem konkrétním případě zjistili, že je to moc drahé, takže začali ořezávat z původního záměru a tím došlo k tomu, že ten projekt je dnes upravený a my řešíme drobné nuance, kde tam, kde se to upustilo, tam problém není, ale tam kde je to nově upravené, třeba ta zeď šla rovně a teď najednou končí u buku a podobně, tak tam do toho vstoupily nové pozemky a znovu nám to Povodí hodilo zpátky, že máme tyhle změny neřešit, udělat doplnění územního řízení a pak se teprve vrátit. Je to takové trochu přehazování.

Nevím, jestli se o tom budeme ještě bavit, ale hodně by tomu problému prospělo, kdyby tam nebyly podmínky takové, že tam musí smlouva o smlouvě budoucí, že my bychom neměli problém s tím, že by nám dal někdo souhlas s tou stavbou s tím, že se to majetkově vypořádá poté a pokud to bude postaveno. Větší problém je teď, že nedokážeme říct přesně, co chceme odkoupit.

To je další věc, která se zrušila, původně bylo řečeno, že všechno musí podléhat budoucí kupní smlouvě. Bylo rozčleněné, co bude Povodí a co bude města a město zařídilo smlouvu na Povodí za město a dneska tím, jak je nový občanský zákoník a stavby jsou součástí pozemků, tak Povodí říká, že dneska už nechceme po vás, abyste připravili budoucí smlouvy a územní rozhodnutí, ale až bude vydané stavební povolení, tak my chceme, aby podle projektu se udělaly metrické plány a město všechno vykoupilo, když se začne stavět. Komplikuje se to ještě o tohle, že se nebude zaměřovat, co se skutečně postavilo, ale dopředu se to musí udělat, než se začne stavět. Lidé budou mít problém, že se to bude týden prodávat a vy jak zaručíte, že to postavíte. A my budeme říkat, že to nezaručíme, protože to je ve stavbě Povodí. To je velký problém. Lidé to budou vnímat špatně, protože nebudou chtít, aby jim na zahradě někdo stavěl zeď, kterou jim postaví Povodí.

To je aktuální?

To je změna aktuální, to se dřív nedělo. Všechno se vyvíjí. Vysvětlovali jsme lidem, jak se musí dělat ty budoucí smlouvy, je složité jim vysvětlit, že město zařizuje smlouvy mezi lidmi a teď to bude ještě složitější o to, že jim musíme říkat, že to musí tomu městu prodat, protože Povodí ty pozemky chce.

Kolik let už na tom děláte?

Já to spočítám podle starostů, dvě volební období Kortyš, rok Kašpar, to je 9, předchozí starosta rok, takže 10.

Něco už jste realizovali, ne? Nějaká část je realizovaná?

Z tohoto projektu ne. My část máme upravenou, ale to děláme v části města, kde se upravovalo nábřeží. To se dělalo na tu protipovodňovou hladinu.

Taky to bylo s povodněmi spojené.

Ano, ale dělalo to město v rámci veřejného prostoru.

Hlavně to bylo v rámci dotačního titulu na řeku Labe, revitalizaci sídlištního prostoru. Protože v té oblasti, kde jsme to dělali, je panelové sídliště, takže se zároveň zrevitalizoval prostor plus se ochránil proti povodním.

Myslela jsem si, že je to spojené.

Spíš to bylo vyvoláno potřebou revitalizovat prostor než chránit před povodněmi, ale tak 50/50.

To je docela výhodné, ne?

To určitě. Byla to velká akce, byla hodně kvitována, dokonce se ten přístup k řece lidem zpřístupnil a vypadá to tam lépe a ta ochrana tam je proti původně stoleté vodě. Dneska jsou ty údaje někde jinde. Už to asi 100letá bude s rezervou, je to méněletá voda.

Tento dotační program je od Ministerstva zemědělství?

Ano.

Ze 100%

Ano, dotace budou jenom od ministerstva.

V čem vidíte největší problémy, kritická místa? V legislativních změnách, které se do toho vmezeřují. Co ještě?

Asi je hodně složitý a zdoluhavý ten proces toho, jak má město jako navrhovatel něco připravovat, pak to předá Povodí, to s tím pokračuje a v nějaké chvíli to kopne zpátky, že se něco změnilo. Řekne, dělejte znova od začátku. My jsme to tam slavnostně kdysi odvezli, že to takhle v mašličkách mají, že to bude kus papíru s rozhodnutími ze stavební úřadu se smlouvami s lidma se vším a ono se to za pět let vrátí zpátky v upravené podobě a jede znova.

Ještě něco?

Jednání s lidmi je někdy složité. V některých případech to dopadlo, že se nějaký bod vypustil, to může nastat znova, pokud se to změnilo u budoucích kupních smluv k tomu, že to budou chtít vykoupit, aby se pokračovalo, a přitom není jistota, že ty peníze budou, když se to opravdu postaví a to pak může u těch lidí docela narážet.

Jak to teda vidíte, že to celé dopadne?

Když to trvá tolik let, tak my už jistotu žádnou nemáme. Je to 4, 5 let, co se schválila na zastupitelstvu smlouva o zastupování, pak se to celé předělalo. Shodou okolností těsně před tím, než jste se ohlásila vy, tak se ohlásili členové jedné komise, že by to rádi ten celý koncept přehodnotili. Jsou tady názory, proč chránit území města před povodní. Proč stavět protipovodňové zídky, neřešit to vysokým plotem na horním toku. Ani jeden z nás nejsme odborníci na vodařinu, ale i na veřejném jednání s občany byl tento názor vznesen a Povodí Labe ho odmítlo s tím, že to taky až takový význam nemá a že vybudování by stálo tolik financí, že to nikdo neuhradí a dá se říci, že ten suchý plundr bude většinou z vody a ještě není jasné, jestli skutečně bude chránit Litomyšl. To jsou takové názory, které se tříští - odborníci a veřejnost a my jsme něco mezi.

Je možné, že se to ani nikdy neprovede?

Ano. Projekt se má skládat ze dvou částí - dobudování primátorské hráze, kudy v roce 70 přišla povodeň. Minimálně tuhle část projektu se budeme snažit dodělat. Problém je ten, že pokud bychom ubrali ještě jednu část projektu, zase musíme běžet za strategickým expertem, který to přepočte, jestli nám vyjde koeficient 1. Tady jsou přesvědčení, že by to vyšlo, protože ta ochrana primátorskou hrází je to gró, co tady chceme udělat. Je tady možnost, že by se ten projekt zcuknul do primátorské hráze a ne protipovodňové zídky.

Já jsem primátorskou hráz viděla. Ona se ještě bude navyšovat?

Na stoletou vodu ještě není vybudovaná. Není dodělaný přeliv a není to zavážené v té výšce té korunní hráze až do lesa. Tady ta část se dá dodělat, aby to uchránilo.

Ty zídky jsou kontroverznější?

Souviselo to s letošním suchem, kdy zastupitelé řešili, jestli ta krásná přírodní říčka, kterou tam mají, jestli se má zničit tou zdí. Ona je krásná klidná, ale neteče tam dost vody. Snad můžeme za vedení města říct, že se ten projekt bude realizovat.

Zpracovávali jste nějakou studii právě těch kritických míst protipovodňových opatření. To, co lidé říkají, že to nebude estetické, že to zhorší kvalitu bydlení, zpracovávali jste to nějak?

Navrhovali jsme, že estetické si nemyslíme, že by to nemuselo být, protože ty protipovodňové zídky jsou budovány pouze v lokalitě, kde dnes jsou sice zahrádky, ale takové neudržované, dá se to ozelenit, dá se to využít tak, že se na tom udělají lavičky atd. To jsme všechno vymezili i u Povodí Labe, jinak je připraveno dělat náhradní zeleň, ale nedokážeme nahradit vzrostlé stromy. Žádná studie udělaná nebyla, ani jsme nemohli přistoupit k tomu, že bychom to graficky nebo architektonicky ztvárnili, do dneška jsme se pořád bavili o tom, jak ty zídky kudy povedou atd. Pak jsme narazili na státní správu vzhledem k ochraně přírody a museli jsme konec projektu nechat a udělat protipovodňové zábrany. Což na horním toku není zrovna velké vítězství, ale přes to vlak nejel, museli jsme to udělat.

Byly tam důležité stromy?

Byl to názor ochrany přírody v tom, že ty stromy nejsou jenom vizuálně pěkné, ale také zastíňují koryto řeky a pokud se odstraní, tak ta voda bude teplejší a ten život tam zmizí.

Nevíme pak, jestli máme chránit lidi, kteří kolem té řeky bydlí nebo ty živočichy, kteří jsou v řece nebo těsně kolem ní. V poklidné době, kdy voda zrovna neteče, tak by všichni chtěli všechno chránit. Ale když tam dělají ty stromy pak potíže při povodni a zaklíní se pod most, tak pak je blbé, že tam ty stromy byly.

Na základě jaké legislativy a povinné dokumentace jste postupovali? Potřebovali jste studii odtokových poměrů?

Projekt vypadal tak, že my jsme byli tím navrhovatelem. Povodí investorem. V rámci toho navrhovatele jsme byli povinni zpracovat studii proveditelnosti, tu jsme zadali odborné firmě.

Dokládali něco nad rámec povinných podkladů? Něco speciálního, navíc?

Studie proveditelnosti měla přesně danou strukturu. Bylo to docela složité. Povedlo se nám to. Studie proveditelnosti obsahovala daleko víc opatření, než ve kterých jsme teď.

Kdo se všechno účastnil přípravy protipovodňových opatření? Vy jako město, ta vaše role - jak byste ji popsali?

My tady žádného odborníka vodaře nemáme. Jednali jsme s Povodím Labe, co vůbec do té studie proveditelnosti dát. Samozřejmě jsme si nechali poradit odbornou organizací, vycházeli jsme z povodňových stavů, které tady byly. Co se týče toho, co to má vzniknout, tak nebyla ani tak parketa města jako odborných organizací jako je Povodí Labe.

Povodní Labe je tu tedy takovou hlavní osobou.

To určitě, týká se to jejich toku, tak si musí říct svoje.

V případě této části realizace ještě nenastala. Co se týče toho sídliště a centra města ...

To už bylo postavené z předchozích let. Navazuje se na to.

Výsledná konkrétní podoba ještě nebyla stanovena. Není zřejmé, jak to dopadne. Dotýká se tato vlna protipovodňových opatření území s kulturně historickou hodnotou?

Jenom mírně. V té nejužší části památkové rezervace dnes nějaké zdi jsou na řece.

Brali jste to nějak v úvahu?

Určitě, nebyl by to velký zásah. Pokud by měl být, tak by do toho vstupovali památkáři a mohli by to zase zkomplikovat. Část středu města máme udělaný, část je v takovém stavu, že tam nějaké zdi jsou, řeka je tak nízko naproti okolí. Hlavně to centrum, které je ochráněno tou primátorskou hrází, která se vzhledu historického jádra netýká.

Primátorská hráz je hlavně proti záplavám.

Je to místo odkud v minulosti vlítla voda do města díky velkým dešťům, docela velké množství, v hrozně kvalitě. Spláchlo to pole.

Můžete mít vliv na zemědělce, aby dělali řádky ve správném směru, nebo nemůžete?

Jako město ne, ale oni mají předepsané postupy, nějaké protierozní opatření, mají určené kde jaké už, jak svažit pole se musejí jakým způsobem obhospodářovat, někde se určili travní pásy. Pokud bychom hospodařili podle předepsaných postupů, tak to hodně pomáhá. Je rozdíl, jestli na svahu nad městem je kukuřice, která nechytne nic nebo je tam travina nebo něco tak komplikované, co to chytne. Minimálně se to vyčistí a pak teče čistá. Pokud tam jsou klasické obilniny, traviny nebo ochranné pásy po kraji, tak to neteče, teče čistá voda, která doteče do řeky a odteče. Zemědělci na to mají vliv velký. Taky pak to, jestli je město v údolí.

Jaký typ lidí se vyhrazuje proti tomu?

Ekologičtí aktivisti ne, spíš ekologicky zaměřeni občané města. Většinou to nejsou ti, kteří vedle toho chráněného toku bydlí. I když i takoví se našli. Byli jsme názoru, že ta diskuse tu proběhla a mysleli jsme si, že to vyřešené máme, že se tu bude někdo vázat ke stromům. Ne, ne, ne. Jsou tu názory, jestli ten projekt ještě neupravit, v rámci nějakého podle jejich názoru, zlepšení.

Nějaká petice, v Chocni říkali ...?

Pro nás je problematické, jestliže někdo začne říkat, že ta zídka nemá jít středem zahrádek, ale po hraně komunikace, tak se zase dostaneme do jiných pozemků a dostáváme se zase zpátky na začátek. Je to o kompromisech. Možná je to způsobené letošním létem.

Je to už několik let.

Možná budou suchá léta a deštivé podzimy. Není možné říct, že se teď budeme chránit pouze před suchem, ale já si myslím, že bude docházet k přívalovým srážkám, k těmto stavům bude docházet taky čím dál tím častěji. Je to o kompromisech.

Je to nepředvídatelné to počasí, jak se bude vyvíjet. Kdyby se to dotýkalo památkového území, mělo by smysl, uplatňovat tam speciální přístup k těm protipovodňovým opatřením. Stojí to za to nebo ne?

Stojí. V době, kdy se jednalo o tom, že by se na Komenského náměstí interiér zvyšoval, dělaly by se tam zídky, tak i tehdy jsme byli s Povodím Labe domluveni, že do toho pustíme našeho architekta a řekneme - vy jste navrhli tohle, my chceme kamen, rozdíl je takový, město případně doplatí, pokud budeme schopní.

Chtěli jsme to ztvárnit i tak, aby to trochu vypadalo, s tím, že si uvědomujeme, že není možné si tyto peníze, které by byli navíc, chtít po státu. Město bylo připravené udělat tak, aby to zapadlo. Ale zídka je zídka. Nejde udělat to, aby někdo řekl, že jsme mu tu řeku odřízli něčím.

Pořádali jste nějaké diskuse, komunikovali jste s občany?

Svolávali se vlastníci, kdy se jim vysvětlovalo co a jak, pak se jim ukazovalo, pak se to projednávalo s občany v těch místech, kde se jich to týká, na veřejných projednáních, aby viděli i ty jména jiných lidí, co bydlí v té lokalitě.

Na těch jednáních byla jaká atmosféra?

Tato veřejná projednání mají jednu velkou nevýhodu. Naprostá většina lidí, kteří s tím řešením je spokojeno, ta nepřijdou. Přijdou tam jenom lidé, kteří s tím mají problém. Pak to může vypadat, že s tím má problém celé město a to si nemyslím. Ale i to je důležité, že tito lidé s protinázorem dokáží vyslechnout odborníka. Bohužel to pak vypadá, že občasně s tím mají pak problém a ono to tak není, protože tam přijde 10 lidí, kteří s tím problém má. Ta účast nebyla velká. Pro to, co jsme tomu věnovali prostoru.

Zas tak velký rozruch to nevzbudilo?

Bylo by občas příjemné, kdyby nás někdo přišel podpořit.

Otázky k financování - je to od MZ. Otázky na podklady - je to složité to dokládání?

Je. Těch papírů je třeba čím dál víc všude. Nejsložitější jsou ty majetkoprávní vztahy, od tohoto začíná a u toho to končí. Kdyby tenkrát v rámci dotačního titulu bylo možné mít jenom souhlas vlastníků s provedením té stavby, tak administrace by byla 10x méně času. Souhlas by nám majitelé dali, ale jakmile jsme přišli se smlouvou o smlouvě budoucí, kde to bude, jak to bude, my jim řekneme a přesně nevíme. Ve fázi studie proveditelnosti nebo územního řízení je někde čára.

Je to zásadní problém, který to může znegovat?

Když tam v průběhu výstavby přijde někdo, kdo s tím zásadně nesouhlasí, tak to je problém obejít.

Má to smysl, jen pokud je to dohromady?

Některé části tak vypadly. A skončilo to pak u individuální ochrany objektů.

Kromě majetkoprávních věcí, to dokladování je složité pro MZ, dotaci, nebo že byste si pamatovali, že s tím byl veliký problém?

Ne. Tam je možné to posuzování, jestli ta hodnota ochráněného majetku je aspoň srovnatelná s tím, co nás to bude stát, ale to dělá ten strategický expert, který od nás žádné podklady nepotřeboval, a to nás nezatěžovalo. To byla práce projekční organizace.

Kdybyste to mohli shrnout, co jsou z Vaší strany nejdůležitější doporučení pro ty obce, které se do něčeho takového chtějí vrhnout?

Doporučení se nedají dát. Nevím, co bych na to řekl. Nevím, co bych doporučil kamarádovi, co dělá něco podobného. Základní problém je získání těch pozemků. Ani si nemyslím, že se dá postupovat tak, že řeknete občanům - chcete protipovodňová opatření? Protože když to řeknete, tak vám řeknou - jak budou vypadat? Bez té stopy se to nedá udělat. Na tom procesu, jak jsme ho prodělali my nevím, co se dá zlepšit.

Dobré by bylo, kdyby se to celé dalo zrychlit, aby tam nevyvstávaly komplikace z toho, jak se to celé předělává. Proč to trvá tak dlouho, já nevím.

Možná nás odradilo, že odhad nákladů a studie proveditelnosti byly diametrálně odlišné od toho výpočtového modelu, kdy se začalo zjišťovat, kolik by to celé stálo. Proto se také snižovala ta opatření. Když jsme chtěli přebudovat všechny jezy a pak jsme zjistili, že bychom se do toho koeficientu 1 nevešli. Nevím, jestli se to dá odstranit, jestli projektant odvedl špatnou práci.

Nějaké Vaše zkušenosti, poradil vám někdo z jiných obcí nebo jste k tomu přišli tak, že s tím někde nějaké zkušenosti byly?

I s tím projednáváním nám pomáhali naši kolegové z Chocně, paní Tomášová, která pomohla. Máme výhodu, že jsme na hlavním toku, taky jsme se zajímali o možnost mobilních zátaras, viz Praha a to je na horním toku naprostý nesmysl, to pak nikdo nestihne. Choceň má v tomto výhodu, že tam ty mobilní zátarasy mohli mít. Ještě jsem na tomto místě nebyl v povodňových stavech, v roce 2008 tu byla velká zásoba sněhu, který začal tát. Přednostně když řeknete podnikateli, že musí ochránit fyzické osoby, obydlí, tak to se špatně poslouchá. Z jejich strany. Chci to říct proto, že Praha ví 2 dny dopředu, kdy něco přijde, ale tady si na něco hrát, když se hned vytopí sklepy.

Čemu by se měly obce vyhnout při plánování protipovodňových opatření?

Pokud je to možné, tak se vyhnout většímu kácení zeleně, ale to většinou nejde. Udělat zídku 30 metrů od řeky nejde, aniž by se muselo ničit obydlí.

Terezín

Koordinátor - tajemník povodňové komise Rady města, vedoucí odboru výstavby a investic, Městský úřad, Terezín

Jaké má Vaše obec zkušenosti s protipovodňovými opatřeními?

První námět o ochraně Terezína vznikl v roce 2007, tehdy se zpracovala studie proveditelnosti, která má říct, jestli to opatření má šanci k realizaci, protože tam z toho vyšlo číslo přes 3, ekonomická efektivnost. České Kopisty, která je bohužel při každé vodě výrazně zasažená, tam to vyšlo kolem jedničky, takže i tam následné kroky byly možné. Na žádost Povodí Ohře a Labe jsme začali vyřizovat majetkoprávní věci, vztah pozemků. Další krok k získání územního rozhodnutí vycházel z majetko-právních vztahů. V Terezíně jsme v tom pokračovali. V Českých Kopistech taky, tam jsme dopadli tak, že po roční bitvě vysvětlování s občany, 5 občanů odmítlo podat souhlas s budoucím prodejem svých pozemků. To bylo v gesci Povodí Labe a to řeklo, že nebudou dál pokračovat, což bylo rozumné. My jsme tu záležitost dotáhli až na zastupitelstvo, kde jsem navrhl - byl jsem v pozici vedoucího odboru výstavby a správy majetku - cesta vyvlastňování by v rámci těch podmínek, byla taková, že bychom to časově nestihli. Tím pádem jsme přišli o možnost ochránit České Kopisty, což se ukázalo, že byla opravdu chyba ze strany občanů, že na to nepřistoupili. Voda, která přišla v roce 2013, by tak byla od obce uchráněna. Pokračovali jsme protipovodňovým opatřením v přípravě dokumentace pro úřady, řízení, inženýrská činnost. Tak je to nastaveno v rámci dotace, že město byl navrhovatel a pověřený investor byl Povodí Ohře. Povodí Ohře jsme předali se vším všudy územní rozhodnutí, pak pokračovali v další fázi, stavební povolení, potom realizace. Realizace měla být dokončena do konce roku 2012. Došlo k půlročnímu zpoždění. Těsně před dokončením, v roce 2013 přišla povodeň. Stavba byla hotová z 80-90 %, 10 % chybělo. V roce 2013 nedosáhla voda úrovně, jaká byla v roce 2002. Byla o 3/4 m nižší. Při ochraně města, tzn. ochranná opatření Terezína měla tři části, západní, centrální a východní část. Západní se zatím nerealizovala. Byly tam 3 momenty, které tomu zabránily. Byla to otázka přístupu zástupců památkové péče, kteří tu stavbu neodsouhlasili. Byly tam plány, poměry k pozemkům, které se daly řešit, a byl tam jeden občan, který se taky tomu bránil, ale po několika jednáních souhlasil. Ale tam jsme nepokračovali v soudních řízeních, protože nebylo souhlasně kladné stanovisko od památkářů. Půjdeme do toho znovu. Protipovodňová ochrana Terezína = soubor opatření, je tam 160 opatření. Mají tam na 3 místech mobilní zátarasy a jsou vysmátí. Záchranný obranný val proti vodě tvoří pevnost. Ale tady je to jak řešeto, potřebujeme to řešeto ucpat, když se valí voda, a to se nám podařilo v roce 2013. Ty části, které se chránily protipovodňovými opatřeními, byly opravdu ochráněny před vodou. Na centrální části nemáme jediný val. Na některých místech jsme pevnost museli uvést do původní podoby, protože předchozí majitelé využívali celou pevnost, československá armáda, pak česká armáda. Chovali se k tomu macešsky, používali to jako svoji pevnost a že je to památka, tomu nevěnovali pozornost. Byla tam spousta opatření, která byla navržena a realizována. Týká se to pevných opatření, to jsou různá opatření do oken, dveří. Pod Terezínem jsou chodby, musely tam být dány dveře, které by se zavřely, aby se voda nedostala do podzemních částí, které jsou pod Terezínem. To jsou jedny opatření. Další jsou ke kanalizaci. Máme tu historickou kanalizaci. Od února tu prochází komplexní oprava. Voda se nedostala do centrální části města. Ta spodní

voda byla tak vysoká, my jsme to odčerpávali, ta kanalizace nebyla nikdy opravována. My opravujeme z prostředků MZ tu kanalizaci a bude to nádherná a přemýšlíme, jak zpřístupnit část té kanalizace veřejnosti. Není to kanalizace, jak ji známe. Jsou tam vyžděné chodby. Všude máme na těch kanalizacích uzavírací šachty, máme výpustní a nástupní stavidla, ty budou taky obnovená. Jejich funkce je dnes jen částečně využívána. Ten systém čištění kanalizace dnes neprobíhá přes řeku. Kdysi tady napustili vodu, vyčistili a pak vypustili. Dnes to tak nefunguje. V případě potřeby můžeme do mokrých příkopů pustit vodu. Historickou hodnotu to má. Dost velkou část té centrální části tvoří mobilní zátarasy, máme ty zátarasy minimálně na 7 místech. Tento týden provádíme instalaci podle manipulačního a provozního řádu tak, jak máme nařízení, že ty prvky musí být jednou za čas postaveny, vyzkoušeny a kontrolovány jejich stav. Kdyby přišla voda, jsou tam gumové, pryžové části, které se musí promazávat, to probíhá tento týden, postavíme mobilní zátarasy. Podle hladiny vody potom přistupujeme k jednotlivým opatřením. Východní část je jednodušší, tam by se dal využít ten val. Centrální část je chráněna na 100letou vodu + rezerva 40 centimetrů, je to dohromady 200letá voda, ve srovnání s rokem 2002. Východní část - tam většinu tvoří navýšení valu, přistoupili jsme tam k tomu, aby to chránilo na 50letou vodu a drobnou rezervu. V roce 2013 ta východní část byla na úrovni hráze, urychleně jsme tam dávali pískové pytle, tak se nám podařilo východní část uchránit. Všechna opatření zabrala, díky tomu v Terezíně - byť Nova ukazovala, jak plujeme ve člunech na náměstí, asi se spletli a použili záběry z roku 2002. Na jednu stranu nám to pomohlo, lidé nám chtěli pomoci, byla tady vyhlášena evakuace a říkali nám, co blbneme, když tady není voda.

Iniciovalo to Povodí Ohře? Nabídlo vám tu možnost?

Ne, iniciovalo to město.

Povodí Ohře mělo nějakou možnost dotace?

Ty dotační podmínky to je ten druhý břeh. Tam byla možnost žádat o dotace, samozřejmě v první fázi můžete žádat buď o celé. Dělá se to po fázích, když nezískáte územní rozhodnutí, tak je těžké pokračovat dál. Dají dotaci jenom na část, až to splníte, tak pak dostanete další. Jakmile máte územní rozhodnutí, tak je velká pravděpodobnost, že to zrealizujete. Město Terezín je památková rezervace, trvale bojujeme s financemi. Žijeme z daňových výnosů. Neměli jsme na to, tak jsme požádali ministerstvo zemědělství, to je pan Gandalovič, o výjimku, aby město nemuselo dát přílohu. To je 5%, kalkulace byla na 250 milionů. 5% je z toho 12 milionů, kde by na to město bralo, když je roční rozpočet na 30 milionů. Na základě toho jsme dostali výjimku, zainvestovali jsme pouze první část, územní dokumentaci a rozhodnutí a pak jako pověřený investor pokračovalo Povodí Ohře. Povodí Ohře projevilo velkou vstřícnost a pochopení a této spolupráci se nebránili, proto vznikla trojstranná dohoda Ministerstvo zemědělství, město Terezín jako navrhovatel a budoucí, pověřený investor jako Povodí Ohře. Dílo je hotové, zkolaudované a teď je takový stav, že něco provozujeme jako město jako celek, některé části zůstaly Povodí, to nám po 10 letech převedou. To je naplnění dotačních podmínek. Iniciátorem bylo jednoznačně město, ale celou dobu, protože v Terezíně je závod, Povodí Ohře a tady jsme opravdu našli pochopení nejen na závodě, na centrále na tu spolupráci přistoupit.

Jak se k tomu stavěli lidé, když se dozvěděli, že se budou protipovodňová opatření dělat?

Musíme rozlišit Terezín a okolní vesnice. Některé vesnice o to vyloženě volají, po těch zkušenostech, protože faktem je, že do roku 2002 tady 45, 50 let nebyla voda, tak žili všichni

v tom a zapomněli, že ty povodně tu byly. V roce 1800 bylo povodní plno. 50 let se nic nedělo. V Terezíně bylo velké naklonění protipovodňovému opatření, Terezína a občanů se to moc nedotklo. Na majetek jsme jim nesáhli, to většinou vedou pozemky města, pak tady bylo několik firem, nikdo s tím neměl problémy. Naopak. My jsme převzali obrovský majetek od armády, stát nám nedal ani korunu na rekonstrukci. Fakt s tím dnes bojujeme o každou dotaci, abychom s tím dokázali něco udělat. Ta situace pro nás, když následně ten objekt rekonstruuje a využíváme, tak jsme měli různá jednání s institucemi, školami, atd. v Praze a různě. Když už jsme chtěli, pak už zase nechtěli, tak říkali, aha Terezín, vy jste v povodňovém pásmu. To nám fakt bránilo v dalším rozvoji města. Když objekt rekonstruuje a řeknete, že tam dáte archiv nebo muzeum nebo něco, tak tam máte nějaké předpisy. Díky tomu jsme získali to, že to trochu pomůže rozvoji města a skutečně napomáhá. Občané po tom celou dobu spíš volali. Nebyl tady odpor proti povodňovému opatření. Když projedete Terezín, tak to ani nepoznáte. Občan vidí protipovodňové mobilní zátarasy a to ho ani neomezuje, tak vidí, že to tam je, teď to stavíme, tak jezdí kolem toho. Pár metrů jsme zabrali zahrádkářům, byly to naše pozemky, snažili jsme se jim dát náhradu. Celou tu akci jsem koordinoval od začátku, proběhlo to naprosto v klidu, horší to bylo v té západní části, kde jsme v určitém úseku narazili na pozemek soukromého vlastníka, který se trochu cuká. Ten hlavní problém byl v památkářích, skoro jsme spolu bojovali, teď je ta situace obrácená, tu západní část jim nemůžu odpustit, je tam škola, školka, baráky. Bylo to všechno vyprojektované, peníze na to byly, v roce 2013 tam voda nebyla. Školku jsme měli pod vodou, školu, ty lidi v barácích.

Co namítali památkáři?

Že pohledové poměry od Lovosic - v té západní části mělo být kolem pozemků pole, stěna vysoká od 2 do 2,5 metru - říkali jsme, že tam dáme tlačený beton, můžou tam být stromy, namalované na zeleno, když pojedete od Lovosic, tak zjistíte, že tu zeď byste viděli, jinak všude jsou baráky atd. Pohled na Terezín skoro není. Památkáři sami jsou místně příslušní. S kým jste mluvila?

Skopec a Tothová.

Přesto, že ona je občanka z Terezína, tak oni byli celou dobu u toho, když jsme to tvořili, ta spolupráce nebyla špatná. Oni sami nemohli rozhodnout, neměli odvalu, protože památkář navrhuje, to byla paní Tothová a Počíková jako úřední osoba, vydává stanovisko. Tak oni to sami už neměli tu chuť a odvalu, tak se sešla skupina - sami říkají, když se sami nemůžou rozhodnout, že se svolá konsilium, NPÚ Ústí a tam se rozhodli, že ne. Akorát mě nepozvali, protože jsem měl s ředitelem nějaké střety, když jsem nastoupil do Terezína, dělám tam celý život investice, byl jsem zvyklý na jiné potíže, bezpečnost, hygiena. S památkáři jsem moc zkušenosti neměl, vždycky jsem měl na prvním místě občany, v památkově chráněných částech úplně až tak ne.

Myslíte, že vaše plány a projekty braly v úvahu, že se jedná o památkovou oblast?

Stoprocentně. Naopak. Všechno je o kompromisech. Památkáři vnímali, že když to město neochráníme, tak nemá šanci moc na další rozvoj. Veškerá opatření tady vznikala. Probíhala tady často jednání s projektanty, zástupci Povodí, města, bývá tam 10 - 15 lidí a bývají tam zástupci památkářů, byly tam paní Tothová i paní Počíková. Pan Skopec nastoupil, až když paní Tothová šla na mateřskou. Mají v těchto věcech velkou moc. Kdyby se postavil na hlavu, že

ne, tak to neuděláte. Jsou věci, které jsou naprosto nezměnitelné. Pokud jde o bezpečnost, pokud by to ohrožovalo smysluplnost stavby, tak přes to vlak nejede, tam rozhodne technická část. Je tam řada opatření, které může ten projektant řešit tak, aby to bylo maximálně šetrné ta památka. Když jsme schvalovali tu dokumentaci pro územní řízení, trvalo to 4,5 hodiny a znovu tam vznikly požadavky, které všechny byl povinen projektant promítnout. Opravdu s památkáři musím říct, že od té doby je začínám vnímat jinak a mám s nimi vynikající spolupráci. Tam jde o kompromis. Oni ví, co potřebujeme, my víme co oni. Dnes je ta spolupráce vynikající.

U ostatních rozhovorů jsem měla pocit, že ten projektant je nechtěl moc vyslechnout, že se jedná o tak zajímavou památku.

K tomu můžu říct jen tolik, že co jsem v Terezíně, tak jsem se setkal se spoustou projekčních kanceláří, že my jsme ti velcí, my tomu rozumíme, co vy vlastně chcete. Podobně jsem se choval já jako investičák, že mám za sebou stavby a co mi někdo může říct. Museli všichni pochopit, že tady musejí spolupracovat. Byl tu šikovný projektant. Přišel k paní Počíkové a chtěl to schválit a paní Počíková - no, pane inženýre, to takhle ale nefunguje. Vyjmenovala deset bodů a nashledanou. Nevyřídili nic, ta stavba byla nerealizovatelná a pak jsem památkářům říkal - podívejte se, zkuste se domluvit. Z 10 jsem 9 vyřídil a 1 bod musel být podle jejich. Tak jsem projektantům říkal, takhle už za nimi nikdy nepůjdete, když jste dobrý projektant, tak s nimi musíte umět jednat a s nimi se dá jednat. Než ten projektant to pochopí, on nechápe, proč nechtějí ten jeho návrh akceptovat. Říkám jim, ať si přečtou zákon o památkové ochraně, někdy je těžké ty věci zachovat. Opravujeme omítky a oni přijdou - neklepejte tam, jen lehce, pak uděláte něco a ono to stejně spadne. Už víme, vidíme citově, kdy co a ty projektanti to musí naprojektovat. Byl tu projektant z Prahy a ten cit neměl. Je to těžké. Nakonec jsme to nějak dodělali.

Kde jsou kritické body projektování, plánování, realizace, co vnímáte jako největší problémy?

Terezín žije jenom z dotací, nemáme na to, abychom zafinancovali na ty přílože. Jedeme na Ministerstvo zemědělství a budeme žebrot, jak vyřešit tu finanční část. Hlavní problém Terezína jsou finance. Stavba za 100 milionů, tak to je 10 milionů přílože, kde na to brát. Finančně to je pro nás neprůchodné. Druhá věc je, že se musí udělat přípravná část. Na to město peníze sežene, tam musíme vyhovět podmínkám dotačním, udělali jsme studie a na obce nám to vyšlo dobře. Chápu zákonodárce, že nebudeme chránit něco, kde není ekonomická efektivnost. Přes to se musíme dostat. Je tam číslo 1 a pokud jste číslo 1 a níž, nedostanete dotaci. To je ta druhá fáze a to neovlivníme. Peníze může ovlivnit stát, když nám vyjde vstříc, to je problém, ekonomiku neovlivníme, pak je třetí část, majetkoprávní, opět to stát neovlivní, je to na nás, abychom přesvědčili občany a získali pozemky. Když toto máme a projektujeme, tak musíme se umět domluvit s památkáři, v závěru ta spolupráce byla dobrá. Já památkáře chráním, cítím to tak, díky nim je tu spousta staveb. My na to koukáme technicky, oni na to koukají z pohledu ochrany památky, proto společně dokážeme zhotovitele dokopat tam, kam my potřebujeme. Ale jsou další části projektů, kde můžeme narazit na určitá území, kde by mohla podléhat EIA - to je zpráva, kde se posuzuje celkové umístění stavby do určité lokality z hlediska životního prostředí. V Terezíně jsme na to nenarazili, ale u ostatních obcí se může stát, pokud někde máte území, kde je významná evropská chráněná lokalita, tak lze narazit na tyto instituce. To se nám

může stát částečně. To je tady u D8, kde bojujeme, aby se to trochu posunulo, je tam smrad, karcinogeny z výfuků, kvůli tomu, že je tam 10, 15 žabiček. Pak je tam velká oblast veřejnoprávního projednání. Tam jde o ten čas, bohužel dneska zákon (ne)připouští, že do těch inženýrských jednání mohou zapojit různé instituce a sdružení. Tato sdružení nemají žádnou majetkoprávní zodpovědnost, v řadě případů jsou s tím obstrukce. Dotace mají svoje termíny. V případě větších obstrukcí, se D8 staví 10, 20 let, to je pak šílené. To je další balík problémů. Poslední balík, což není zanedbatelné, je jak získat zhotovitele. Zhotovitele získáme, protože jsou to vysoké částky, jsou to nadlimitně otevřená výběrová řízení. Včera Babiš prohlásil, že spousta staveb se nemůže realizovat, protože ten zákon o veřejných zakázkách vyloženě brání. Je to tak šílený zákon, že možná měl dobrý úmysl, ale je špatný. Může se stát, že když někdo bude mít zlý úmysl, tak se může stát, že někdo, aniž by za to měl jakoukoliv zodpovědnost následně, tak vám může zhatit celou dotaci, že tu stavbu nikdy nezískáte, je to šílené od 1. 4. má být nový zákon o veřejných zakázkách. Dojde k vylepšení. Udělali nový zákon, bylo to hektické, 137 bude minulostí, bude nový zákon, v řadě případů dojde k vylepšení. Najdou se skulinky, někteří chytráci z toho mají živnost, že napadají výběrové řízení. Jedna stavba nám trvala tři roky, než jsme zahájili, kvůli tomu, že jeden člověk neustále podával námítky na ÚHOS a ten člověk neměl živnost, žádnou. Nechápu, jak může někdo mít společnost bez živnosti. Navíc rok a půl byl v insolventci. On podával, že se cítí být znevýhodněn, že podmínky jsou diskriminační, že on se nemůže zúčastnit výběrového řízení na realizaci. Je to nesmysl, přesto ta mašinerie - stát neumí rozhodnout za 14 dní, dá to ÚHOSu, tři roky to trvalo. Někdo to z nějakých důvodů to výběrové řízení, blokoval. Zájemců tam bylo spoustu, je to další obrovský problém, když projdete tím martýriem, tak se vám může stát, že nevysoutěžíte, pak vidíte to úsilí za tím. Když překonáte všechny ty organizace, majetkoprávní vztahy, ekonomika vám vychází, seženete peníze, je tam neskutečné množství práce a přijde jeden, který tomu nebude fandit a může vám to všechno shodit a to je ten zákon o veřejných zakázkách.

U protipovodňových opatření - měli jste s realizátorem obtíže?

Každý měl občas obtíže, byly různého druhu, když hodnotím tu firmu, tak je hodnotím nadprůměrně. Dělal to společnost For AVHS a musím říct, že tam jde o to, aby tam ta druhá strana s vámi komunikovala, aby tam nešel slepě za svým. Kontroly probíhaly běžně, konflikty nebyly. Potíže nastaly u každé stavby v památkově chráněné oblasti. Na každé stavbě, kterou děláme, děláme stavebně historický průzkum, ale to je nedestruktivní, nevíme, jestli to bude realizované. Nemůžeme realizovat stavby, nemůžeme do nich až tak tolik vrtat, sem tam nějaká sonda je povolena. Začnete stavět a zjistíte, že jsou věci, které nikdo nedokázal předvídat, zákon na to myslí.

Něco jste začal s tou realizační firmou ...

To jsou běžné patálie v průběhu stavby a pak narazíte na ty věci, které nikdo nepředvídal, zákon na to myslí, pokud jsou věci nepředvídatelné a nutné, tak dokonce v rámci možností, dnes je to dokonce 30%, se dají dát vícepráce. V Terezíně bez vícepráce neuděláte jediný objekt. Vždycky narazíte na něco nepředvídatelného. Pro realizaci je to pak nutné. Tady taky něco bylo a ty vícepráce jsme dokázali udržet na rozumné úrovni, bylo to 20, pak 30, v EU je to 50% procent. Ví proč. Někdo to spojuje s korupcí. Zhotovitel odvedl docela kvalitní práci. My to dneska

využíváme. Dnes probíhá montáž, společně s Povodím Ohře kontrolujeme, protože jsou tam předepsané kontroly podle jejich bezpečnostního řádu.

Když jste připravovali dokumentaci, využívali jste něco navíc nebo jste používali pouze povinné dokumenty?

Těch povinných je tam tolik, že jsme na to, abychom se zabývali nepovinnými, neměli čas. Jeden dokument, který památkáři nechápou, je ten stavebně historický průzkum. Víme, jak to dílo má vypadat, udělá se průzkum, v jakém stavu je ten objekt nebo to území, na kterém ta stavba bude stát. Ten dokumentuje, co tam je a ta poctivost je to asi navíc, co tomu dodáváme. Můžete to odbýt jednoduchým materiálem, ale my se to snažíme dělat poctivě, abychom zadokumentovali, v jakém stavu je to před stavbou a pak průběžně provádíme stavebně historický průzkum, to je tzv. prohloubení, když už se staví, kope a to taky děláme pečlivě, protože narážíme na věci, které nikdo nevěděl, ani památkáři. To je ten materiál, kde hlídáme, aby to bylo nadstandardně udělané. Jinak ty dokumenty, my jsme vytvářeli zdůvodnění, proč potřebujeme protipovodňová opatření. Měl sem přijít bezpečnostní archiv ministerstva vnitra a oni řekli po mnoha jednáních, že jsme v povodňovém pásmu, tak nemůžeme.

To hlavní, co se týče dokumentů, jste obstarávali vy nebo spíše to Povodí, ten projektant? Studie odtokových poměrů ...

To je součástí zpracování projektové dokumentace. Když ten projektant chce vytvořit něco smysluplného, tak jsme měli jako město jedinou povinnost, dotáhnout to k majetkoprávnímu řízení a tam to leželo na těch prvních věcech. První dokumentace k územnímu řízení je umístění stavby, tam se neřeší technické věci. Předvíдалo se, co tam bude a snažili jsme se to umístění udělat tak, aby co nejméně zasáhlo do konstrukce té pevnosti. Pro nás je tam to hlavní to majetkoprávní vyrovnání. Jsou profese, které se tím zabývají. Je tam úzká spolupráce s Povodím, někdy názor Povodí a projektanta nemusí sedět, odtokové poměry, hladiny, kdo co posuzuje, z čeho budeme vycházet, z toho se vydávají celostátní pravidla, účastníci můžou mít trochu jiný názor.

Kdo se celého procesu účastní? Na obci jste to měl na starosti vy.

V roce 2008 jsem nastoupil do Terezína jako šéf odboru a to byl v té době největší projekt. Byl jsem hlavním koordinátorem, byl jsem zastupitelem pověřen za celou akci. Po čase jsem k tomu v rámci odboru získal administrativní část, to dělala kolegyně, ty papíry, ty dotace. Před zahájením stavby jsme dohodli, že jsme získali externího spolupracovníka, který nám pomáhal, zúčastňovat se těch kontrol a dohlížel na stavbu. Samozřejmě se toho zúčastnili i zástupci města, na jednání chodila starostka. Na jednání, kdy jsme projednávali první stupeň, na stavbu už ne, to bylo v gesci Povodí Ohře, u nás to probíhalo všechno, za Terezín chodila místostarostka. Pak už tam chodili ti, kteří jsou dotčeným orgánem, Povodí, závod Povodí, projektant, celé to bylo koordinované krajem, měli jsme každý měsíc koordinační schůzku na kraji, kde byli zástupci měst, projektantů, Povodí, jenom se stručně řeklo - Terezín je tak a tak, jeli jsme dál, dneska to bohužel chybí.

Bývá problém, pokud pro to není stanovená jedna osoba, která to má pod palcem, že není na těch obcích jasné, kdo by to měl zpracovávat nebo se do toho někomu nechce. Není zřejmé, který odbor, který člověk, jak jste, došli k tomu, že to máte být zrovna vy tady u vás. Někdy tvrdí, že to má být životní prostředí, někde krizové řízení ...

Je to výsostně odborná organizační záležitost. Vzhledem k minulosti, celý život jsem stavěl jako generální dodavatel, to je organizační záležitost, musíte vědět, co máte řídit, koordinovat to a k tomu pozvete toho, koho potřebujete. Hlavní věc je koordinace, když k tomu máte odborné znalosti, je to dobrá věc. Já jsem všechny tyto věty splňoval, v Terezíně nebyl nikdo jiný, kdo by to dělal. Odbor rozvoje, výstavby a správy majetku - ten má všechno pod sebou. Pak tady máme ekonomický odbor, ekonomové to nebudou řídit, pak máme odbor Správních činností a ty taky ne. Jestli jsou někde větší města, tak si nemyslím, že odbor životního prostředí by to měl řídit. Ten se toho zúčastní, může dávat svoje náměty, může tam být investičák, který si to vezme za své. Je to obrovská stavba. Z hlediska kompetencí tam není co řešit.

Na obcích, těch menších, musí najít někoho, kdo bude schopen ten proces zvládnout. Pokud tam nemají nikoho, tak musí někoho najít. Když jsme absolvovali různá školení, semináře, tak musíte organizaci stavět podle toho, jaké lidi máte k dispozici. Jestli někde na životním prostředí máte schopného manažera, je to investičák, rozumí tomu, tak to může dělat a pak je jedno, pod kým to je, výstup je pořád stejný. Může to mít i památkář. Kdyby to dělal vedoucí ekonomického odboru, tak to může taky dělat. Tady je to jasné. Je to odbor výstavby. Dát dohromady tým lidí a pak to může fungovat, uplatit principy projektového řízení.

Včera jsem byla v Českých Budějovicích, kde to dělal odbor krizového řízení. Spadlo na ně i tohle.

Když budou mít někoho schopného, tak mu to dají do vínku. Ale to krizové řízení je o něčem jiném.

Jste spokojeni s tím, jak to v roce 2013 proběhlo?

100%ně se to osvědčilo. Když se to začalo stavět, všude se najdou rýpalové, že to stálo spoustu peněz a nebude to potřeba. Špičkovali jsme se v roce 2012, jak to vyzkoušíme, přišel rok 2013 a říkám - vidíte, už máte vodu. Ta opatření byla celostátně - proč to děláte, proč vyhazujete tolik peněz. Jeli jsme na jednání s ředitelem Povodí Ohře do Prahy na Ministerstvo zemědělství a tam jsme deklarovali to opatření, zabralo to, je to věc, která funguje.

Máte nějaké doporučení pro obce, které se tomu chtějí věnovat v budoucnosti, co byste jim doporučil, čemu se vyhnout?

Udělat jasno, jestli s tím bude obec smířena. První krok, co by měli udělat, pozvat odborníka, který jim udělá technickou studii. Technická studie - řeknou vám, jaký je reliéf terénu, třeba Děčín, tam si říkají, že některé části se nedají vůbec chránit. Všechno se dá chránit, ale za jakou cenu. Když se nedostanete pod efektivitu 1, tak nemáte šanci to dostat, pokud to město není tak bohaté. Udělá se záměr, aby bylo možné tu lokalitu chránit. Když už víte, co chcete, tak musíte jít za občany a říct - toto chceme, povede to tam a tam a opatření budou, tady budou hráze, tady stěna, tady to, říct občanům na rovinu, jak to je a pak říct, co to bude obnášet. V podmínkách dotace je, že na čem to bude stát, musí být majetkem toho žadatele, takže obce. Pak práce s lidmi, v Českých Kopeštech to nevyšlo, byl jsem tam na 4 jednáních s občany, byla tam půlka

vesnice, vysvětlili jsme, jak to má být, co to má být, co to obnáší, stanoví se úroveň na 100letou nebo 200letou vodu. Tady postavili na 20letou vodu, v Křešicích, každou chvíli jim tam voda cáká do baráku. Teď přišla 100letá a říkali - to je na nic. Když bude souhlas občanů, tak se může zadat studie proveditelnosti, ze které vyjdou pozemky, pak můžete začít jednat s občany, majiteli pozemků, to je ta cesta, když toto máte za sebou, tak víte, jestli na to můžete dosáhnout nebo nikoliv. Když vidíte případ dálnice D11 do Hradce. Benda řekl, že zařídí, aby byl zákon o vyvlastňování, doporučuje, pokud ta obec má nebo nemá územní plán, tak jak bude mít tu technickou studii, rychle udělat změnu územního plánu a promítnout do toho protipovodňová opatření. V případě řešení majetkových vztahů je ta cesta jednodušší. To jsou berličky, jak tomu napomocť. Teď běží změna územního plánu.

Terezín

Referenti památkové péče - garanti území, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem

My jsme garanti území, máme určitým způsobem rozdělený území ústeckého kraje, každý pracovník v rámci svého území, při stavebních úpravách a podobných akcích zjišťuje, zda ta daná úprava je či není v souladu s památkovou ochranou v dané oblasti. Žádosti chodí ze stavebního úřadu. Příklad: Máte objekt v památkově chráněném území, chcete něco přistavět, vyměnit střešní krytinu apod. Takže dáte žádost na stavební úřad, tam vám řeknou, že nejdříve musíte mít vyjádření památkového ústavu, takže se zahájí správní řízení o vydání závazného stanoviska, to pak přijde k nám a my k tomu vydáme takový odborný posudek. To se pak pošle zpátky na ten úřad, který na základě našeho posudku spolu s dalšími dokumenty vydá to závazné stanovisko.

Co se týče PPO, máme zkušenost jen z Terezína a pak už jen nějaké drobnosti jinde. To byl soukromej investor.

Čím je specifický projekt v Terezíně?

Já jsem to připomínkovala v projektové fázi, ještě před povolením, přípravy, průzkumy, a kolega byl pak hlavně u té realizace a připomínkoval dokumentace provedení stavby, rozvinuté dokumentace realizace stavby. Protože jsem byla na mateřský, jinak kolega by si to dobrovolně nevzal. ☺ Jen projektová dokumentace ke stavebnímu řízení měla půl metru. Jenom tejden to čtete. Já jsem to připomínkovala od roku 2007. Je to obsáhlý případ.

Dostala jsem se k tomu ve fázi, kdy byla zpracována studie proveditelnosti. Taková prvotní fáze, kdy se řeší, jestli se tím vůbec někdo bude zabývat nebo ne, jestli to bude efektivní, protože i jen ta projektová dokumentace je hodně finančně náročná. Jestli na to budou dotace. Když bylo posouzení efektivitě hotové, tak jsme měli první jednání na městském úřadě v Terezíně. Byla nám řečena koncepce, že tam bude střední část, tedy hlavní pevnost město, západní část a východní část, k tomu bylo půl stránky textu, bylo tam ukázáno, kde bude zeď. V téhle fázi po nás chtěli, abychom řekli, zda je to akceptovatelné nebo ne. Konstatovali jsme, že se k tomu v téhle fázi nemůžeme vyjádřit, protože to nejde schválit předem, protože nebylo jasné, jak to bude vypadat. Takže to postoupilo do té fáze územní řízení atd., po té studii proveditelnosti už tam byl hlavní projektantský subjekt – Hydroprojekt, který tam dosadil projektanta. Začal dlouhý proces navrhování, posuzování a přeměn variant.

Takže v rané fázi jsme se k tomu dostali, ve fázi záměru, to je důležité. Bylo to optimální. Začalo to až pak, problém byl v tom, že to co se navrhovalo v té západní části, řešení v podobě valu a na tom betonové zdi, bylo zásadně v rozporu s podmínkami ochrany, které jsou v rámci rezervace. To bylo jedním z důvodů, proč se ta západní část nakonec vůbec nedělala, ještě podstatnější bylo, že tam nebyly vykoupené pozemky, ne všichni vlastníci chtěli mít za domem třímetrovou zeď. Opticky se to řešilo, že to zakázali památkáři. Ty zbylé dvě části se řešily konkrétními návrhy. Terezín je specifický v tom, že je to vlastně rovina, je to stavba vršená, mezi dvěma řekami. Ta západní část měla vypadat tak, že od roviny, pole z jedné strany měla být zeď, která měla chránit novou čtvrť, která je přilepená na hradby. Hlavní část je ochrana města, tzv. Staré pevnosti, šlo o stabilizaci opevnění, které tam je, tam se řešily opravy těch novodobých destrukcí. K tomu se ještě připojily nábrežní zdi, které v té době byly již

v havarijním stavu, rekonstrukce se plánovala už od 90.let. Východní část byla z našeho pohledu méně problematická, to bylo i na nižší qéčko, na nižší úroveň té vody, zásahy nebyly veliké, to jsou vlastně nezastavěné prostory.

Památkový ústav pouze doporučuje výkonným orgánům, jak by s tou památkou mělo být naloženo. Máme se zabývat pouze tím objektem, nemáme zohledňovat další vlivy na tu akci, pouze odborný posudek. Až úředník na městě to všechno skládá, posouzení finanční náročnosti atd. Ten výkonný orgán uzná naše stanoviska nebo udá, proč je nepoužil. Může nerespektovat naše doporučení, pokud to řádně vyargumentuje. To se pak použije do územního nebo stavebního povolení.

Můžeme tam nastínit varianty, my se samozřejmě snažíme neprojektovat. V rámci toho započatého řízení bychom vlastně už žádné jiné varianty neměli nabízet, protože my se vyjadřujeme jenom k tomu, co je v té žádosti. Je to vyargumentovaný, proč s tím souhlasíme nebo ne. V rámci odůvodnění tam můžeme dát, kde je vlastně ta míra.

Taková ta možnost lepšího řešení, ta je ve fázi konzultací, to je vlastně i v zákoně o památkové péči, že investor má předem to s námi projednat. Když je investorem město, tak už to většinou vědí, je x jednání ještě před tím, než se začne projektovat a než se podá žádost o závazné stanovisko. Když vám přijde projekt v mašličkách, tam už není prostor k debatě.

V Terezíně to bylo prokonzultovaný hodně. Základem pro projekt je zadání, to on vlastně dostal nějaké průzkumy z roku 2003, 4, což bylo hned po povodni 2002. A ten stav z toho 2007 už tomu neodpovídal, takže já jsem jim doporučovala, aby si to doplnili.

Druhá věc – město, kterého se to týkalo, nebylo investorem v tomhle případě, investorem bylo Povodí Ohře. Takže to bylo dvoukolejný, Povodí Ohře tam tlačilo něco echt odbornýho, pro ně to bylo jako přehrada, Terezín vlastnil ty objekty, na jednu stranu chtěli protipovodňovou ochranu, ale nevěděli kam se přiklonit. Ty technologický návrhy byly destruktivní. I ten rozsah – v první fázi město nechtělo opravit vlastně nic, ani střílny, ty říkali, že opraví z něčeho jiného. Heslem bylo, že se jedná o protipovodňová opatření a že se nejedná o peníze na opravu památky. Tam byla velká nevěle, trochu ze strany města a hlavně ze strany projektanta. Než město pochopilo, že ta oprava může být provedena tak kvalitně, že se dá skloubit protipovodňový opatření s opravou ty věci, jako ty střílny, máte tam díru a v rámci protipovodňových opatření stačí tu díru zaplácnout. Na místě ty díry byla střílna, pojďme, opravíme to a uděláme tam hrazení, to má i funkční opodstatnění, protože ty objekty musí být odvětrávané, ty hradební objekty jsou specifický, základem je hlína, objem hlíny, který je obezděn. Ty prostory musí mít své klima. Je tam postupná snaha o revitalizaci.

Povodně 2002 byly pro Terezín záchranou. Díky nim se vytěžil příkopy a ten vodotechnický systém, byla obnovena jeho funkčnost. Bylo těžký při těch jednáních a hlavně při té realizaci vysvětlit tomu zástupci investora a projektantům, že tady je nějaký osvědčený jednoduchý princip, který funguje na principu spádování terénu a nějakých technologií a materiálu a oni tam chtěli dát soudobé materiály jako guma beton.

Nábřežní zdi, tam přišli s projektem ministerstva obrany z osmdesátých let, kdy se počítalo s vybetonováním nábřežní zdi a sem tam to obložit pískovcem, jen to překopírovali do svých hlaviček, tak tam jsme jim napsali, že v žádném případě. Pak se to posouvalo nějakým způsobem. Pak při té realizaci je ještě možnost manévru, legislativa umožňuje změnu stavby před dokončením. Tam je tlak investorů to zase změnit na ten jejich pohled, argumentují, že jinak to nebude fungovat.

Byl brán ohled na ty vaše připomínky?

Je to rozporuplný, tak padesát na padesát. Některý technický záležitosti měnit nešly, podle nás ale polovina z nich šla řešit jiným alternativnějším, šetrnějším způsobem. Alternativní řešení jsou náročnější na provedení i finančně, nikomu se do toho nechce, zvláště je problém v tom, že firma, která to vyhraje, to vyhraje pod cenou a pak se s vámi hádá o každou korunu. O peníze, které by museli vynaložit na kvalifikované pracovníky nebo odpovídající materiál, jeho opracování (ručně opracovaný kámen od kameníka).

Pak jsou případy, že když se vědělo, že až se budou hloubit základy na tu zeď, tak narazí na základy toho pevnostního prvku, Terezín je vršený. To se předem vědělo, plánovalo se, že se to spíš bude dělat v místech, kde to armáda vybagrovala v osmdesátých letech, ale jsou tam i místa, kde je to zdivo intaktní. Nelze to vždy v tom stanovisku vyspecifikovat konkrétně, protože tu situaci neznáte. Ale dáte tam upozornění, že k tomu může dojít. Předpokládaný projekt se může na základě těch nově nalezených věcí změnit. Z toho radost nemají, mají to připravený, alternativní řešení se v tomhle případě jen těžce prosazuje. Je to jen na dobrý vůli toho projektanta a zhotovitele.

V případě hlavního projektanta to bylo takové problematické, on s tím podle mého názoru neměl zkušenost a nehodlal se v tom posunout a vzdělat. Nechtěl se po celou dobu (dělal to leta) seznámit se základními principy fungování pevnosti a stavebně konstrukční věci. Většina těchto projektantů nemá zkušenosti s historickými konstrukcemi obecně, a Terezín je specifický. Ty naše poznatky nechtěl brát v úvahu, nenechal se poučit. Z neznalosti se dělají chyby a zbytečně se destruktivně zasahuje do něčeho, do čeho by se nemuselo. Příklad: Terezín má kompletní stavební dokumentaci, město to mělo oskenované z vídeňského archivu. Pan projektant až na moji několikerou urgenci si nechal podle mnou vypracovaného seznamu některé vytáhnout, ale stejně jsem zjistila, že s nimi vůbec nepracuje.

Dále, upozorňovali jsme, že nábrežní zdi mají pilotáže, aby vůbec mohly vytvořit nějakou stabilitu pro základy, měl to ve výkresech. Přesto stále řešil, že nemá důkaz, že tam ty piloty byly. Museli jsme dohledávat staré fotografie, ale furt nevěřil, nevěděl, jak to má udělat a podsouval, že tam už nejsou potřeba, ale to vám každé projektant vodních staveb potvrdí, že to je základ. Totiž ta estetika, která je nám pořád předhazována, je jen jedno hledisko, ale tady jde o to, aby se udržela ta funkčnost. Ve chvíli, kdy zahradíte jedno místo, začne se vám hromadit voda na dvou nebo třech hektarech. Proto je důležité vycházet z projektové dokumentace – to tedy nebylo moc akceptováno. Pak ještě otázka materiálu stavidel, tam byla osvědčená technologie pískovec a dřevo. Máte kanál, na tom je taková dřevěná deska, dřevo se namočí a nafoukne a připne se na ten pískovec, jsou tam samozřejmě nějaké minimální průsaky. A technolog navrhol hradidla nejlépe kovová, gumičky, kovové lyžiny do drážek jako moderní nádrže, no úplně původně to chtěli zazdít všechno.

Ten nový systém prostě byl vymyšlený tak, aby přes to neprošla kapka vody, což je nesmysl. Ten původní systém, tam trošičku vody prosakovalo, ale to vůbec nebylo důležité, žádný problém. Projektant trval na tom stoprocentním, takže se musely dělat destruktivní zásahy do toho původního systému, byly to finanční náklady. Jen aby ten jeden kýbl tam neprošel, aby tam mohl dát to kulatý razítko. Ale to projektanti obecně se sychrují, naddimenzují to, aby byli krytí. To právě vede k těm destruktivním, to je pravidlo. Málokterý projektant zná ty historické konstrukce, ty se dají napočítat na jedny ruce.

On tomu nedůvěřoval a ani se s tím nehodlal seznámit. Máte staletí prověřované konstrukce, materiály, ale dneska se jim nevěří. Ta koncepce maximalizace neprůsaku ale nefungovala, protože následně se stejně musela nějaká ta voda do těch příkopů napustit, aby nedošlo k přílišnému tlaku pod zemí. Takže nakonec ten projekt musel vytvořit návod, podle jakých pravidel se tam má napouštět do systému v případě povodní. To je tedy konkrétní ukázka selhání posouzení v případě projektanta ale samozřejmě i investora.

Na jednáních byli hlavně zástupci města, projektant, Povodí tam bylo taky, ale spíš tak, že chtějí, aby to fungovalo, důvěřovali tomu projektantovi. Bylo to až trochu vyděračský, projektant říkal, já se pod to nepodepíšu ...

My jsme se pak obraceli na to Povodí, tam mají vzdělaný vodohospodáře, ať mu to vysvětlí. Ale zase tady je ta dvojkolejnost, že Povodí Ohře jsou ty destrukce jedno, nejsou to jejich objekty.

Hodně důležitý je upozornit, že to co bylo zvoleno na hlavní pevnosti, třeba v případě těch stavidel, stačilo, aby se podívali přes řeku, na Malou pevnost, kde jsou udělané protipovodňové opatření, sice se tam nechrání majetek a životy lidí, ale chrání se tam majetek českého státu. Tam projektant s kulatým razítkem normálně nechal obnovit ty stavidla, plus tam mají přídatná čerpadla, proti tomu jsme nic neměli. Tam stačilo, aby se ten projektant s tím seznámil. Když se tam narazilo na několikametrové základy, bylo to stabilní, tak se to použilo jako práh a na to se postavily ty ližiny a dráže, jedou tam na dřevo a dráže. Obnovilo se to v intencích dobových technologií.

Jak se jednalo s obcí, ta byla trochu stranou?

V zásadě jo, mně přišlo, že toho projektanta tou akcí pověřili, tvářili se, že těm věcem nerozumí, měli zaplacenýho dozora, ale ten kontroloval spíš pak tu vlastní realizaci, kvalitu provedených prací. Ale nezasahoval do vznikajícího projektu. Jedině jsem s ním řešila výsadbu náhradní zeleně, to požadoval přírod'ák. Náhrada za nálety na hradbách, které jsme rádi vymýtili. Za inženýring jednala externí firma, kromě projektanta do toho přijde ještě tým inženýringu, říkají, že my to potřebujeme rychle, to nám nemůžete klást takový překážky. Takže to došlo tak daleko, že jsme říkali: buď chcete kladné stanovisko nebo záporné, nevydírejte nás tady, že jinak tam všichni zemřou při povodni. S tím stavebním dozorem jsem řešila jediné tu výsadbu těch několika stovek stromů. Na městě někdo vtipně přišel na to, že si udělají les za městem, na kotlině, tak jsem je upozornila, že v kotlině určitě ne, tak se to tam jednalo, že tam chybějí stromy v alejích, že 500 stromů se tam ztratí, tak je tam nakonec vysázeli. On říkal, že z vodohospodářského hlediska to nevádí, když do inundace vysází 500 dubů. Ale ta jedna z těch kotlin je bažinatá lokalita, chráněné přírodní líníště komárů, i jiných hmyzů. Když to zaroste, tak to neodtejká a destruuje to ty objekty a nefunguje to při té povodni. Oni vám pak argumentují, že nemůžou zařadit ty věci, na který jsme upozornili, protože tam byly destrukce, například jsme navrhovali, že v jednom místě už to vybagrovali a vybetonovali vojáci v 80. letech, že tam tudy přitéká voda nejdříve, že tam by stačilo navozit víc hlíny a dosypat zemní val, zvýšit to, ale oni argumentovali tím, že to už je za hranicemi protipovodňové ochrany, tu hranici určil pan projektant už ve studii proveditelnosti.

Komunikovali jste nějak s realizační firmou?

To probíhalo jako na každé jiné stavbě, je stanovený harmonogram kontrolních dní, kde se řeší problémy na té stavbě, bylo to celkem solidní jednání, byli celkem ochotní, kolikrát upozorňovali na věci, s kterými jsme byli v souladu, proti těm projekčním věcem, viz provrtání nábrežních zdí, které předtím pečlivě vyspárovali a doplnili pískovcem, tam projektant navrhl, aby se doplnila pískovcem a opravila, a pak tam navrhl, nevím, jak na to přišel, že ve třech řadách se provrtají díry ve spárách a tam se dala trubička, aby kdyby se tam náhodou někdy dostala voda, tak aby mohla vytéct, ale všichni se ptali, proč tam tu vodu z koryta svádí, protože ten pískovec sám byl připraven, aby byly tak kvalitní, aby neproteklo nic.

Takže někdy se i něco pozměnilo při té realizaci. Takže z jejich úst to ten projektant bral?

To já nevím, ale podpořili nás, i v rámci technického dozoru, ten byl taky velice solidní. Plno věcí se doladilo, zlepšilo, občas i přesvědčit toho projektanta.

Kolik času jste s tím strávili?

Kontrolní dny každý týden, celý týden? To byla obrovská stavba, asi 50 jednotlivých stavebních akcí, při tom se dělalo spoustu jiných stavebních akcí, to byl takový rok. A předtím ty konzultace to taky, ty průzkumy, všechno se dokládalo, já jsem se tomu projektantovi snažila spoustu věcí vyhledávat, sepisovat.

Pozitivní zkušenosti?

No dá se říct, že v rámci toho se spoustu věcí opravilo, třeba ty střílny, v těch stavidlech se to stabilizovalo, udělaly se nové podlahy, opravily se mechanismy ovládání, nábrežní zdi, to kdyby se neudělalo v rámci téhle akce, tak by asi spadly. Investovalo se do toho.

I si myslím, že průběžně se nabraly nějaké zkušenosti s tou logistikou těch hrazení, ještě těsně před dokončením proběhly jedny povodně v roce 2013. I v rámci údržby zelených ploch.

Negativní zkušenosti?

Ty destruktivní zásahy, to se nedá vrátit, originál už je fuč. Věnovali jsme tomu hodně času a pak to někdo zasek, většinou projektant, bez argumentů, něco byla zbytečná práce.

Problémová místa v systému?

Ne úplně profesionální přístup těch zodpovědných osob, to my nijak ovlivnit nemůžeme, hlavně ta osoba projektanta, nechtěl se nic učit a neměl úctu k tomu, že to fungovalo před ním. Já jsem se vlastně bavila i s kolegyní, která je výkonným orgánem v Litoměřicích na městě a shodly jsme se, že hrozně důležitá věc, která mi chyběla, byla možnost pomoci odbornými konzultacemi nějaké vážené osoby, jiných odborníků, aby to neříkali jen památkáři, aby i nějaký jiný odborník na úrovni toho projektanta řekl, ale podívejte se, tady to jde řešit i jinak a lze to tak, jak památkáři chtějí. Problém je v tom, že my jako památkáři nemáme úplně volnou ruku v tom zadávat si posudky, ty náklady nebude nikdo hradit. Město do toho jít taky nechtělo, aby si neudělalo zle. Takže nám hodně chyběla oficiální možnost nějaké spolupráce, nejlepší je asi ČVUT. Aspoň nějaká rámcová smlouva s ČVUT na ty konzultace a posudky, aby na to byly vyčleněny nějaké peníze, protože oni to zase nebudou dělat zadarmo. Abychom věděli, na koho se obrátit. Většinou jim to nakonec řekl někdo po telefonu, jenže to nemá tu váhu, mne mohli připravit těma odbornýma termínama. Je to stejný jako u posudků statika, pokud nám přijde posudek, že budova je vhodná ke zbourání, přestože my jsme přesvědčeni, že tomu tak není,

tak nemáme tu páku, abychom to zrušili na základě našeho posouzení, měli bychom mít nějaký statický posudek, že to vydrží.

Třeba ta neochota použít dřevo a maltu, proč to nahrazovat nějakou moderní technologií, když to v těch povodních 2002 vydrželo. Jako s tou nepropustností hradítek, které pak se musely uměle zavlhčovat.

Ještě něco?

Je dobrý do té předprojektové přípravy zahrnout už nějaký detailnější průzkumy. Třeba geologický průzkumy, průzkumy konstrukcí. Jinak tady bylo dobrý, že se to konzultovalo od té prvotní fáze, vím, že v některých obcích, že jim dají až projekt, včasný začátek jednání je důležitý. Já bych doporučil nevěřit slepě tomu projektantovi, ten investor. Na druhou stranu, já chápu, že on za to ručí, takže se v některých věcech sychruje, ale to je právě o té osobě projektanta, jestli je přístupný jiným variantám. Stačilo jednou, když na jednání přijeli zástupci projektanta, za 22 minut jsme měli domluveny všechny detaily, měli připraveny 2 varianty, to pan projektant nikdy neměl víc než jednu variantu. Tyhle lidi jsou většinou školeni na nějaký typový stavby a pak přijdou k nějakému atypu a tam to nejde. A ten Terezín je ještě více atypický než ostatní města. Kolegové nám Terezín a Josefov strašně závidí, když jsem se ptala Holanďanů, tak se strašně divili, že to máme funkční, že oni mají vše buď napuštěné, nebo vypuštěné. To je tak unikátní. Je fakt, že ten posun třeba na městě je velkej, od té doby, co jsem nastoupila, to chtěli zasypat příkopy a udělat tam skládku, ještě že by na tom vydělali, že to zabetonují, to byli jedání neskutečný, chtěli moderní technologie, že žijeme v jednadvacátém století. Dobrým argumentem jsou ty turisté, na ty betonový zdi vám tam nikdo jezdit nebude.